

Suomen Triko

Pyynikin ja Onkiniemen tehdasalueiden rakentamishistoria
31. 12. 1999 Susanna Rantanen

SISÄLLYSLUETTELO

PYYNIKKI.....3
SUOMEN TRIKOON EDELTÄJÄT.....4
SUOMEN TRIKOON VUODET 1903-1937.....8
TEHDAS VUOSINA 1934-1940.....13
TEHDAS VUOSINA 1941-1956.....17
1960-LUVUN LAAJENNUKSET.....21
MUUTOSTEN AIKA.....23
BIRGER FEDERLAY.....25
VEIKKO KALLIO.....26
RAKENNUKSET.....27

211.....29

212.....32

213.....40

214.....48

215.....54

216.....57

217.....58

218.....64

219.....68

VESISÄILIÖT.....75

220.....76

222.....80

281.....82

282.....88

ASEMAKAAVA.....	89
PYYNIKIN LUONNONSUOJELUALUE.....	90
TOIMINTAKAAVIO.....	91
POHJAPIIRROKSET	
KELLARI.....	93
1. KERROS.....	95
2. KERROS.....	97
3. KERROS.....	99
4. KERROS.....	101
5. KERROS.....	102

ONKINIEMI.....		107
ONKINIEMI 1950-LUVULLA.....		109
ONKINIEMI 1960-LUVULLA.....		113
RAKENNUKSET.....		115
313, 314.....	116
315.....	120
D.....	124
381.....	126
MUUNTOHUONE.....	130
VARASTO.....	130
ASEMAKAAVA.....		133

JOHDANTO

Selvityksen kohteena 1.7.-31.12.1999 on ollut Suomen Triכון Pyynikin ja Onkiniemen entisten tehdasalueiden rakentumishistoria Tampereen Kiinteistö Invest Oy:n toimeksiantona. Selvityksessä on käsitelty pääasiassa olemassa olevia rakennuksia. Tutkimus perustuu kirjallisten lähteiden lisäksi alkuperäispiirustusten tutkimiseen TAKIn ja Suomen Triכון arkistoissa sekä rakennusvalvonnassa Tampereella. Pyynikin tehtaan vanhimmista rakennuksista ei piirustusmateriaalia ollut käytettävissä. Varhaisimmat löytyneet alkuperäispiirustukset ovat vuodelta 1919. Vuodesta 1934 alkaen on kattavat rakennusluvut eri rakennusvaiheista. Mahdollisuuksien mukaan kustakin rakennusvaiheesta on esitetty alkuperäisiä rakennuspiirroksia ja lopuksi nykytilanne.

Pyynikin tehdas rakennettiin voimakkaiden maisemaelementtien väliin; etelässä avautuu Pyhäjärvi ja pohjoisessa nousee harju kallioineen. Tehdasalue on rakentunut orgaanisesti 1800-1900-lukujen vaihteesta lähtien tarpeen mukaan noin 26 eri vaiheessa, joita yhtenäinen punatiilen käyttö sitoo toisiinsa. Tehtaan piippu näkyy maamerkinä kauas, muuten Pyynikintien pitkä muurimainen julkisivu sulkee tehdasalueen omaksi maailmakseen.

Vanhimpia rakennuksia lukuun ottamatta rakennukset ovat säilyttäneet alkuperäisen ulkomuotonsa, vaikka sisätiloissa onkin tapahtunut muutoksia.

Näsijärven rannalla sijaitseva Onkiniemen tehdasalue on Pyynikkiä huomattavasti nuorempi. Rakentaminen siellä aloitettiin vasta 1950-luvulla. Myös Onkiniemen punatiilinen tehdasalue on laajentunut eri vaiheissa, joita on yhdeksän. Tehtaan julkisivut ovat laajennuksien jälkeen säilyneet ennallaan, vaikka sisätiloja on jaettu pienemmiksi.

Tampereella 31.12.1999

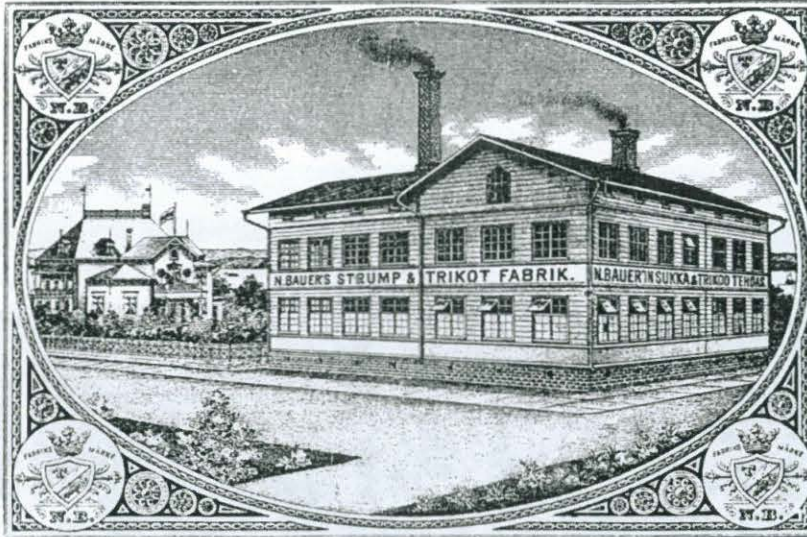
Susanna Rantanen
Arkkitehti

PYYNIKKI

Suomen Trikoon edeltäjät

Nikolai Bauer perusti vuonna 1888 Pyynikille trikootehtaan, josta myöhemmin kehittyi Suomen Trikoo.¹ Ravintola- hotelli- ja myymäläalalla toiminut Bauer oli jo aiemmin ostanut Pyynikiltä Hagelbergin huvilan. Bauer halusi sijoittaa trikootehtaan lähelle asuntoaan, joten hän vuokrasi kaupungilta huvilan viereisen tontin nro 5.

Kuva 1. Bauerin trikootehdas.

Kaupunginarkkitehti F. L. Calonius suunnitteli kaksikerroksisen puisen tehdasrakennuksen, joka valmistui vuonna 1889.² Höyrykattila- ja konehuone sijaitsivat erillisessä kivirakennuksessa. Nikolai Bauer tilasi höyryvoimalla toimivat koneet 1889 Saksasta ja Ruotsista, mutta niiden saannin viivästymisen takia tehdas käynnistyi vasta heinäkuun puolivälissä 1890.³

Tehdas valmisti aluksi sukkaa, kaulaliinoja ja trikooneulosta, josta tehtiin muun muassa paitoja sekä alusvaatteita. Valikoimaa laajennettiin pian lasten pukuihin, trikooliiveihin ja takkeihin.

Bauerin elinkeinoilmoituksessa Tampereen maistraatille 13.5.1890 tehtaan toiminimenä oli Tammerfors Strump & Trikotfabrik. Käytännössä tehdasta nimitettiin N. Bauerin Sukka- ja Trikootehtaaksi.

Bauerin liiketoiminta ei lähtenyt hyvin käyntiin. Jo höyrykoneiden viivästymisen oli aiheuttanut huomattavat tappiot, ja vuonna 1891 alkanut lama huononsi tilannetta. Ihmisillä ei ollut varaa ostaa tehdasvalmisteisia

trikootuotteita.⁴ Ilman asiantuntevaa johtoa koneiden kapasiteetti jäi myös hyödyntämättä.⁵

Nikolai Bauerin tehtyä konkurssin keväällä 1891 John Dalberg osti tehtaan, tontin ja huvilan, koska turkulainen trikotehtailija halusi estää Bauerin tehtaan joutumisen tamperelaisten kilpailijoiden omistukseen.⁶

Dalberg siirsi Turun trikotehtaansa toiminnan kokonaan Tampereelle, koska Bauerin tehdas oli uudenaikaisempi. Etuna Tampereella oli myös työvoiman saanti muista tekstiilitehtaista. Tehtaan pääkonttori pysyi kuitenkin Turussa, mistä aiheutui myöhemmin ongelmia.⁷

Dalberg laajensi heti tehdasta ja konehuonetta sekä rakennutti uuden värjäämön. Tehdas kannatti hyvin huippuvuosina 1896-1897, mutta laajennuksiin oli mennyt enemmän pääomaa kuin oli käytettävissä. Tehtaan tuotteilla oli vielä 1898 menekkiä hyvän maineensa ansiosta, mutta laajennuksiin ei enää saatu luottoa. Tilannetta ei myöskään parantanut se, että kaikki ostajat eivät maksaneet laskujaan.⁸

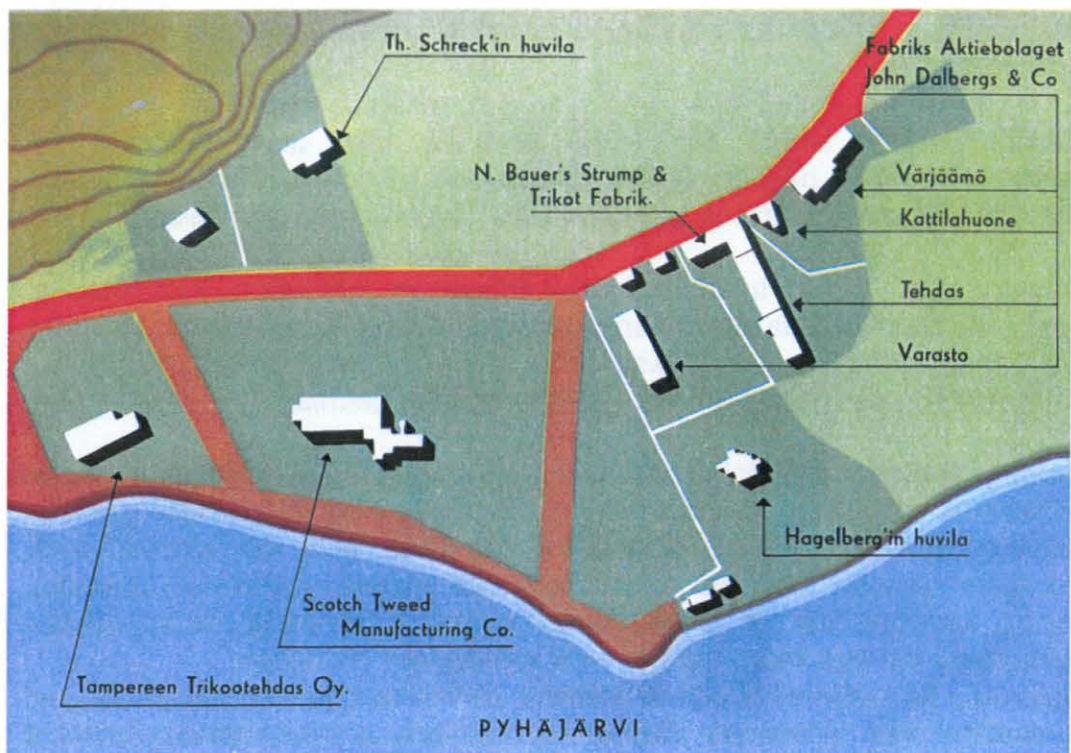
Dalbergin tehtaalla alkoi olla vaikeuksia; leninkikangasosastolle ei löytynyt ammattitaitoista työvoimaa, värjäämön työn laatu ei ollut riittävän hyvää ja kankaiden viimeistelykin epäonnistui.⁹

Suhdanteiden heikennyttyä Dalbergin pankkiluotot irtisanottiin.¹⁰ Vararikon uhatessa työt Pyynikillä loppuivat helmikuun loppuun mennessä vuonna 1900. Keväällä tehtaan osti tamperelaisten teollisuusmiesten yhtymä johtajanaan aiemmin Finlaysonilla työskennellyt Christian Bruun.¹¹ Tehtaan konttori siirrettiin Tampereelle ja yrityksen nimenä säilyi Fabriksaktiebolaget John Dalberg & Co.

Tulevalle Suomen Trikoon alueelle oli vuonna 1897 perustettu The Scotch Tweed Manufacturing Company. Verkatehdasta varten englantilaiset insinöörit Frank Blair ja George Craig vuokrasivat kaupungilta 2,2 hehtaaria Dalbergin tehtaan vierestä¹² ja rakennuttivat tehtaaksi kolmikerroksisen kivrakennuksen vuonna 1898. Tekstiilitehdas valmisti vaatteita, pääasiassa miestenpukuja, shaaleja, skottilaisia vilttejä ja konevilttejä.¹³

Skotlantilaistehtaan länsipuolelle oli perustettu myös vuonna 1897 Tampereen Trikotehdas Oy johtajanaan Allan Timm. Yksikerroksisessa kivrakennuksessa oli aiemmin toiminut lusikkatehdas.

Christian Bruun yhdisti nämä rinnakkaiset tehtaot vuonna 1900 tehdaskokonaisuudeksi Pyhäjärven rantaan.¹⁴ Lisäksi yhtiö osti lähellä olevan rakennusmestari Th. Schreckin huvila-alueen rakennuksineen.

Kuva 2. Kaavio alueen rakennuksista vuosisadan vaihteessa.

Fabriksaktiebolaget John Dalberg & Co tuotevalikoima oli nyt laaja, laadukas ja edullinen. Tehtaissa valmistettiin miesten pukukankaita, verkkaa, vuorikankaita, päälliinoja, hartiahuiveja, kauhtanoita, nuttuja, villapaitoja, liivejä, paitoja, alushousuja, sukkia ja käsineitä, urheilu- ja voimistelupukuja, matkahuopia sekä oviverhoja. Tehtaalla oli myös oma myymälä pienessä puurakennuksessa.

Tehtaiden yhdistämisestä seurasi rationalisoinnin takia paljon koneiden siirtoa. Entisestä Tampereen Trikootehtaasta tuli sukkaosasto.

Dalbergin tehtaaseen siirrettiin kaikki kutomakoneet, kutomoon kuuluvat valmistavat koneet, trikoovalmistuksen pyörökoneet sekä pöytäliinoja kutovat koneet.

Skotlantilaisen tehtaan kahteen alimpaan kerrokseen sijoitettiin molempien tehtaiden viimeistelykoneet. Kolmannessa ja ullakkokerroksessa ommeltiin trikootavaroita ja liinoja.

Tehtaan lähes 300 työntekijästä melkein kaikki olivat naisia.¹⁵

Bruun laajensi tehdasta niin, että tuotantokapasiteetti ylitti vähäisen kysynnän.¹⁶

Tehtaiden uudelleen järjestelyt oli jo melkein tehty, kun Bauerin tehtaassa syttyi tulipalo 26.1. vastaisena yönä 1901. Höyryruiskun saapuminen kaupungista kesti tunnin. Siinä ajassa Bauerin tehtaan konttorirakennus, kone- ja kattilahuonerakennus, työväen asuinrakennus sekä nelikerroksinen puurakennus paloivat kokonaan ja puurakennukseen

liittyvästä kivirakennuksesta paloi kolme ylintä kerrosta. Palo oli niin voimakas, että palavia lankavyyhtejä lensi Pyyntikin harjun yli Näsijärven jälle. Palo tuhosi kaikki kutomakoneet sekä pyörökoneosaston.

Tuhopoltoksi epäilty tulipalo keskeytti muutaman kuukauden ajaksi valmistuksen suuressa osassa tehdasta, jolloin enemmistö työntekijöistä jäi työttömäksi.

Palosta säästyivät värjäämö, entinen skotlantilainen tehdas, kauimpana ollut entinen Tampereen Trikootehtaan rakennus sekä kivinen varastorakennus, jossa oli villalankaa ja suurin osa valmiin kankaan varastosta.

Palon jälkeen työt jatkuivat sukkaosastolla, värjäämössä, viimeistelyosastolla ja ompelimossa, mutta trikoon valmistus keskeytyi melkein kokonaan.¹⁷

Tulipalon jälkeen tehtaan toiminta muutettiin Scotch Tweed Manufacturing Companyn rakennuttamaan tehtaaseen. Verkatehdas oli samalla paikalla kuin myöhempi Suomen Trikoon tehdas, mutta pienempi. Vain kankuri jäi vanhan tehtaan palamattomaan osaan.¹⁸

Tulipalon tuhoja korjattiin nopeasti ja uusia koneita asennettiin vuoden loppuun mennessä, jolloin trikoon valmistus oli taas hyvin käynnissä. Huonot suhdanteet alalla vaikuttivat siihen, ettei miesten kankaiden ja leninkikankaiden osastoa rakennettu uudelleen, vaan tuotanto suunnattiin trikooneulosten ja liinojen valmistukseen. Tavoitteena oli näiden osastojen nopea laajentaminen uusia koneita ostamalla.

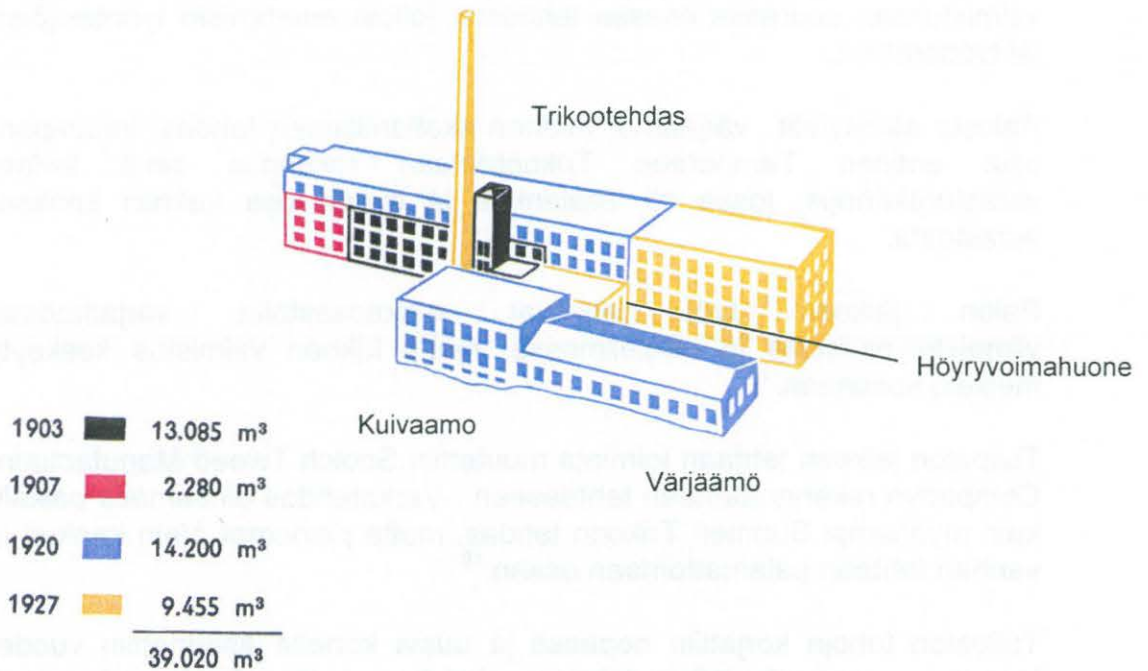
Palaneen kivirakennuksen seiniä käytettiin hyväksi muutettaessa sitä työnjohtajien ja työväen asuinrakennukseksi. Vanhasta tavaramakasiinista tuli konttori ja palaneen tehtaan perustuksille rakennettiin uusi tavarasuoja.

Bruun laajensi tehdasta aloittamalla tehtaan ensimmäisessä kerroksessa maan ensimmäisen silkkikutomon, joka tosin toimi vain vuoden.

Tuotanto monipuolistui; miesten, naisten ja lasten sukkiin ohella miesten kaulaliina oli suosittu tuote. Lisäksi valmistettiin naisten nuttuja, urheilu- ja voimistelupaitoja, villapaitoja, naisten paitoja, liivejä, päällystakkeja, hameita, hartiahuiveja, huopia, mekkokangasta, ja oviverhoja. Urheilupaidat yleistyivät kaikkien käyttöön näihin aikoihin.¹⁹

Tulipalon jälkeen alkoi yleinen lamakausi, ja Pyyntikin trikootehdas teki konkurssin helmikuussa 1903.²⁰ Tehtaan toiminta jatkui kuitenkin rajoitetusti vähän aikaa sen jälkeenkin. Ensin lopetettiin työt värjäämössä ja ompeluosastolla ja toukokuun puolivälissä myös kutomossa. Ainoastaan trikoo-osastolla jatkettiin toimittamatta olevien tilausten tekemistä.²¹

SUOMEN TRIKOON VUODET 1903-1927

Kuva 3.

Konkurssipesälle ei löytynyt ostajia, joten se vuokrattiin tamperelaiselle kauppiaille Alfred Kordelinille. Hän oli jo ostanut tehtaan palosta pelastuneita villalankoja ja konkurssin jälkeen tehtaan kangasvarastot, jotka hän myi voitolla. Kordelin kiinnostui tässä vaiheessa tehtaasta ja vuokrasi sen vararikkopesältä²² tarkoituksenaan käyttää tehdasta niin kauan kuin raaka-ainetta riitti. Kordelin rationalisoi tuotantoa ja valmistutti vain varmasti kaupaksi meneviä tuotteita. Huomattuaan vuoden 1903 aikana että tehtaan toimintaa kannatti jatkaa, hän osti tehtaan rakennuksineen ja koneineen.²³

Urheilupaitojen valmistus kolminkertaistettiin, villapaitojen kaksinkertaistettiin ja sukki valmistusta lisättiin. Lisäksi tuotevalikoimaan kuului pöytäliinoja ja huopia. Uudeksi tärkeäksi valmisteeeksi tuli Suomen Gummitehdas Oy:n tilaama kalossinvuori. Tuotteiden valmistukseen käytettiin melkein yksinomaan kotimaisten puuvilla- ja villatehtaiden lankoja.²⁴

Yhtiösopimus allekirjoitettiin 26.10.1903 ja yhtiön nimeksi otettiin vuonna 1904 Osakeyhtiö Suomen Trikootehdas Aktiebolag.²⁵

Uusi yhtiö lopetti veran valmistuksen ja myi yhden kolmesta tehtaasta.²⁶

Venäjän ja Japanin välinen sota 1904 vaikutti Suomen Trikoon toimintaan. Venäjän armeijan Suomen Trikoolta tekemät suurtilaukset auttoivat yhtiötä selviytymään alkuvuosistaan.²⁷

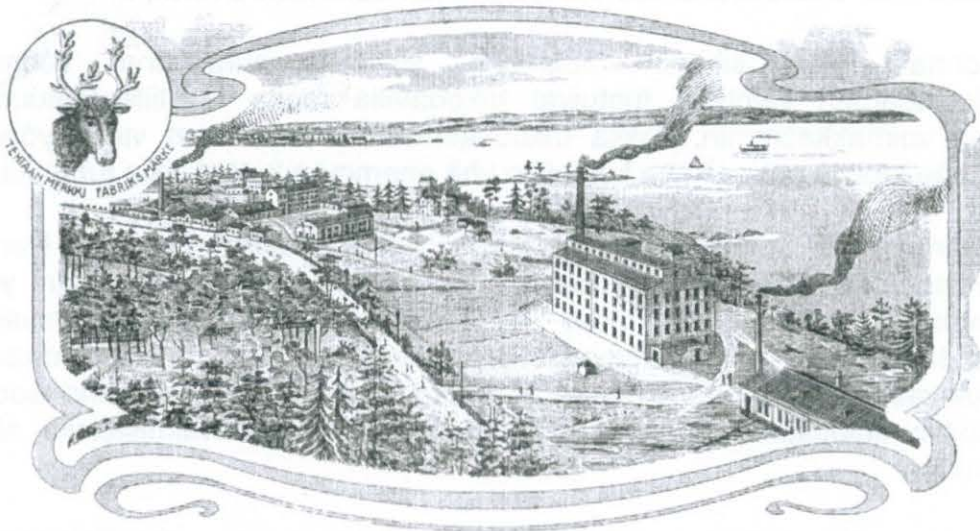
Tehdas teki 19.5.1904 Tampereen kaupungin kanssa uudet vuokrasopimukset käytössään olevista tehdastonteista 8, 9, 11, 12, ja 13, huvilatonteista 6 ja 7 sekä viljelysalueesta nro 14.²⁸

Nousukautena 1906-1907 tehdas kärsi lankapulasta. Kankaiden kysyntä ylitti tehtaan tuotantokapasiteetin, jolloin suuri osa tilauksista jäi toimittamatta.²⁹

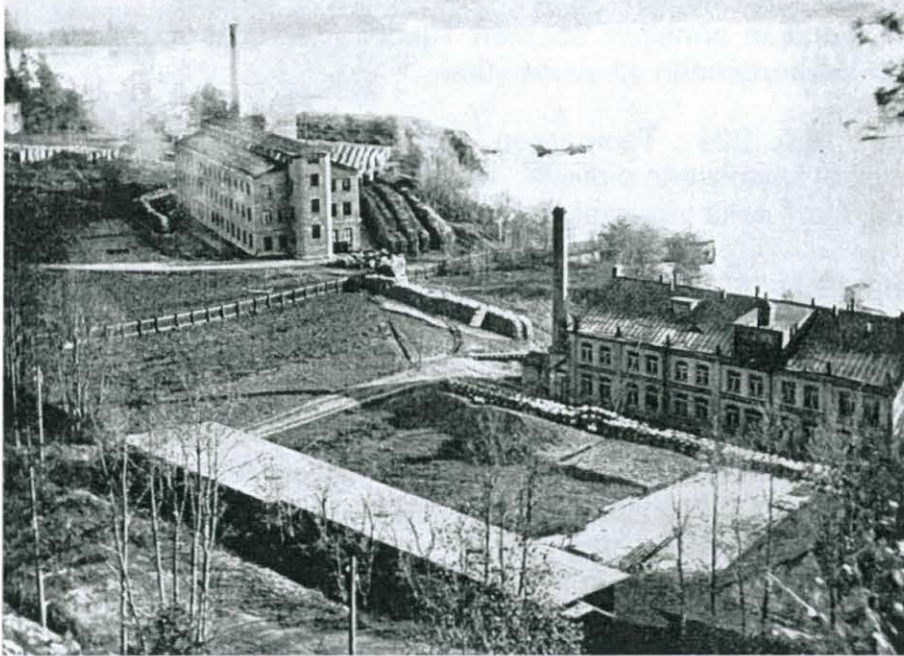
Uusien koneiden sijoittamiseksi tehdasta jatkettiin vuosina 1907-08 länteen. 15 metriä pitkän lisärakennuksen pinta-ala oli 720 m². Vanhaa tehdasrakennusta korotettiin samalla puoli kerrosta ja tornia 10 metriä vesisäiliön sijoittamiseksi.³⁰ Vesisäiliön vuotaminen aiheutti aluksi ongelmia ja kustannuksia ennen kuin se saatiin kuntoon.³¹

Värjäämön johdot uusittiin, jolloin vettä voitiin nostaa omalla paineellaan. sekä höyryvoimahuoneeseen rakennettiin siipi tehtaassa syntyneiden leikkuu- ym. jätemateriaalien käsittelyä ja karstausta varten.³²

Omaa kehräämää ei Dalbergin suunnitelmista huolimatta ollut toteutettu. Marraskuussa 1907 tehdyn päätöksen mukaan alettiin rakentaa 25 m pitkää ja 16 m leveää yksikerroksista kehräämää, mutta hanke pysähtyi kivijalkaan.³³

Kuva 4. Piirros Oy Suomen Trikootehdas Ab:n kirjelmakkeesta.

Kuva 5. Trikootehdas kuvan yläkulmassa vuonna 1907.

Tehtaassa työskenteli laitosmiehiä lukuun ottamatta melkein pelkästään naisia. Työnvalvoja oli 4-5. Syyskuussa 1904 tehtaassa oli 250 työntekijää. Seuraavana vuonna työntekijämäärä laski 218:aan.³⁴

Vuonna 1907 alkanut pula-aika syveni seuraavana vuonna. Talouselämän vaihtelut tuntuivat trikooalalla muita tekstiiliteollisuuden aloja voimakkaammin, koska trikoovalmisteet eivät olleet vielä lyöneet itseään läpi, ja pula-aikana käytettiin yhä enemmän kotitekoisia tuotteita.³⁵

Vuonna 1910 Suomen Trikoon isännöitsijäksi valittiin insinööri Harald Jensen, joka toimi yhtiön johdossa yli neljäkymmentä vuotta.³⁶ Hän yritti saada tehtaan vanhentuneet kutomakoneet valmistamaan tavaraa mahdollisimman kannattavasti. Vaikeutena oli tehdasmaisten neulevalmisteiden huono kysyntä. Vasta ensimmäisen maailmansodan aikoihin kuluttajien epäluuloinen suhtautuminen trikoovalmisteisiin alkoi muuttua.

Ennen sotia sukkaa myytiin vähän, niistä eniten jätevilla-langasta valmistettuja miesten sukkaa. Kysytyimpiä tuotteita olivat puuvillakangasedustainen trikoopaita, trikoosta valmistetut urheilupaidat, villapaidat, naisten puserot ja naisten päälliina.

Suomen Trikoo oli säilyttänyt johtavan asemansa uusista trikooalan yrittäjistä huolimatta. Tehtaan tuotanto ei kuitenkaan 1900-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä saavuttanut huippuvuoden 1898 tulosta. Taloudellisesti tiukka aika jatkui vuosina 1910-12. Kilpailun takia hinnat

laskivat, Suomen Triכון työntekijöiden määrä pysytteli 300:n alapuolella, eikä laajennuksia voitu tehdä.³⁷

I maailmansota vaikeutti raaka-aineiden saantia, ja Suomen Triכוןllakin oli pulaa langasta. Ulkomaisten tuotteiden tuonti loppui miltei kokonaan, jolloin kotimaisten tuotteiden kysyntä vastaavasti kasvoi. Suomen Triכוןlla oli tilauksia enemmän kuin voitiin toimittaa. Oman kehräämön saaminen oli välttämätöntä tehtaan toiminnalle, kun villatehtaat eivät ylikuormituksen takia enää kehränneet Suomen Triכוןlle villaa. Kehräämää varten vuokrattiin 1916 tehtailija Axel Nordqvistilta tehdashuoneisto ja sinne hankittiin Ruotsista kolme käytettyä kehruurukia.

Muita tarvittavia laajennuksia ja uudistuksia ei voitu toteuttaa, koska sodan takia uusia koneita ei saatu. Vuosina 1915 ja 1916 varattiin voima-aseman uusimista varten 30 000 mk. Uusi muuntajahuone rakennettiin vuonna 1917, jolloin voitiin oman höyryvoiman lisäksi käyttää kaupungin sähköä.³⁸

Suomen Triכון osti pahimman kilpailijansa Tampereen Kutomateollisuus Oy:n vuonna 1919. Sukkatuotanto erotettiin omaksi yksikökseen ja siirrettiin Satamakadun tehtaaseen, kun muu tuotanto keskitettiin Pyynikin tehtaalle.³⁹

Arkkitehti Birger Federlay suunnitteli Pyynikille vuonna 1919 laajennuksen,⁴⁰ jossa tehdasta korotettiin kerroksella ja pidennettiin nelikerroksisena 23 metriä itään. Laajennuksella oli niin kiire, että työt aloitettiin jo kesällä ennen yhtiökokouksen lopullista hyväksyntää joulukuun 20. päivänä 1919. Laajennus oli 1408 m² suuruinen ja se valmistui keväällä 1920. Uudisosan koneista osa oli uusia ja osa uudelleen asennettuja vanhoja koneita.⁴¹

Oman kehräämön tarve oli ilmeinen, mutta muiden uudistusten toteutuminen siirsi hanketta.

Värjäämö oli tärkeä tehtaan kilpailukyvyille, joten vanhentunut värjäämö korvattiin uudella. Birger Federlayn⁴² suunnittelema uusi värjäämö rakennettiin vuosina 1919-20. Uudisrakennuksen pinta-ala oli 403 m².⁴³ Tehtaan eteläpuolelle noussut aikanaan moderni värjäämö aloitti toimintansa melkein samanaikaisesti triכוןtehtaan laajennuksen kanssa.⁴⁴

Laajennukset ja uudistukset paransivat tehtaan tuotanto- ja kilpailukykyä, mutta taloudellisesti huonon ajan takia tulos jäi vaatimattomaksi. Rauhan aikana vuonna 1919 tehtaan koneita seisotettiin ja työntekijöitä vähennettiin raaka-ainepulan takia. Langansaannin helpotettua tuotteiden menekki ei heti lisääntynyt, koska kuluttajat eivät ostaneet kotimaisia tuotteita toivoessaan saavansa ulkomaisia halvemmalla. Valtiovalta rajoitti ulkomaisten triכוןtuotteiden tuontia, jolloin kotimaisten kysyntä parani. Kysyntä oli kohtalaista vuoden 1920 syksyyn asti, kunnes marraskuussa lama lopetti ostot, eikä uusia tilauksia saatu osittain ulkomaankaupan vapauttamisen ja säännöstelyn lopettamisen takia. Suomen Triכון tuotteiden olemattoman kysynnän takia tehtaan tuotantoa supistettiin

kolmeen- neljään päivään viikossa, ja vuoden 1921 alussa koko tehtaassa kahteen päivään viikossa. Valmistus ei kannattanut, mutta työntekijöiden toimeentulon ja ammattitaitoisen työvoiman säilyttämisen takia tehdasta pidettiin käynnissä. Työntekijämäärä oli laskenut kolmeen sataan, missä se oli ollut viimeksi kymmenisen vuotta aikaisemmin. Vuoden lopulla kysyntä taas lisääntyi suunnilleen normaaliksi, mutta vuosi oli yrityksen huonoin aikoihin.⁴⁵

1920-luvun puolivälissä suuri osa tehtaan koneista oli kuluneita ja vanhentuneita. Kehityksen mukana pysymiseksi aloitettiin vuonna 1926 uusien koneiden hankinta. Niitä varten tarvittiin lisätilaa, joten tehdasta oli laajennettava. Vuonna 1927 pidennettiin vanhaa tehdasrakennusta 28 m itään. Rakennustyö valmistui seuraavana keväänä. Pinta-alaltaan 2176 m² suuruisen laajennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli varasto, toisessa tasokoneosasto, kolmannessa laajennettu puuvillatavaravarasto ja neljännessä villatavaravarasto.

Kuva 6. Trikootehdas vuoden 1927 laajennuksen jälkeen.

Kattilahuonetta laajennettiin, kun vanhanaikaiseksi jääneen höyrykattilan tilalle hankittiin uusi teholtaan kaksinkertainen. Laajennus sekä kattilahuoneen länsipuolelle rakennettu entistä suurempi savupiippu valmistuivat syksyllä 1928. Seuraavana vuonna uudistettiin tehtaan pumppuhuone.⁴⁶

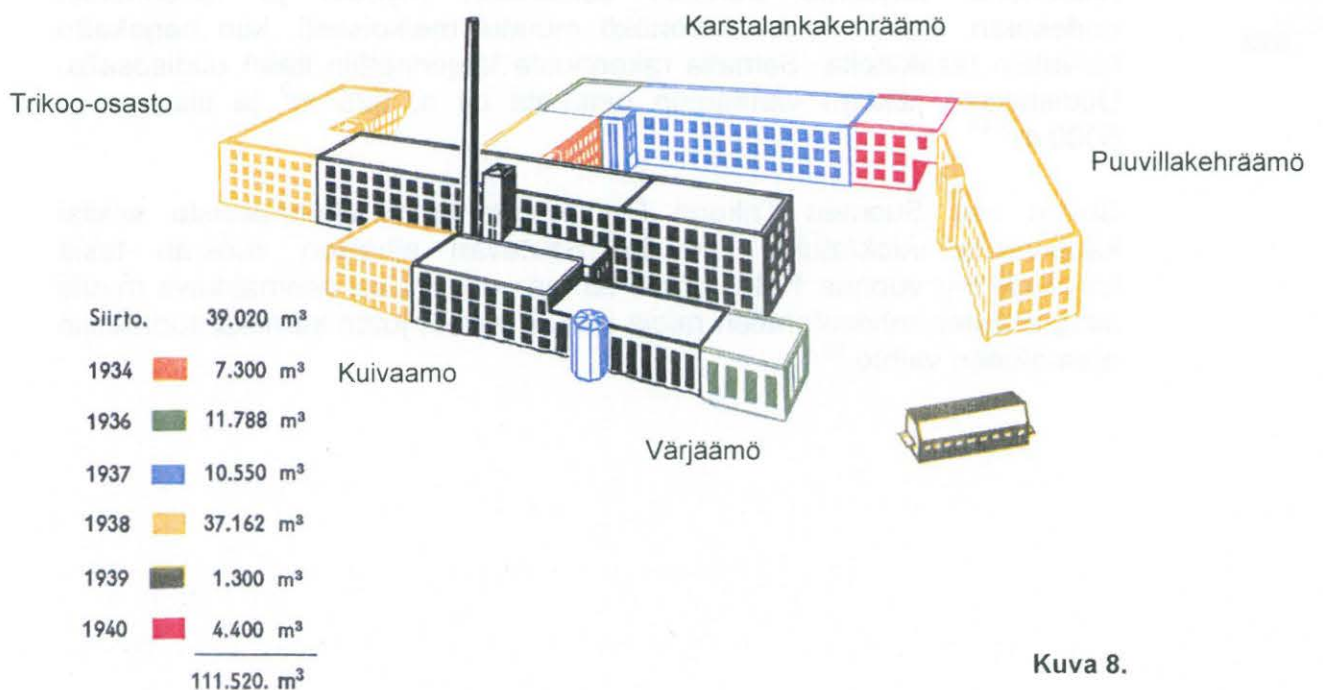

Kuva 7. Eckert & Pflugin maalauksessa näkyy jo uusi v. 1928 savupiippu, mutta värjäämöä ei ole vielä uusittu

TEHDAS VUOSINA 1934-1940

1930-luvun alun laman jälkeen alkoi nousukausi vuonna 1934, jolloin trikoovalmisteiden kysyntä saavutti pulavuosia edeltäneen tason ja jopa nousikin siitä. Suomen Triכון 1930-luvun suurisuuntainen rakentaminen ja laajentaminen mahdollisti tehtaan tuotantokyvyn huomattavan nousun ja hyvän tuloksen pula-ajan jälkeen.⁴⁷

Kaikki 1930-luvun uudisrakennukset ja vanhojen uudistukset suunnitteli diplomi-insinööri Kurt Sucksdorf ja niiden varsinaiset rakennuspiirustukset teki rakennusinsinööri Veikko Kallio.⁴⁸

Kuva 8.

Kuva 9. Talvikuvassa vuonna 1935 trikootehdas on jo laajentunut pohjoissiivellä.

1930-luvun rakennustyöt aloitti vuonna 1934 kohtisuoraan tehdasrakennuksen pohjoispuolelle rakennettu nelikerroksinen siipi. Laajennus lisäsi tehtaan pinta-alaa 1900 m². Uudisosan pohjakerroksessa oli lankavarasto, toisessa kerroksessa tasokoneosasto, kolmannessa neulosvarasto ja neljännessä loimikoneosasto. Vuonna 1936 tätä laajennusta jatkettiin pohjoiseen tontin rajalle Pyynikintiehen asti. Laajennus oli 1200 m² suuruinen.

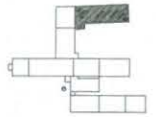
Tehtaan värjäämö uusittiin vuonna 1936. 16 vuotta aikaisemmin rakennettu värjäämö purettiin sokkeliaan myöten ja rakennettiin uudestaan. Rakennuksen ulkonäkö muuttui melkoisesti, kun harjakatto korvattiin tasakatolla. Samalla rakennusta laajennettiin itään uudisosalla. Uudistuksen jälkeen värjäämön pinta-ala oli n. 625 m² ja tilavuus n. 5000 m³.⁴⁹

Suurin osa Suomen Trikon Pyynikin tehtaan rakennuksista sijaitsi kaupungilta vuokratuilla tonteilla. Saatavan alhaisen vuokran takia kaupunki myi vuonna 1936 yhtiölle tehtaan tontit. Uusi asemakaava muutti alkuperäisten tehdastonttien rajoja jonkin verran, joten samalla suoritettiin maa-alueen vaihto.⁵⁰

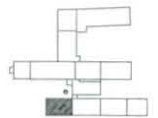

Kuva 10. Valokuvassa vuodelta 1938 näkyy jo karstalankakehräämön ensimmäinen vaihe.

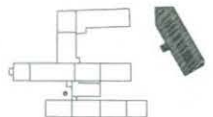
Trikootehtaan I maailmansodan aikana hankkima pieni kehräämö oli vuokrahuoneistossa ja tyydytti vain murto-osan tehtaan karstalangan tarpeesta. Suurin osa tehtaan käyttämästä karstalangasta kehrätettiin muualla. Vuonna 1937 aloitettiin vihdoin oman kolmikerroksisen karstalankakehräämön rakentaminen. Kehräämö liittyi suorakulmaisesti Pyynikintielle tulevaan siipeen tien suuntaisesti. Kehräämöön hankittiin kolme karstaryhmää ja viisi kehräkonetta saksilaisilta konetehtailta ja vuodenvaihteessa kehräämön toiminta käynnistyi.⁵¹ Kehräämö oli eräs maamme suurimmista. Karstalankakehräämö käytti trikoo- ja sukkaosastojen leikkuu- ym. jätteitä ja oli raaka-ainepulan aikana korvaamaton.⁵²

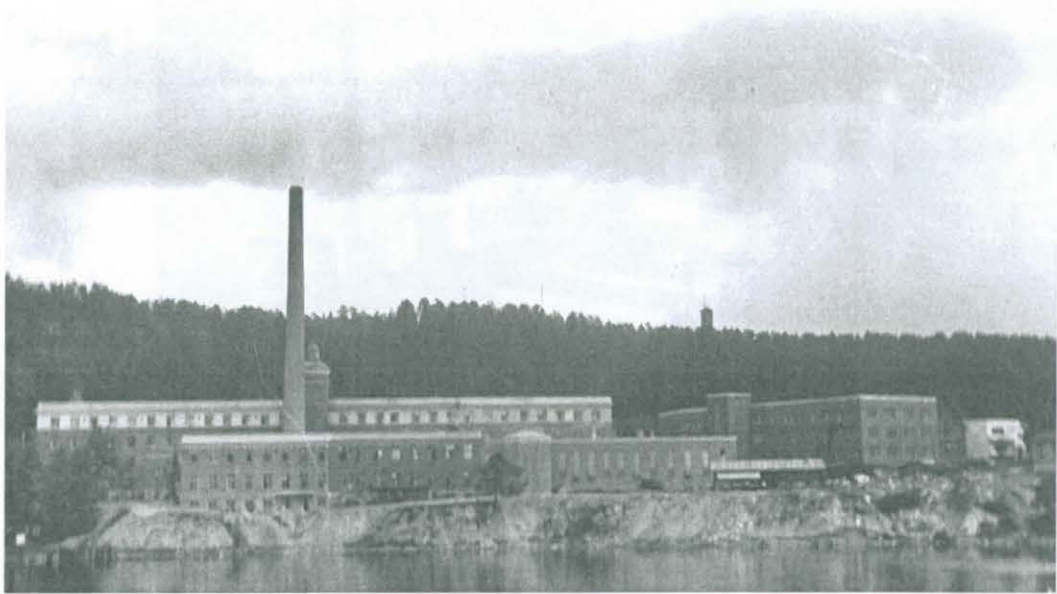

Vuonna 1938 kuivaamo sai lisätilaa, kun värjäämön jatkona olevaa kaksikerroksista rakennusta jatkettiin samankorkuisena länteen.⁵³ Kellarissa oli varastotilaa, 1. kerroksessa verstaiteja ja 2. kerroksessa kuivaamo.⁵⁴

Vuonna 1938 rakennettiin Trikookujan varteen tehtaalle myös nelikerroksinen puuvillakehräämö, jossa oli 9600 varttia. Koneet ostettiin vastoin yleistä käytäntöä Yhdysvalloista. Vuoden 1939 alussa käynnistynyt kehräämö tuotti vuodessa miljoona naulaa lankaa yhtä vuoroa käyden.

Kuva 11. Tehdas Pyhäjärveltä v. 1939 jälkeen ennen v. 1945.

Paloturvallisuuden takia vanhan 1908 rakennetun trikootehtaan puiset välipohjat uusittiin rautabetonikannatteisiksi vuonna 1938. Länsipäässä tehdasta jatkettiin samalla suorakulmaisesti pohjoiseen. Laajennus oli vanhan osan korkuinen. Laajennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli tehtaan puolaamo, toisessa pyörökoneosasto sekä vanhassa rakennuksessa parsimo, kolmannessa kerroksessa puuvillatavaraosasto ja laajennuksen neljännessä kerroksessa säteriosasto sekä vanhalla puolella loimikoneosasto.

Kuva 12. Etualalla trikoo-osaston laajennus vuonna 1940.

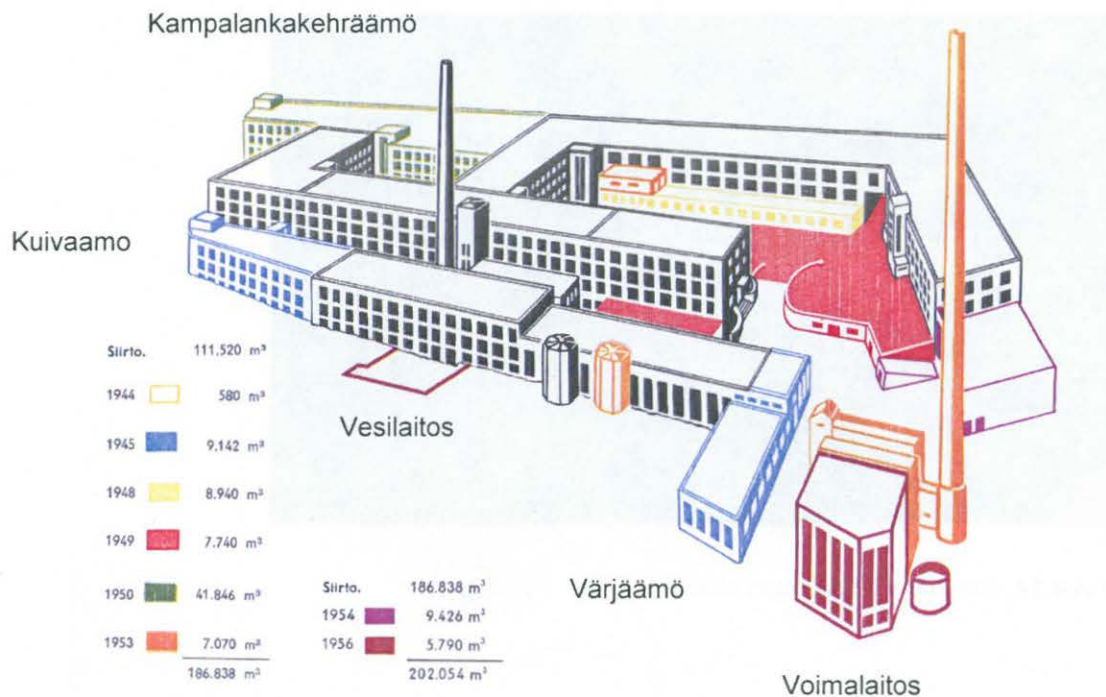
Karstalankakehräämö tarvitsi jo pian lisärakennuksen, koska sen kapasiteetti ei edes kolmivuorotyöllä riittänyt tuottamaan tarpeeksi karstalankaa tehtaille. Kehräämöä laajennettiin vuonna 1939. 20 metrin pituinen uudisosa yhdisti karstalankakehräämön ja puuvillakehräämön toisiinsa. Laajennuksen lävisti tehdasalueelle johtava porttikäytävä. Lisärakennus paransi kehräämön tuotantokykyä 50 %.

Vanhaa höyrykeskusta laajennettiin ja uusittiin 1939, jotta sen yhteyteen saatiin ajanmukainen voimalaitos turbiineineen ja kattiloineen. Voimaseama osoitti hyödyllisyytensä pian. Vesipulan takia sähkölaitos rajoitti voimavirran jakamista tehtaille. Trikootehdas oli oman voimalaitoksensa ansiosta riippumaton säännöstelystä, ja saattoi jatkaa säännöllisiä työpäiviä normaalisti. Tehdas toimitti energiaa myös sähkölaitokselle, jolloin Sukkatehdas ja Tampereen Trikoo vapautettiin säännöstelystä.⁵⁵

Suomen Trikoolla oli kotimaassa johtavan trikootehtaan asema ja 1930-luvun lopulla se oli noussut myös pohjoismaiden johtavaksi ja suurimmaksi trikootehtaaksi. Suomen Trikoo ja sen sisartehtaat tuottivat lähes puolet maan sukka- ja trikootuotannosta ja sen työntekijöiden määrä vastasi puolta koko maan vastaavasta teollisuuden työntekijämäärästä.⁵⁶

TEHDAS VUOSINA 1941-1956

Kuva 13.

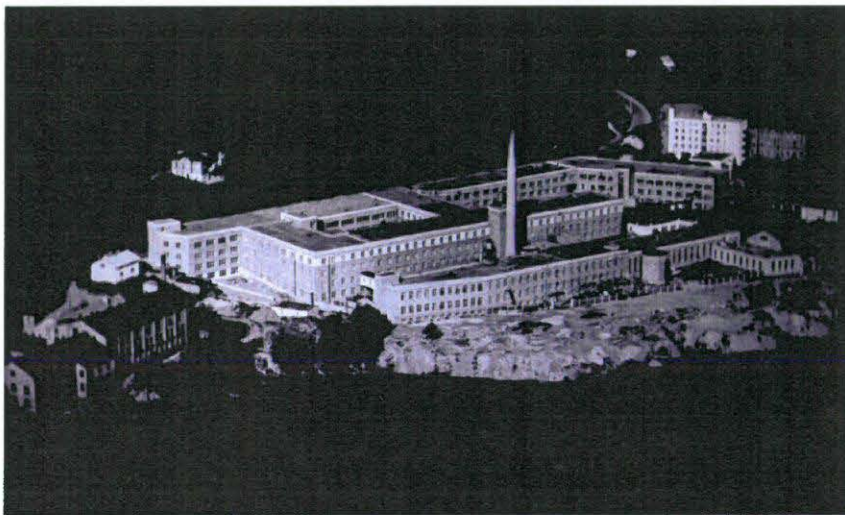
Sota-aika vaikeutti Suomen Triכון toimintaa. Raaka-ainepulan takia vuoden 1941 loppupuolella voitiin käyttää vain 60 % tuotantokapasiteetista.⁵⁷

1940-luvulla rakennustarvikepulan takia useat laajennussuunnitelmat jäivät toteutumatta, kun rakennustöihin ei saatu viranomaisten lupaa. Vesitornin itäpuolelle rakennettiin yksikerroksinen varastorakennus.

Uusi maanalainen vedenpuhdistuslaitos valmistui 1944. Suodatinlaitos sijaitsi kuivaamon eteläpuolella kerrosta alempana sen kellaria. Suodatinlaitoksessa käsiteltyä Pyhäjärven vettä voitiin käyttää sekä voimalaitoksessa että värjäämössä, jolloin kaupungin vesijohtoverkon vedenkulutus väheni.⁵⁸

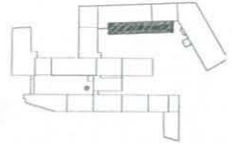
Kuivaamo sai lisätilaa, kun sitä vuonna 1945 laajennettiin länteen. Kolmikerroksinen uudisosa ulottui rantatiehen, josta rakennuksen pään viistetty muoto tuli. Kuivaamon toiminta monipuolistui ja osastosta muodostui viimeistämö. Laajennuksen ensimmäisessä kerroksessa toimi tarveainevarasto, toisessa konekorjaamo ja kolmannessa kuivaamo.⁵⁹

Koska värjäämön tuotanto ei enää riittänyt tehtaan tarpeisiin, rakennettiin erillinen lankavärjäämö siipenä etelään vuonna 1945 ja samalla värjäämöä jatkettiin itään. Laajennusten suuruus oli 8660 m³.⁶⁰

Kuva 14. Ilmakuva 1950-luvun alusta.

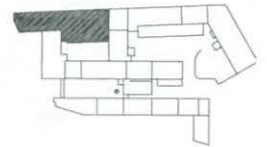
Karstalankakehräämää laajennettiin lisätilan saamiseksi vielä vuonna 1948⁶¹ etelään kymmenisen metriä yksikerroksisella osalla maan päälle ja kerroksella maan alle.

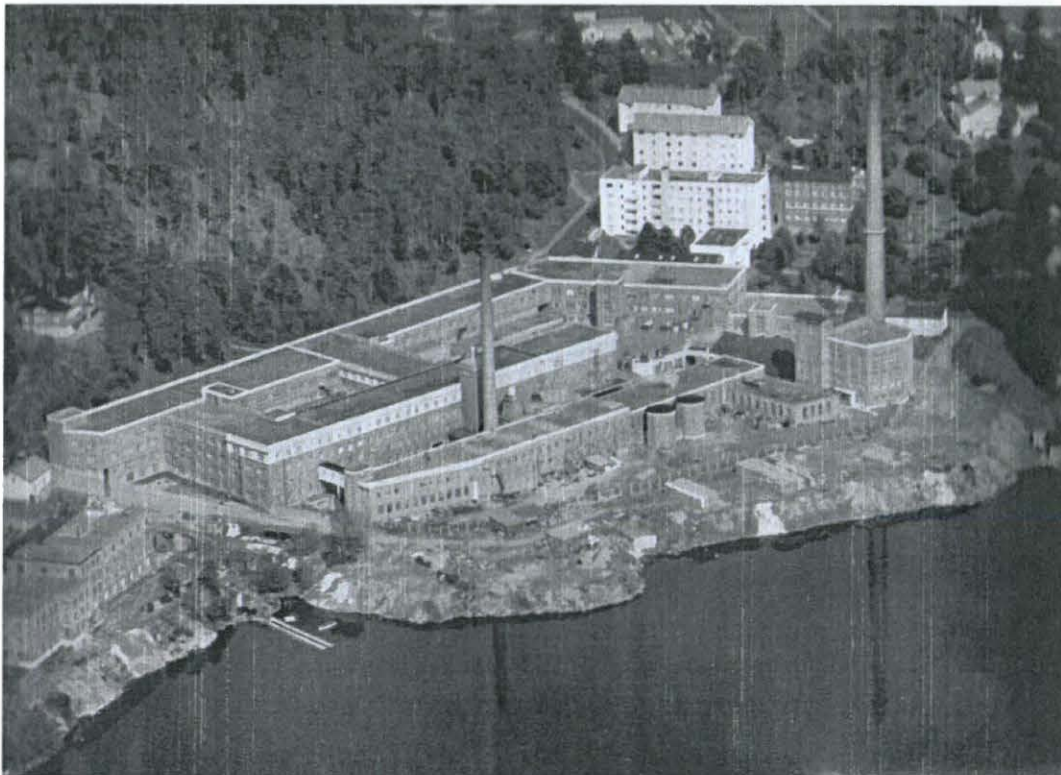
Trikootehtaan ja kehräämöiden rajaamalle piha-alueelle rakennettiin vuonna 1949⁶² maanalaista varastotilaa, jossa oli myös autotalleja.⁶³

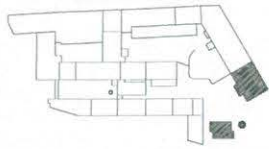
Päätös oman kampalankakehräämön rakentamisesta oli tehty jo vuonna 1947. Laajennus tehdaskompleksin luoteisosaan valmistui 1950. Tilattujen koneiden toimitus viivästyi, ja ne saatiin asennettua pääosin vasta 1951. Kampalankakehräämön käynnistyttyä vuoden lopulla tehdas ei ollut enää niin riippuvainen muista kehräämöistä. Kampalankakehräämön 3620 värttinän tuotantokkyky oli noin 200 000 kiloa vuodessa.⁶⁴

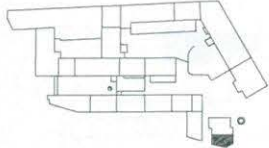
Tehtaan neulosvaraston tuhonnut tulipalo 18.3.1950 aiheutti muutaman kuukauden häiriön trikootehtaan toiminnassa.

Kuva 15. Ilmakuva vuoden 1956 jälkeen

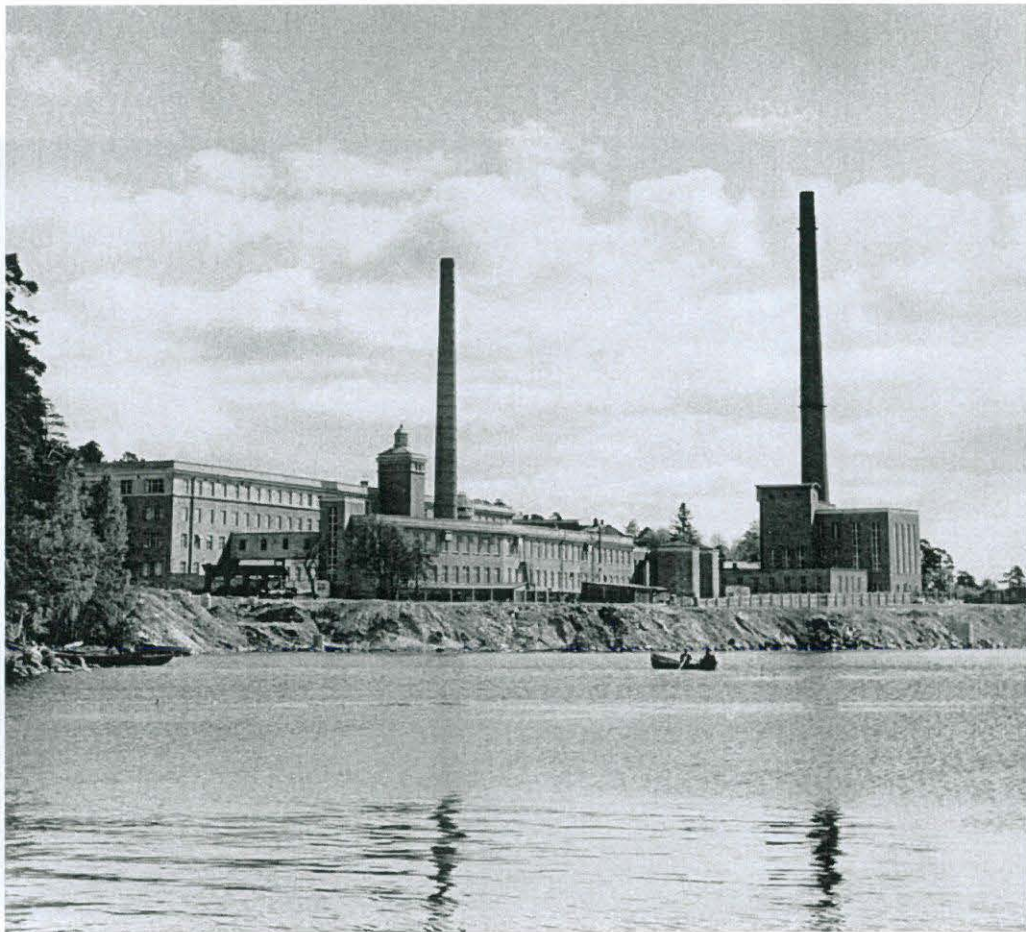

Vuonna 1952 aloitettiin tehtaan uuden höyryvoimakokeskuksen rakentaminen. Tuotannon kasvu sekä laajennukset olivat lisänneet huomattavasti tehtaan sähkön, höyryn ja vedentarvetta. Uusi voimakkeskus, jonka ensimmäinen rakennusvaihe käsitti 7000 m³ suunnitelluista 17 000 m³:sta, rakennettiin vuonna 1953⁶⁵ ja oli valmis käyttöönotettavaksi vuonna 1954. Samanaikaisesti valmistui 8000 m³ laajuinen varastolisäarakennus.⁶⁶

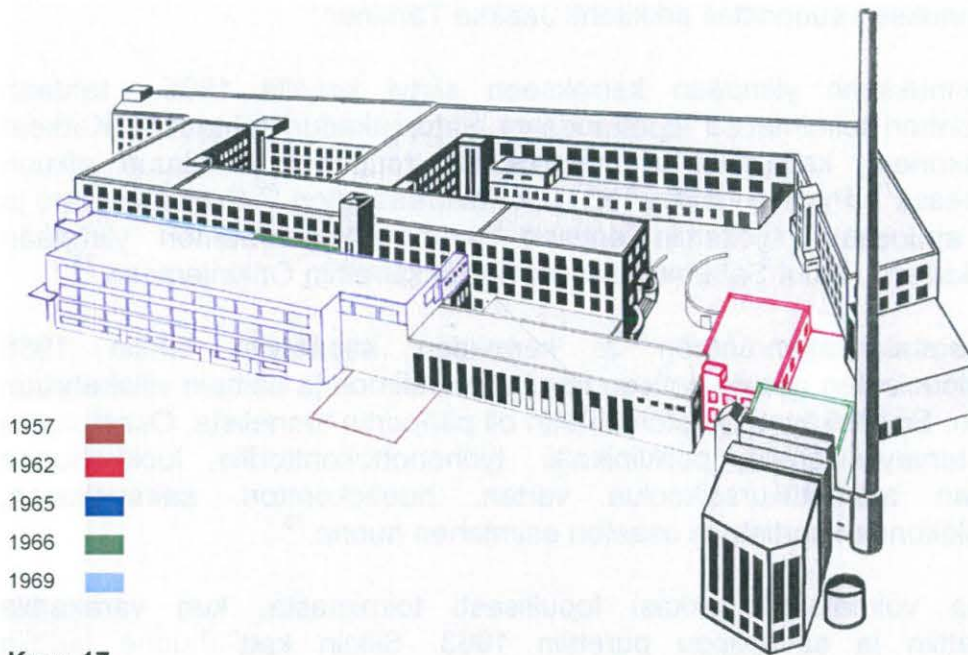
Tehtaan vanha turpiini ei enää riittänyt kasvavaan sähköntarpeeseen. Voimalaitosta laajennettiin sen vuoksi Veikko Kallion aiempien suunnitelmien mukaisesti etelään kulmikkaalla turpiinisalilla. Uusi turpiini tilattiin Ruotsista STAL-tehtailta, jonka jälkeen alkoi konesalin lopullinen suunnittelu ja rakentaminen. Rakennustöistä vastasi Tähtinen & Sola Oy. Voimalaitoksen laajennus valmistui ajoissa keväällä 1956 ennen turpiinin saapumista.⁶⁷

Vuonna 1957 laajennettiin vedenpuhdistuslaitosta rakentamalla maanalainen vesisäiliö ja suodatinhuone.⁶⁸

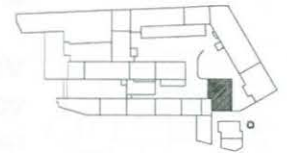
Kuva 16. Tehdas järveltä voimalaitoksen rakentamisen jälkeen.

1960-LUVUN LAAJENNUKSET

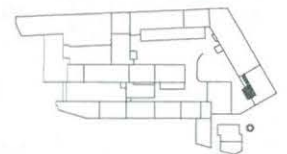
Kuva 17.

Satamakadun sukkatehtaan värjäämössä olleiden vaikeuksien takia värjäämötoiminta päätettiin keskittää Pyynikin tehtaalle. Pyynikin lanka- ja neulosvärjäämössä ei kuitenkaan ollut riittävästi tilaa sukkien värjäykselle, joten värjäämöä laajennettiin vuonna 1962 n. 10 000 m³.⁶⁹

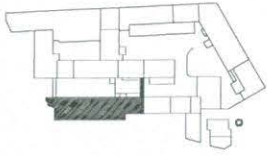
Seuraavana vuonna peruskorjausta vaatinut Satamakadun värjäämö siirrettiin uusiin tiloihin,⁷⁰ ja toukokuussa 1963 alkoi sukkavärjäämön toiminta koko laajuudessaan Pyynikillä.⁷¹ Lisärakennus rakennettiin hiilikentän paikalle värjäämön, puuvillavaraston ja kehräämön väliin.

Rakennuksen 218 matalampaan osaan rakennettiin vuonna 1964 uusi hissitorni kehräusaleihin sijoitettavan viimeistämön takia. 3. ja 4. kerroksessa mineriittipäällysteiset käytävät yhdistivät hissien kehräämön alkuperäiseen korkeampaan osaan.

Karstalankakehräämö lopetettiin Pyynikillä syksyllä 1964, koska korkeampien laatuvaatimuksien takia 90 % leikkuu- ym. jätteistä myytiin 60-luvulla kansainvälisillä markkinoilla ja kehräämössä käytettiin pääasiassa ostoraaka-aineita. Kehräämön vapautuneita saleja käytettiin trikootehtaan koneosastojen lisätilana. Yläkerrokseen siirrettiin silkkiompelimo takaisin Onkiniemestä.⁷²

Vuonna 1964 Satamakadun ja Onkiniemen viimeistely-, parienteko- ja pakkausosastot siirrettiin puuvillakehräämön vapautuneisiin tiloihin värjäämön läheisyyteen. Karkeat pyörökoneet ja ketlaamot siirrettiin syksyllä 1965 Pyynikin lakkautettujen villakehräämöjen saleihin.⁷³

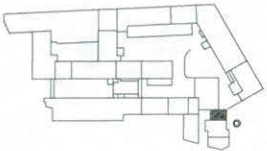
Kehräämötoiminta päättyi Suomen Trikoossa 1965.⁷⁴

Tehtaan ulkonäkö järvelle päin muuttui, kun viimeistämöä levennettiin kymmenisen metriä etelään melkein koko rakennuksen pituudelta. Samalla rakennusta korotettiin kerroksella. Vuonna 1965 valmistuneen laajennuksen suunnitteli arkkitehti Jaakko Tähtinen.

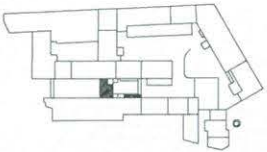
Laajennukseen ylimpään kerrokseen siirtyi kesällä 1965 tehtaan pääkonttori toimintansa lopettaneesta Satamakadun tehtaasta. Karkeat pyörökoneet, ketlaamot ja lankavarasto muuttivat joulukuun alkuun mennessä⁷⁵ Pyynikin lakkautettuun villakehräämön.⁷⁶ Sukkaneulomo ja sen apuosasto sijoitettiin entisen kampalankakehräämön ylimpään kerrokseen. Muut Satamakadun toiminnat siirrettiin Onkiniemeen.⁷⁷

Villakarstalankakehräämön 3. kerroksen itäpäätyyn tehtiin 1965 henkilöasioiden osasto entisen oppilasompelimon ja osittain villakehruun tiloihin. Sisäänkäynti osaston aulaan oli pääportin tunnelista. Osastolla oli tilat terveysisarelle, poliklinikalle, työhönottokonttorille, luokkahuone tehtaan ammattikurssikoulua varten, huoltokonttori, sairauskassa, henkilökunnan kortisto ja osaston esimiehen huone.⁷⁸

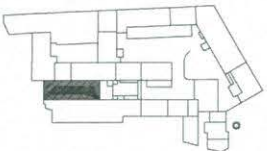
Vanha voimalaitos lakkasi lopullisesti toimimasta, kun varakattila poistettiin ja savupiippu purettiin 1963. Silloin kattilahuone jaettiin välipohjalla kahdeksi kerrokseksi. Rakennuksen ulkonäkö idässä muuttui hieman, kun toisessa kerroksessa viimeistämön väli rakennettiin umpeen vuonna 1965.

Vuonna 1966 rakennettiin kaksikerroksinen kattilahuoneen laajennus voimalaitoksen ja sukkavärjäämön väliin. Laajennuksen suunnitteli rakennusmestari Erkki Ojanen.

Viimeistämölle tehtiin varasto toiseen kerrokseen viimeistämön ja tehtaan väliin sekä rakennettiin vanha voimalaitos kiinni viimeistämön vuonna 1966.

Viimeistämöä laajennettiin rakentamalla viimeistämön ja vanhan tehtaan väli kokonaan umpeen toisessa kerroksessa vuonna 1969.

MUUTOSTEN AIKA

Suomen Trikoo säilytti kilpailukykynsä 1970-luvulle, jolloin Pyynikillä toimi neulostehdas, alusvaateompelimo, sukkatehdas ja värjäämö sekä Onkiniemessä sukkatehdas ja neulepukimo. Yhtymän kokonaistyöntekijämäärä oli ilman tytäryhtiöitä yli 3000.

Tilanne huononi tekstiilien maailmanlaajuisen ylituotannon takia, ja Suomen Trikoo fuusioitiin 1970-luvun lopulla Tampellaan. Vuonna 1978 yhtymän työntekijämäärä oli vielä yli 2200.

Päätuotanto tapahtui vielä Pyynikillä, mutta vuonna 1983 siirrettiin neulomo Ruskon uuteen tehdaskokonaisuuteen⁷⁹ ja värjäämö-viimeistämö muutti Pyynikin epäkäytännöllisiksi jääneistä tiloista Ruskoon vuonna 1988.⁸⁰ Samalla vesilaitos jäi pois käytöstä.⁸¹

Finlaysonin langanjalostusyksikkö otti käyttöönsä suurimman osan vapautuneista tiloista, joihin tuli myös trikoovaateyksikön viimeistämö. Viimeistämö siirtyi kerrosta alemmaksi samaan kerrokseen lastauslaiturin ja tuotevaraston kanssa.

Värjäämö-viimeistämölle oli mennyt 70% voimalan energiantuotannosta, joten värjäämötoiminnan loppuessa myös höyrynvalmistus lopetettiin voimalassa.⁸²

Suomen Trikoon osake-enemmistö siirtyi vuonna 1983 Tampellalta Finlaysonille. Asko Oy osti puolestaan Finlaysonin osake-enemmistön vuonna 1985, jolloin Suomen Trikoosta tuli Asko Oy:n tytäryhtiö.

Suomen Trikoon Pyynikin ja Onkiniemen teollisuuskiinteistöt ja tontit myytiin vuonna 1988 Tampereen Kiinteistö Invest Oy:lle, jonka pääomistajana oli Asko Oy.⁸³

1990-luvun alun vuodet olivat yhä tappiollisia ja vuonna 1992 päätettiin Finnwearin trikoovaatevalmistus lopettaa Pyynikillä.⁸⁴ Tuolloin tehdaskiinteistössä toimi vielä karkeasukkatuotanto ja markkinointi, hienosukkamarkkinointi ja konsernin pääkonttori työllistäen yli 200 henkilöä.⁸⁵ Näin Suomen Trikoon 89 -vuotinen toiminta Pyynikillä loppui.⁸⁶

Finlaysonin lanka lopetti toimintansa Pyynikillä tänä vuonna.

Viimeisenä suurena tekstiilialan yrityksenä toimii Pyynikillä vielä Finlaysonin sisustustekstiilit.

Nykyisin tehdaskiinteistön tiloja on vuokrattu pääasiassa pienille yrityksille. Tehdaskompleksin volyyymiin ei ole tullut juuri lisäyksiä viime vuosina, ainoastaan hissejä ja lastauskatoksia. Alueelta on purettu pois värjäämön siipi, värjäämön edustalla olleet vesisäiliöt ja vedenpuhdistuslaitoksen maanpäällinen uudempi osa. Sisätiloissa muutoksia on tapahtunut sitäkin enemmän. Tampereen Kiinteistö Invest tuli tänne 1996 ja tiloja on

kunnostettu siitä lähtien jatkuvasti. Tehdassaleja on jaettu kevyin väliseinin pienemmiksi vuokrattaviksi tiloiksi, joissa on tehty pintaremontteja, uusittu sähköt, ilmanvaihto, asbestitöitä, pakollisia korjauksia kuten kattojen vesivahinkoja. Ikkunat ovat pääosin alkuperäisiä, niissä on tehty vain välttämättömiä korjauksia ja uusimisia. Ovia on vaihdettu vakuutusyhtiöiden vaatimuksista ja palomääräysten takia. Uusimpia muutoksia on kulkukäytävän tekeminen värjäämön läpi.

Kuva 18. Ilmakuvasa vuodelta 1986 näkyvät vielä puretut värjäämön siipi, vesisäiliöt värjäämön edustalla sekä vesilaitoksen rakennus.

BIRGER FEDERLAY

1/E

Birger Federlay suunnitteli Suomen Triכון Pyynikin tehtaasta rakennuksia 215, 219 ja 220 vuosina 1919-20. Federlay käytti näissä töissään ajan tyyli-suuntaa ollutta klassismia.

Federlay (17.2.1874-29.3.1935) valmistui Polyteknillisestä opistosta arkkitehdiksi vuonna 1896. Hän perusti Lars Sonckin kanssa arkkitehtitoimiston Helsinkiin vuonna 1898. Toimistoa laajennettiin samana vuonna Tampereen sivutoimistolla, josta vastasi Federlay. Jo seuraavana vuonna arkkitehdit alkoivat työskennellä itsenäisesti, koska molemmilla oli töitä niin paljon. Sonck- Federlay- toimiston perustamisaika oli Tampereella vilkasta rakennusaikaa, jolloin suunniteltiin kaupungin huomattavimmat jugendpalatsit, kuten toimiston Tirkkosen talo.

Federlay toimi Tampereen Teknillisen Opiston rakennusopin yliopettajana 20 vuotta. Hänen oppilaanaan oli myös Suomen Triכון myöhemmin 1930-luvulla suunnitellut Veikko Kallio.

Federlayn ura oli laaja ja monipuolinen. Hän suunnitteli asuin- ja liikerakennuksia, maatalojen pää- ja talousrakennuksia, kesähuiloita sekä yli kaksikymmentä tehdasta, joihin liittyi konttori-, virkamies- ja työväenasuntoja. Federlayn merkittävän taideteollisen suunnittelun tuloksena syntyi muun muassa huonekaluja, sisustuksia ja valaisimia.

Federlayn jugend-ajan töissä näkyy vaihteellinen siirtyminen varhaisesta kansainvälisestä suuntauksesta karumpaan kansallisromantiikkaan ja geometriseen myöhäiseen vaiheeseen. Keskustan Palanderin talon itäinen osa sekä Pohjoismaiden Osuuspankki edustavat varhaisvaihetta, Tampereen Osakepankin talo edustaa kansallisromantiikkaa, myöhäsvaihetta Tampereen Telefooni Oy:n ja Scalan talot.

1920-luvulla Federlay sovelsi töissään klassismia. Ajan töitä olivat Liljeroosin talo Mariankadulla sekä Ratinanlinna.⁸⁷

VEIKKO KALLIO

Suomen Trikoon rakennuksia suunnitteli 1930-luvulta parinkymmenen vuoden ajan Veikko Kallio (5.10.1897-26.6.1978). Hän opiskeli Tampereen teknillisen opiston huoneenrakennusosastolla, joka vastasi arkkitehtilinjaa. Opettajana teknillisessä koulussa ollut Birger Federlay pyysi Veikko Kallion toimistoonsa töihin tämän valmistuttua 1916 rakennusinsinööriksi. Veikko Kallio työskenteli Federlayn toimistossa seuraavat kymmenen vuotta ensin piirtäjänä ja myöhemmin esimiehenä. Tämän ajan töitä ovat esimerkiksi Tampereen Säästöpankin Kauppakadun konttorin uudempi osa, Lokomon johtajan asunto Hatanpään valtatiellä ja tehtaan virkailijoiden asuintalo Pikilinna Tammelantorilla sekä Aitolahden kirkko.

Veikko Kallio perusti vuonna 1926 oman toimistonsa, jossa hän työskenteli pääosin yksin. Kaksikymmentäluvun loppupuolella Veikko Kallio suunnitteli apteekkien sisustuksia sekä rakennuksia mm. Karhu-Apteekin ja Keskusapteekin. 1920-luvun lopulla ja 1930-luvun alussa hän suunnitteli kerrostaloja ja yksityisasuntoja mm. Länsipuisto Hämeenpuiston pohjoispäässä, Lähteenlinna Itsenäisyydenkadulla, Pyynikintori 1, Otavalankatu 3, Satakunnankatu 12. Hän suunnitteli myös ylellisiä yksityisasuntoja, kartanoita ja maatilojen päärakennuksia. Huomattavimmat näistä ovat Haapasen palatsi, joka toimi Nykytaiteen museona, ja Laukon kartanon päärakennus Vesilahdella.

1930-luvun alkupuoli oli hiljaista aikaa, mutta vuosikymmenen puolivälissä Veikko Kallion päätyöksi tuli tehdassuunnittelu. Kahdenkymmenen vuoden aikana hän suunnitteli Suomen Trikoolle tehdas- ja asuinrakennuksia. Kallio uudisti Satamakadun sukkatehdasta, teki laajennuspiirustuksia Pyynikin tehtaalle ja suunnitteli Onkiniemen tehdasrakennuksia. Pyynikille rakennettiin myös tehtaan asuintaloja. Myös sotavuosien aikana Veikko Kallion työsuhde Suomen Trikoon kanssa jatkui. Tehdasrakennusten suunnittelu tapahtui nyt rintamalta saatujen lomien aikana. Suomen Trikoon lisäksi Veikko Kallio suunnitteli myös muita tehdasrakennuksia kuten Hyppölä Oy, Tampereen Autotuonti, Kenkätehdas Kaleva, Tampereen Kumiaitta, Tampereen Saippuatehdas, Väinö Paunu Oy, Tampereen Arpatehdas, Uusi Kivipaino, Tampereen Pukutehdas sekä osa Tampereen Verkatehtaan koskenrannan rakennuksista.

Viidenkymmenen arkkitehtina työskennellyn vuoden aikana Tampereella Veikko Kallio suunnitteli parikymmentä tehdasrakennusta tai – kokonaisuutta, yhtä paljon asuinkerrostaloja sekä kartanoitten ja maatilojen päärakennuksia, kymmenisen ylellistä yksityistaloa, 50 omakotitaloa, 100 kesäasuntoa ja saman verran saunoja. Hänen tuotantoonsa kuuluu myös kansakouluja, kunnantaloja, pankkirakennuksia ja sähkölaitosten toimitaloja Tampereen ympäristössä. Lisäksi Veikko Kallio suunnitteli sisustuksia ja huonekaluja sekä hauta- ja muistopatsaita.⁸⁸

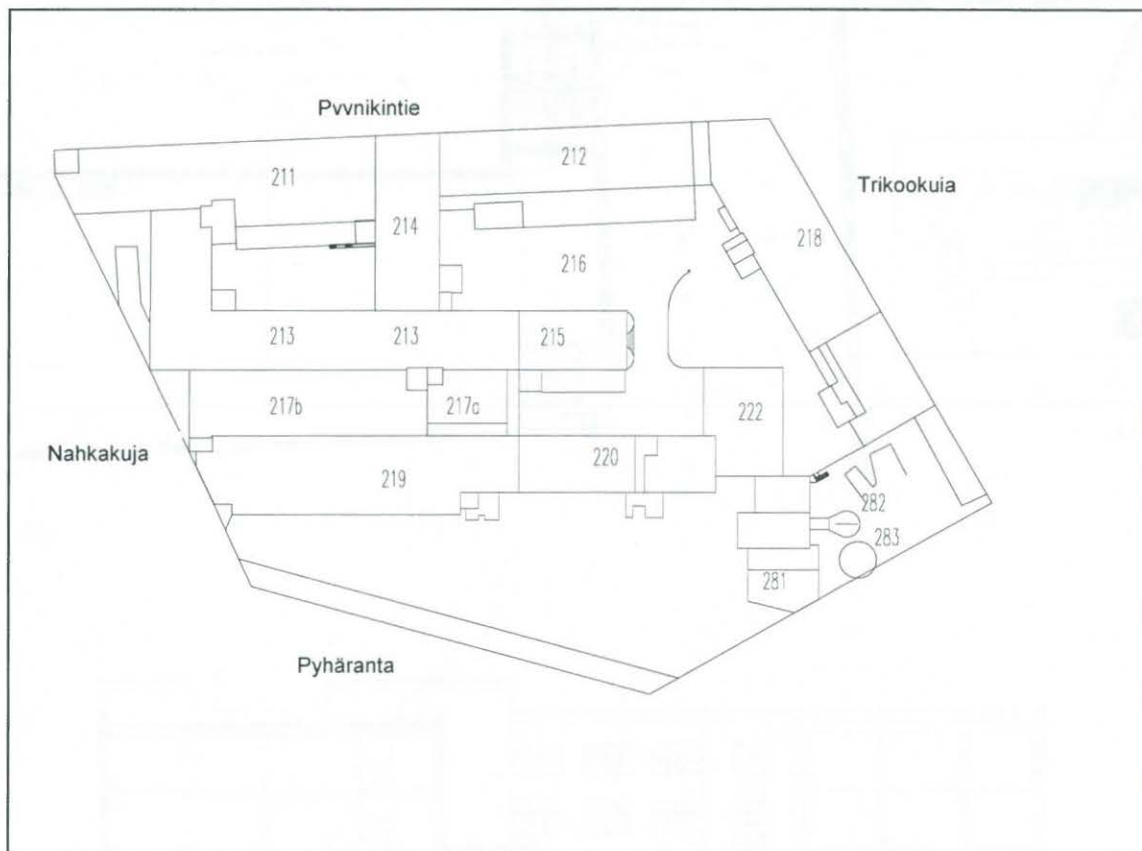
RAKENNUKSET

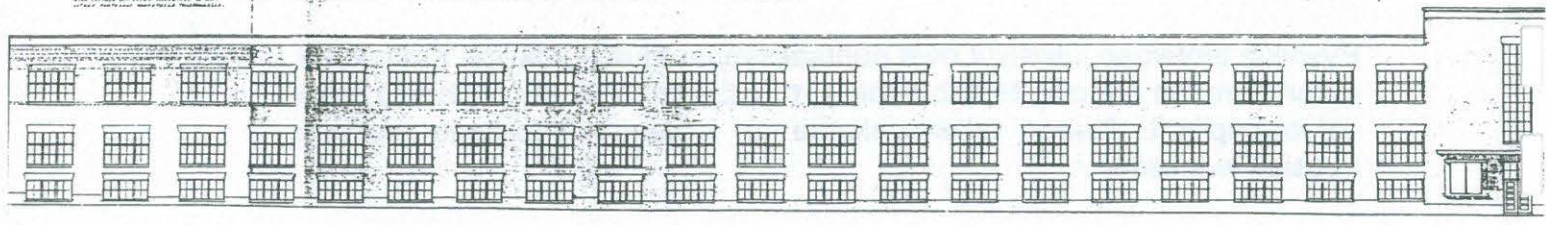
Pyynikin tehtaiden julkisivut ovat puhtaaksimuurattua punatiiltä. Kantavana rakenteena on pääosin teräsbetonirunko, osassa on massiivitiiliseinä sekä valurautapilarit. Alueen rakennuskanta on laajentunut tarpeen mukaan vuosien kuluessa.

Tekstissä olen käyttänyt nykykäytännön mukaista kerrosnumerointia, joka välillä poikkeaa alkuperäispiirustuksissa esiintyvistä.

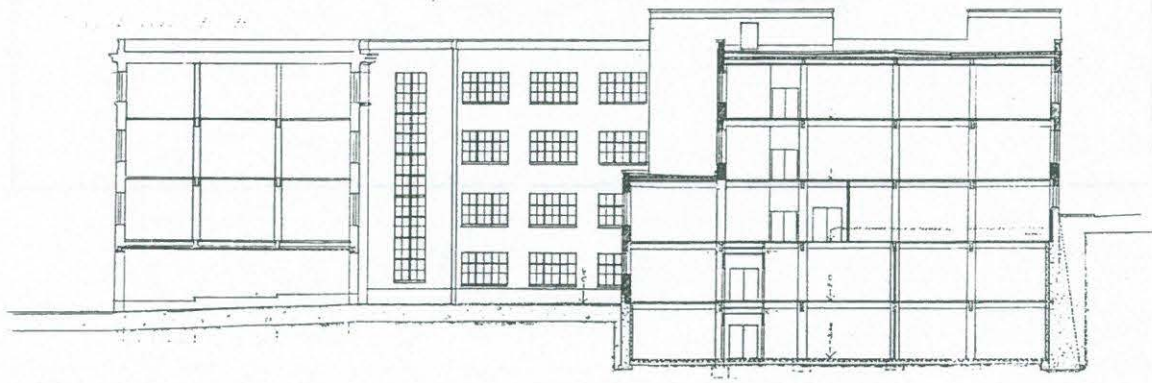
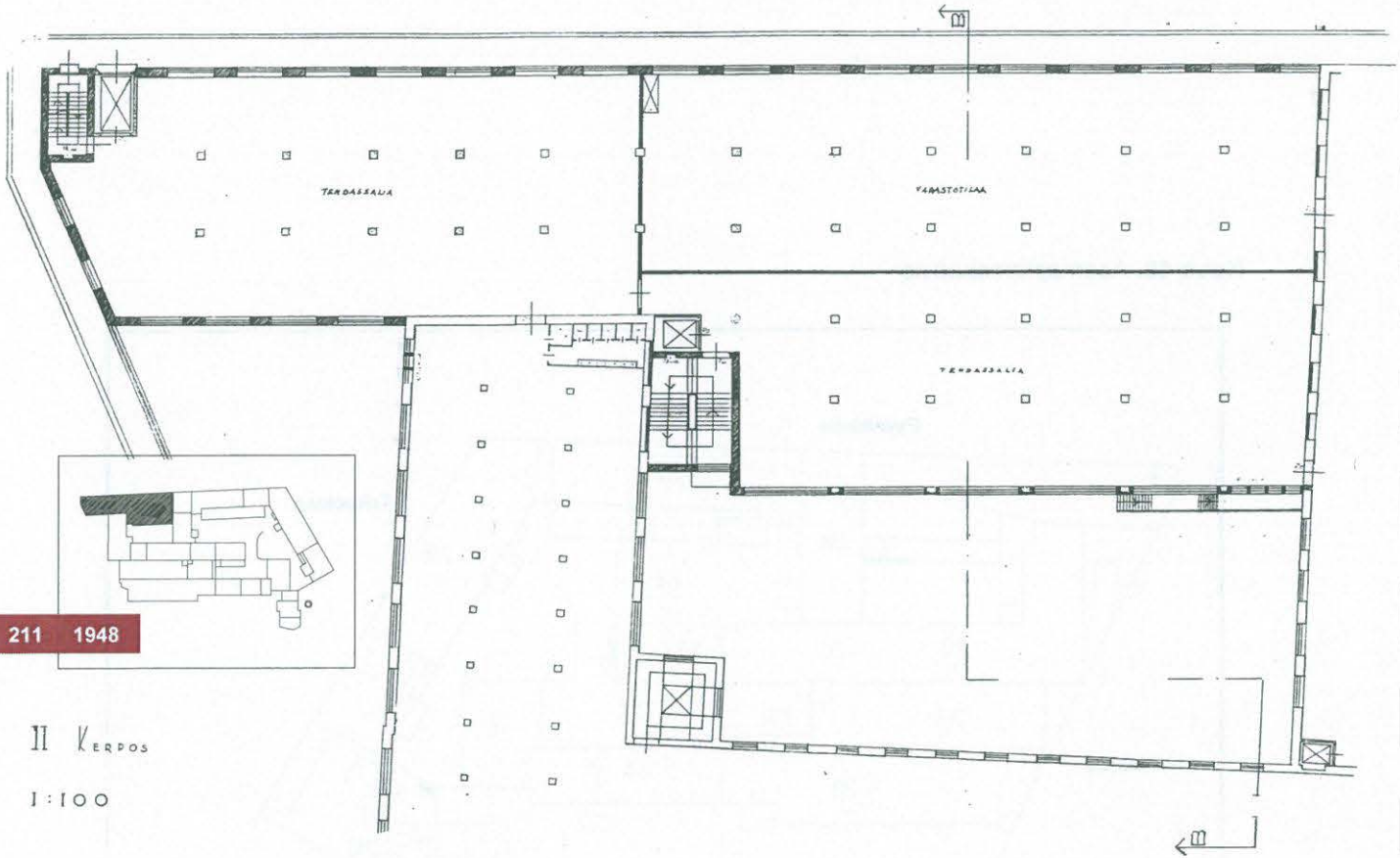
Tekstin ohessa oleva piirustus on rakennuslupapiirros, mittakaavassa 1:400 ellei toisin mainita.

Kuva 19. Asemapiirroskaavio

JULKISIVU PYYHIKINTIELLE.

211 Kampalankakehräämö

1948-50 Rakennuslupa 22.12.1948 piirustukset Veikko Kallio marraskuu 1948

Veikko Kallion kampalankakehräämön rakennuslupapiirustukset ovat vuoden 1948 lopulta. Työt kehräämön rakentamiseksi aloitettiin keväällä 1949 leikkaamalla Pyyntien rinteä 13 metriä. Pyyntien varteen tehdään luoteisosaan tehty laajennus valmistui 1950. Koneet asennettiin vuonna 1951, jonka lopulla kehräämö käynnistyi.⁸⁹

JULKISIVUT

Tasakatteisessa rakennuksessa on neljä kerrosta ja kellari. Kellarin ja ensimmäisen kerroksen maanvastaiset seinät ovat betonirakenteiset. Julkisivut ovat puhtaaksimuurattua punatiiltä ristilimityksellä. Betonisokkelit rapattiin sementtirappauksella olemassa olevien rakennusten mukaisesti. Kampalankakehräämön rakentamisen yhteydessä viereisen 214:n Pyyntien päätyjulkisivu sulautettiin kokonaisuuteen. Ylimmän kerroksen rappaus listoineen poistettiin hakkaamalla pois muurausta 150 mm ja korvattiin se uudella puhtaaksi muuratulla tiilipinnalla.

Villakarstalankakehräämön mallinen yksinkertainen rapattu räystäslista satoi uudet julkisivut vanhaan. Kun vielä kampalankakehräämön pohjoisjulkisivun ikkunat noudattivat vanhojen osien jaottelua, syntyi Pyyntien julkisivusta monoliittinen kokonaisuus. Kampalankakehräämön rakentaminen sulki Pyyntien julkisivun yhtenäiseksi muuriksi. Katujulkisivuissa ikkunoiden yli muurattiin vanhan osan mukainen tiiliholvi, joka ankkuroitiin holvin sisäpuolelle valettuun rautabetonipalkkiin. Pihan puolella ikkunoiden yläpuolinen muuraus kannatettiin julkisivussa näkyvällä rautabetonipalkilla.

Pyyntien ja melkein kaikissa Nahkakujan puoleisen julkisivun ikkuna-aukoissa on alhaalla kolme neliruutuista ja ylhäällä kolme kaksiruutuista ikkunaa. Reunimmaisista alaikkunoista ovat ulos-sisäänaukeavia. Yksi yläikkunoista on aukeava ns. terveysikkuna, jonka toisiinsa kytketyt ulko- ja sisäruudut avataan sisältä vetotangolla. Pohjoispuolelta kadun pinnan tasolta lähtevät toisen kerroksen matalat ikkunat on nyttemmin muurattu umpeen. Sisäpuolelta puoleiset ikkuna-aukot ovat viisijakoisia. Julkisivun ja vuoden 1934 siiven kulman vieressä on yläkerroksissa kapeat rautalankalasi-ikkunat.

Sisäpuolella nelikerroksisen perusmassan eteläpuolella on matalampi kaksikerroksinen osa, jonka seinää pitkin kulkevat hätäpoistumistienä takorautaiset portaat. Ulko-ovien ja lastauskohtien yläpuolelle valettiin rautabetonikatokset, jotka päällystettiin galvanoidulla levyllä.

Rakennuksen ulkonäkö ei ole juurikaan muuttunut valmistumisestaan ikkunoiden umpeenmuurausta lukuun ottamatta.

RAKENTEET

Kantavana rakenteena on betonirunko: rautabetonilaatta, ja betonipilarit. Sisäpihanpuoleisissa seinissä rautabetonirunko on vuorattu tiiliseinällä, muuten rakennuksessa on kantavat tiiliseinät. Ulkoseinien perusmuurit, tukimuurit ja pilareitten perustukset valettiin säästöbetonista. Perusmuurien kanssa valettiin jalustat betonista.

Maanvarainen alapohja on betonista. Kellari- ja 1. kerroksessa betonilattia jaettiin halkeilun estämiseksi ruutuihin ja pinta teräshierrettiin suoraan ilman pintakerrosta. Ylempien kerrosten lattiat laskettiin asbestimassasta alusmassoineen kellertäviksi. Välipohjien rautabetoniholvien laskennallinen hyötykuorma on 750 kg/m^2 .

Hissikuilujen seinät on valettu betonista ja väliseinät muurattiin punatiilistä.

Uudisrakennukseen tuli kaksi porrashuonetta; toinen länsipäähän ja pääporras sisäpihan kulmaan. Porrashuoneisiin ja tehtaan vanhoihin osiin johtavat palo-ovet tehtiin sileäpintaisista tavallisista ovista, jotka päällystettiin asbestilevyllä ja galvanoidulla levyllä. Pääportaan molemmista päistä tuetut askelmat valettiin raudoitettusta betonista. Pinnaksi tuli punainen sementti. Porrashuoneen keskiosassa on kellarista vesikatolle johtava ilmanvaihtokuilu, jonka rautabetoniset seinät kannattavat askeleita ja lepotasoja. Portaissa on yksinkertaiset takorautakaiteet. Pääporrashuoneesta on yhteys vesikatolle. Varaporrashuoneen betoniaskelmat ovat vapaakantoisia.

Sisäpuolella tiiliseinät rapattiin. Kaikki sisäpuoliset seinäpinnat, katot ja pilarit valkaistiin kalkilla kahteen kertaan. Tehdassaleihin maalattiin 1,5 m korkuinen värillinen paneeli kalkkivärillä ja porrashuoneisiin öljymaalilla. Pesu- suihku- ja wc-tiloihin tuli kaakeliseinät.⁹⁰

TILAT

Kellarikerroksessa oli varastotilaa ja pukuhuoneet. Uudisrakennuksen kellari ja rakennuksen 213 Nahkakujaa vasten oleva vanha kellari yhdistettiin maanalaisella käytävällä.

1. kerroksen pihan puoli on jo maan päällä. Tässä kerroksessa oli myös varastotilaa ja pukuhuoneita.

2. kerros oli jaettu tehdassaliin ja varastotilaan.

3. ja 4. kerros olivat yhtenäistä tehdassalia.

Kehräämön rakentamisen yhteydessä muodostui sisäpiha, jolle järjestettiin käynti puhkaisemalla porttikäytävä maantasossa rakennuksen 213 läpi.⁹¹

NYKYTILA

Rakennuksessa on tehty tarpeellisia korjauksia, muun muassa vesikaton vesivahingon takia.

Kampalankakehräämön saleja on vuodesta 1995 lähtien jaettu pienemmiksi tiloiksi kevyillä väliseinillä ja tiloissa on tehty pintaremontteja samalla on uusittu sähköjä sekä ilmanvaihtoa.

Kellari on edelleen tilajaoltaan alkuperäinen. Se on pääosin yhtenäistä tilaa, jonka viereisiä entisiä pukuhuoneita on vuokrattu varasto- ja soittotiloiksi.

1. kerroksessa on myös varastotilaa. Yhtenäinen sali on jaettu kevyillä väliseinillä pienempiin tiloihin.

2. kerroksessa on varasto- ja työtilaa. Myös täällä tila on jaettu pienemmiksi.

3. kerroksen Pirkanmaan kotityön tilat on saneerattu vuonna 1997. Pohjoisseinustalla on pienempiä huoneita ja lounaiskulmassa taukotilat.

4. kerrosta on jaettu vuodesta 1996 lähtien pienemmiksi työtiloiksi, viimeisimmät muutokset tältä vuodelta.

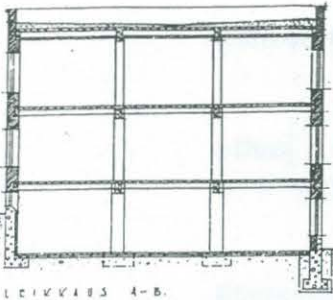
Kuva 20.
Kampalankakehräämö
sisäpihan puolelta.

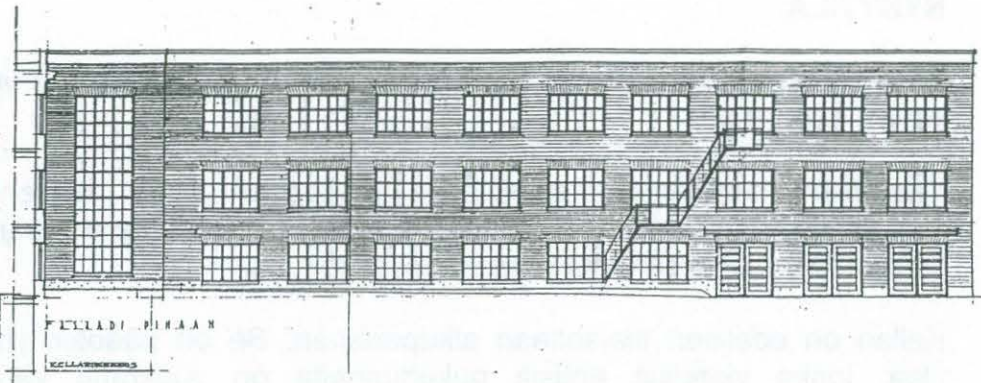
Kuva 21.
Pyynikintien julkisivu

Suomen Triikoo

K. H. RÄÄMÖ

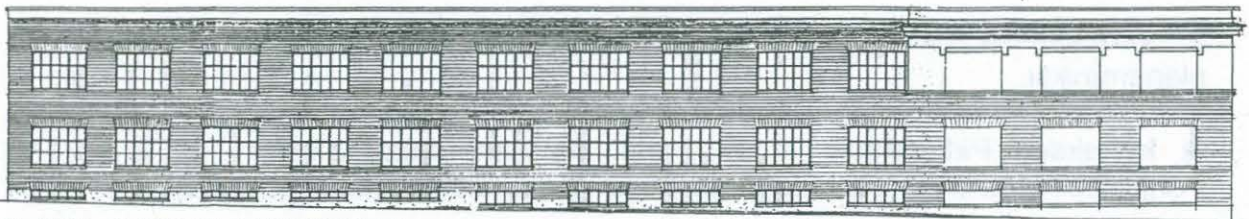

LEIKKAUS 4-B.

KALLADI PIIRIÄN

KELLARINOMEN

TASAABI PYVIKIN EIKETÖTIELLE.

1:100

96 25216

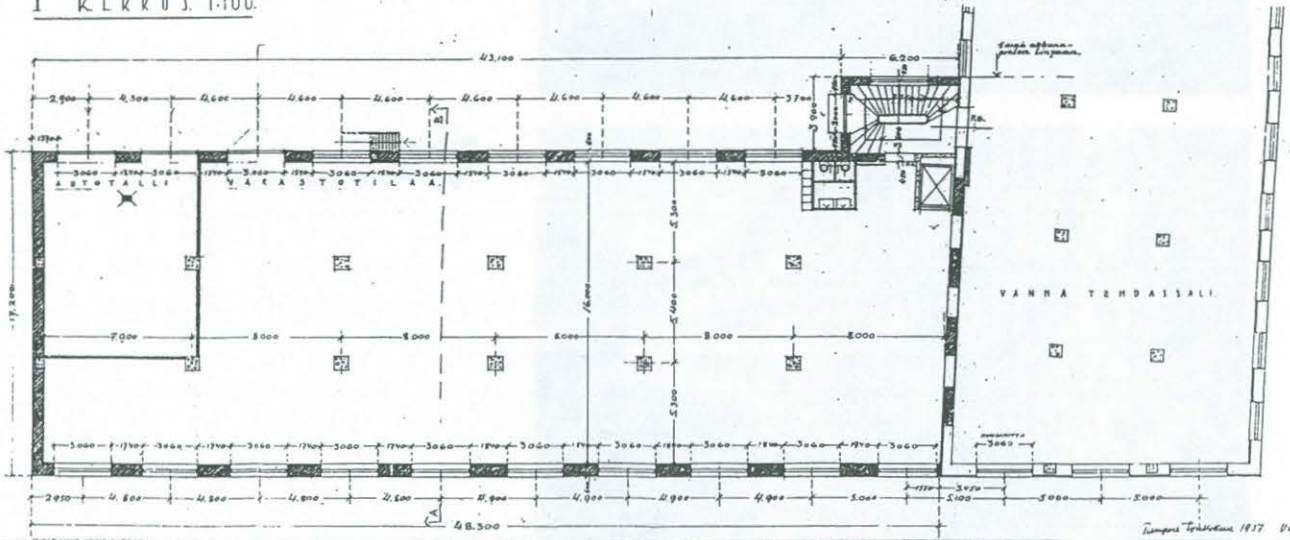
Jouko Tuomi 1937, Oskari Kallio

212 1937

Suomen Triikoo

K. H. RÄÄMÖ NRO 2

I KERROS. 1:100.

VANHA TEHDASSALI.

96 25214

Jouko Tuomi 1937, Oskari Kallio

212 Villakarstalankakehräämö

Rakennuslupa 16.6.1937	piirustukset Veikko Kallio toukokuu 1937
Rakennuslupa 18.10.1939	piirustukset Veikko Kallio elokuu 1939
Rakennuslupa 25.6.1947	piirustukset Veikko Kallio toukokuu 1947
Rakennuslupa 12.11.1952	piirustukset Veikko Kallio lokakuu 1952
Rakennuslupa 29.1.1975	piirustukset Erkki Ojanen 2.1.1975
Rakennuslupa 11.6.1975	piirustukset Erkki Ojanen 5.5.1975
Rakennuslupa 6.5.1999	piirustukset Heikki Koivula 20.4.1999

1937 Tasakattoinen ja kolmikerroksinen karstalankakehräämö rakennettiin vuonna 1937. Uusi osa liittyi suorakulmaisesti vuonna 1936 rakennettuun siipeen Pyynikintien varrella. Kuten tehtaan muissakin 1930-luvun rakennuksissa suunnittelijoina olivat Kurt Sucksdorf ja Veikko Kallio.

JULKISIVUT

Aiempiin Suomen Triכון tehdasrakennuksiin verrattuna villakarstalankakehräämön julkisivut ovat eleettömämpiä. 1920-luvun klassismi korvattiin rationalismilla. Viereisestä siivestä 214 poiketen ylimmän kerroksen rappaus kutistui matalaan ja yksinkertaiseen betoniseen räystäslistaan, jonka linjaus otettiin vanhan rakennuksen huomattavasti korkeamman räystäslistoituksen yläosasta. Puhtaaksimuuratuissa punatiilijulkisivuissa käytettiin ristilimitystä, kuten muissakin tehtaan rakennuksissa.

Ikkunat noudattivat viereisen rakennuksen jaottelua; alaosassa on kolme neliruutuista ikkunaa ja ylhäällä kaksiruutuiset, joista yksi on aukeava ns. terveysikkuna. Ikkunoiden yli tulevien tiiliholvien sisäpuolelle valettiin rautabetoniholvi. Holvien korkeus oli 1,5 muurikiveä (45 cm). Kadunpuoleiset matalat 2. kerroksen ikkunat on myöhemmin muurattu umpeen. Betonisokkelit rapattiin sementtilaastilla.

Tasajakoisesta julkisivusta poikkesi ainoastaan pihanpuolella perusmassasta ulosvedetty porrashuone. Sen molemmilla sivuilla on koko porrashuoneen korkeudella neliruutuisia ikkunoita. Sisäänkäynti tapahtui tässä vaiheessa porrashuoneen itäsivulta.

RAKENTEET

Kantavat rakenteet ovat betonia; rautabetonipilarit, -palkit -välipohjat ja -yläpohja. Ulkoseinänä on massiivitiiliseinä.

Rakennuksen perustukset ovat säästöbetonista.

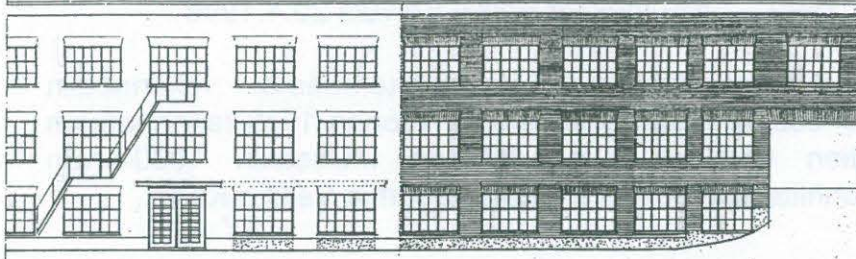
Suomen Triko

TEHTAAN LAAJENNUS.

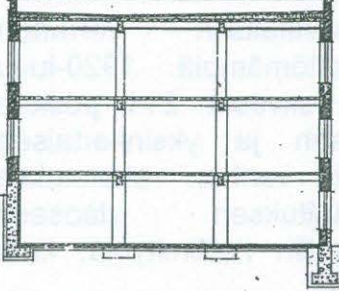
PASAADI DYYRIKISTIELLE.

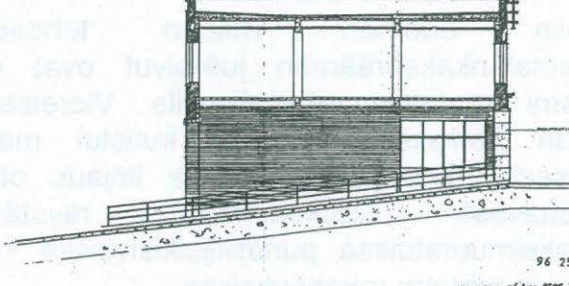
PASAADI DIHAAN.

LEIKKARI A-B

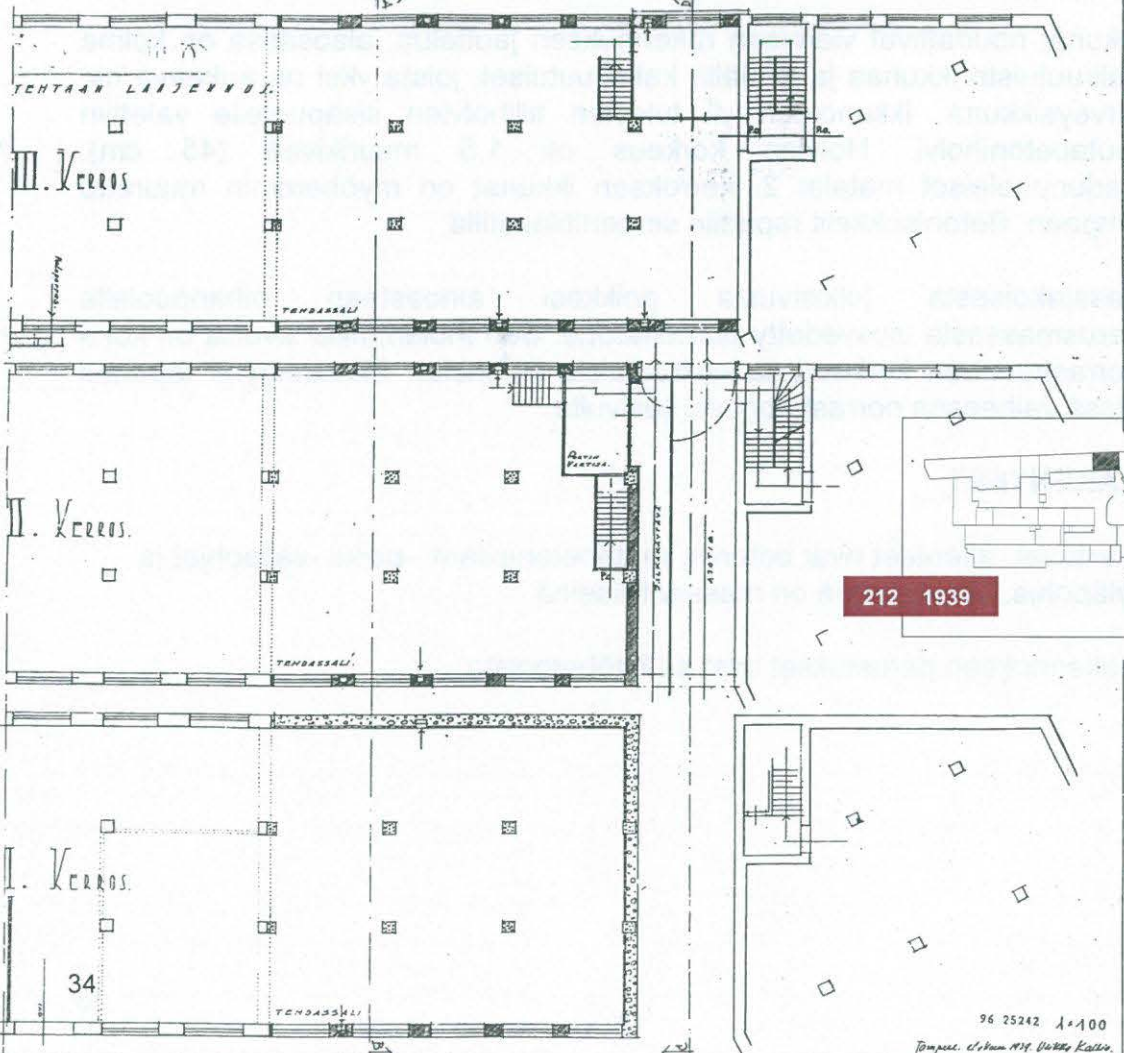
LEIKKARI C-D

1:100

96 25243

Tampere, d'Ann M. Oskari Kalle.

TEHTAAN LAAJENNUS.

III. KERROS

II. KERROS

I. KERROS

34

212 1939

96 25242 1:100

Tampere, d'Ann M. Oskari Kalle.

Välipohjat tehtiin yksinkertaisena rautabetoniholvina vasojen varaan. Kannattava betonilaatta on vasojen yläreunassa ja samalla muodostaa seuraavan kerroksen lattia. Laskennallinen kuormitus välipohjissa on 700 kg/m². Välipohjia ja vesikattoa kannattavat betonipylväät ja niiden yli rakennuksen pituussuuntaan kulkevat valtakannattajat.

Ylimmäisen vesikaton muodostava holvi tehtiin kaksinkertaisena rautabetoniholvina, kantava laatta vasojen yläreunassa ja varustettiin koksimumskatäytteellä. Vesikatto tehtiin ns. puusementtikattona.

Kellarikerroksessa ja osittain 1. kerroksessa on maanvarainen betonilaatta-alapohja. Ylimmän betonikerroksen pinta teräshierrettiin. 2. ja 3. kerrokseen tuli kivipuumassalattiat. Lattiamassa jaettiin sinkkilistoilla 1,5 x 1,5 m² suuruisiin ruutuihin ja pinta teräshierrettiin.

Uuden osan kerrokset tulivat samaan tasoon olemassa olevan tehdasrakennuksen kerrosten kanssa. Autotallien ja lastausoven kohdalta maata leikattiin ensimmäisen kerroksen tasoon, jotta autoilla voitiin ajaa autotalleihin ja lastausovelle.

Portaat tehtiin rautabetonista punaisiksi värjättyinä ja teräshierrettyinä. Sisäänkäynti varustettiin rautabetonikatoksella. Porraskaiteet ovat takoraudasta ja käsipuut rautaputkista.

Hissikuilun seinät valettiin rautabetonista ja hissikuilu valkaistiin kalkilla. Väliseinät muurattiin tiilistä. Sisäpuolelta tiiliseinät rapattiin ja valkaistiin kalkkimaalilla. Katot valkaistiin myös kalkkimaalilla, jota ennen betonipinnat siveltiin sementillä. Porrashuoneen seinät maalattiin öljymaalilla ja katto, porrassyöskyjen ja lepotasojen alapinnat valkaistiin kalkilla.

Kaikki ulko-ovet sekä ovet tehdassaleista pesuhuoneisiin tehtiin lasiovina. Hissikuilun ovet sekä porrashuoneisiin johtavat palo-ovet valmistettiin sileäpintaisina puuvovina ja päällystettiin asbestilla ja galvanoidulla levyllä.

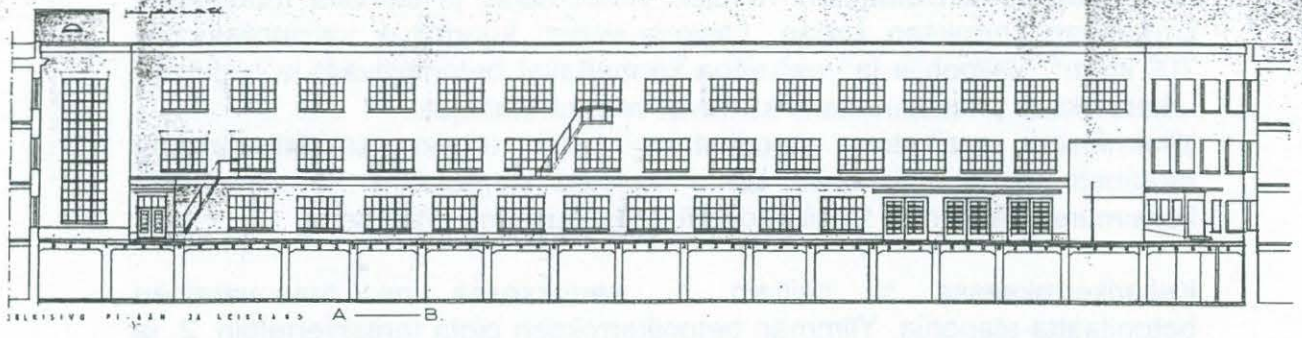
Tehdassalit varustettiin ilmanvaihdolla.⁹²

1939

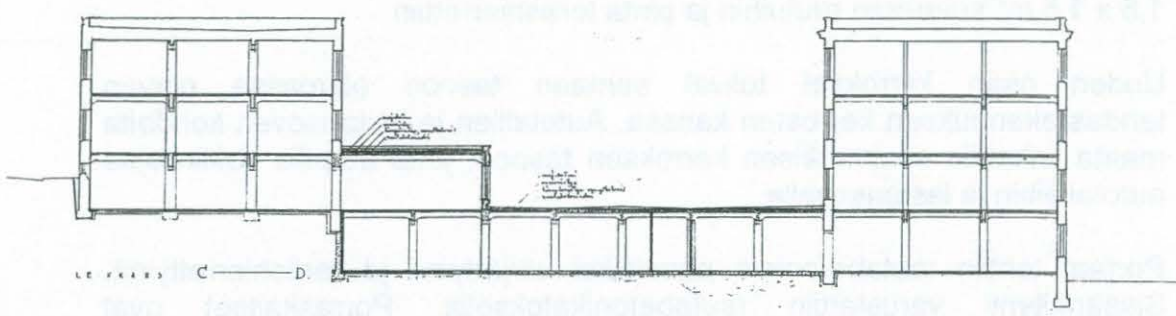
Karstalankakehräämää laajennettiin vuonna 1939 jatkamalla sitä 20 metriä itään kiinni puuvillakehräämön. Rakennuspaikalta purettiin puurakennus. Uudisosa sulki tontin Pyyntikintien puolelta umpinaiseksi. Laajennuksen läpi pääsi porttikäytävää pitkin pihalle.

Punatiiliset julkisivut toistivat olemassa olevaa sulautuen kokonaisuuteen. Laajennuksen voi hahmottaa Pyyntikintieltä; hieman aikaisemmin rakennettu puuvillakehräämö rajautuu porttikäytävään. Uuden ja vanhan karstalankakehräämön raja näkyy taas sementtilaastilla rapatussa betonisokkelissa. Uuden osan sokkeli on korkeampi, eikä tien tasolla ole ikkunoita kuten 1937 rakennetussa osassa.

Suomen Triko TONTTI N:88 - PYYMIKIN KAUP. OS. TAMPERE.
 TRIKOOTTEHDAS.
 KÄESTÄLÄKESKUSTON LAAJENNUS

SEKSIIVIN PI. RAH JA LOIKKAUS A—B.

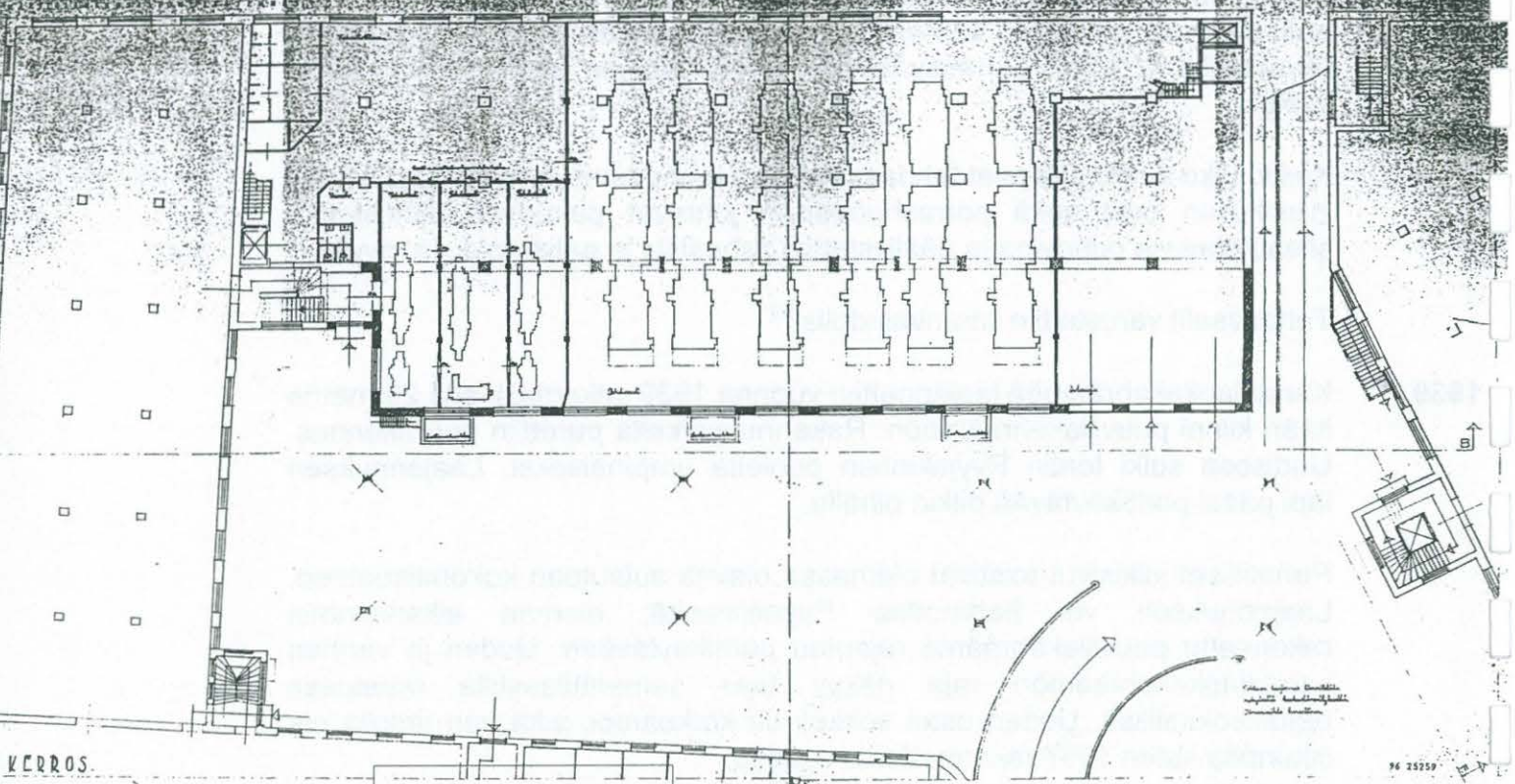
LEIKKAUS C—D.

LEIKKAUKSET.
 1:100

96 25260

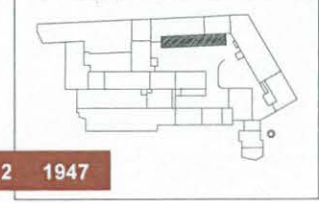
Kansallisen Keskustalon Pääsuunnitelma

Suomen Triko TONTTI N:88 - PYYMIKIN KAUP. OS. TAMPERE.
 TRIKOOTTEHDAS.
 KÄESTÄLÄKESKUSTON LAAJENNUS

KERROS.
 1:100.

96 25259

212 1947

Pohjoisessa tehtaan pääportista on tehty julkisivuaihe. Porttikäytävän pielet ja yläpuoli verhoitiin portaaliksi. Porttikäytävän yläpuolelle tuli osittain takorautainen ja valettu lipputanko. Ajotie ja jalkakäytävä saivat erilliset portit takoraudasta ja panssariverkosta. Portteja kannattavat katon kiskot ja pyörästöt. Ajotie ja jalkakäytävä erotettiin takoraudasta ja rautaputkista tehdyllä suojakaiteella.

RAKENTEET

Rakennuksen perustukset ovat säästöbetonista. Vasojen varassa olevien rautabetonisten välipohjien laskennallinen kuormitus on 750 kg/m^2 . Välipohjia kannattavat betonipylväät ja rakennuksen pituussuunnassa kulkevat primäärikannattajat. Ylimmäinen vesikaton muodostava holvi tehtiin kaksinkertaisena rautabetoniholvina. Punatiilinen ulkoseinä on kantava. Rakennuksen seinät rapattiin sisäpuolelta ja hierrettiin hienoksi. Sisäseinät muurattiin myös punatiilistä. Portaat tehtiin rautabetoniaskeleina. Lattiat toisessa ja kolmannessa kerroksessa tehtiin asbestimassasta ja ensimmäisessä kerroksessa teräshierretystä betonista.⁹³

TILAT

Vanhan osan ja laajennuksen rajalle jäänyt autotalli olisi rajoittanut tilankäyttöä, joten se purettiin, autotallin isot ovet korvattiin ikkunoilla sekä katos poistettiin.

Laajennus jatkoi karstalankakehräämön saleja eri kerroksissa yhtenäisenä tilana, kun entinen ulkoseinä uuden ja vanhan osan väliltä purettiin ja korvattiin betonipilareilla ja palkeilla. Nykyiseen kolmanteen kerrokseen tuli portinvartijanhuone pääportin kulmaan.

1947

Karstalankakehräämöö laajennettiin vielä etelään kymmenisen metriä matalalla yksikerroksisella ja kellarillisella osalla. Rakennuslupa on vuodelta 1947, valmistumisvuosi 1948. Nykyisen 2. kerroksen yhtenäinen tehdassali jaettiin pienempiin saleihin sekä isompaan tehdassaliin. Vanhaan osaan rakennettiin laajennuksen yhteydessä myös pukuhuoneet. Porttikäytävän viereiseen tilaan palautettiin edellisessä laajennuksessa kehräämörakennuksesta hävinnyt autotalli. Laajennuksen ja vanhan osan välinen ulkoseinä purettiin ja korvattiin betonipilareilla ja -palkeilla. Tavaraa saatiin kellariin pihalla olevista lastausluukuista.

1953 Edellisen laajennuksen katolle rakennettiin 1953 tiilinen suodatinhuone. Nykyinen asu on Veikko Kallion vuodelta 1952 olevia piirustuksia suurempi.

Karstalankakehräämö lopetettiin syksyllä 1964. Vapautuneista saleista trikootehtaan koneosastot saivat tarvitsemaansa lisätilaa ja yläkerroksiin sijoitettiin Onkiniemestä takaisin Pyynikille siirretty silkkiompelimo.⁹⁴

Satamakadun toimintansa lopettaneesta sukkatehtaasta siirrettiin karkeat pyörökoneet ja ketlaamot syksyllä 1965 entisiin villakehräämön saleihin.⁹⁵

1965 Rakennuksen 212 nykyisen 3. kerroksen itäpäähän tehtiin vuonna 1965 henkilöasioiden osasto entisen oppilasompelimon ja villakehruun vapautuneisiin tiloihin. Sisäänkäynti puhkaistiin pääportin porttikäytävään. Täällä toimi työterveyshuolto, työhönottokonttori, tehtaan ammattikurssikoulun luokkahuone sekä huoltokonttori, sairauskassa, henkilökunnan kortisto ja osaston esimies.⁹⁶

1975 Entisen kuviokoneneulomon tiloihin toiseen kerrokseen tehtiin vuonna 1975 tehdasruokala sekä tilat tehdaspalokunnalle ja luottamusmiehelle.

Salin puurakenteiset konttorit purettiin ja oviaukko salista autotalliin muurattiin umpeen. Sisäänkäynnit uudistettuihin tiloihin puhkaistiin ikkuna-aukoista. Vanhan lattian päälle valettiin raudoitettu betonilaatta, joka teräshierrettiin. Osaan tiloista tuli laatoitus. Jätehuoneen lattia korotettiin. Keittiön ja jätehuoneen lattiapinnoitteeksi tuli sintrattu lattialaatta. Pukuhuone- suihku-, wc- siivouskomero- ja palokalustonhoitajan tilojen lattiat päällystettiin Lami-matolla. Kaikkiin muihin tiloihin palokalustohuonetta lukuun ottamatta tuli päällysteeksi Finnflex-laatta. Palokalustohuoneen lattia nostettiin pihatason piiru- ja lankkurakenteella. Vanhoja seiniä paikkailtiin ja oikaistiin rappaamalla. Seinään kiinnitettiin pöytien kohdalle pystypanelointi höylätystä laudasta. Autotallin puoleinen seinä päällystettiin mineraalivillalevyillä. Keittiössä ikkunaseinä laatoitettiin. Kaikki uudet seinät muurattiin lappeelleen puhdasmuurauksena Kahi-tiilestä. Keittiön ja jätehuoneen uudet seinät kaakeloitiin kattoon asti. Suihku- ja siivouskomeroihin tuli muovimatot suihkuhuoneeseen kattoon asti siivouskomeroon 1,5 m korkeudelle.

Keittiöön tuli alaslaskettu katto. Ruokasalin ja eteisaulan katto verhottiin puisella ristikkorakenteella, jossa höylättyjen lautojen välissä on lastulevyjä.⁹⁷

Ruokalaa on uusittu hiljattain rakennusarkkitehti Heikki Koivulan suunnittelemana. Ruokala pieneni, kun sen takaosasta erotettiin kabinetti.

NYKYTILA

Toisen kerroksen tilajako on melkein ruokalan rakentamisen ajalta. Ruokalaa on vain pienennetty ja uudistettu hiljattain.

Kolmannen kerroksen itäpääty on tilajaoltaan vuoden 1965 mukainen. Länsipuolelle on tehty uusia kevyitä väliseiniä, jotka jakavat tiloja pienemmiksi.

Neljännän kerroksen saneeraus alkoi vuonna 1998.

Kuva 22. Puuvillakehräämö Pyynikintieltä.

Kuva 23. Karstalankakehräämö pihan puolelta.

213 Trikootehdas

1897-98/1903

1907-08

piirustukset Birger Federlay 1919

Rakennuslupa 25.5.1938 piirustukset Veikko Kallio huhtikuu 1938

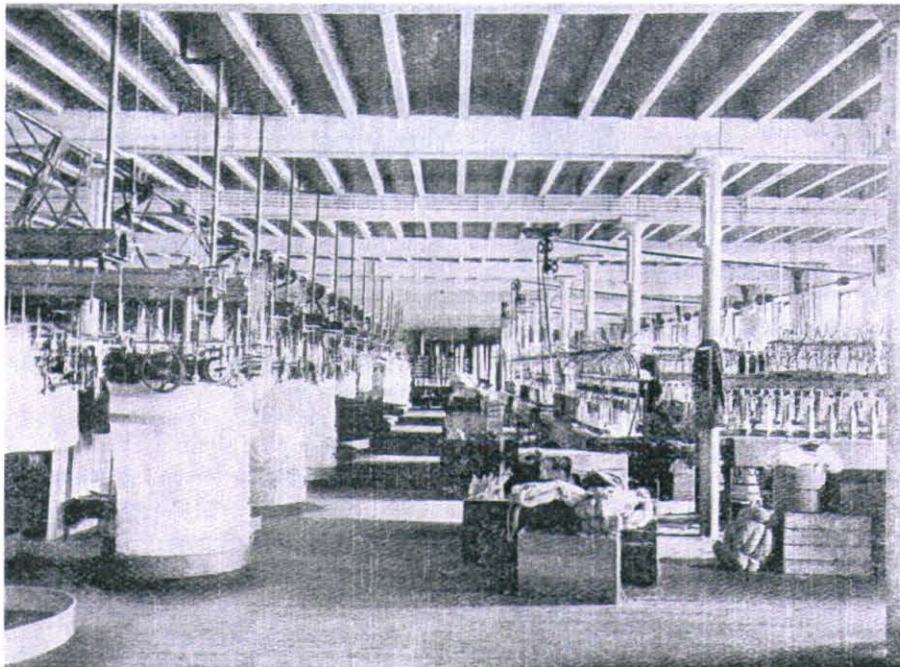
1898/1903 Trikootehtaan toiminta siirtyi 1901 Scotch Tweed Manufacturing Companyn vuonna 1898 valmistuneeseen rakennukseen. Raevuori käyttää aksonometriassaan kuitenkin Suomen Trikoon perustamisvuotta 1903 tehtaan vanhimman osan kohdalla, joka sijaitsee rakennuksen 213 keskellä ~porrashuoneesta länteen. Tästä vaiheesta ei löytynyt alkuperäispiirustuksia eikä valokuvia.

1907 Tehdasta laajennettiin vuosina 1907-08 länteen. 15 metriä pitkän lisärakennuksen pinta-ala oli 720 m². Länsipäätyyn tuli ulokkeena pyöreäkulmainen porrashuone. Vanhaa tehdasrakennusta korotettiin samalla puoli kerrosta ja tornia 10 metriä vesisäiliön sijoittamiseksi.⁹⁸ Torni oli aumakattoinen ja matalampi kuin nykyisin. Tiilirakennuksen puisia välipohjia kannattivat valurautapilarit.

Vuoden 1913 Kotimaisen teollisuuden albumin mukaan tehtaaseen kuului silloin nelikerroksinen tiilinen päärakennus ja tiilistä rakennettu värjäämö. Suurissa työsaleissa oli uudenaikaiset koneet ja lisäksi tehtaassa oli ilmanvaihtojärjestelmä. Pääasiassa huivien kutomona ollut alakerta muistutti ainoastaan alkuperäisestä verkatehtaasta, josta tehdas kehittyi. Kahden keskikerroksen suurissa työsaleissa olivat kutomo-osastot, joissa oli uusinta mallia automaattikoneita; Raschel-kutomo ja pyöreätuolikutomo. Näiden laitteiden määrä kaksinkertaistui vuosien 1908-1913 aikana. Kattoikkunoista tuli valo ylimpään kerrokseen, jossa valmistettiin mm. tuotteiden pakkaamiseen tarvittavat kartongit. Tehtaan tuotevalikoimaan kuului sekä villa- että puuvillatavaroita. Käyttövoimana oli höyry, jota tuotti 80 hevosvoimainen kone.⁹⁹

Kuva 24. Trikootehdas rannan puolelta vuonna 1913.

Kuva 25. Sisäkuva tehdassalista vuonna 1913.

1919

Birger Federlay suunnitteli vuonna 1919 tehtaan korotuksen kerroksella ja 23 metriä pitkän nelikerroksen laajennuksen itään. Rakennustyöt aloitettiin kesällä 1919, ja 1408 m² laajennus valmistui keväällä 1920.¹⁰⁰

Alakerrosten puhtaaksimuurattu punatiilijulkisivu jatkoi saumattomasti olemassa olevaa julkisivujaottelua, jossa ikkuna-aukot oli jaettu kahteen kuusiruutuiseen ikkunaan. Korotus tasakattoiseksi muutti tehtaan ulkonäön 1920-luvun klassismin mukaiseksi. Korotettu yläkerta rapattiin ja varustettiin voimakkaasti profiloidulla räystäslistoituksella. Rapattu julkisivu erotettiin tiilijulkisivusta yksinkertaisella listoituksella. Yläkerran ikkunoiden pielet saivat reliefimäiset koristeet. Sivulla 55 olevissa vuoden 1927 laajennuksen julkisivupiirroksissa näkyy myös vanhaa osaa.

Pohjoisen puolella maantaso oli nykyistä matalammalla noin kerroksen verran, jolloin nykyisessä 1. kerroksessa oli myös ikkunat. Maasto oli porrastettu ylös pohjoispuolen sisäänkäyntiin päin, joka oli ensimmäisen ja toisen kerroksen välissä. Pihatasa on myöhemmin nostettu 1. kerroksen ikkunoiden yläpuolelle maanalaisen 216:n rakentamisen takia vuonna 1949. Tällöin rakennuksen 213 sisäänkäyntiäkin nostettiin puoli kerrosta ylemmäksi toisen kerroksen tasoon. Porraskäytävän ikkunoista hävisi samalla kaksi vierekkäistä neliruutuista ikkunaa ulko-oven noustua.

Tehtaan tornia on Birger Federlayn 1927 laajennuksen piirustuksissa jo korotettu kahdeksankulmaisella osalla.

Pohjakerros

Laajennuksen pohjakerros eroaa vanhasta tehtaasta, koska siinä ei käytetty enää valurautapilareita. Yläkerrosten alkuperäisistä valurautapilareista on jäljellä enää ylimmän kerroksen pilarit. Tässä osassa on vieläkin puinen yläpohjarakenne.

Perusmassasta etelään oli höyryvoimahuone, jonka savupiippu jäi laajennuksen takia tehdasrakennuksen sisään. Vanha pääporrashuone sijaitsi höyryvoimahuoneen ja tehtaan liitoskohdassa. Toinen, pyöreäkulmainen porrashuone oli rakennuksen länsipäässä.

Toinen kerros

Pienempiin osiin jaettua pohjakerrosta lukuun ottamatta yläkerrokset olivat keskenään samanlaisia. Uuden osan itäpään tuli tehtaan kolmas porrashuone. Laajennus liittyi vanhan osan yhtenäisiin tehdassaleihin. Uudessa osassa salista oli erotettu savupiippuun ja portaaseen rajautuva pieni huonetila sekä porrashuoneen vieressä ilmeisesti wc-tiloja. Toiseen kerrokseen liittyi vanhan porrashuoneen vieressä höyryvoimahuoneen siipi suorakulmaisesti.

Siiven yläkerta oli jaettu kolmeen osaan, joissa oli kuivaus- ja varastotilaa. Seinän toisella puolella mestarin kaappi.

Kutomosalin puolella lähellä wc-tiloja tapahtui sukkiensaumaus. Keskellä salia kirjattiin ylös päivän työt. Standardisukkien vastaanottopiste ja punnituspiste oli pohjoisseinustalla pääporrashuoneen vieressä.

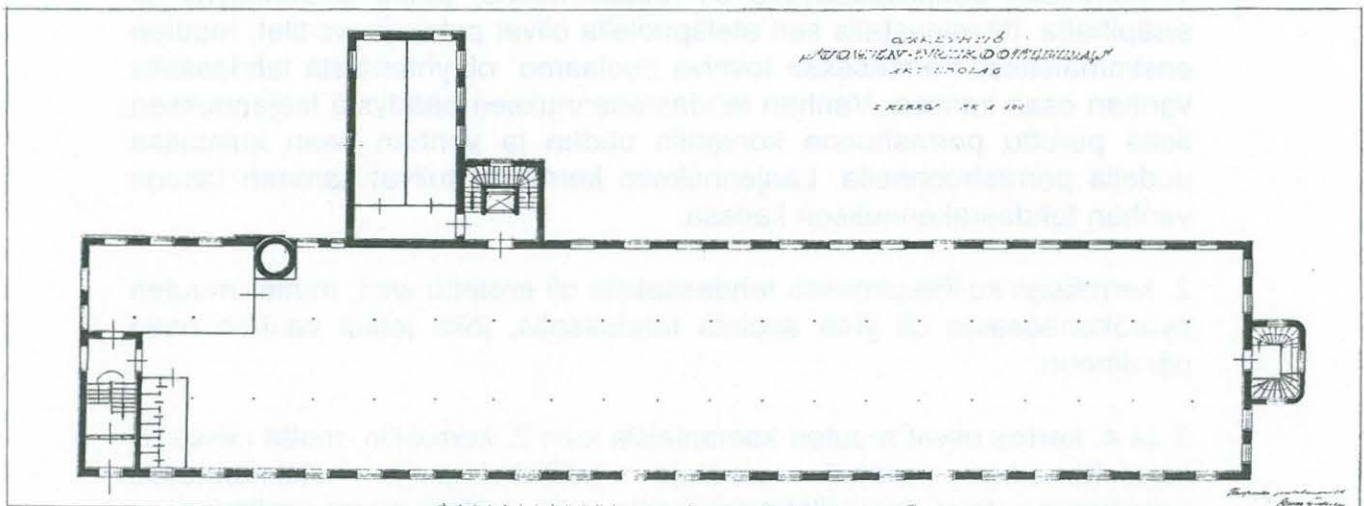
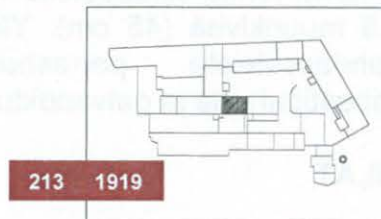
3. kerros

3. kerroksen suuressa salissa viimeisteltiin sukat. Täällä tapahtui sukkiensaumaus ja taittaminen ja paketointi. Pohjoisseinustalla oli laatikoiden valmistus sekä konttori.

4. kerros

Uudessa ylimmässä kerroksessa oli Raschel-, Standard- ja tasokoneita, kangasvarasto, liinojen valmistusta sekä pakkauskone.¹⁰¹

Alla Birger Federlayn I kerroksen pohjapiirros vuodelta 1919, mk 1:500. Pohjakerros sivulla 58. ST:n arkisto.

Vanhan trikootehtaan puiset välipohjat uusittiin paloturvallisuussyistä vuonna 1938 rautabetonikannatteisiksi. Ainoastaan ylimpään kerrokseen jäivät vanhat valurautapilarit ja puinen yläpohjarakenne. Samalla jatkettiin rakennusta länteen ja suorakulmaisesti Pyynikintietä kohti.

JULKISIVUT

Laajennus on visuaalisesti kaksiosainen. Tehtaan perusmassa jatkui ensin länteen saumattomasti entisen korkuisena ja näköisenä. Laajennuksen yläkerta rapattiin ja sen räystäslista valettiin betonista samanprofiiliseksi kuin vanhakin. Betonisen räystäslistan yläpuolelle muurattiin tiilistä rintamuuri. Massan päätyä vedettiin hieman ulos suorakulmaisesti pohjoiseen jatkuvasta uudesta siivestä, jolloin se erottuu julkisivusta. Punatiilinen siipi oli julkisivultaan yksinkertaisempi, ylintä kerrosta ei enää rapattu eikä varustettu voimakkaalla räystäslistoituksella. Rapattu matala räystäslista tehtiin muiden uusien tehdasrakennusten kaltaiseksi. Siiven Nahkakujan ja sisäpihan julkisivut noudattivat vuotta aikaisemmin rakennetun karstalankakehräämön julkisivujaottelua.

Ikkunajako vanhan trikootehtaan jatkona pohjois- ja eteläsiivuilla noudatti vanhaa jakoa; alhaalla oli kaksi neliruutuista ja ylhäällä kaksiruutuista ikkunaa. Yksinkertaisemmassa osassa pihan puolella ja tienpuoleisessa julkisivussa ikkuna-aukot olivat kolmijakoiset. Ikkuna-aukkojen päälle tuli tiiliholvi, jonka sisäpuolelle valettiin rautabetonikerros. Holvien korkeus oli 1,5 muurikiveä (45 cm). Yläikkunoissa oli myös täällä terveysikkunoita. Tehdassaleista porrashuoneisiin johtavat ovet päällystetään asbestipahvilla ja galvanoidulla levyllä, samoin oven karmit.

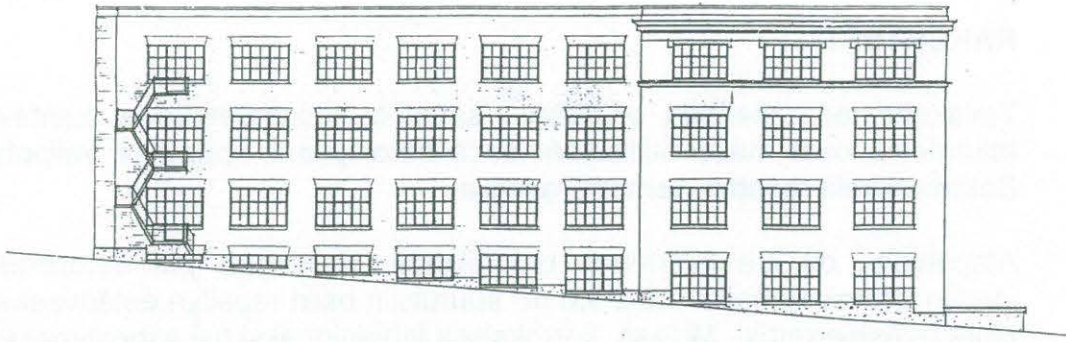
TILAT

Vanhan trikootehtaan jatkeena olevaan osaan rakennettiin kellari. Sen eteen tehtiin ajotie, jotta autolla voi ajaa kellarikerroksen oven eteen.

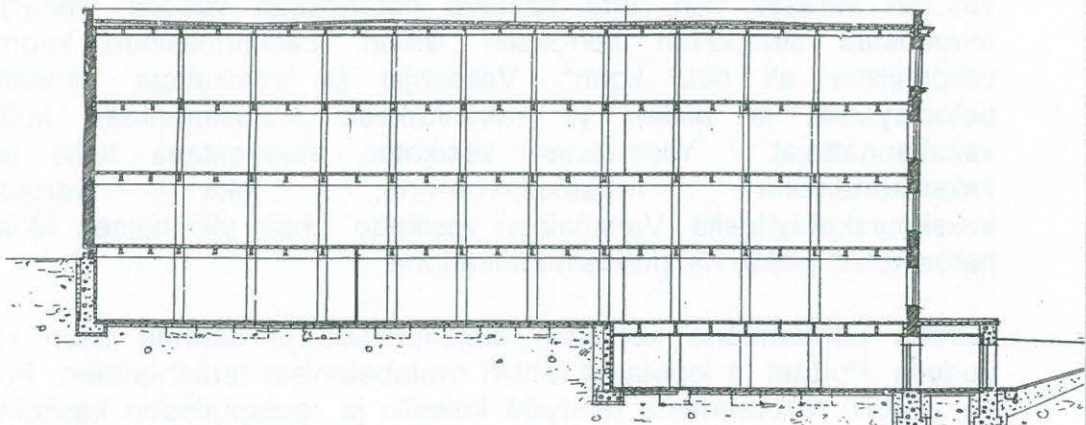
1. kerroksen pohjoispäädyssä oli ruokailuhuone, jonka sisäänkäynti oli sisäpihalta. Itäseinustalla sen eteläpuolella olivat puku- ja wc-tilat, muuten ensimmäisessä kerroksessa toimiva puolaamo oli yhtenäistä tehdassalia vanhan osan kanssa. Vanhan tehdasrakennuksen päädyistä laajennuksen tieltä purettu porrashuone korvattiin uuden ja vanhan osan kulmassa uudella porrashuoneella. Laajennuksen kerrokset tulivat samaan tasoon vanhan tehdasrakennuksen kanssa.

2. kerroksen koilliskulmassa tehdassalista oli erotettu wc:t, mutta muuten pyörökoneosasto oli yhtä avointa tehdassalia, joka jatkui vanhan osan parsimoon.

3. ja 4. kerros olivat muuten samanlaisia kuin 2. kerroskin, mutta niissä oli kaksinkertainen määrä wc-tiloja koilliskulmassa. Kolmannessa kerroksessa toimi puuvillatavaraosasto ja uuden siiven neljännessä kerroksessa säteriosasto sekä vanhalla puolella loimikoneosasto.¹⁰²

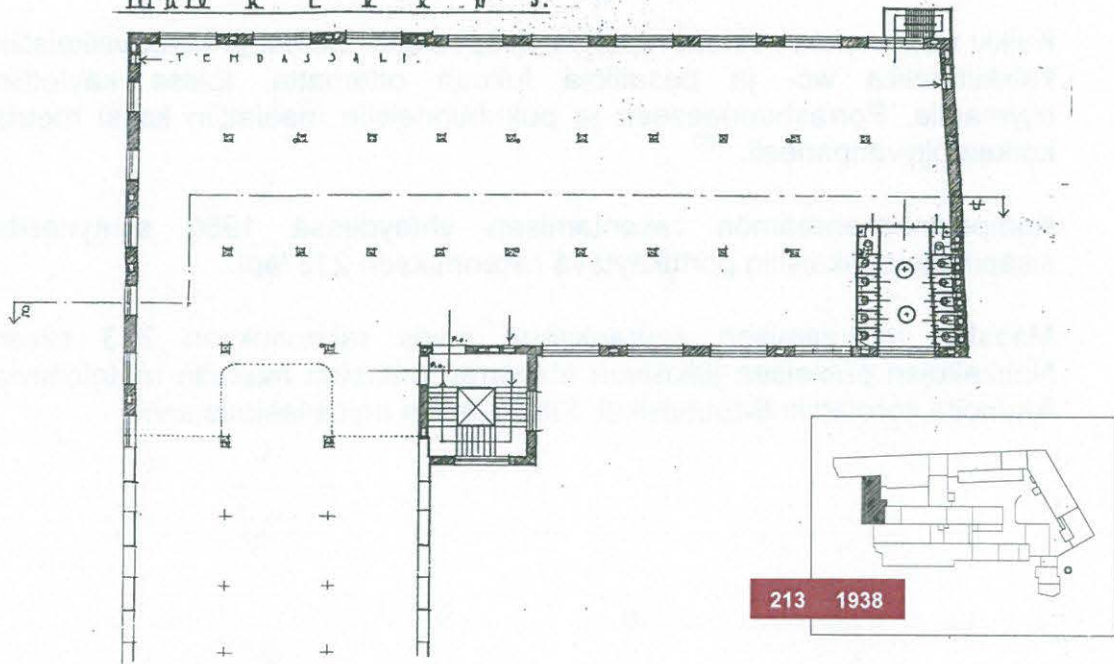

L A N S I F A S A D I .

L E I K K A U S A — B

III, IV K E R R O S .

213 1938

1:100

96 25235

Painope, kahtine 1938
Vaihto Kalle

RAKENTEET

Tasakattoinen rakennus on tehty säästöbetoniperustuksille, kantavina rakenteina ovat massiivitiiliseinät sekä betonipilarit, -palkit ja välipohjat. Betonisokkelit rapattiin sementtilaastilla.

Alapohjana on maanvarainen betonilaatta. Kellarissa ylin betonikerros jaettiin bitumisaumoilla 3,0 x 3,0 m² suuruisiin osiin repeilyn estämiseksi ja pinta teräshierrettiin. Muissa kerroksissa lattiapinnaksi tuli asbestimassa.

Vanhan tehtaan länsipäädyssä oleva porrashuone purettiin samoin kuin päätyseinäkin, jolloin laajennus jatkui samana tilana vanhaan osaan. Puretun ulkoseinän kohdalle valettiin rautabetonipalkit ja -pylväät. Laajennuksen välipohjarakenteina ovat yksinkertaiset rautabetoniholvit vasojen varassa niin, että kantava betonilaatta vasojen yläsyryssä muodostaa seuraavan kerroksen lattian. Laskennallinen kuormitus välipohjissa oli 500 kg/m². Välipohjia ja vesikattoja kannattavat betonipylväät ja niiden yli rakennuksen pituussuuntaan kulkevat valtakannattajat. Ylimmäinen vesikaton muodostava holvi tehtiin kaksinkertaisena rautabetoniholvina, joka varustettiin koksimurskatäytteellä. Varsinainen vesikatto tehtiin ylimmäisen välikaton betoniholvin päälle ns. puusementtikattona.

Purettu porrashuone korvattiin laajennuksen ja vanhan osan rajalla uudella. Portaat ja lepotasot tehtiin rautabetonista teräshiertäen. Portaat varustettiin takoraudasta tehdyillä kaiteilla ja rautaputkisilla käsijohteilla. Ulko-ovi varustettiin rautabetonikatoksella.

Tehdassaleissa oli ulkoseinillä kookkaat poistoilmakanavat, jotka johdettiin vesikaton yläpuolelle kuten vanhassa rakennuksessa.

Kaikki rakennuksen seinät rapattiin sisäpuolelta. Seinät ja katot valkaistiin kalkkimaalilla wc- ja pesutiloja lukuun ottamatta, joissa käytettiin öljymaalia. Porrashuoneeseen ja pukuhuoneisiin maalattiin kaksi metriä korkea öljyväripaneeli.¹⁰³

Kampalankakehräämön rakentamisen yhteydessä 1950 syntyneelle sisäpihalle puhkaistiin porttikäytävä rakennuksen 213 läpi.

Maaston leikkaamisen seurauksena myös rakennuksen 213 siiven Nahkakujan puoleisen julkisivun alakerran maaston mukaan mataloituvia ikkunoita korotettiin 6-ruutuisiksi. Silloin tehtiin myös lastaustaso.

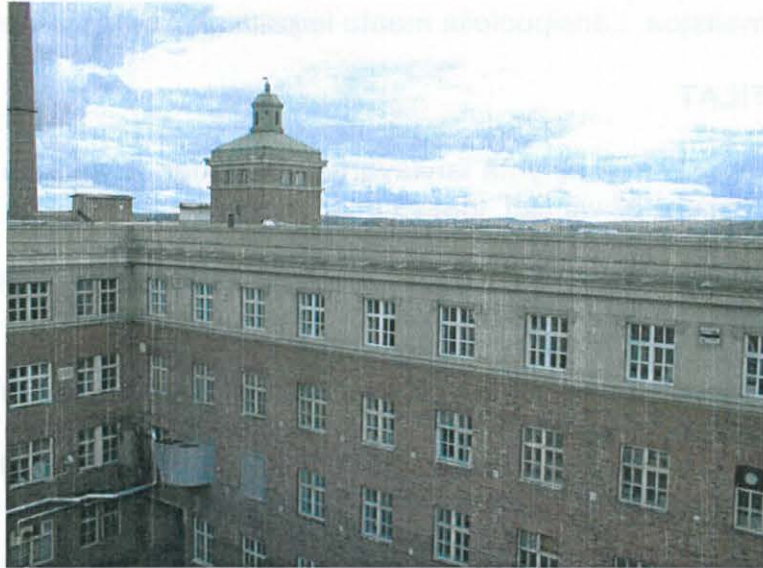
NYKYTILA

1. kerroksessa rakennuksen läpi puhkaistun käytävän länsipuolella tilaa on jaettu pienemmiksi työ- ja varastotiloiksi. Käytävän itäpuoleinen osa on melkein yhtenäistä tilaa. Se on toiminut varastona.

2. kerros on tällä hetkellä tyhjänä. Kahta väliseinää lukuun ottamatta kerros on yhtenäistä tilaa kuten aikanaan tehdassalinakin. Viimeistämön laajennuksen takia eteläseinän ikkunoita on muurattu umpeen.

3. kerroksen lounaiskulma on jaettu pieniksi työtiloiksi. Porrashuoneiden välinen tila on yhtenäinen. Sen eteläsivun ikkunoiden alaosat on pantu umpeen viimeistämön laajennuksen takia.

4. kerros on jaettu 1997 kevyin väliseinin pieniksi työtiloiksi.

Kuva 26.
Trikootehtaan vanhinta osaa

Kuva 27.
Vuoden 1938 laajennus.

Rakennuslupa 18.4.1934 piirustukset Veikko Kallio maaliskuu 1934
 Rakennuslupa 19.8.1936 piirustukset Veikko Kallio heinäkuu 1936

1934

Vuonna 1934 valmistui tehtaan trikoo-osaston 1900 m²:n suuruinen lisärakennus. Nelikerroksinen siipi rakennettiin vanhan tehdasrakennuksen keskeltä pohjoiseen. Laajennus kopioi vanhaa julkisivua; ylin kerros rapattiin ja rautabetonista valetut räystäslistat jatkuivat samanmuotoisina. Ikkunoissa itä- ja länsijulkisivuilla oli vanhanmallinen ikkunajaottelu, jossa alhaalla oli kaksi neliruutuista ja ylhäällä kaksiruutuista ikkunaa, mutta hieman leveämpinä kuin vanhassa osassa. Pohjoispäädyn ikkunat olivat kolmijakoiset.

Jotta pohjakerros saatiin samaan tasoon vanhan osan kanssa, leikattiin maastoa. Länsipuolella maata leikattiin kellarikerroksen ikkunoiden takia.

TILAT

Pohjakerros oli yhtä lankavarastoa. Uuden ja vanhan osan liitoskohdassa keskellä oli wc-tilat, idässä uusi porrashuone.

20 työntekijälle mitoitettussa 2. kerroksessa toimi tasokoneosasto. Tehdassalin itäseinustalla oli neljä konttoria, jotka erotti tehdassalista ikkunaseinäinen käytävä. Wc:t sijaitsivat jälleen uuden ja vanhan liitoskohdassa, mutta niitä oli kaksinkertainen määrä alakertaan nähden.

3. kerros oli neulosvarastoa, jossa oli 10 työntekijää. Tehdassalista oli jälleen erotettu wc-tilat samoin kuin alakerrassakin.

Pohjaltaan alemman kerroksen kaltaisessa 4. kerroksessa työskenteli 40 henkilöä loimikoneosastolla.

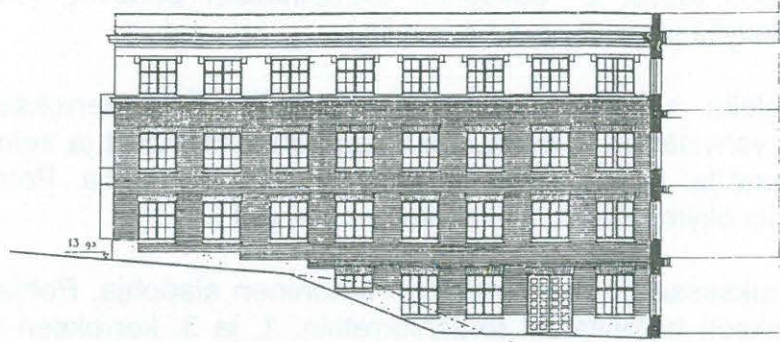
Laajennuksen kohdalta muurattiin vanhassa tehtaassa ikkunoita umpeen osia yhdistäviä kulkuteitä lukuun ottamatta.¹⁰⁴

RAKENTEET

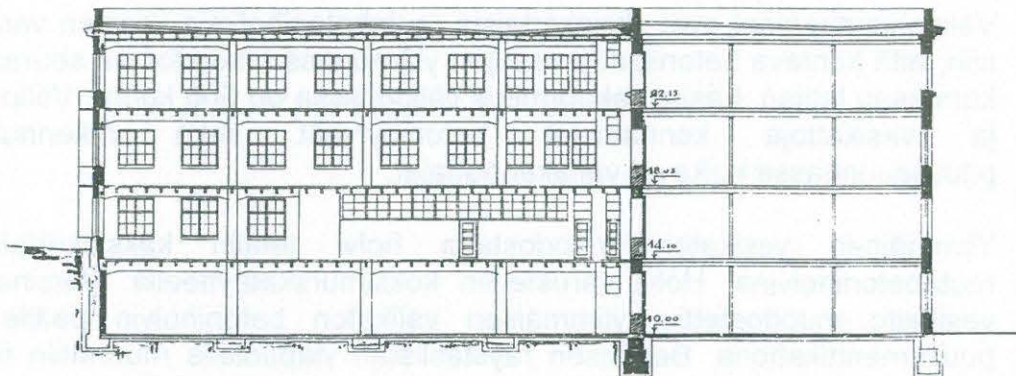
Tasakattoinen rakennus rakennettiin säästöbetoniperustuksille. Betonisokkelit rapattiin valmistuttuaan sementtilaastilla.

Maanvastainen ulkoseinä kellarikerroksessa tehtiin betonista. Sisäpuolelta seinä verhottiin tiilellä. Muut ulkoseinät ovat punatiilisiä, alimmat kerrokset puhtaaksimuurattuina ja ylin kerros rapattuna. Ulkoseiniin upotettiin poistoilmakanavat, jotka kulkivat vesikaton yläpuolelle kuten vanhassa tehdasrakennuksessa. Väliseinät muurattiin tiilistä. Vanhan ja uuden osan väliin avattavien leveämpien ovien yli valettiin betonipalkit.

MITTAKAAVA 1:100

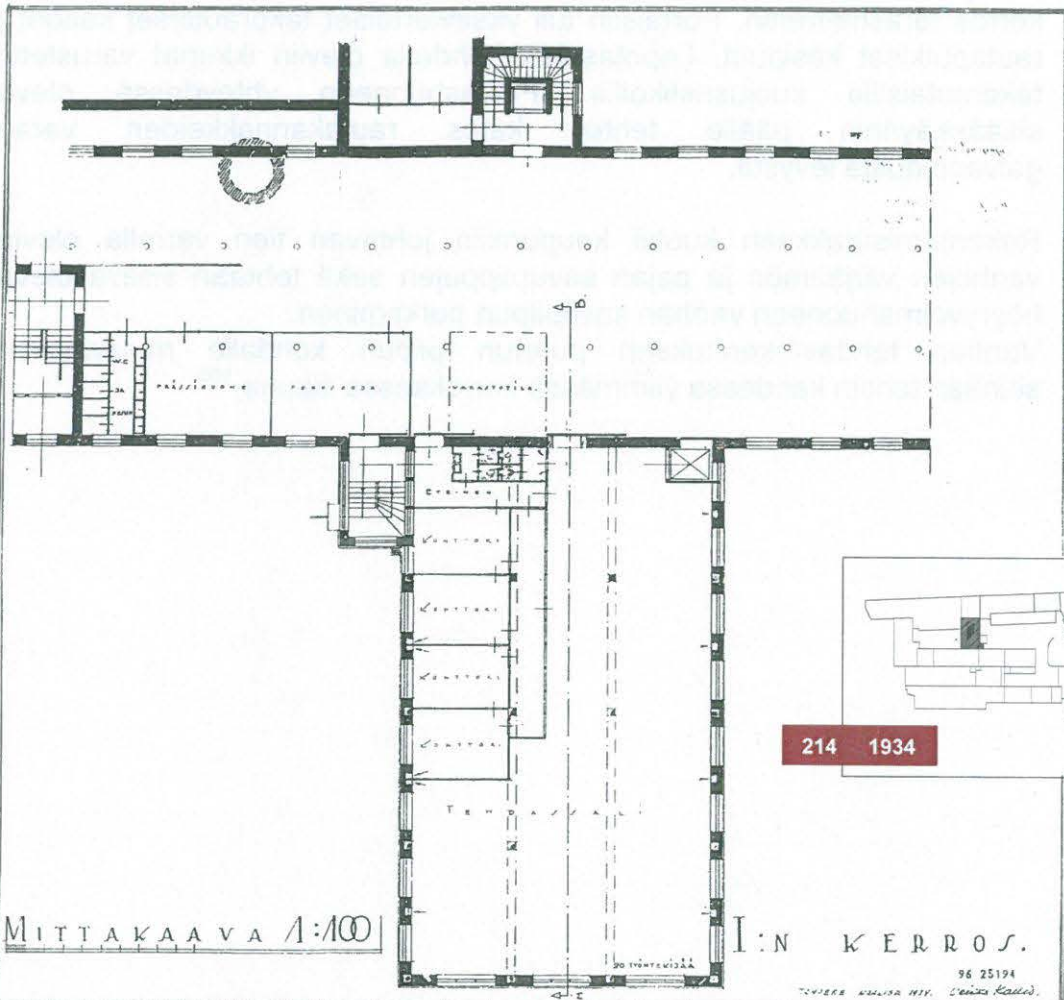
F A S A A D I L Ä N T E E N

L E I K K A U S

A - B 96 25197

TURKIN KALLIO NIV. Oskari Kallio.

MITTAKAAVA 1:100

I: N K E R R O S.

96 25194

TURKIN KALLIO NIV. Oskari Kallio.

214 1934

Palo-oviksi tulivat 2" paksuiset sileäpintaiset puuovet, jotka vuorattiin asbestilevyllä ja galvanoidulla levyllä.

Sisäpuolelta seinät rapattiin kalkkilaastilla. Kellarikerroksen seiniä ei rapattu vahvistetun verhomuurauksen kohdalta. Katot ja seinät valkaistiin kalkkimaalilla. Pesu- ja wc-tiloissa käytettiin öljymaalia. Porrashuoneisiin maalattiin öljymaalilla 1,5 m korkuinen paneeli.

Rakennuksessa on maanvarainen betoninen alapohja. Pohjakerroksen ja 3. kerroksen betonilattiat teräshierrettiin. 1. ja 3. kerroksen lattiapinnaksi tuli punainen kivipuumassa.

Välipohjarakenteet ovat yksinkertaisia rautabetoniholveja vasojen varassa niin, että kantava betonilaatta vasojen yläreunassa muodostaa seuraavan kerroksen lattian. Laskentakuormitus välipohjissa on 500 kg/m². Välipohjia ja vesikattoja kannattavat betonipylväät sekä rakennuksen pituussuunnassa kulkevat valtakannattajat.

Ylimmäinen vesikaton muodostava holvi tehtiin kaksinkertaisena rautabetoniholvina. Holvi varustettiin koksimurskatäytteellä. Varsinainen vesikatto muodostettiin ylimmäisen välikaton betoniholvin päälle ns. puusementtikattona. Betonisen räystäslistan yläpuolelle muurattiin tiilistä umpinainen rintamuuri.

Portaat valettiin rautakannakkeiden varaan rautabetonista. Ylin värillinen kerros teräshierrettiin. Portaisiin tuli yksinkertaiset takorautaiset kaiteet ja rautaputkiset käsipuut. Lepotasojen kohdalla oleviin ikkunat varustettiin takorautaisilla suojusristikoilla. Porrashuoneen yhteydessä olevan sisäänkäynnin päälle tehtiin katos rautakannakkeiden varaan galvanoidusta levystä.

Rakentamisurakkaan kuului kaupunkiin johtavan tien varrella olevien vanhojen värjäämön ja pajan savupiippujen sekä tehtaan sisällä olevan höyryvoimahuoneen vanhan savupiipun purkaminen. Vanhan tehdasrakennuksen puretun piipun kohdalle muurattavaan seinään tehtiin kahdessa ylimmässä kerroksessa ikkuna.¹⁰⁵

Vuoden 1936 aikana valmistui tehtaan pohjoissiiven pidennys, mikä lisäsi lattiapinta-alaa n. 1200 m². Tämän laajennuksen jälkeen trikoo-osaston pinta-ala oli noin 11000 m² ja tilavuus noin 46000 m³.¹⁰⁶

Vuonna 1934 rakennetun siiven päätyseinä purettiin ja nelikerroksisen laajennuksen tilat yhdistettiin vanhan osan kanssa yhtenäisiksi tehdassaleiksi. Uuden ja vanhan rakennuksen välistä purettavien seinien kohdalle valettiin rautabetonipalkit ja -pylväät. Julkisivut jatkoivat vanhaa mallia; alakerrat olivat puhtaaksimuuratusta punatiilestä, yläkerta rapattiin ja betonista valetut räystäslistat tehtiin vanhalla profiililla. Betonisen räystäslistan yläpuolelle muurattiin tiilistä umpinainen rintamuuri. Myös ikkunajako on sama. Joka toinen yläikkuna varustettiin terveysikkunalla. Puretun päätyseinän kolmiosaiset ikkunat siirrettiin laajennuksen päätyyn.

TILAT

Pohjakerroksessa oli varastotiloja, muissa kerroksissa tehdassaleja, jotka jatkoivat tilallisesti vanhoja saleja. Vuonna 1934 rakennetun osan 2. kerroksesta purettiin konttoritilat laajennuksen yhteydessä.

RAKENTEET

Rakennuksen perustukset ovat säästöbetonista. Betoniset sokkelit rapattiin vanhan osan mukaisesti.

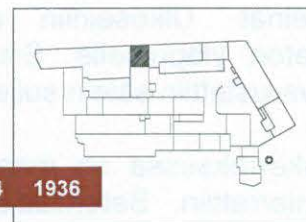
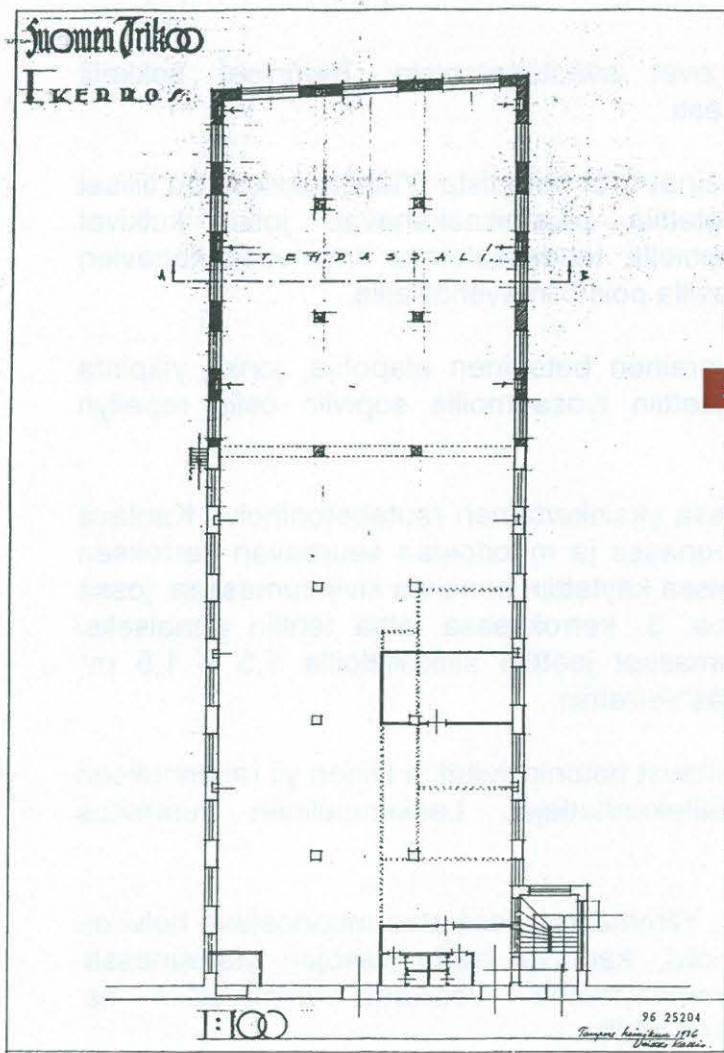
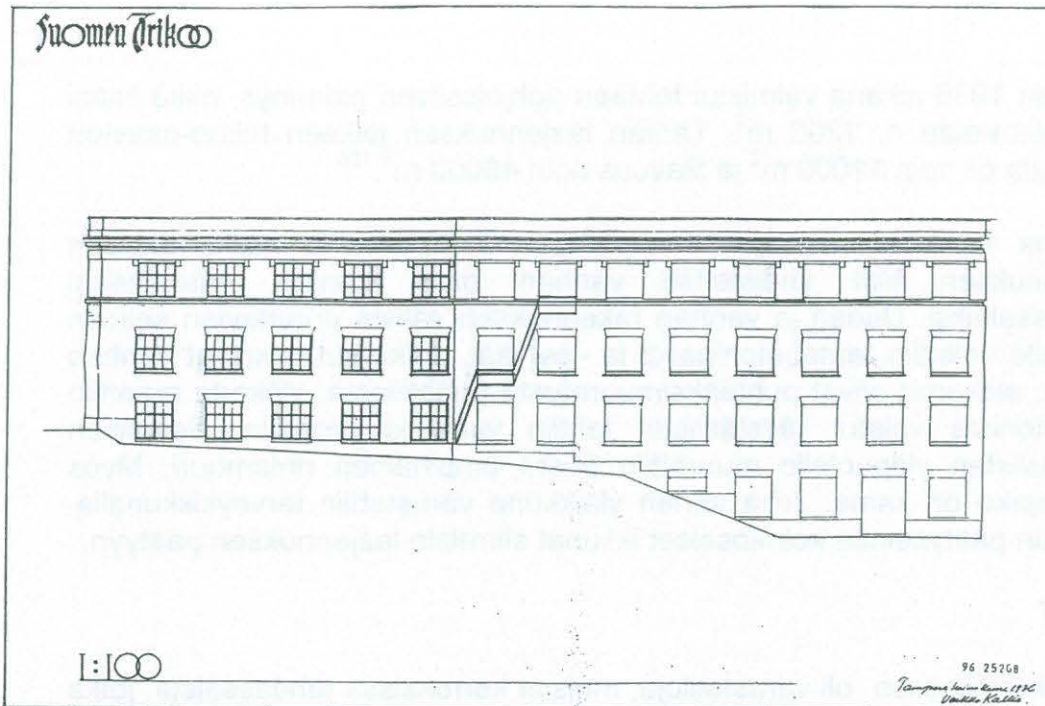
1. kerroksen maanvastaiset seinät ovat betonista. Yläkerroksissa on tiiliset ulkoseinät. Ulkoseiniin upotettiin poistoilmakanavat, jotka kuljivat vesikaton yläpuolelle. Sisäpuolella tehdassaleissa ilmanvaihtokanavien suut varustettiin sälein suljettavilla poistoilmaventtiileillä.

Pohjakerroksessa on maanvarainen betoninen alapohja, jonka yläpinta teräshierrettiin. Betonilattia jaettiin työsaumoilla sopiviin osiin repeilyn estämiseksi.

Välipohjana on vasojen varassa yksinkertainen rautabetoniholvi. Kantava betonilaatta on vasojen yläreunassa ja muodostaa seuraavan kerroksen lattia. 2. ja 4. kerrosten lattioissa käytettiin punaista kivipuumassaa, jossa oli asbestia ja koivun jauhoa. 3. kerroksessa lattia tehtiin punaiseksi värjätystä sementistä. Lattiamassat jaettiin sinkkilistoilla 1,5 x 1,5 m² kokosiin ruutuihin ja pinta teräshierrettiin.

Välipohjia ja vesikattoa kannattavat betonipylväät ja niiden yli rakennuksen pituussuuntaan kulkevat valtakannattajat. Laskennallinen kuormitus välipohjissa on 600 kg/m².

Rakennuksessa on tasakatto. Ylimmäinen vesikaton muodostava holvi on kaksinkertainen rautabetoniholvi, kantava laatta vasojen yläreunassa. Holvi varustettiin koksimumskatäytteellä. Vesikatto valmistettiin ns. puusementtikattona betoniholvin päälle.

Portaat tehtiin rautabetonista punaisiksi värjättyinä teräshiertäen. Portaat varustettiin takoraudasta tehdyillä kaiteilla ja rautaputkisilla käsipuilla.

Sisäpuolelta kaikki seinät rapattiin kalkkilaastilla.

Katot ja seinät valkaistiin kalkkimaalilla. Porrashuoneen seinät maalattiin öljymaalilla.

Kampalankakehräämön rakentamisen yhteydessä 1949-50 214:n Pyyrikintien päätyjulkisivusta poistettiin ylimmän kerroksen rappaus listoineen. Muurausta hakattiin pois 150 mm ja korvattiin se uudella puhtaaksi muuratulla tiilipinnalla. Päätyjulkisivu sulautui anonyymisti Pyyrikintien kokonaisuuteen ja rakennukseen tuli yksinkertainen matala räystäslista kuten viereisissä uudemmissa rakennuksissa.¹⁰⁷

NYKYTILA

1. kerroksen läpi on tehty 1950-luvulla käytävä, jota kautta sisäpihalta pääsee leveitä portaita pitkin yläpihalle. Käytävän pohjoispuolella olevat tilat ovat olleet varastoina.

2. kerros on jaettu pienemmiksi tiloiksi.

3. kerros on yhtenäistä tilaa.

Kuva 28. Trikootehtaan laajennus vuodelta 1934 vasemmalla.

215 Konttori

piirustukset Birger Federlay heinäkuu 1927

Rakennuslupa 10.3.1937 piirustukset Veikko Kallio tammikuu 1937

Rakennuslupa 25.5.1956 piirustukset Veikko Kallio 10.8.1955

1927-28 Tehdasta laajennettiin nelikerroksisena porrashuoneesta itään vuonna 1927. Birger Federlayn suunnittelema uudisosa oli 2176 m²:n suuruinen ja valmistui seuraavana keväänä. Rakennustöistä vastasivat Tampereen sementtivalimo ja Rautabetoni Oy.

Julkisivua jatkettiin vuoden 1919 laajennuksen mukaisesti käyttäen samanlaisia koristeita ylimmän kerroksen ikkunoiden yläpielessä, rappausta ylimmässä kerroksessa sekä profiloituja listoja. Erona on ainoastaan kuusiruutuisten ikkunoiden jakaminen neliruutuiseksi alaosaksi ja kaksiosaiseksi yläosaksi. Päätyyn oli suunnitteilla kolme kahden ikkunan sarjaa, mutta ne toteutettiin yksittäisinä.

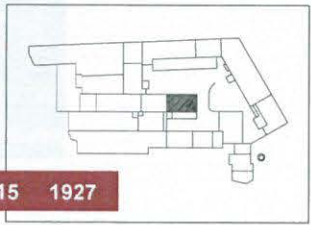
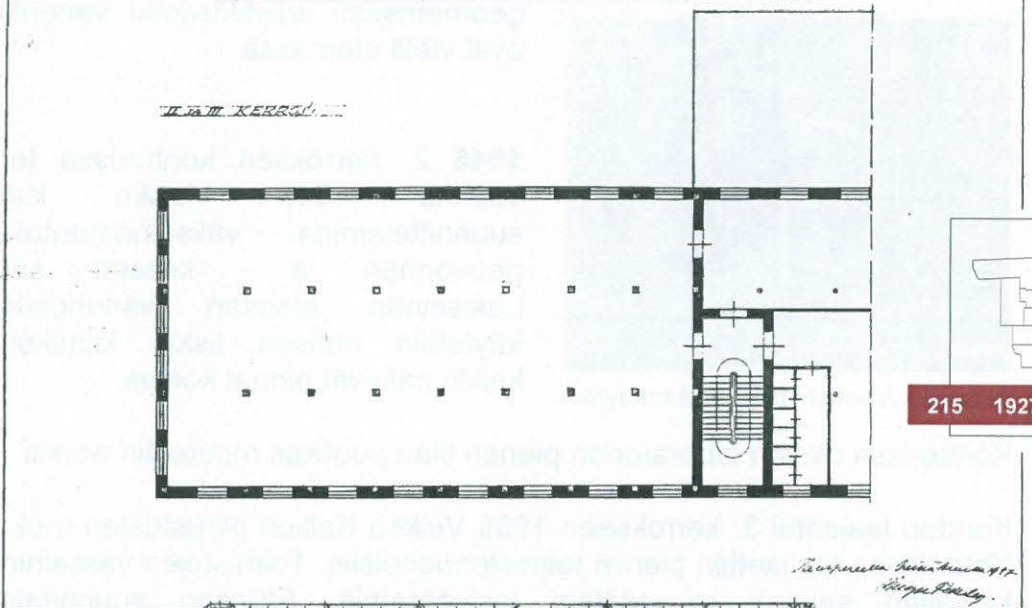
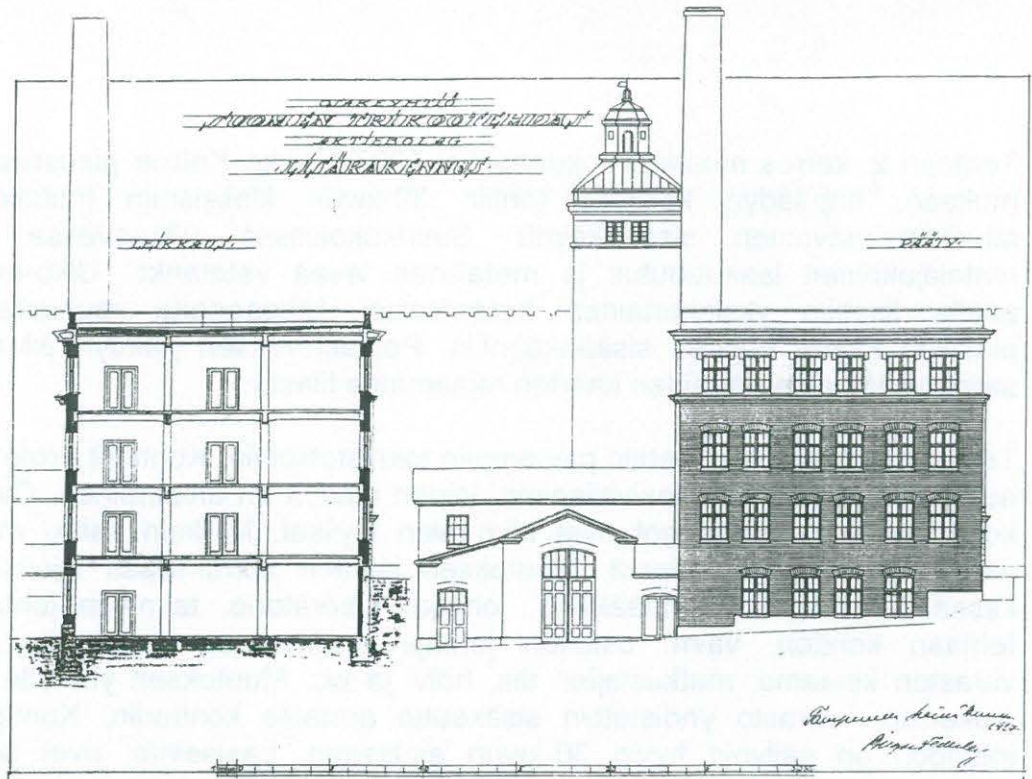
Pohjoispuolella maan pinta jatkui sisäänkäynnin tasossa, eikä pohjakerroksessa ollut enää ikkunoita kuten viereisessä vanhemmassa osassa. Maasto laski etelään niin, että eteläsivustalla pohjakerrokseen saatiin täysimittaiset ikkunat ja kaksi sisäänkäyntiä.

Ensimmäinen varstokerros jaettu kahteen erilliseen tilaan. Niihin oli omat sisäänkäyntinsä etelästä, koska porrashuone ei jatkanut tähän kerrokseen. Ylemmät kerrokset olivat yhtenäistä tilaa, joista oli luonteva yhteys vanhan osan porrashuoneeseen. Toisessa kerroksessa sijaitsi tasokoneosasto, kolmannessa laajennettu puuvillatavaravarasto ja neljännessä villatavaravarasto.¹⁰⁸

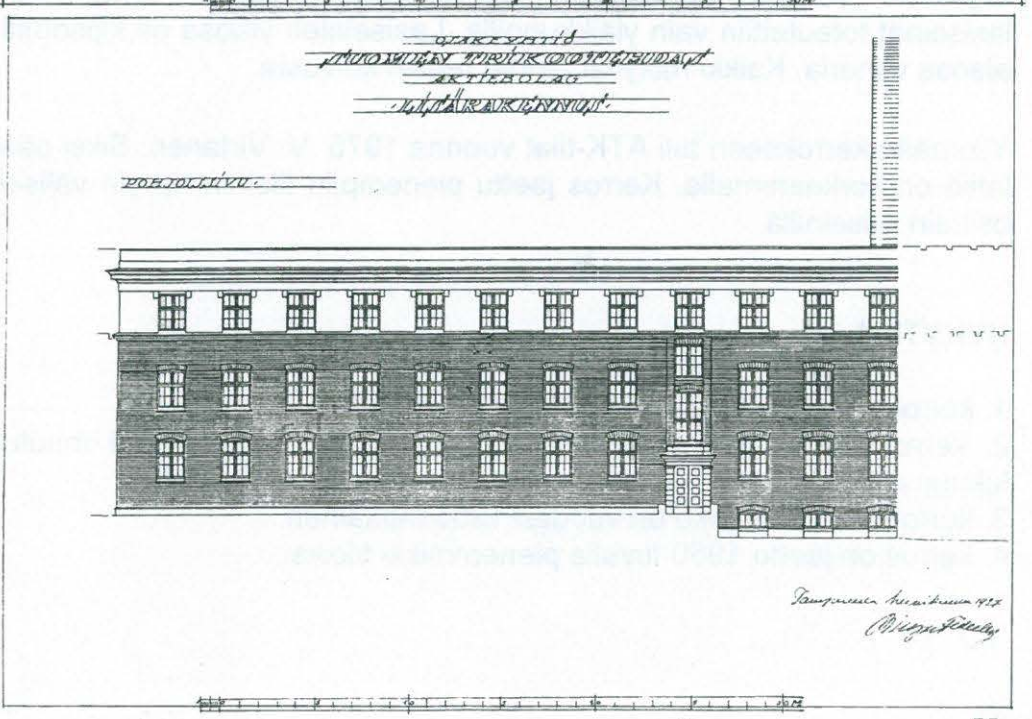
Kantavina rakenteina ovat betonipilarit, -palkit ja -laatta. Suunnitelmissa oli kaksinkertainen määrä pilareita, joita ei toteutettu. Ulkoseininä ovat kantavat tiiliseinät.

Kuva 29.
Konttori

215 1927

1937

Tehtaan 2. kerros muutettiin konttoriksi 1937 Veikko Kallion piirustusten mukaan. Itäpäädyn keskelle tehtiin 30-luvun klassismin mukainen suurimittakaavainen sisäänkäynti. Suurikokoisessa ulko-ovessa on matalajakoinen lasiruudutus ja metallinen leveä vetotanko. Ulko-oven päälle lisättiin yksinkertainen betonikatos. Ulkoportaita reunustavat plastiset kaaret ohjaten sisäänkäyntiin. Pohjakerroksen päädyn ikkunat saivat vielä valoa portaiden kaarten rajaamasta tilasta.

Toisen kerroksen sali jaettiin pienempiin toimistotiloihin. Konttorit erotettiin aulasta puurakenteisin lasiväliseinin, joiden alaosa on umpinainen. Ovien koko leveyden vetotangot ovat ulko-oven tyyliiset. Melkein kaikki muut väliseinät muurattiin tiilestä. Muutoksen jälkeen kerroksessa sijaittivat kassa, konttori, konttoripäällikkö, johtaja, laboratorio, tekninen johtaja, tehtaan konttori, valm. osaston johtaja mallihuone, varastonhoitaja, varaston kirjaamo, matkustajien tila, holvi ja wc. Muutoksen yhteydessä alakerran varasto yhdistettiin sisäkautta portailla konttoriin. Konttorin interiööri on säilynyt hyvin 30-luvun asussaan. Lasiseinät, ovet sekä geometrisesti reliefikuvioitu vanerikatto ovat vielä olemassa.

Kuva 30. Vuoden 1937 sisäänkäynti.

1946 2. kerroksen konttorissa tehtiin vuonna 1946 Veikko Kallion suunnittelemina väliseinämuutoksina neuvonnan ja kassan seinät. Lasiseinän alaosan vaneripeileihin käytettiin entisen tiskin loimikoivua, kaikki näkyvät pinnat koivua.

1947

Konttorissa olevan laboratorion pienen tilan puolikas muutettiin wc:ksi.

1955

Konttori laajentui 3. kerrokseen 1955 Veikko Kallion piirustusten mukaan. Yhtenäinen tila jaettiin pieniin toimistohuoneisiin. Toimistojen väliseininä ja käytävän seininä oli osittain lasiväliseiniä. Etuosan suunnitelmien lasiseinät toteutettiin vain yläikkunoilla. Lasiseinien yläosa oli kipsonittia ja alaosa vaneria. Kaikki näkyvät pinnat tehtiin koivusta.

1975

Ylimpään kerrokseen tuli ATK-tilat vuonna 1975 V. Virtanen. Siksi päädyn lattia on korkeammalla. Kerros jaettu pienempiin tiloihin kevyin väliseinin, osittain tiiliseinillä.

NYKYTILA

1. kerroksen varastoista on erotettu toimistotiloja.
2. kerroksen vuoden 1937 interiööri on säilynyt hyvin pieniä muutoksia lukuun ottamatta.
3. kerroksen huonejako on vuoden 1950 mukainen.
4. kerros on jaettu 1950-luvulla pienemmiksi tiloiksi.

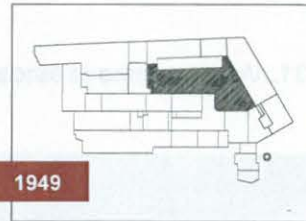
216 Varastot

Rakennuslupa 25.6.1947 piirustukset Veikko Kallio toukokuu 1947

Maanalaisten varastotilat näkyvät vuonna 1948 valmistuneen 212:n rakennuslupapiirustuksissa, mutta ne rakennettiin Raevuoren mukaan vasta vuonna 1949.

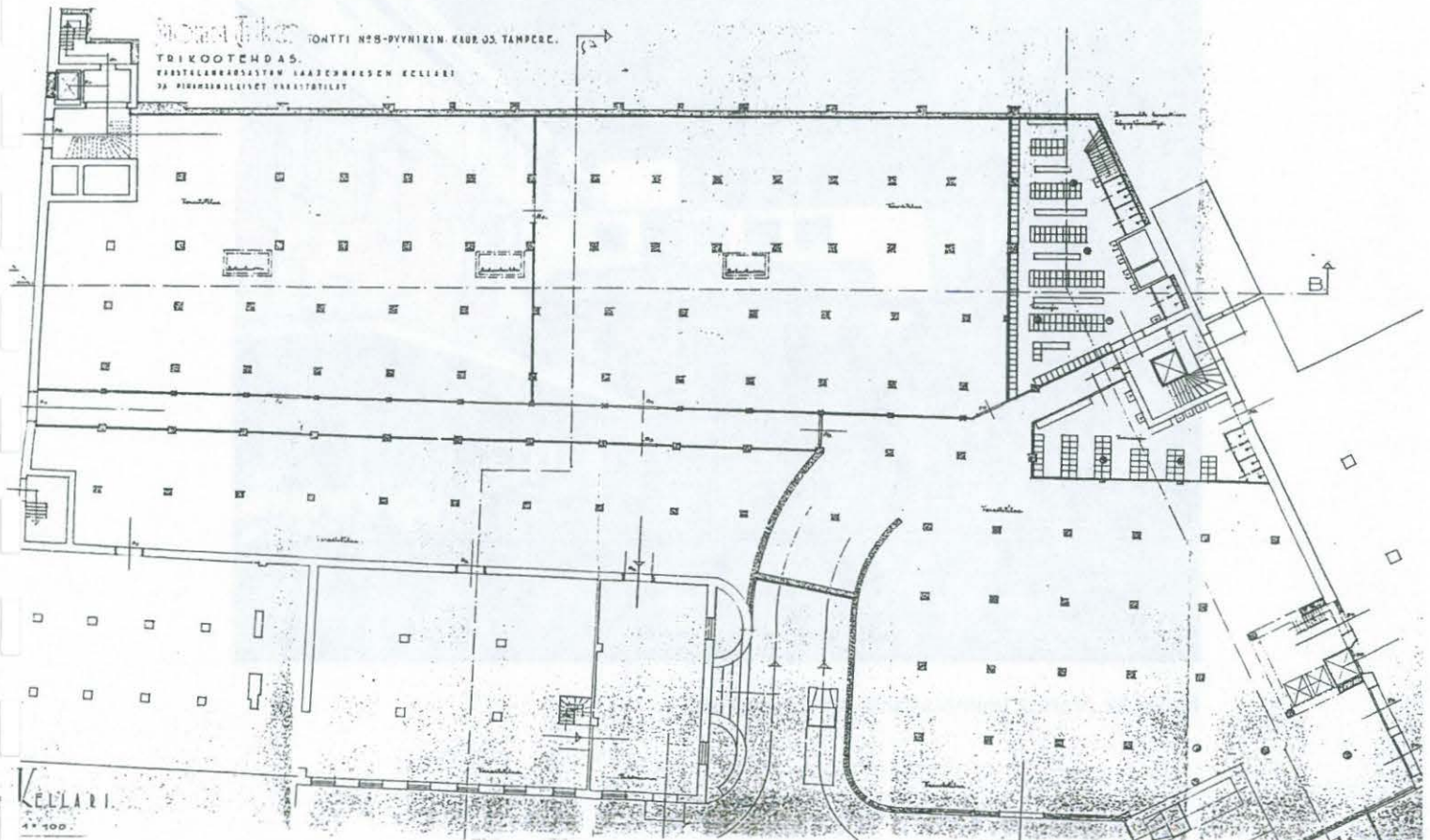
Varastotilojen lisäksi puuvillakehräämön seinustalla oli pukuhuoneita, joita varten kehräämön länsisivulle rakennettiin portaiden sisäänkäynti. Veikko Kallion suunnitteleman tasakattoisen sisäänkäynnin kantavana rakenteena on betoni, joka on verhottu tiilellä.

Maanalaisen muuntamohuoneen ilmanvaihtoa varten rakennettiin kaksi pyöreää betoniseinäistä tornia pihalle puuvillakehräämön edustalle. Betoniseiniin päällä on kuparilevy, yllä suojaverkko ja katteena kuparilevy. Ne ovat myös Veikko Kallion käsialaa vuodelta 1949.

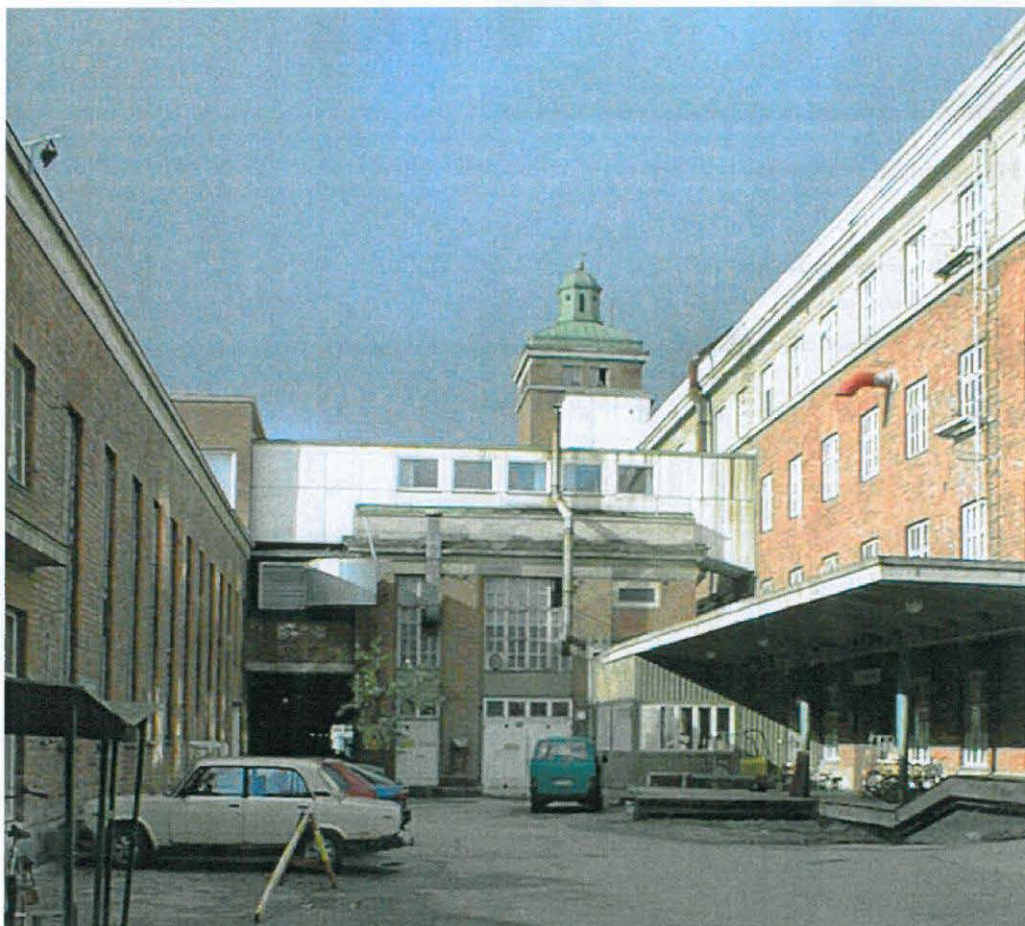
216 1949

Kuva 31. Varaston maanpäällinen osa

Kuva 31. Voima-asema ja tehdas vuonna 1906.

Kuva 32. Vanha voima-asema nykyasussaan.

217 a Vanha voima-asema

Rakennuslupa 15.6.1949
Rakennuslupa 15.12.1965

piirustukset Veikko Kallio huhtikuu 1949
piirustukset V.Virtanen 18.11.1965

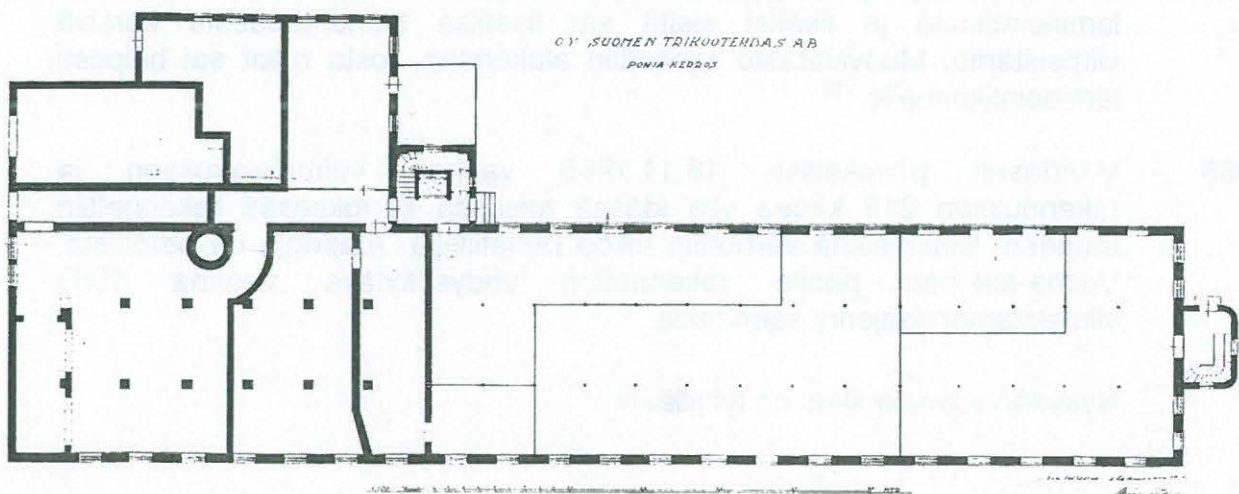
Höyryvoimakeskus sijaitsi tehdasrakennuksen porrastornin itäpuolella erillään tehtaasta. Vuonna 1907 höyryvoimahuonetta laajennettiin siivellä tehtaaseen leikku- ja jättemateriaalien käsittelyä ja karstausta varten.¹⁰⁹

Varhaisimmat löytyneet voimahuoneen piirustukset ovat vuoden 1919 tehtaaseen laajennussuunnitelmissa. Niissä voimakeskus on samannäköinen kuin valokuvassa vuodelta 1906. Nykyistä pienemmän voimakeskuksen porrastetun massan harjakattoinen matalampi osa oli tehtaaseen suuntainen ja korkeampi kaksikerroksinen osa kohtisuorassa päämassaan nähden. Käyttövoimana oli höyry, jota tuotti 80 hevosvoimainen kone.¹¹⁰

Kattilahuonetta laajennettiin vuonna 1928, kun vanhanaikainen höyrykattila korvattiin uudella tehokkaammalla.¹¹¹ Kattilahuoneen länsipuolelle valmistui myös syksyllä 1928 uusi savupiippu. Savupiippu oli sijainnut höyrykeskuksen pohjoispuolella. Kun tehdasta laajennettiin itään vuonna 1919 piippu oli jäänyt laajennuksen sisään. Nyt uusi 55 metriä korkea savupiippu sijoitettiin keskuksen länsipuolelle irti rakennusmassasta.

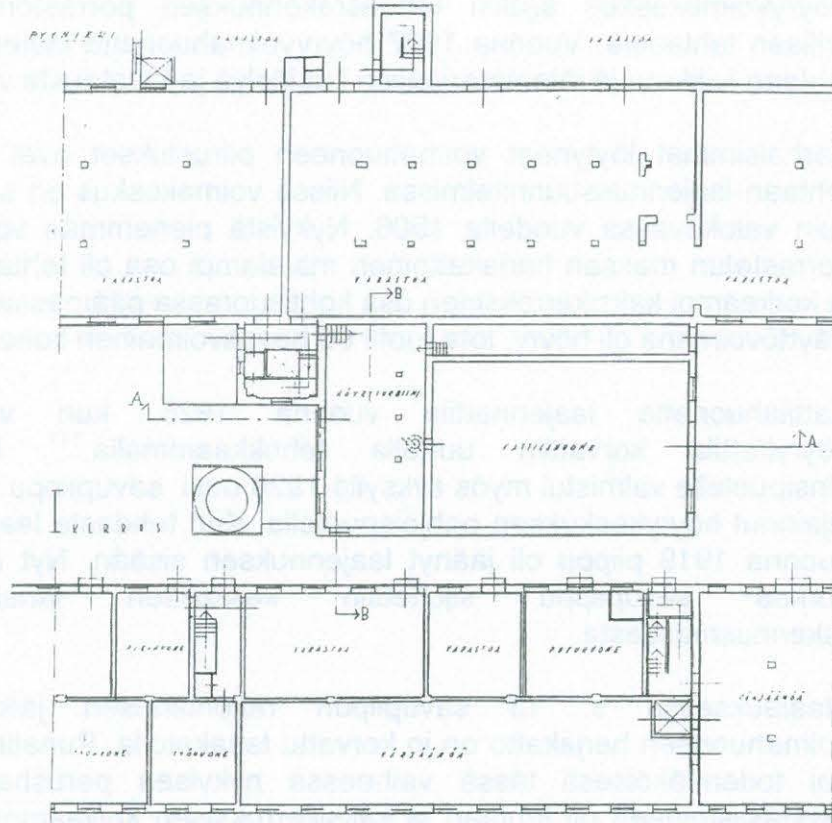
Maalauksessa s. 13 savupiipun rakentamisen jälkeiseltä ajalta voimahuoneen harjakatto on jo korvattu tasakatolla. Punatiilinen rakennus sai todennäköisesti tässä vaiheessa nykyisen perushahmonsaa, joka räystäslistoiteinen oli tehtaaseen ja kaksikerroksisen kuivaamon rakennuksen tyylinen.

Alla Birger Federlayn pohjakerros vuodelta 1919 mk 1:500. ST:n arkisto.

1938

Yhtiö modernisoi vanhaa höyrykeskusta hankkimalla Steinmüller-kattilan sekä 1250 kW:n AEG-turbiinin vuonna 1938. Uutta rakennusta ei tarvittu, vaan vanhan höyrykeskuksen muutokset riittivät. Voima-aseman uudistusten ansiosta värjäämössä voitiin käyttää lämmintä vettä. Samanaikaisesti tehtaassa siirryttiin vesilämmitykseen.¹¹²

1949

Veikko Kallion suunnittelemana voimalaitoksen katolle rakennettiin vuonna 1949 punatiilinen lämpökeskus, joka oli piirustuksen höyryturbiinin päällä.

96 25277

1963

Voima-aseman 1928 rakennettu savupiippu purettiin vuonna 1963. Samalla myytiin Babroch & Wilcox – vesiputkikattila, joka korvattiin varakattilalla uuden voimalaitoksen alakerrassa. Uudelleenjärjestelyillä saatiin lisätilaa: vanhan voima-aseman entinen kattilahuone jaettiin uudella välipohjalla kahteen kerrokseen. Yläkertaan siirrettiin laminointikone ja lisäksi sieltä sai lisätilaa tilanahtaudesta kärsivä viimeistämö. Muovivarasto sijoitettiin alakertaan, josta rullat sai helposti laminointikoneelle.¹¹³

1965

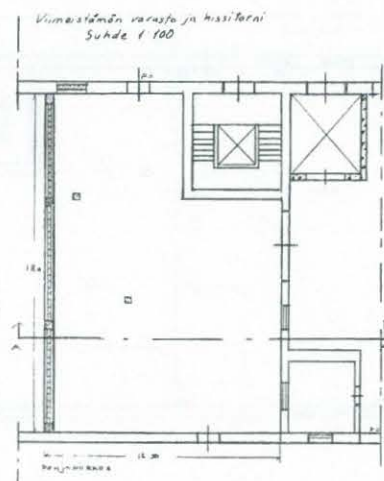
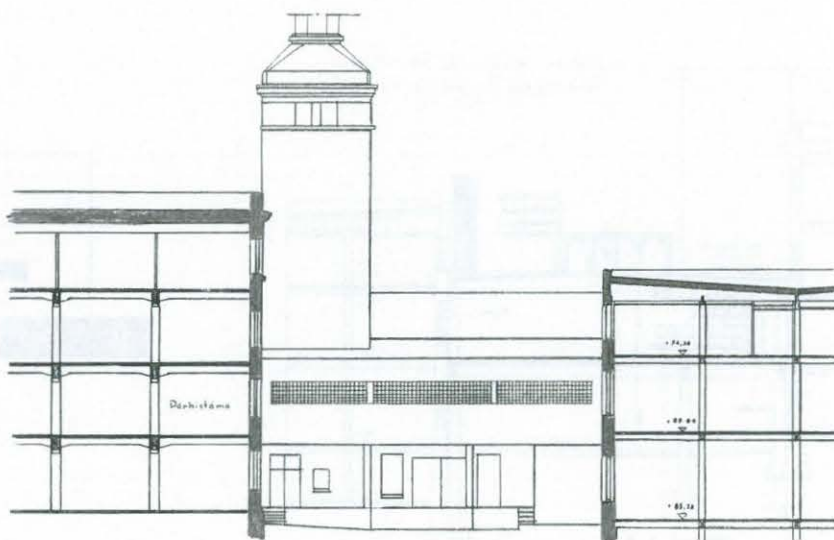
V.Virtasen piirroksissa 18.11.1965 vanhan voimakeskuksen ja rakennuksen 219 kapea väli idässä toisessa kerroksessa rakennettiin umpeen. Betoniseinä verhottiin ulkoa punatiilellä. Alapohja on betonista. Voima-aseman päälle rakennettiin yhdyskäytävä vuonna 1965 viimeistämön laajennuksen takia.

Nykyään voimakeskus on tyhjiään.

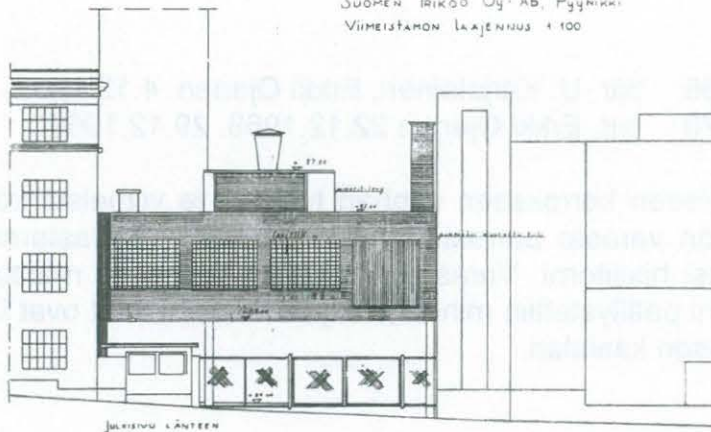
217 b Viimeistämö

Rakennuslupa 19.1.1966 piir. U. Karjalainen, Erkki Ojanen 4.12.1965
Rakennuslupa 28.1.1970 piir. Erkki Ojanen 22.12.1969, 29.12.1969

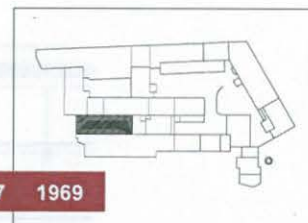
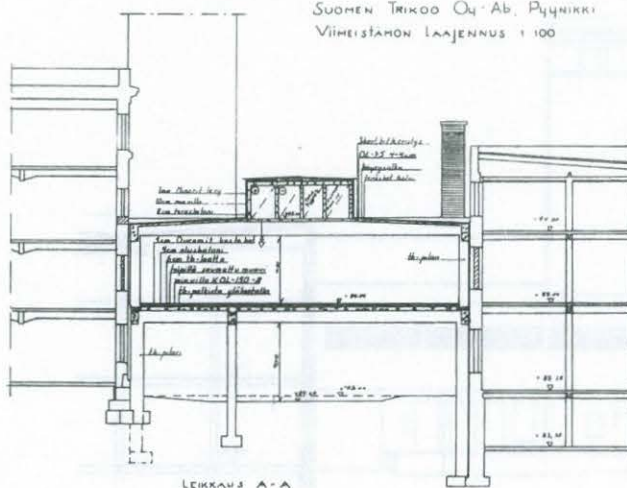
1966 Vuonna 1966 tehtiin toiseen kerrokseen vanhan tehtaan ja viimeistämön väliin pieni viimeistämön varasto porrastornin länsipuolelle. Porrastornin toiselle puolelle tuli uusi hissitorni. Varaston länsijulkisivussa oli matalat lasitiili-ikkunat. Hissitorni päällystettiin mineriittilevyillä. Piirustukset ovat U. Karjalaisen ja Erkki Ojasen käsialaa.

SUOMEN TRIKOO Oy - Ab, Pyyrikki
 VIIMEISTAMON LAAJENNUS 1:100

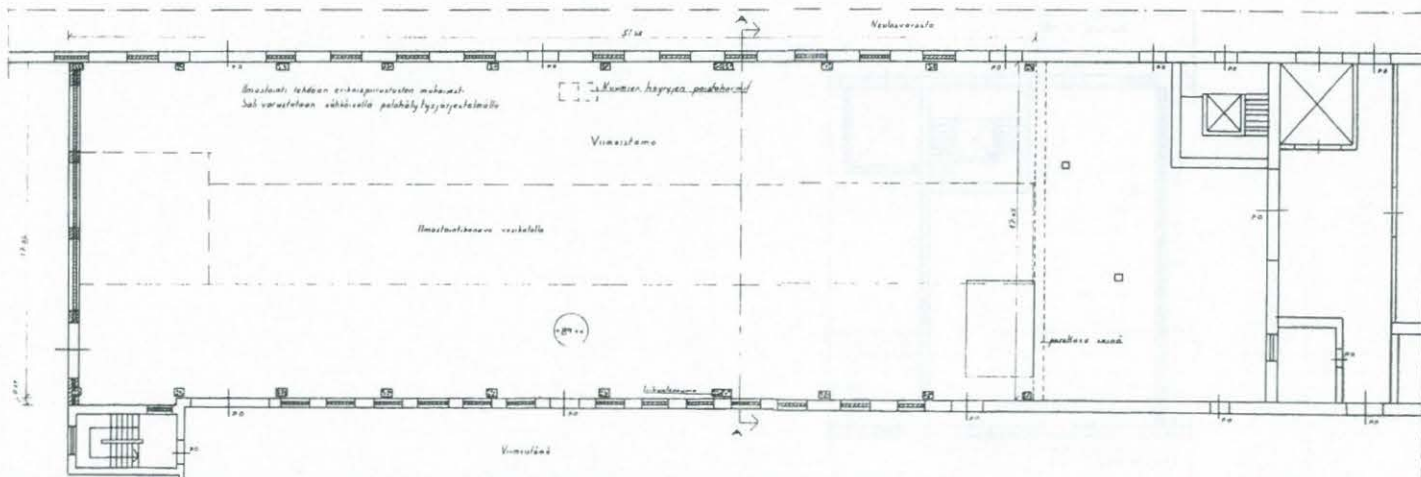

SUOMEN TRIKOO Oy - Ab, Pyyrikki
 VIIMEISTAMON LAAJENNUS 1:100

217 1969

SUOMEN TRIKOO Oy - Ab, Pyyrikki VIIMEISTAMON LAAJENNUS 1:100

1970

Rakennusten 219 ja 213 väli rakennettiin kokonaan umpeen toisessa kerroksessa vuonna 1970. Viimeistämön laajennus on Erkki Ojasen piirtämä. Lännessä uusi julkisivu jatkoi v. 1945 rakennetun viimeistämön porrashuoneen linjaa. Julkisivussa on suuret lasitiili-ikkunat ja lastausovet. Katolla olevan ilmastointikanavan pitkän sivun betoniseinät on päällystetty mineriitillä. Muuten julkisivuverhouksena on puhtaaksimuurattu punatiili juoksulimityksellä.

Uuden osan kantavat teräsbetonipilarit ovat irti vanhoista rakenteista. Alapohjana on teräsbetonipalkisto ylälaatatalla. Lattiana betoni, lämmöneristeenä mineraalivilla. Yläpohjan teräsbetoniholvia kannattavat teräsbetonipalkit ja -pilarit. Vanhojen rakennusten ikkunat uuteen tilaan muurattiin umpeen, mutta syvennykset ovat vielä näkyvissä. Vuonna 1966 porrashuoneen länsipuolelle tehdyn varastotilan ja uuden osan välinen seinä purettiin kokonaan.

Viimeistämön laajennuksen seurauksena viereisen 213:n 3. kerroksen ikkuna-aukkoja pienennettiin korkeussuunnassa.

Porrastornin vieressä 2. kerroksessa olleen viimeistämön varaston pulpettikatto muutettiin samalla tasakatoksi, mutta se jäi uutta osaa matalammaksi.

NYKYTILA

Tilassa ei ole tapahtunut muutoksia valmistumisensa jälkeen vaan se on yhtä tilaa edelleen. Tällä hetkellä tila ei ole käytössä.

Kuva 32. Viimeistämön pääty ja sen laajennus vasemmalla.

218 Puuvillakehräämö

Rakennuslupa 22.9.1937 piirustukset Veikko Kallio elokuu 1937
Rakennuslupa 7.4.1954 piirustukset Veikko Kallio maaliskuu 1954
Rakennuslupa 19.2.1964 piirustukset Erkki Lahti tammikuu 1964

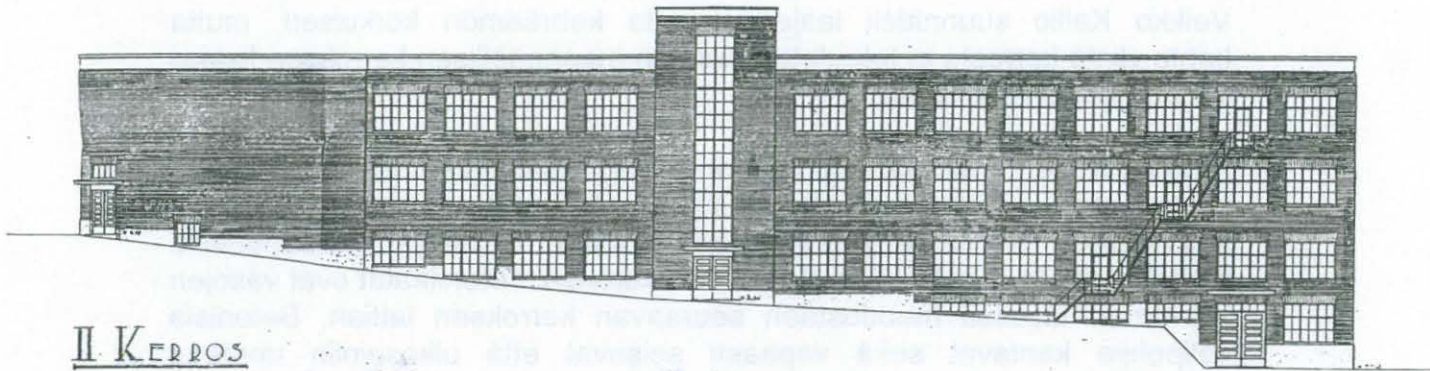
1938 Nelikerroksinen puuvillakehräämö rakennettiin vuonna 1938 Veikko Kallion piirustusten mukaan. Tasakattoisen rakennuksen julkisivut ovat puhtaaksimuurattua punatiiltä ristilimityksellä. Tiilinen rintamuuri on rapattu ja yksinkertainen räystäslista on valettu betonista. Ikkunoissa on sama jaottelu kuin aiemmin rakennetussa karstalankakehräämössä; alaosassa on kolme neliruutuista ikkunaa ja ylhäällä kaksiruutuiset, joista yksi on aukeava terveysikkuna.

Pihan puoleisesta porrashuoneesta on tehty julkisivuaihe vetämällä se ulos perusmassasta. Porrashuoneen korkeat ikkunaseinämät on jaettu pienempiin neliruutuisiin ikkunoihin. Länsijulkisivua pitkin kulkevat hätäpoistumistienä teräsportaat.

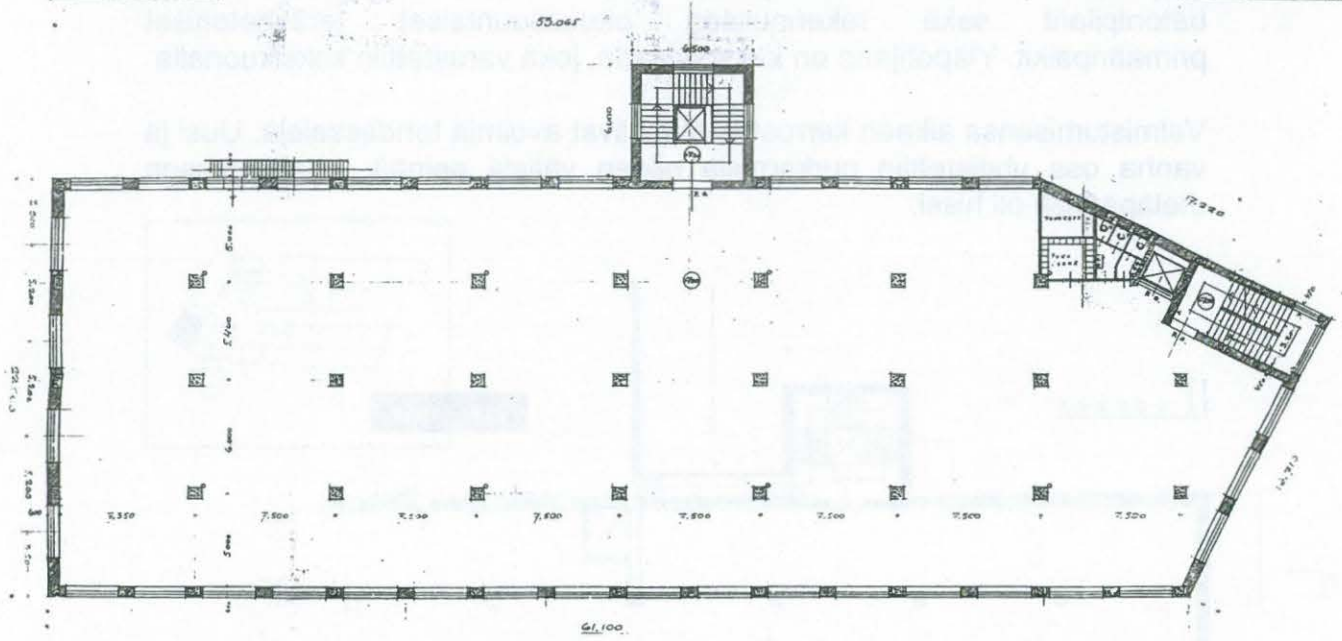
Puuvillakehräämön ulkoasu on pieniä muutoksia lukuun ottamatta säilynyt alkuperäismuodossaan; pihan puolelle on lisätty maanalaisten pukuhuoneiden portaita varten matala tiilinen osa, Veikko Kallio 1948. Pihan puolella kellarin matalat ikkunat ja ovi ovat hävinneet pihatason noustua maanalaisen 1. kerroksen 216 rakentamisen seurauksena. Sekä liiketiloja varten on tehty sisäänkäyntejä kadun puolelle.

Kolmen maanpäällisen kerroksen lisäksi rakennukseen tuli osittain maanalainen kerros, joka on vain noin puolet rakennuksen alasta. Maaston laskemisen ansiosta alakerran eteläisempään osaan saatiin matalia ikkunoita sekä sisäänkäynti pihan puolelta varastotilaan. Toisessa kerroksessa oli karstaamo ja lankavarasto. Kolmannessa kerroksessa kehräämö ja ylimmässä hienokehruu.

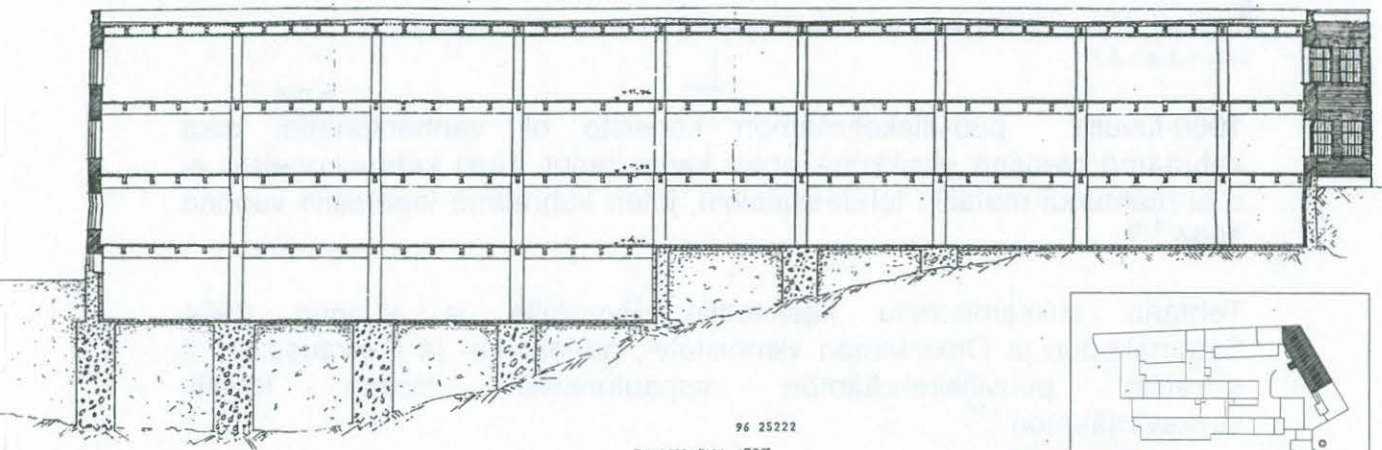
Välipohjat ovat rautabetonista. Kantavana rakenteena ovat teräsbetonipilarit ja pitkittäiset teräsbetoniset primääripalkit sekä poikittaiset sekundääripalkit. Tasakattoisen rakennuksen yläpohjassa on käytetty kaksoislaattaa. 1. kerroksessa maan sisälle jäävän seinän ulkopuoli on betonia, sisäpuoli on verhottu tiilellä. Maanpäälliset seinät ovat puhtaaksimuurattua punatiiltä, joka rapattiin sisäpuolelta. Ulkoseinään on upotettu betonipilareita.

II. KERROS

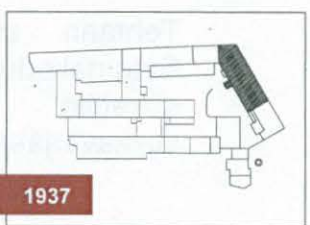

LEIKKAUS A-B

96 25222
TAMPERE, ELES 1237
Uusio Pääle

218 1937

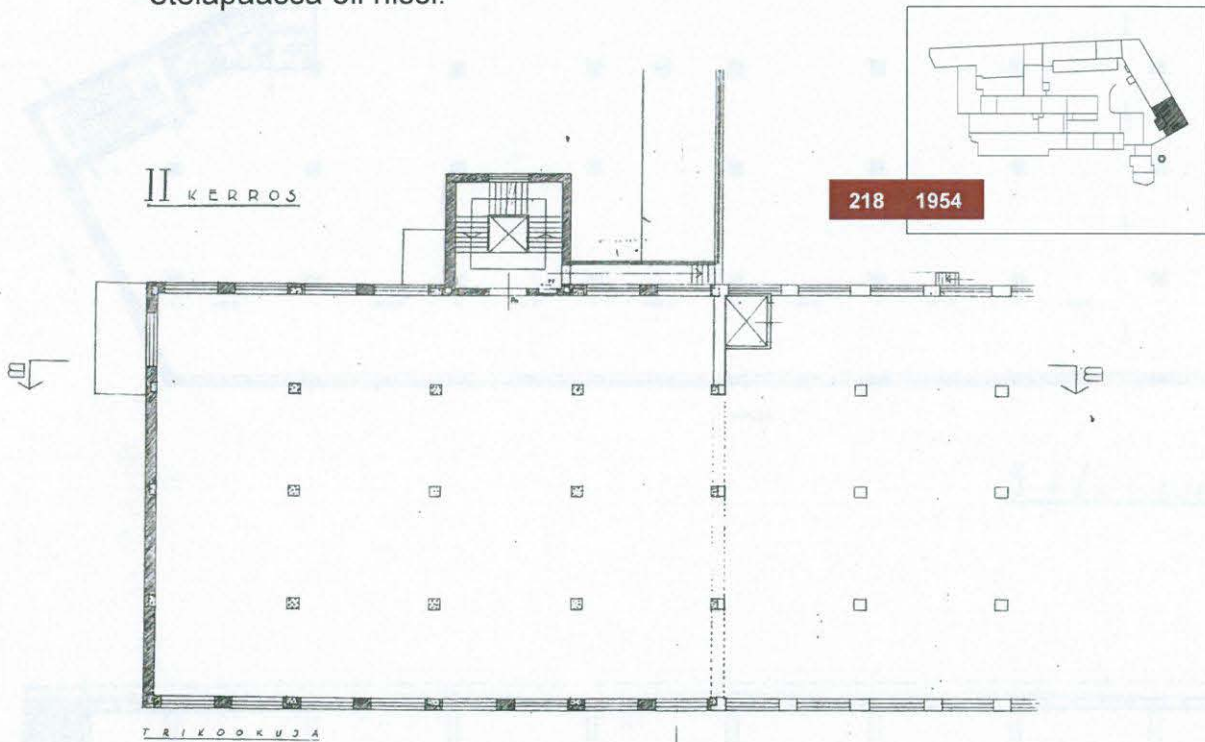
1954

Puuvillakehräämön jatkoksi kaakkoon valmistui vuonna 1954 8000 m³ suuruinen lisärakennus, jossa oli varastotiloja.¹¹⁴

Veikko Kallio suunnitteli laajennuksesta kehräämön korkuisen, mutta kahta ylintä kerrosta ei toteutettu. Kahden maanpäällisen kerroksen lisäksi laajennukseen tuli kellari.

Alapohjana on maanvarainen betonilaatta. Maanalaisessa kellarissa on betoniseinät. Ylemmissä kerroksissa ulkoseinät ovat punatiilestä. Julkisivuissa on käytetty puhtaaksimuurattua ristilimitystä, sisäpuolelta pinnat rapattiin. Välipohjina olevat yksinkertaiset betonilaatat ovat vasojen yläreunan tasossa muodostaen seuraavan kerroksen lattian. Betonisia välipohjia kantavat sekä vapaasti seisovat että ulkoseiniin upotetut betonipilarit sekä rakennuksen pituussuuntaiset teräsbetoniset primääripalkit. Yläpohjana on kaksoislaatta, joka varustettiin koksikuonalla

Valmistumisensa aikaan kerrosten tilat olivat avoimia tehdassaleja. Uusi ja vanha osa yhdistettiin purkamalla niiden välistä seinää. Laajennuksen eteläpäässä oli hissi.

1960-luvulla puuvillakehräämön koneisto oli vanhentunutta, eikä kehräämö pienenä yksikkönä enää kannattanut. Uusi kehruukoneisto ei olisi mahtunut mataliin tehdassaleihin, joten kehräämö lopetettiin vuonna 1964.¹¹⁵

Tehtaan sukkamuotoilu keskitettiin Pyynikille ja vuonna 1964 Satamakadun ja Onkiniemen viimeistely-, parienteko- ja pakkausosastot siirrettiin puuvillakehräämön vapautuneisiin tiloihin lähelle sukkavärjäämöä.¹¹⁶

1964

Jotta sukkiin kuljetus värjäämöstä kehruusaleissa olevaan viimeistämöön sujuisi paremmin, kehräämön matalamman osan porrashuonetta korotettiin ja siitä rakennettiin kevytrakenteinen yhdyskäytävä 3. ja 4. kerrokseen vuonna 1964.¹¹⁷ Erkki Lahti suunnitteli muutoksen.

Porrashuoneen korotuksen seinissä käytettiin olemassa olevan mukaisesti puhtaaksimuurattua punatiiltä. Kaikki tasot ja porrarakenteet valettiin teräsbetonista. Tasakaton alusrakenteena on betoniholvi, lämpöeristeenä Leca-betonia.

Yhdyskäytävän puurakenteiset seinät verhottiin mineriittilevyillä. Välipohja tehtiin lankkuvasojen varaan lattialaudasta. Käytävän tasakaton lämpöeristeenä on mineraalivillaa, alusrakenne on puurakenteinen.

1984

Erkki Ojosen piirustusten mukaan pääporrashuoneesta pohjoiseen olevasta tilasta tuli 3. kerroksessa tehdasmyymälä ja samalla rakennukseen tehtiin Trikookujalta uusi sisäänkäynti. Sukkatehtaan tässä kerroksessa olleet konttorit siirrettiin kerrosta ylemmäs. 4. kerroksessa yhtenäistä tilaa olevasta sukkapakkaamosta erotettiin kadunpuoleisille seinille toimistotiloja ja käytävä.

NYKYTILA

Kellari ja 1. kerros ovat pieniä muutoksia lukuun ottamatta tilallisesti alkuperäisessä muodossaan.

2. kerroksen kaakkoispäässä Tammertekesin tila on pääosin yhtenäinen sali. Lasiseinäiset huoneet ovat jo 1950-luvulta, muut salista erotetut tilat on tehty vuokralaisen tultua tänne vuonna 1996, jolloin tilat kunnostettiin Pohjoisempana kehräämössä toimii kehysliike Malkki.

3. kerroksen kaakkoispäätyn on Inga Vuorinen suunnitellut 1997 saunaosaston. Siitä pohjoiseen on kirjapaino.

4. krs on jaettu kevyillä väliseinillä pienempiin osiin työtiloiksi.

Kuva 33. Vuonna 1938 rakennettu Puuvillakehräämö.

219 Viimeistämö

piirustukset Birger Federlay toukokuu 1920

Rakennuslupa 22.9.1937 piirustukset Veikko Kallio 4.8.1937

Rakennuslupa 8.8.1945 piirustukset Veikko Kallio marraskuu 1944

Rakennuslupa 1.4.1964 piirustukset Jaakko Tähtinen 17.2.1964

Rakennuslupa 14.7.1965 piirustukset J.T. 17.2.1965

1919-20 Rakennuksen 219 itäpää rakennettiin yhdessä värjäämön kanssa arkkitehti Birger Federlayn suunnitelmien mukaan vuosina 1919-1920. Värjäämön jatkeena olleen kaksikerroksisen rakennuksen yläkertaan perustettiin uutena osastona kuivaamo.¹¹⁸ 1920-luvun asemapiirroksen mukaan rakennuksen länsipäädystä oli valkaisu. Piirustuksista löytyivät julkisivu etelään ja leikkaus. Ainoa pohjapiirros on ei-toteutunut laajennussuunnitelma, jossa ei ole päivämäärää. Värjäämötä aiottiin laajentaa korkeammalla osalla symmetrisesti matalamman osan itäpuolelle. Suunnitellun laajennuksen pohjapiirroksessa näkyy myös olemassa oleva värjäämö, jonka alakerran pohja on jaettu pituussuunnassa kahtia. Alakerrassa länsipäädystä oli erotettu kaksi huonetta, joihin oli erilliset sisäänkäynnit ulkoa. Portaat olivat samalla paikalla kuin nytkin, samoin hissi mutta pienempänä. Yläkerta oli yhtenäistä tilaa, josta oli erotettu hissinviereinen pieni tila.

Rakennus oli samantyylinen kuin myös 1919-20 Federlayn suunnittelema tehdasrakennuksen korotus ja laajennusosa; siinä oli tasakatto, samanlainen räystäslista sekä yläkerran ikkunapielien koristeet. Julkisivut olivat kokonaan puhtaaksimuurattua punatiiltä, sokkelina graniittiharkot. Kaksikerroksisen rakennuksen pohjoissivulla osa alakerrasta oli jaettu matalaan kahteen kerrokseen. Alarinteessä puolet rakennuksen leveydestä oli kellaria.

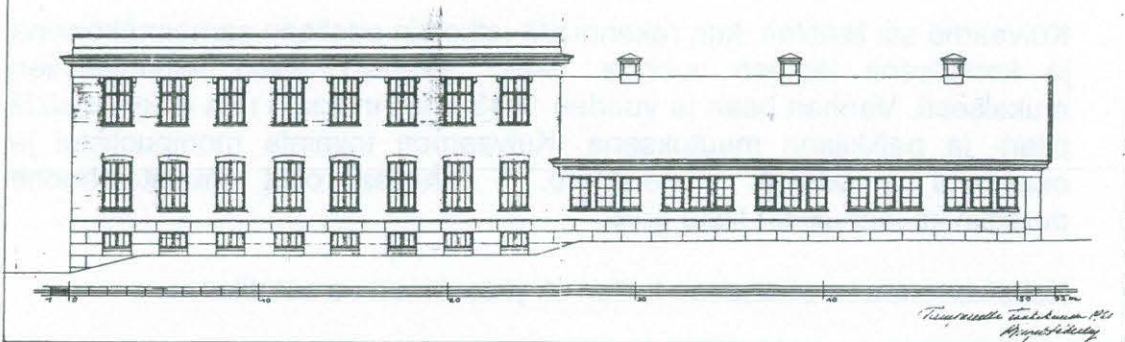
Eteläjulkisivussa näkyy katkelma alkuperäistä värjäämötä 60-luvun laajennuksen itäpuolella. Julkisivufragmentissa on yksi alkuperäinen ikkuna, muut on muurattu umpeen. Kuvan alkuperäisjulkisivusta saa rakennuksen pohjoisjulkisivun puolelta, jossa 1. kerroksessa julkisivu on likimain ennallaan. Osa vanhoista ikkunoista on pantu umpeen ilmanvaihdon takia. Ikkunajaotuksessa osassa ikkuna-aukko on jaettu korkeussuunnassa kahtia profioidulla listalla nelilasisiin ikkunoihin. Muissa ikkunoissa on korkeampi neljään jaettu alaosa ja kaksiosainen yläosa ilman välilistaa. Rakennukseen on lisätty uusia teräspalo-ovia.

Yläkerrosten pohjoissivun ikkunat on pantu umpeen laajennuksen 217 takia, ikkuna-aukot ovat vielä syvennyksinä nähtävissä.

O.Y. SUOMEN TRIKOOTEHDAŚ

TEHDASRAKENNUS

vuodelle 1919

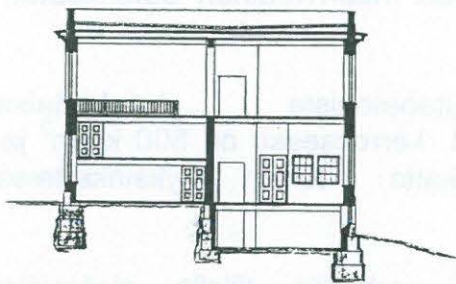

O.Y. SUOMEN TRIKOOTEHDAŚ

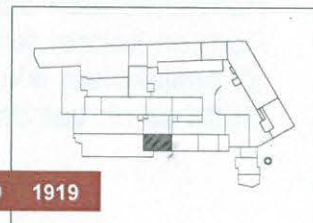
TEHDASRAKENNUS

vuodelle 1919

LEIKKAUS A-B

LEIKKAUS C-D

219 1919

1938 Vuonna 1938 kuivaamo laajennettiin länteen jatkamalla samaa julkisivujaottelua Veikko Kallion piirustusten mukaan. Sokkelin graniittiset harkot korvattiin betonilla. Laajennuksessa oli kantava rautabetonirunko.

Kellari oli varastoa, josta oli erotettu pumppuhuone.

1. kerroksessa oli verstaita ja varastotilaa.
2. kerros oli yhtenäinen avoin tehdassali.

1945 Kuivaamo sai lisätilaa, kun rakennusta jatkettiin edelleen samannäköisenä ja korkuisena länteen vuonna 1945 Veikko Kallion suunnitelmien mukaisesti. Vanhan osan ja vuoden 1945 laajennuksen raja näkyy sisällä pilari- ja palkkijaon muutoksena. Kuivaamon toiminta monipuolistui ja osastosta muodostui viimeistämö.¹¹⁹ Pihassa ollut muuntajahuone purettiin laajennuksen tieltä pois.

Kaksikerroksisen uudisosan kellari oli yhtenäinen varastotila.

Laajennuksen 1. kerroksessa sijaitsivat autokorjaamo, hitsaus, korjauspaja ja ahjo, sähkötyöt, työkaluvarasto ja työnjohtaja. Edellisessä laajennuksessa ollut alasin siirrettiin uuden osan korjauspajaan ja sen paikalle tulivat puusepät.

2. krs oli avointa tehdassalia. 1. ja 2. kerroksessa portaan vieressä oli wc-tilat. Toinen kerros yhdistettiin betonipilarin kannattamalla yhdyskäytävällä trikootehtaaseen 213. Betonirakenteinen ikkunallinen yhdyssilta rapattiin sisä- ja ulkopuolelta.

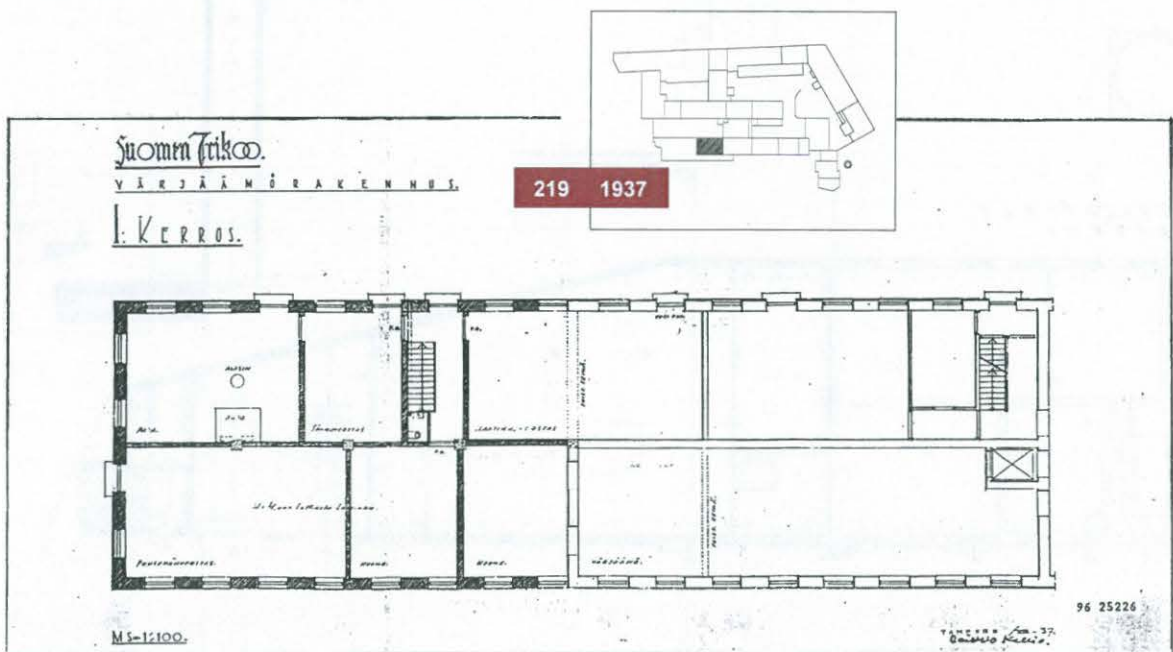
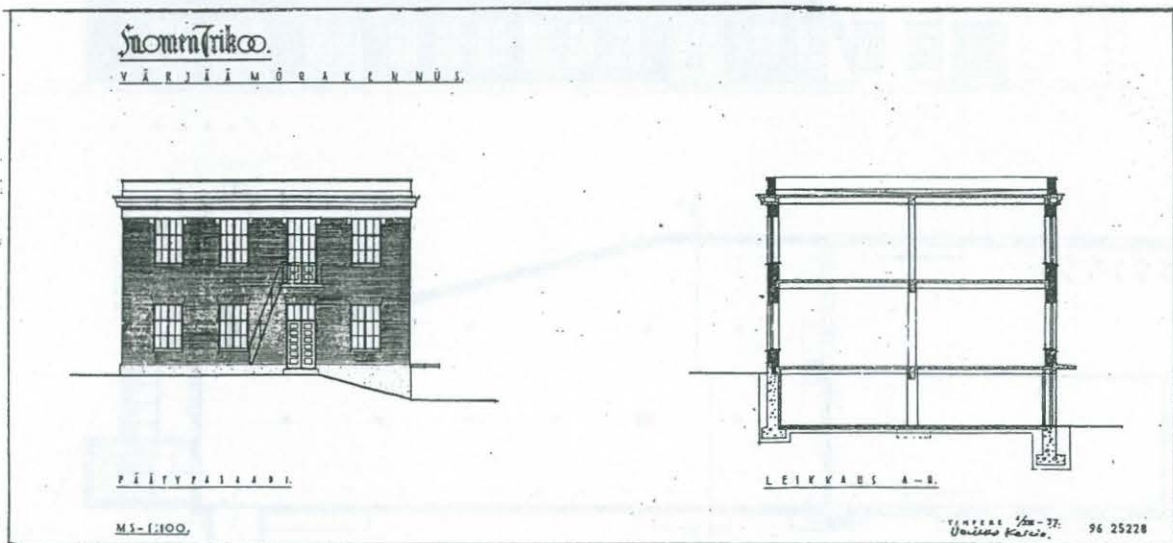
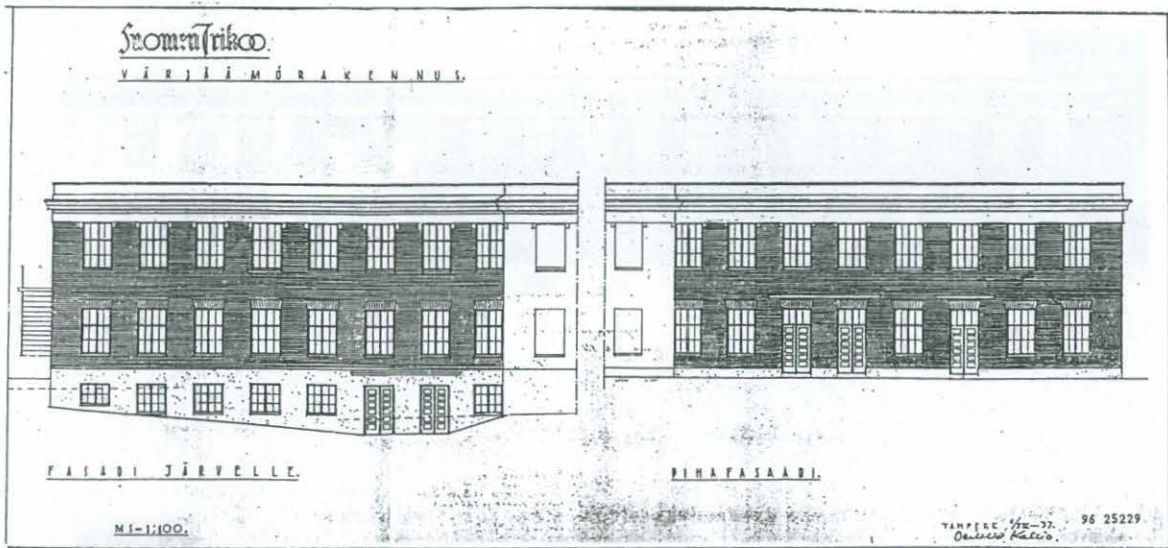
RAKENTEET

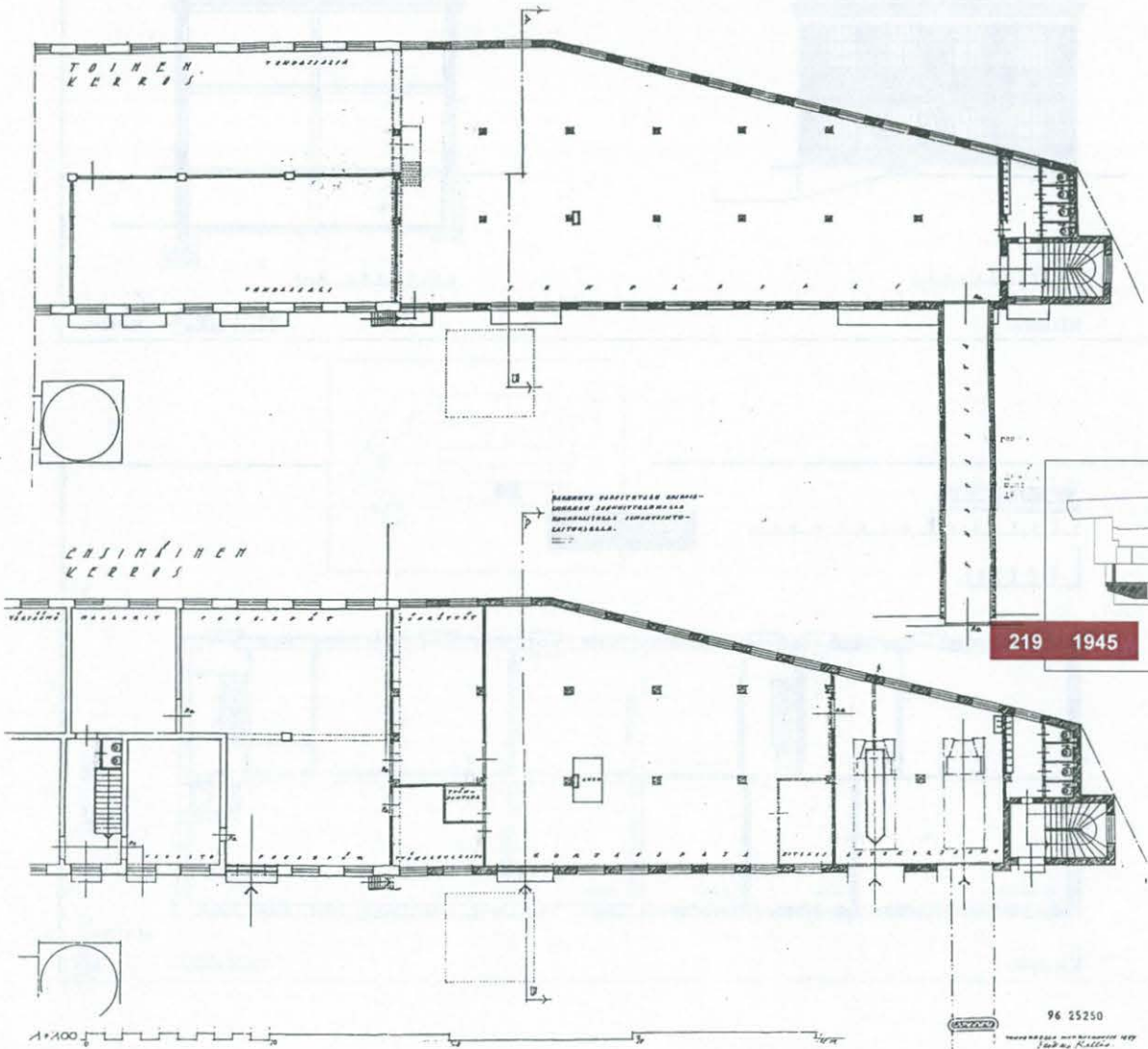
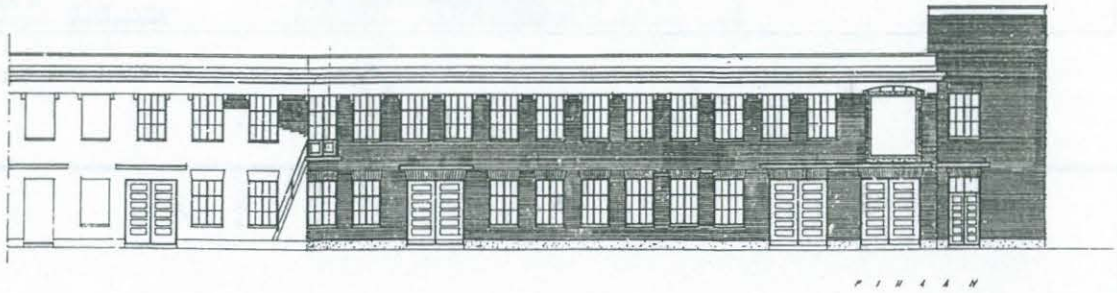
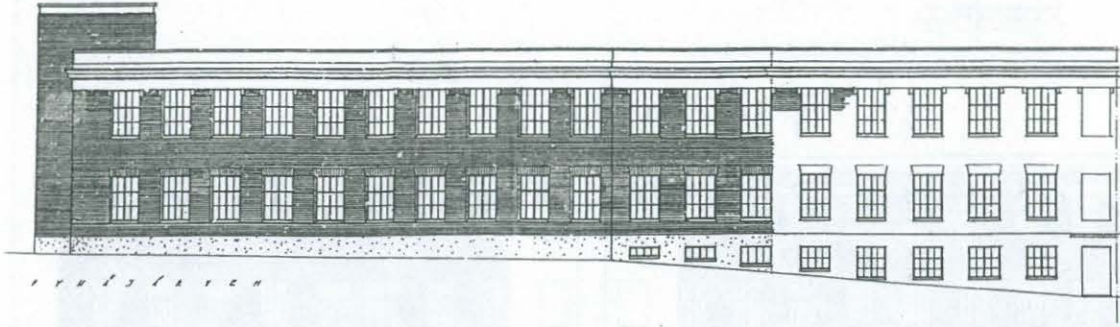
Rakennuksen perustukset ovat säästöbetonista. Betoninen sokkeli rapattiin sementtilaastilla. Alapohjana on maanvarainen betonilaatta, ja betonilattiat teräshierrettiin.

Välipohjaholvit valettiin rautabetonista yksinkertaisena ylälaattarakenteena. Laskentakuorma 1. kerroksessa on 500 kg/m^2 ja 2. kerroksessa 700 kg/m^2 . Vesikatto tehtiin yksinkertaisena rautabetoniholvina ylälaattarakenteena.

Kellarin maanvastaiset betoniseinät verhottiin tiilellä sisäpuolelta. Ulkoseinät muurattiin puhtaaksi punatiilistä. Sisätiloissa sekä ulkoseinät että tiiliset väliseinät rapattiin ja valkaistiin kalkilla kuten katotkin. Vanhan osan entinen päätyseinä purettiin ja korvattiin betonipilareilla ja palkeilla, jolloin uusi osa liittyi tilallisesti vanhaan.

Porrashuoneen askelmat ja lepotasot ovat rautabetonia, pinta sementtiä. Portaan kaiteet tehtiin takoraudasta ja rautaputkesta.¹²⁰ Porrashuoneessa oli nelijakoiset ikkunat vielä vuoden 1956 jälkeen otetussa valokuvassa, mutta ne on vaihdettu lasitiiliin ennen vuoden 1964 Atlaksen kuvaa.

219 1945

1964-65 Viimeistämön ulkonäkö muuttui, kun rakennusta vuosina 1964-65 korotettiin kerroksella ja laajennettiin Pyhäjärvelle päin arkkitehti Jaakko Tähtisen suunnittelemana. Tiiliverhottua curtain wall-julkisivua jaottelevat nauhaikkunat. Pohjoispuolelta rakennuksen julkisivu jäi korotusta ja uutta 3. kerroksen yhdyssiltaa tehtaaseen lukuun ottamatta ennalleen. 12 700 m³ laajennuksesta¹²¹ saivat lisätilaa viimeistämö ja kuntohuolto-osasto. Suomen Triכון pääkonttori siirtyi Satamakadulta viimeistämön uuteen 3. kerrokseen. 1490 m²:n suuruudessa pääkonttorissa oli toimistohuoneiden lisäksi edustus- ja mallistojen esittelytilat.¹²²

Olemassa olevan viimeistämön eteläseinä purettiin melkein kokonaan ja korvattiin betonipilareilla ja -palkeilla. Värjäämön jatkoksi jäi viiden ikkunan verran vanhaa ulkoseinää. Länsipäässä viistetty seinälinja on vuonna 1945 rakennetun viimeistämön ulkoseinää.

RAKENTEET

Teräsbetonirunkoisen laajennuksen perustukset ovat betonista. Betonisokkeli slammattiin ja siveltiin bitumilakalla mustaksi. Betonirakenteinen alapohja on maanvarainen.

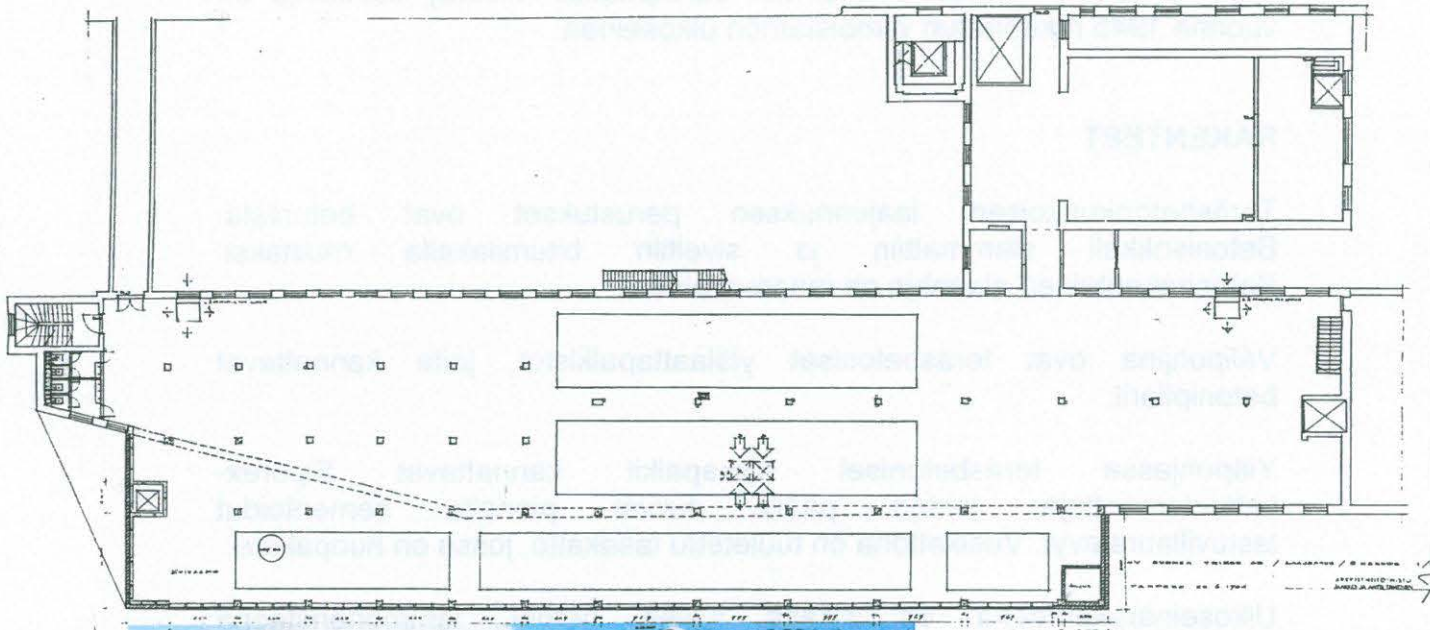
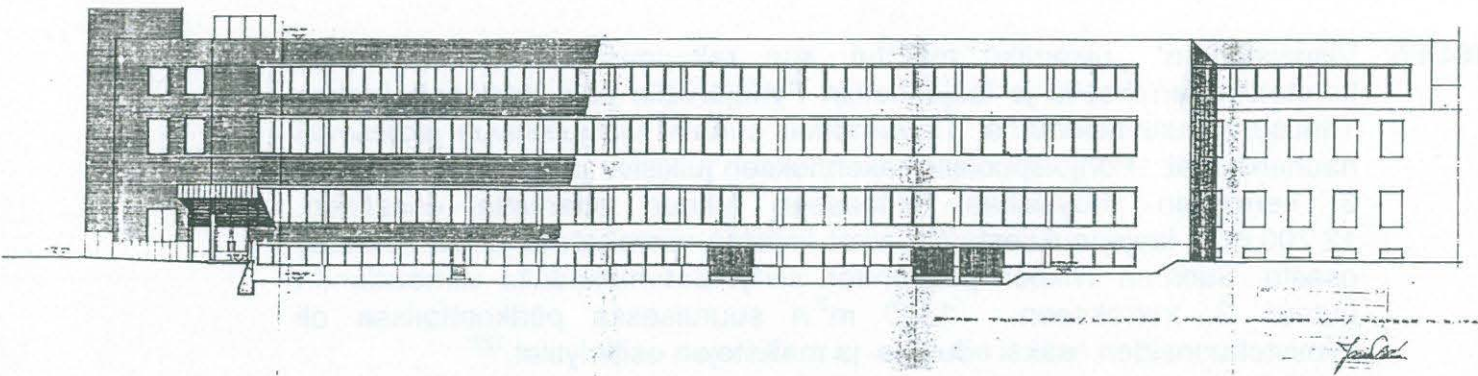
Välipohjina ovat teräsbetoniset ylälaattapalkistot, joita kannattavat betonipilarit.

Yläpohjassa teräsbetoniset niskapalkit kannattavat Siporex-kattoelementtejä, joiden päälle tulivat pinnalta sementoidut lastuvillauralevyt. Vesikattona on tuuletettu tasakatto, jossa on huopakate.

Ulkoseinärakenteena on sisältä lukien betoni, lämmöneristeenä mineraalivilla ja julkisivussa puhtaaksimuurattu tiiliverhous. Vanhemmista rakennuksista poiketen tiilijulkisivuissa käytettiin juoksulimitystä. Ikkunoiden välit päällystettiin kuparilevyillä.

Konttorikerroksessa väliseinät ovat lankkurunkoisia lastulevyseiniä. Tehdasosan väliseinät muurattiin tiilistä ja rapattiin. Porrashuoneen seinät ovat teräsbetoniset.

Pääsisäänkäynnin katos on päällystetty kuparisella poimulevyllä. Kattolaudoitus on tammea.¹²³

Kuva 34. Entinen pääkonttori etelästä.

TILAT

Kellari oli tarvikevarastona.

1. kerroksessa oli korjaamo. Tilat on nyt vuokrattu.

2. kerros oli viimeistämö, joka nyt on tyhjiällä.

3. kerroksessa sijaitti tehtaan pääkonttori. Tyhjiällä olevat tilat ovat alkuperäisessä muodossaan.

Vedenpuhdistuslaitos

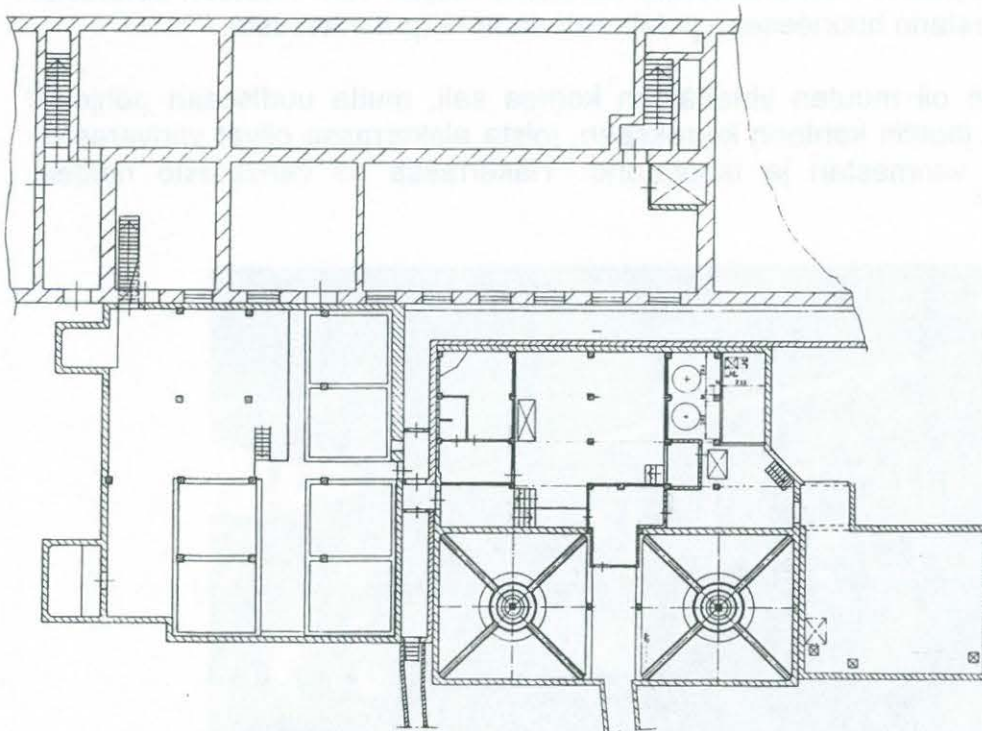
Kuivaamon Pyhäjärven puolelle kellaritasoa alemmaksi valmistui vuonna 1944 uusi 425 m^3 suuruinen vedenpuhdistuslaitos.¹²⁴ Maanalainen laitos oli huomattavasti pienempi kuin nykyisin. Suodatinlaitoksessa käsiteltyä Pyhäjärven vettä käytettiin voimalaitoksessa ja värjäämössä, jolloin kaupungin vesijohtolaitokselta ostettavan veden tarve väheni.¹²⁵

Vedenpuhdistuslaitosta laajennettiin vuonna 1955 2915 m^3 :lla.¹²⁶

Vuonna 1957 vedenpuhdistuslaitosta laajennettiin rakentamalla maanalainen vesisäiliö ja suodatinhuone.¹²⁷ Laajennus oli 1910 m^3 suuruinen.

Vedenpuhdistuslaitosta laajennettiin vielä 475 m^3 värjäämölle päin vuonna 1970.¹²⁸

Värjäämö-viimeistämön muutettua Pyynekiltä Ruskoon vuonna 1988¹²⁹ vesilaitos jäi pois käytöstä.¹³⁰

220 Värjäämö

piirustukset Birger Federlay toukokuu 1920

Rakennuslupa 13.5.1936 piirustukset Veikko Kallio huhtikuu 1936

Rakennuslupa 8.8.1945 Veikko Kallio marraskuu 1944

1919-20 Vuosina 1919-1920 rakennettiin tehtaalle uusi 403 m² suuruinen värjäämö¹³¹ arkkitehti Birger Federlayn suunnittelemana. Tästä värjäämöstä on jäljellä enää luonnonkiviharkoista tehty sokkeli. Piirustukset ovat sivulla 69.

1936 Värjäämö uusittiin täydellisesti Veikko Kallion suunnittelemana vuonna 1936, jolloin rakennus purettiin sokkeliaan myöten. Uudelleen rakennettu korkea sali yhdistettiin 286 m² suuruiseen ja kuuden ikkunan pituiseen laajennukseen idässä. Uudistetun värjäämön lattiapinta-ala oli n. 625 m² ja tilavuus n. 5000 m³.¹³²

Värjäämön ulkonäkö muuttui, kun harjakatto korvattiin tasakatolla. Uudistettu värjäämö jäi kuitenkin alisteiseksi viereiselle vanhemmalle rakennukselle, räystään rappaus jatkoi yksinkertaistettuna olemassa olevan alalinjaa. Yksinkertaista punatiilijulkisivua rytmittävät nykyisin korkeat lasitiili-ikkunat. Uudistuksen jälkeen korkeat ikkuna-aukot oli jaettu kolmeen neliruutuiseen osaan. Myöhemmin ikkunat on korvattu lasitiilillä.

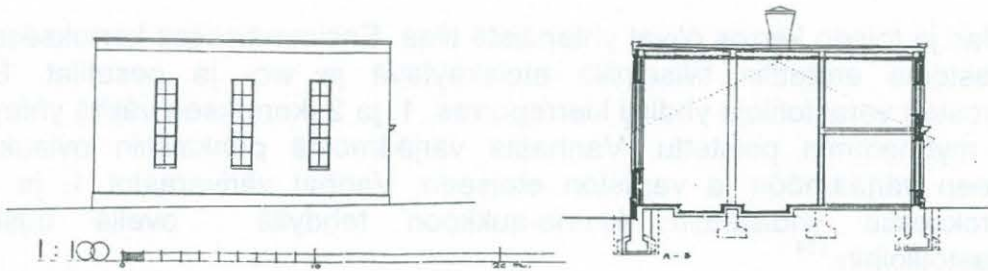
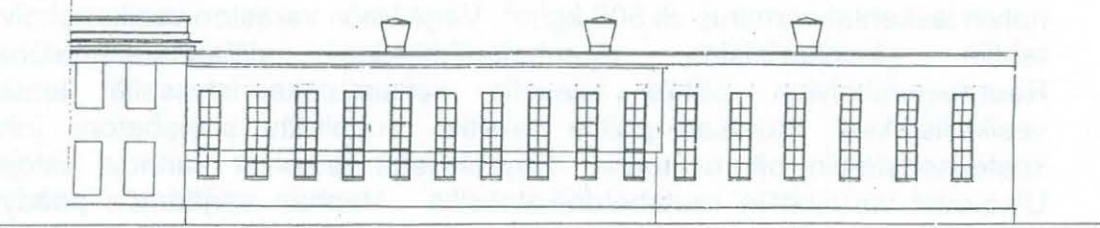
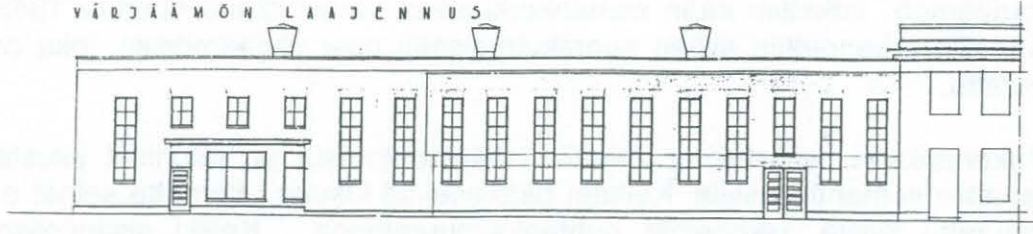
Rakennuksessa on rautabetonirunko, rautabetoniholvit ja ns. puusementtikatto. Seinät muurattiin tiilistä varustettuna ilmatilalla ja sisäpuolisella rautabetoniverhouksella. Betonipilareita upotettiin ulkoseiniin, joiden ulkopuoli jätettiin rappaamatta tiilipintaiseksi. Lattia tehtiin värjäämön betonialustalle ladotuista tiilistä, värivarastoon betonista ja värimestarin huoneeseen ja laboratorioon kivipuumassasta.

Värjäämö oli muuten yhtenäinen korkea sali, mutta uudisosan pohjois-
itäkulma jaettiin kahteen kerrokseen, joista alakerrassa olivat värivarasto, eteinen, värimestari ja laboratorio. Yläkerrassa oli värivarasto näiden päällä.¹³³

Suomen Tinkö

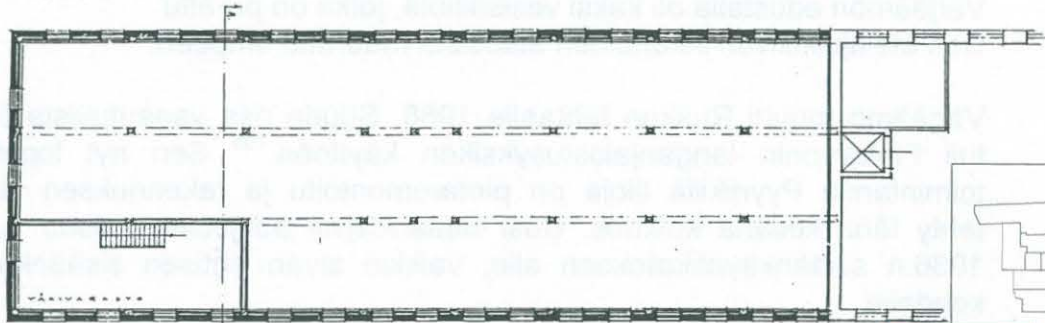
VÄRJÄÄMÖN LAAJENNUS

1:100

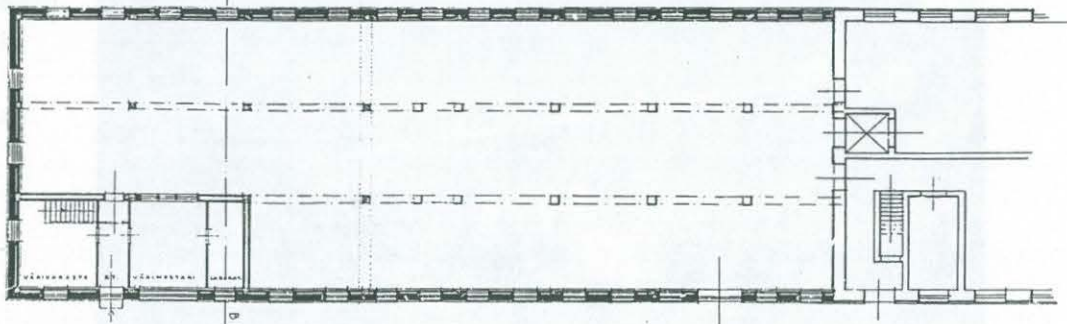
96 25201

TOINEN KERROS.

220 1936

ENSIMÄINEN KERROS

1:100

96 25200

1945

Värjäämöä jatkettiin itään samankorkuisena varastotilana vuonna 1945. Samalla rakennettiin siihen suorakulmaisesti uusi värjäämösiipi, joka on purettu.

Rakennuksen perustukset valettiin säästöbetonista ja betoniset jalustat rapattiin sementtilaastilla. Kellarin betoniseiniä lukuun ottamatta seinät on muurattu tiilistä, ulkoseinät puhtaaksimuurattuina. Kaikki sisäpuoliset seinät rapattiin kalkkilaastilla ja sisäkatot slammattiin sementtivellillä sekä valkaistiin kalkilla. Betonipilareiden kannattaman värjäämön varaston holvin laskentakuormitus oli 500 kg/m². Värjäämön varaston vesikattoholvit tehtiin yksinkertaisina rautabetoniholveina ylälaattarakenteena. Rautabetoniholvien päälle tulevalla koksimumskaeristyksellä tehtiin vesikallistukset. Murskan päälle valettiin raudoitettu suojabetoni, joka kosteuseristettiin bitumihuovilla. Räystäslistat jatkoivat vanhoja listoja. Ulko-ovet varustettiin rautabetonikatoksilla. Vanhan värjäämön päädyn kaksi ikkuna-aukkoa muurattiin umpeen ja rapattiin. Varastotilojen lattiat tehtiin teräshierrettyinä betonilattioina.

Kellari ja toinen kerros olivat yhtenäistä tilaa. Ensimmäisessä kerroksessa varastosta erotettiin tiiliseinillä eteiskäytävä ja wc- ja pesutilat. Eri kerrosten varastotiloja yhdisti kierreporras. 1. ja 2. kerroksen väliltä yhteys on myöhemmin poistettu. Vanhasta värjäämöstä puhkaistiin oviaukot uuteen värjäämöön ja varaston eteiseen. Vanhat väri-varastot 1. ja 2. kerroksessa yhdistettiin ikkuna-aukkoon tehdyllä ovelta uusiin varastotiloihin.¹³⁴

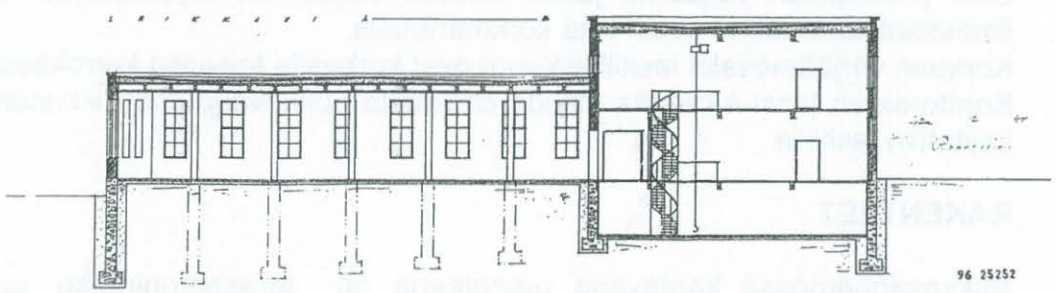
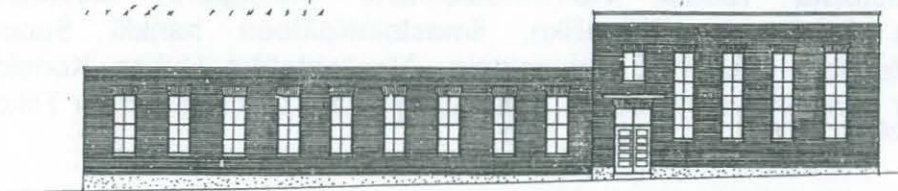
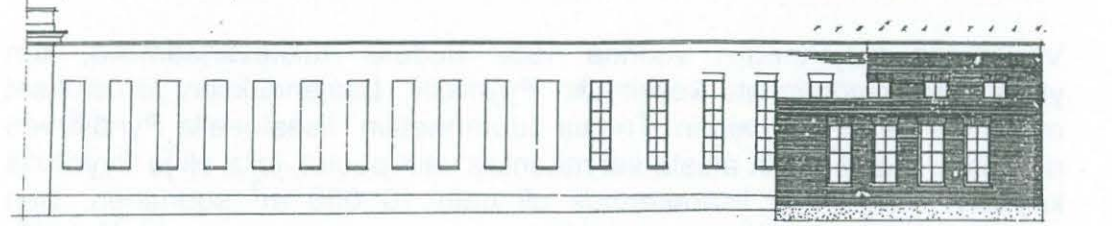
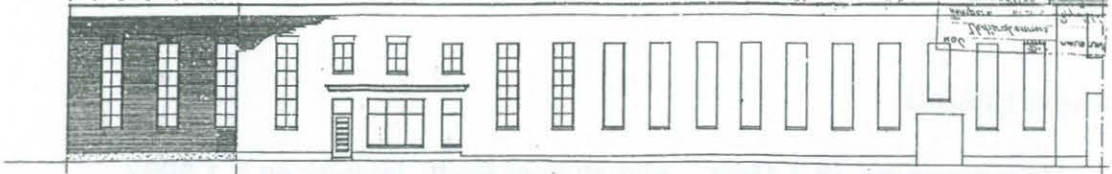
Värjäämön pohjoissivulle tehtiin toiseen kerrokseen kapea umpinainen käytävä viimeistämöstä 1960-luvulla.

Värjäämön edustalla oli kaksi vesisäiliötä, jotka on purettu. Osa eteläjulkisivun ikkunoiden alaosista muurattu umpeen.

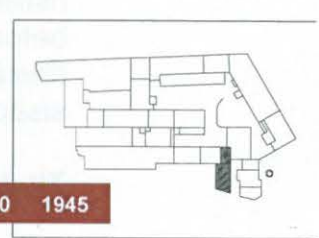
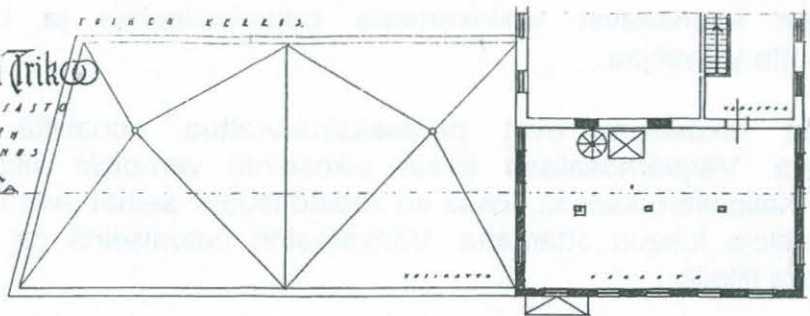
Värjäämö muutti Ruskon tehtaalle 1988. Suurin osa vapautuvista tiloista tuli Finlaysonin langanjalostusyksikön käyttöön.¹³⁵ Sen nyt lopetettua toimintansa Pyyrikillä tiloja on pintaremontoitu ja rakennuksen läpi on tehty tänä kesänä kulkutie. Uusi sisäänkäynti pohjoisesta osuu vuoden 1936:n sisäänkäyntikatoksen alle, vaikei aivan entisen sisäänkäynnin kohdalle.

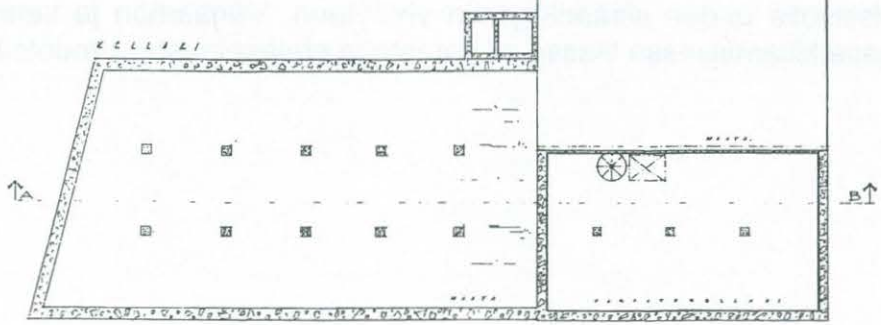
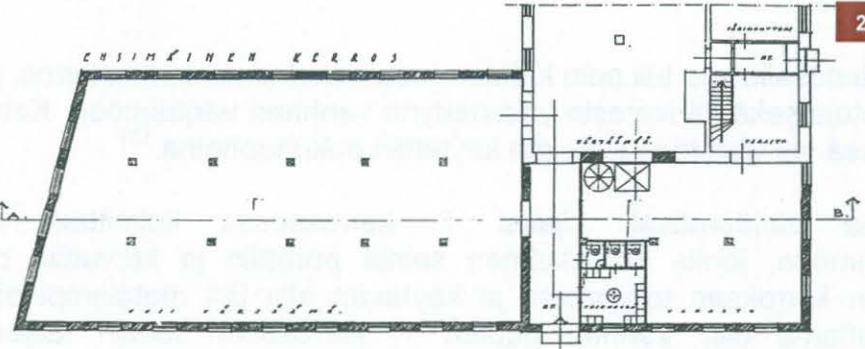
Kuva 36.
Värjäämö
etelästä

96 25252

220 1945

79
 96 25248

222 Sukkavärjäämö

Rakennuslupa 28.2.1962 piirustukset Pertti Jauhiainen 8.1.1962

Värjäämöä laajennettiin vuonna 1962 uudella sukkavärjäämöllä, kun yhtiön värjäämötoiminta keskitettiin Pyynikille. Laajennuksen piirustukset on tehnyt Pertti Jauhiainen. Tonttia suurennettiin lisäalueella Pyhäjärven rannasta, koska tontin alasta sai rakentaa vain puolet, joka oli jo Pyynikillä käytetty. Värjäämön lisärakennus oli noin 10 000 m³ suuruinen. Sen harjannostajaiset olivat 31.8.1962 ja lopputarkastus 11.10.1962. Rakennustöistä vastasi Rakennustoimisto Metsäpuro, sähkötöistä Hämeen Sähkö- ja Koneliike, ilmastointilaitteen hankki Suomen Puhallintehdas, putkityöt teki osittain Vesijohtoliike Huber. Koneiden asennus ja niihin liittyvät höyry-, vesi- ja putkityöt tehtiin Suomen Triכון voimin.¹³⁶

Uusi punatiilinen värjäämö jatkoi vanhan värjäämön räystäslinjaa, vain ilmastointikonehuone nousi siitä korkeammalle.

Korkean värjäämösalin lasitiili-ikkunat ovat korkealla toisessa kerroksessa. Konttoreiden länsi-ikkunoita lukuun ottamatta sukkavärjäämön ikkunoissa käytettiin lasitiiliä.

RAKENTEET

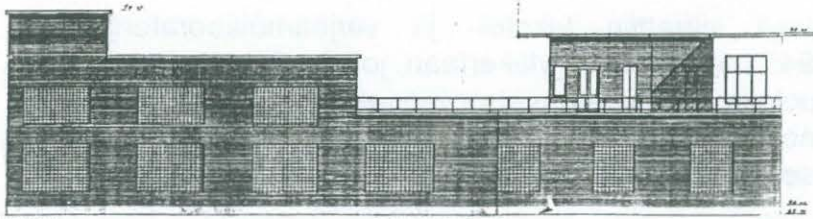
Sukkavärjäämössä kantavana rakenteena on teräsbetonirunko, jossa betonipilarit kannattavat yksinkertaisia betonivälipohjia ja betonista kaksoislaatta-yläpohjaa.

Värjäämön ulkoseinät ovat puhtaaksimuurattua punatiiltä, jälleen ristilimitystä. Värjäämösalissa tiiliset ulkoseinät verhottiin sisäpuolelta betonilla. Kellarikerroksessa, jossa on väestönsuoja, seinät ovat betonista tiilisiä wc-tiloja lukuun ottamatta. Väriveraston betoniseinä on verhottu sisäpuolelta tiilellä.

TILAT

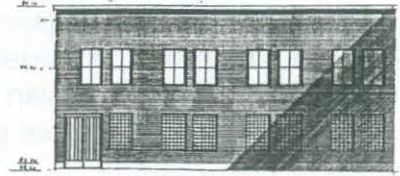
Värjäämösalin alle tuli noin kahden metrin korkuinen kellarikerros, jossa oli putkistoja sekä väriverasto yhdistettynä vanhaan värjäämöön. Kehräämön vieressä oli väestönsuoja, jota käytettiin pukuhuoneina.¹³⁷

Korkea värjäämösali sijaitsi 1. kerroksessa kulmittain vanhaan värjäämöön, jonka koilliskulman seinää purettiin ja korvattiin pilareilla. Toisen kerroksen toimistojen ja käytävän alle jää matalampi pilareiden kannattama tila. Vanhan puolen 1. kerrokseen tehtiin laajennuksen yhteydessä väriverasto ja wc-tilat sekä portaat toiseen kerrokseen pohjoissivulle uuden sisäänkäynnin yhteyteen. Värjäämön ja kehräämön välisessä kiilamaisessa tilassa oli varasto ja eteläseinustalla muotoilu.

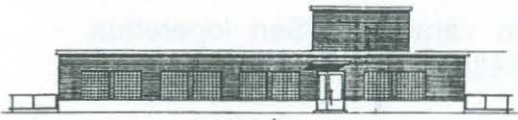

PYYNIKKIVUT

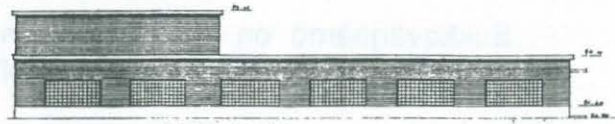
PYYNIKKIVALLE

VÄRJÄÄMÖN PIALLE

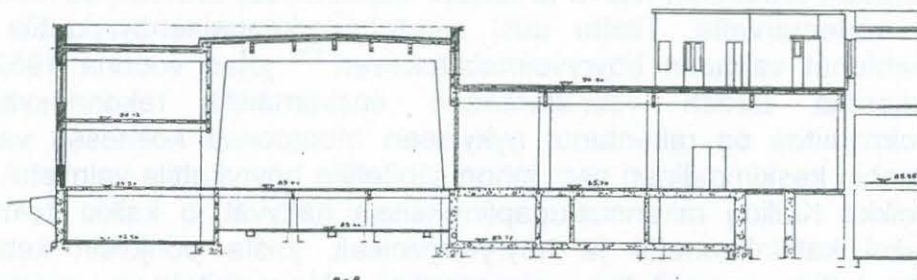
PORTILLE

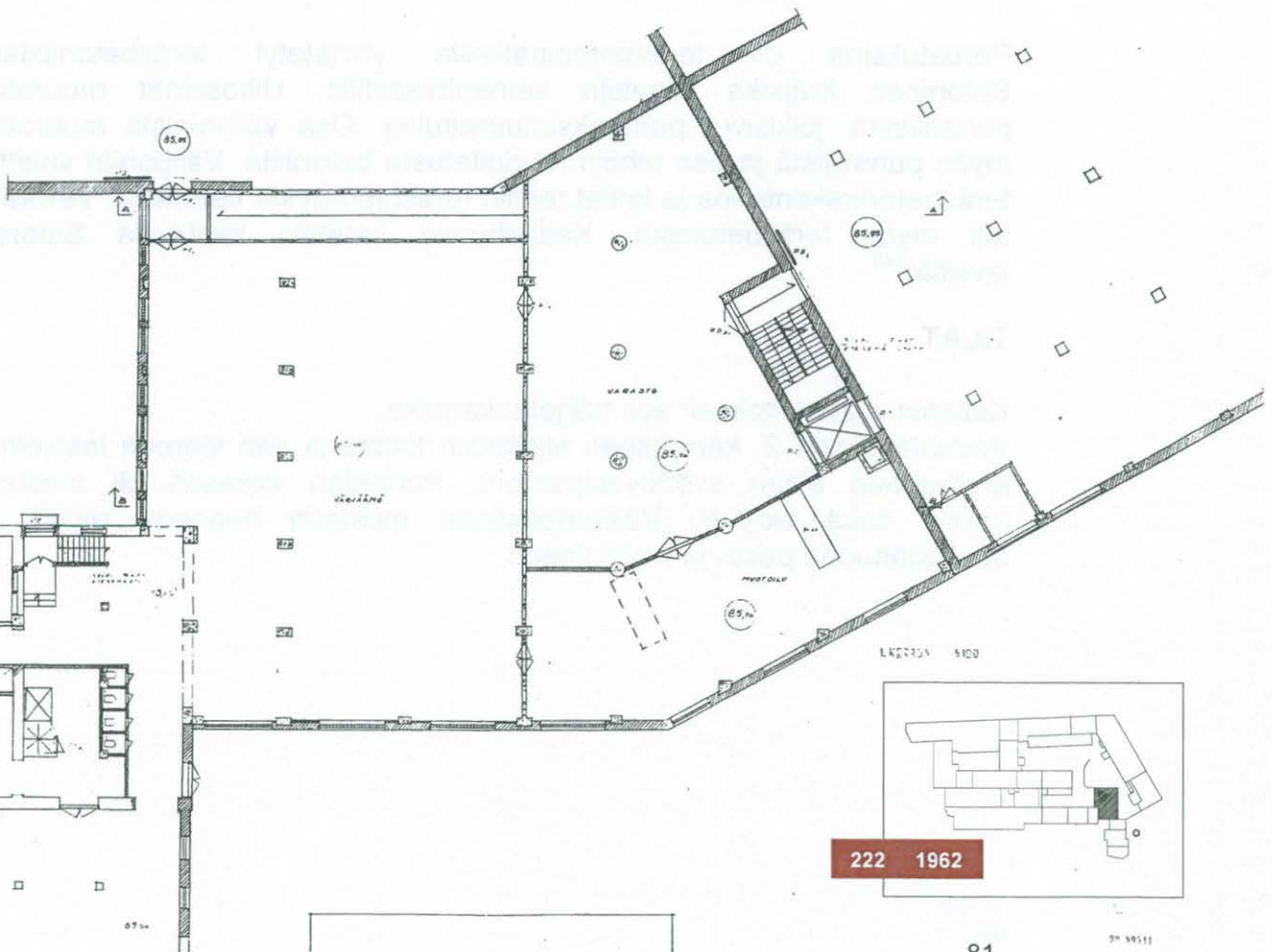
TLXPIALLE

30 80545

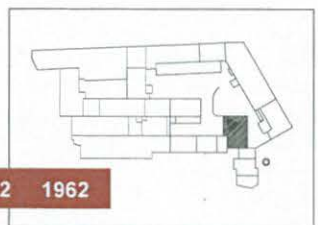
TAMPERE 8-42

B-B

LUKONNAN 5100

222 1962

30 80544

Laajennuksen yhteydessä siirrettiin tekstiili- ja värjäämölaboratoriot rinnakkain värjäämön 1945 laajennuksen yläkertaan, jolloin niiden toiminta tehostui. Uudella puolella oli laadunvalvontaosaston konttoreita.¹³⁸ Toimistokäytävän ikkunoista näkee alas korkeaan värjäämötilaan. ja käytävän portaat pohjoisessa nousevat suoraan yläpihalle.

NYKYTILA

Sukkavärjäämö on ollut Finlaysonin langan varastona. Sen lopetettua toimintansa tänä kesänä tilat ovat olleet tyhjillään.

281 Voimalaitos

Rakennuslupa 13.8.1952 piirustukset Veikko Kallio kesäkuu 1952
Rakennuslupa 16.3.1966 piirustukset Erkki Ojanen 1.6.1966

1953 Tehtaan tuotannon kasvu ja tehdyt laajennukset lisäsivät sähkön, höyryn ja vedentarvetta. Tilattu uusi suurtehokorkeapainehöyrykattila ei olisi mahtunut vanhaan höyryvoimalaitokseen,¹³⁹ joten vuonna 1952 alettiin rakentaa uuden voimalaitoksen ensimmäistä rakennusvaihetta.¹⁴⁰ Voimalaitos on rakentunut nykyiseen muotoonsa kolmessa vaiheessa. Vanhin keskimäinen osa, johon sijoitettiin höyrykattila valmistui 1953.¹⁴¹ Veikko Kallion rakennuslupapiirroksissa näkyvät jo kaikki kolme osaa; kaksi kattilahuonetta ja höyryturpiinisali, joista pohjoisin kattilahuone toteutettiin suunniteltua pienempänä. Voimalaitoksen suunnitelluista 17 000 m³:stä valmistui ensimmäisessä vaiheessa 7000 m³:ta ja se oli valmis käyttöön otettavaksi vuonna 1954.¹⁴²

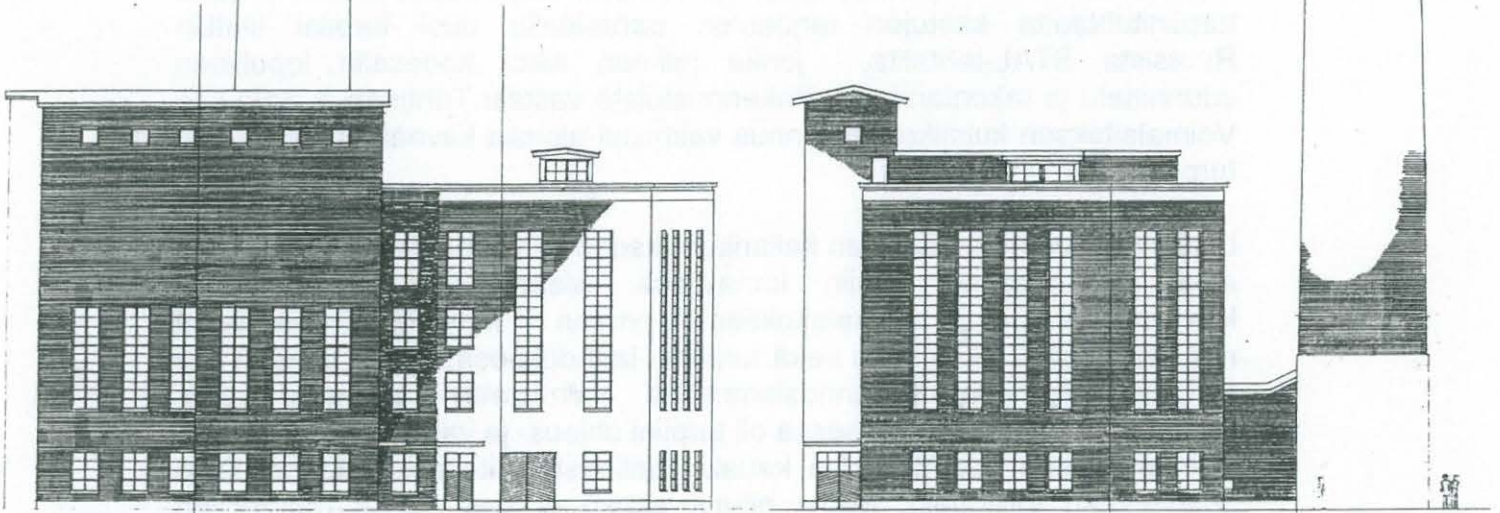
Perustuksina oli teräsbetonipalkeilla yhdistetyt teräsbetonipilarit. Betoninen kivijalka rapattiin sementtillaastilla. Ulkoseinät muurattiin punatiilestä, julkisivut puhtaaksimuurattuina. Osa väliseinistä muurattiin myös punatiilistä ja osa tehtiin raudoitetusta betonista. Välipohjat valettiin teräsbetonirakenteena ja lattiat tehtiin teräshierretystä betonista. Vesikatto tuli myös teräsbetonista. Kattilahuone katettiin kantavilla Siporex-levyillä.¹⁴³

TILAT

Kellariin voimalaitoksen alle tuli johtokanavia. Voimalaitoksen 2. kerrokseen sijoitettiin kattila ja sen viereen lasiseinän erottamaan tilaan syöttövesipumput. Portaiden vieressä oli mestarin huone sekä wc-tilat. Välikerroksessa mestarin huoneen päällä oli miehistöhuone pesu- ja wc-tiloineen.

Viikotehdas

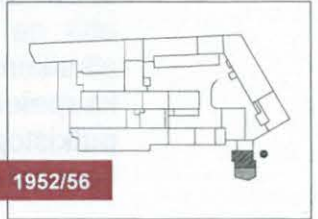
TONTTI N° 8,
KORTTELI 492,
PYYNIKKI

Julkisivun väri: tumma puna

SUUN. RAKENNUSVAIHE

Julkisivu: kipsi

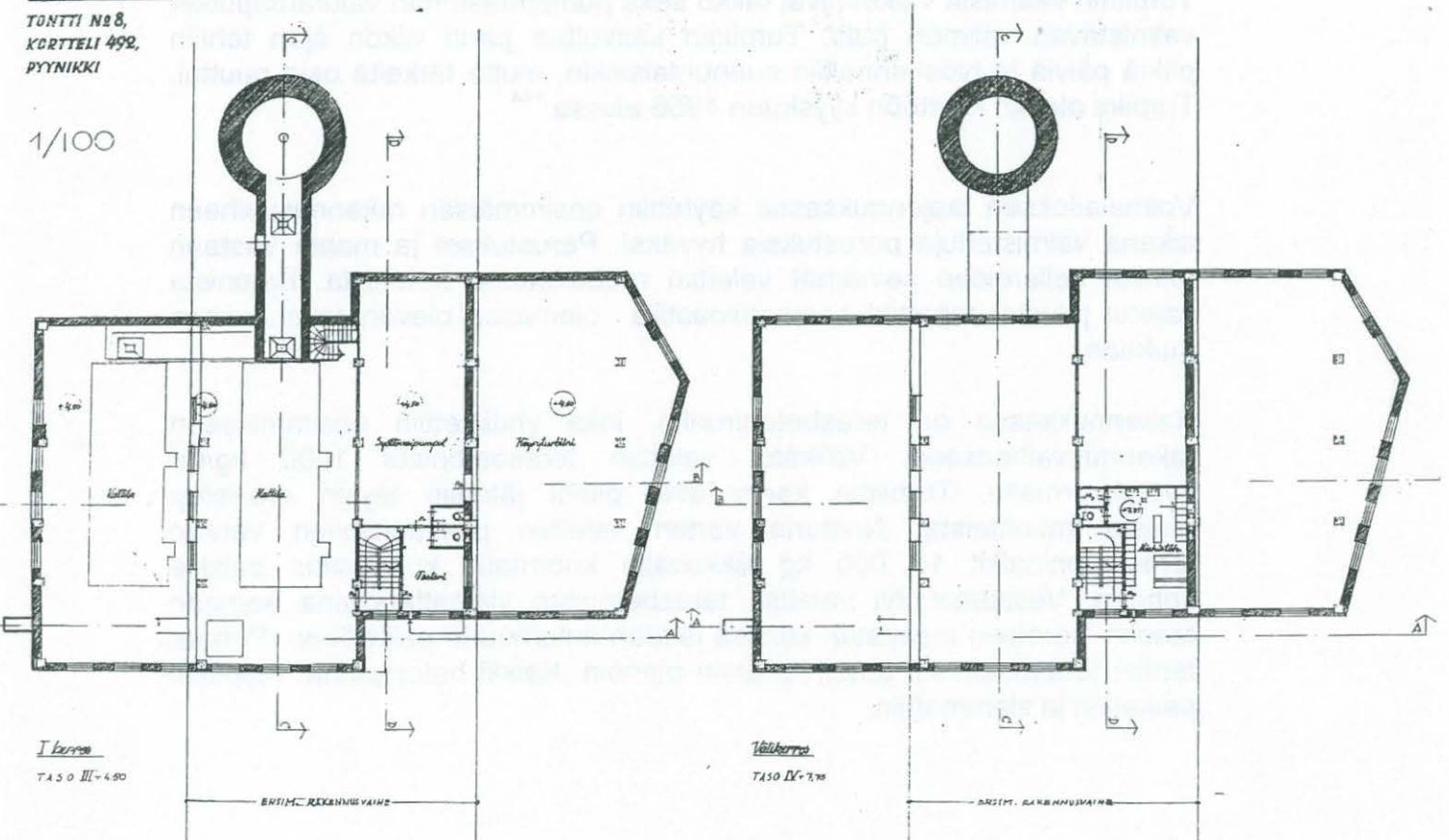

281 1952/56

Viikotehdas

TONTTI N° 8,
KORTTELI 492,
PYYNIKKI

1/100

I kerros

7450 III-490

SUUN. RAKENNUSVAIHE

Valkuri

7450 II-770

SUUN. RAKENNUSVAIHE

Tehtaan vanha turpiini ei enää riittänyt kasvavaan sähköntarpeeseen. Voimalaitosta laajennettiin sen vuoksi Veikko Kallion aiempien suunnitelmien mukaisesti etelään kulmikkaalla turpiinisalilla. Kolmikerroksinen turpiinisali liittyi välittömästi kattilahuoneeseen. Viideltä turpiinitehtaalta saatujen tarjousten perusteella uusi turpiini tilattiin Ruotsista STAL-tehtailta, jonka jälkeen alkoi konesalin lopullinen suunnittelu ja rakentaminen. Rakennustöistä vastasi Tähtinen & Sola Oy. Voimalaitoksen kulmikas laajennus valmistui ajoissa keväällä 1956 ennen turpiinin saapumista.

Laajennuksen maanalaiseen kellarikerrokseen tulivat turpiinin vesiputkistot sekä sähkökaapelit omiin kanaviinsa. Maantasossa olevassa 1. kerroksessa oli voimalaitoksen omaan käyttöön tarkoitetun muuntoaseman jakelutaulu sekä turpiinin lauhdutinosa, missä koneen läpi kulkeneesta höyryn jäännöslämmöstä valmistettiin kuumaa vettä. Ylimmässä ns. hoitokerroksessa oli turpiini ohjaus- ja valvonta-laitteineen. Voimalaitoksen rakentaminen kauaksi entisestä laitoksesta käänsi koko järjestelmän toisinpäin, jolloin höyry, sähkö ja vesi tulivat muutoksen jälkeen tehtaalle toiselta suunnalta. Osittain tähän oli jo varauduttukin uutta kattilahuonetta rakennettaessa, sillä erilaiset putkistot oli tehty niin, että ne helposti voitiin kääntää ympäri. Värjäämön pihaan oli myös jo aikaisemmin kaivettu kaapelikanava, johon nyt vain vedettiin joukko uusia kaapeleita. Sähkönjakelujärjestelmässä muutokset olivat suurempia kuin putkistopuolella, koska koko järjestelmä oli rakennettava uuteen paikkaan kauaksi entisestä tehokeskuksesta.

Turpiinin saamista vaikeuttivat lakko sekä pumppuaseman valurautaputket valmistavan valimon palo. Turpiinin saavuttua parin viikon ajan tehtiin pitkiä päiviä ja työskenneltiin sunnuntaisinkin, mutta tärkeitä osia puuttui. Turpiini otettiin käyttöön syyskuun 1956 alussa.¹⁴⁴

Voimalaitoksen laajennuksessa käytettiin ensimmäisen rakennusvaiheen aikana valmistettuja perustuksia hyväksi. Perustukset ja maata vastaan tulevat kellareiden seinämät valettiin raudoitetusta betonista. Betonista valetut jalustat rapattiin sementtilaastilla olemassa olevan rakennuksen mukaan.

Rakennuksessa on teräsbetonirunko, joka yhdistettiin ensimmäiseen rakennusvaiheeseen. Välikatot valettiin teräsbetonista 1000 kg/m² hyötykuormalle. Turbiinia kannattavat pilarit jätettiin täysin irrallisiksi muista rakenteista. Nosturia varten valettiin pilarikonsolien varaan teräsbetonipalkit 10 000 kg liikkuvalla kuormalla kumpaakin palkkia kohden. Vesikattoholvi valettiin teräsbetonista ylälaattaholvina samaan tasoon viereisen tasakaton kanssa jättäen rintamuurin paikoilleen. Portaat tehtiin teräsbetonista teräshierretyin pinnoin. Kaikki betonipinnat raspittiin paikattiin ja slammattiin.

Ulkoseinät muurattiin punaisista normaalitiilistä, julkisivupinnat puhtaaksi muuraten. Väliseinät muurattiin myös punaisista normaalitiilistä. Kaikki sisäpinnat rapattiin ja hierrettiin hienoksi.

Vesikatossa betoniholvin päälle tuli lämpöeristykseksi koksimumskaa, jonka päälle valettiin betonilaatta. Tiilistä tehty rintamuuri peitettiin betonista valetulla räystäslistalle katettuna galvanoidulla levyllä.

Kaikki maatavastaan tulevat lattiat valettiin betonista eristyskerroksen päälle. Lattiat tasoissa +0 ja +4.50 päällystettiin valkoisilla lattialaatoilla ja varustettiin lattiat permantosiileillä, jolloin lattiat kallistuivat 0.5 cm metrillä.

Laajennuksen ovissa ja ikkunoissa käytettiin samaa tyyppiä kuin valmiissa rakennuksessa. Vanhan ja uuden rakennuksen väliseinään avattiin aukko tasossa -2.5. Tasolla +0 jätettiin ikkunat paikoilleen ja avattiin ovet piirustuksissa näytettyihin kohtiin. Tasolla +4.50 jätettiin muut ikkunat paikoilleen, paitsi yksi joka muutettiin oveksi. Nosturin yläpuolelle avattiin ovi väliseinään. Tälle ovelle johtamaan valmistettiin rautaiset portaat.

Ulko-oven kohdalle valettiin katos teräsbetonista ja päällystettiin galvanoidulla levyllä. Portaat varustettiin takorautakaiteella. Ovet ja ikkunat maalattiin öljyvärillä, katot ja seinien yläosat ja pilarit kalkkiväriä, sekä tasoilla +0 ja +4.50 öljymaalilla.¹⁴⁵

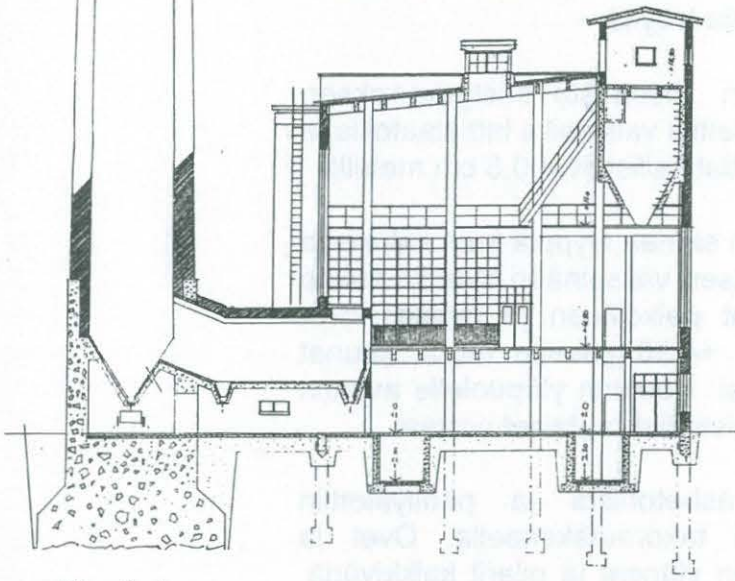
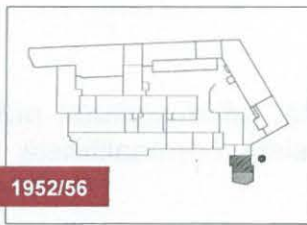

Kuva 37.
Voimalaitoksen edessä
kattilahuone v. 1966.

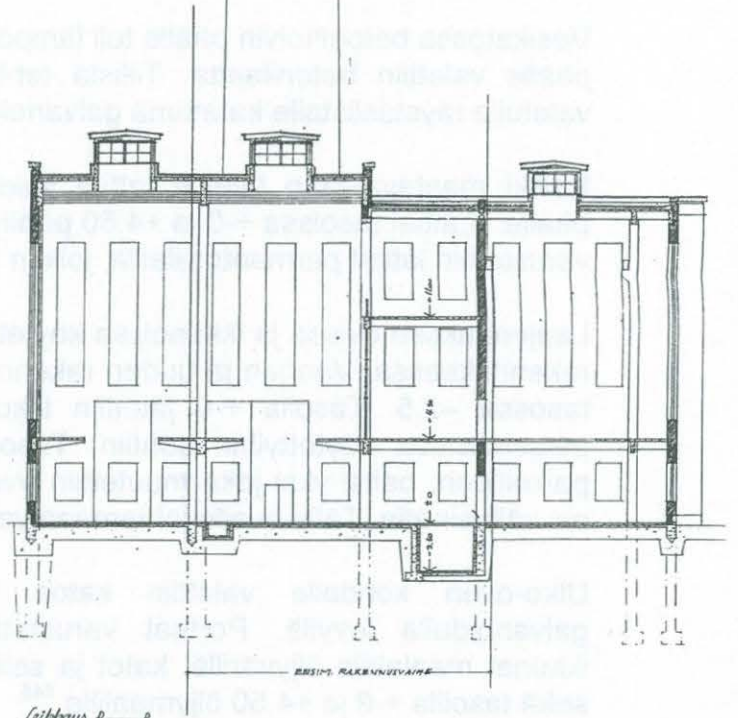

Kuva 38.
Voimalaitoksen länsijulkisivu.

281 1952/56

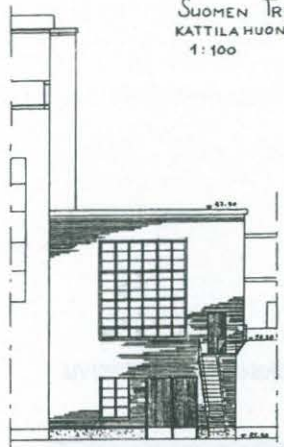

Leikkaus C-C.

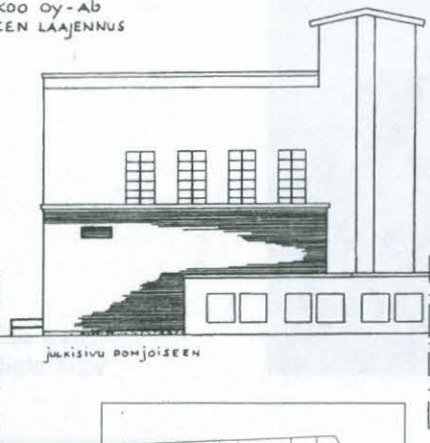

Leikkaus B-B

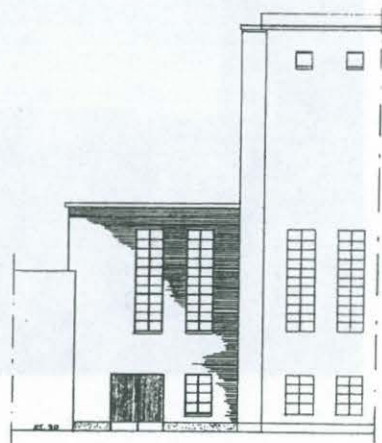
SUOMEN TRIKOO oy-ab
KATTILAHUONEEN LAAJENNUS
1:100

JULKISIVU ITÄÄN

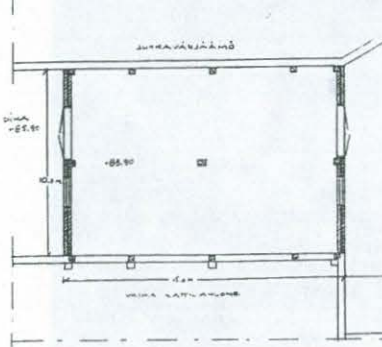
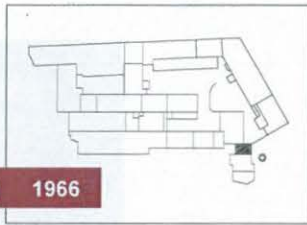
JULKISIVU POHJOISEEN

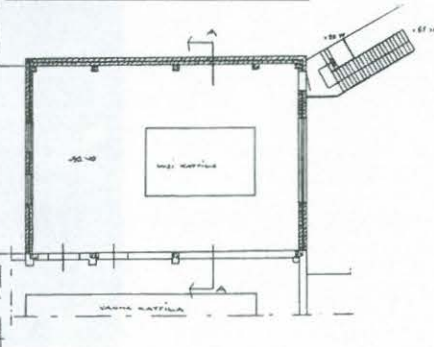
JULKISIVU LÄNTIEN

Tommas 19.2.66
E. Ojanen

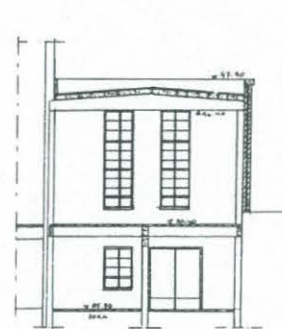
281 1966

Pohjakerros

I kerros

Leikkaus A-A

MITAT TÄRKEISTÄVÄN RAKENNUOSASTON

Tommas 19.2.66
E. Ojanen

Vuonna 1966 rakennettiin kattilahuoneen laajennus voimalaitoksen ja värjäämön laajennuksen väliseen tilaan. Rakennusmestari Erkki Ojanen teki pääpiirustukset ja Insinööritoimisto E.A. Luokola rakennesuunnitelmat.

Laajennuksen perustukset vietiin osittain voimalaitoksen anturoille, osittain värjäämön anturoille ja osa kovaan pohjaan asti. Pohjakerroksen lattia tehtiin sorakerroksen päälle betonilaatoista.

Välipohjana on ylälaattaholvi.

Vesikatto tehtiin teräsbetonista niskapalkkien varaan 25 cm vahvoista Siporex-kattolaatoista. Päällä on 5 cm:n lastuvillauralevyt, jotka on sementoitu yläpuolelta. Vesieristyksenä on kolminkertainen kermi; alimmaisena liimattu lasikuituvalmisteinen tuuletushuopa, päällä 3 mm:n lasikangasbitumimatto ja päällimmäisenä pinnaltaan singelöity bitumim mineraalihuopa.

Ulkoseinät on muurattu 2x ½ kiven tiiliseinäinä, jonka välissä on lämmöneristeenä Karhu-levy 16-7,5. Puhtaaksimuuratussa julkisivussa on juoksulimitys. Vanhat ja uudet sisäseinät rapattiin.

Länsijulkisivun korkeat ja kapeat ikkunat tehtiin voimalaitoksen mallin mukaisesti. Laajennuksen itäseinällä on iso ikkunaseinä.

Vanhan kattilahuoneen ulkoseinästä poistettiin muutama ikkuna ja aukot siistittiin kulkuaukoiksi uudelle puolelle. Kattilatasolta värjäämön johtava lasitiili-ikkuna muurattiin umpeen.¹⁴⁶

Kattilahuoneen alakerrasta erotettiin kahitiiliseinäinen öljysäiliötila 1981 Erkki Ojasen piirustusten mukaan.

NYKYTILANNE

Voimalaitoksen uusimman kattilahuoneen toinen kerros on vuokrattu harrastustilaksi, entinen turpiinihuone on työtilana. Voimalaitoksen vanhimmassa osassa on vielä vanhaa laitteistoa. Voimalaitoksessa on alkuperäiset ikkunat ja peiliovet.

Kuva 39. Uudempi kattilahuone oikealla.

282 Savupiippu

Suomen Trikon Pyynikin savupiippu on Tampereen kaupungin työryhmän raportissa 1991 Tampereen tehtaanpiiput luokiteltu teollisuushistoriallisesti merkittäväksi.¹⁴⁷

Voimalaitoksen 86-metrinen savupiippu oli valmistuttuaan kaupungin korkeimpia.¹⁴⁸

Erikoissavupiipputiilistä muurattu piippu rakennettiin vuonna 1953 voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä.¹⁴⁹

Piippua on vahvistettu vuonna 1975 rautavanteilla¹⁵⁰ sekä korjattu vuosina 1980 ja 1982, jolloin halkeamia täytettiin silikonilla ja tukivanteiden liitoskohtia vahvistettiin hitsaamalla niihin teräslaattoja.¹⁵¹

Vuonna 1991 piippua lyhennettiin nelisen metriä.¹⁵²

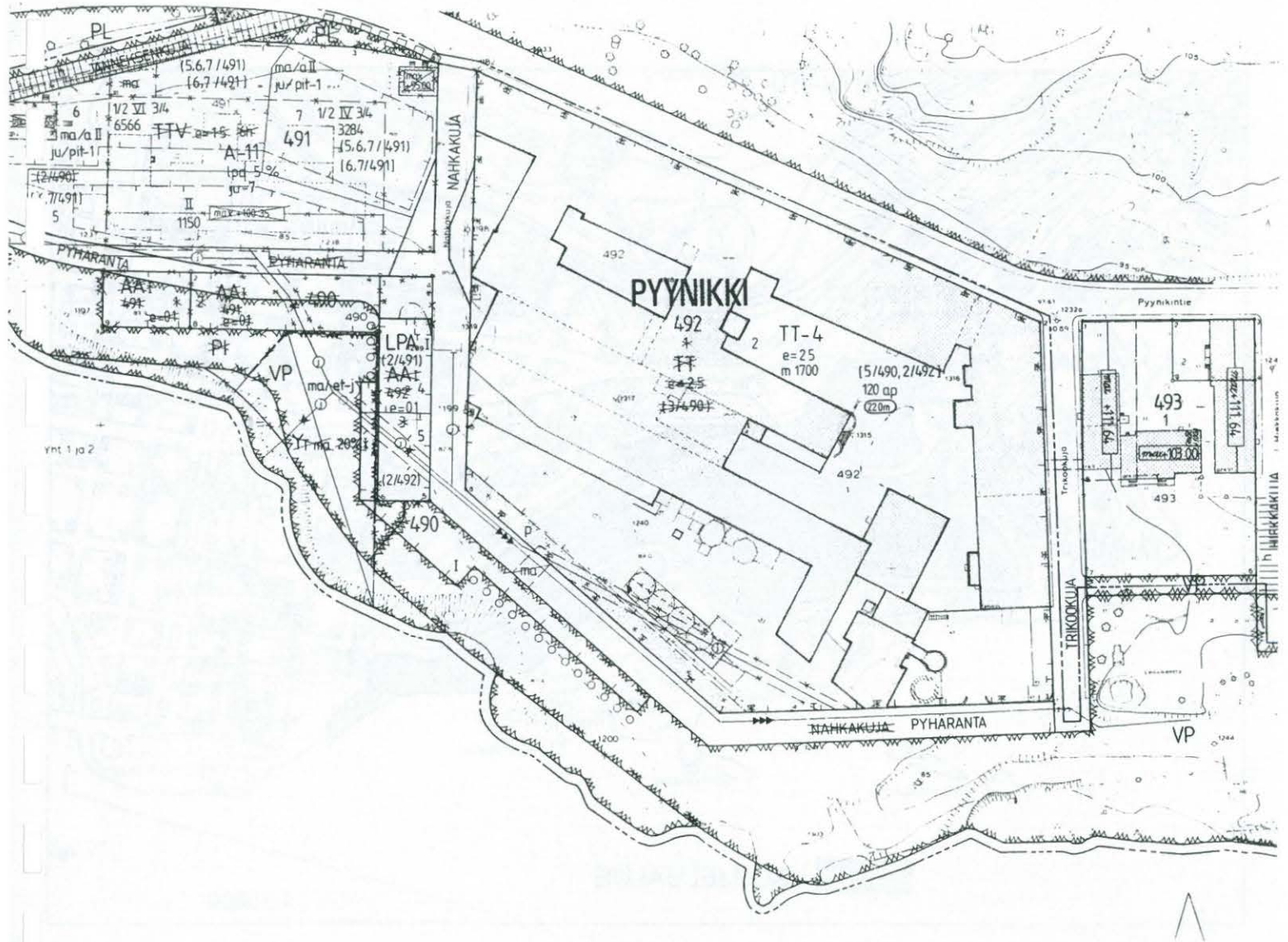
Raportin toimenpidesuosituksena: "Alueen kaavoituksen yhteydessä on huolehdittava, että alueella olevaa piippua ei ilman pakottavaa syytä saa purkaa. Erityisesti on huolehdittava, että piippu säilytetään rakennuslain 124 § edellyttämässä kunnossa."¹⁵³

Kuva 40. Voimalaitoksen piippu

Asemakaava

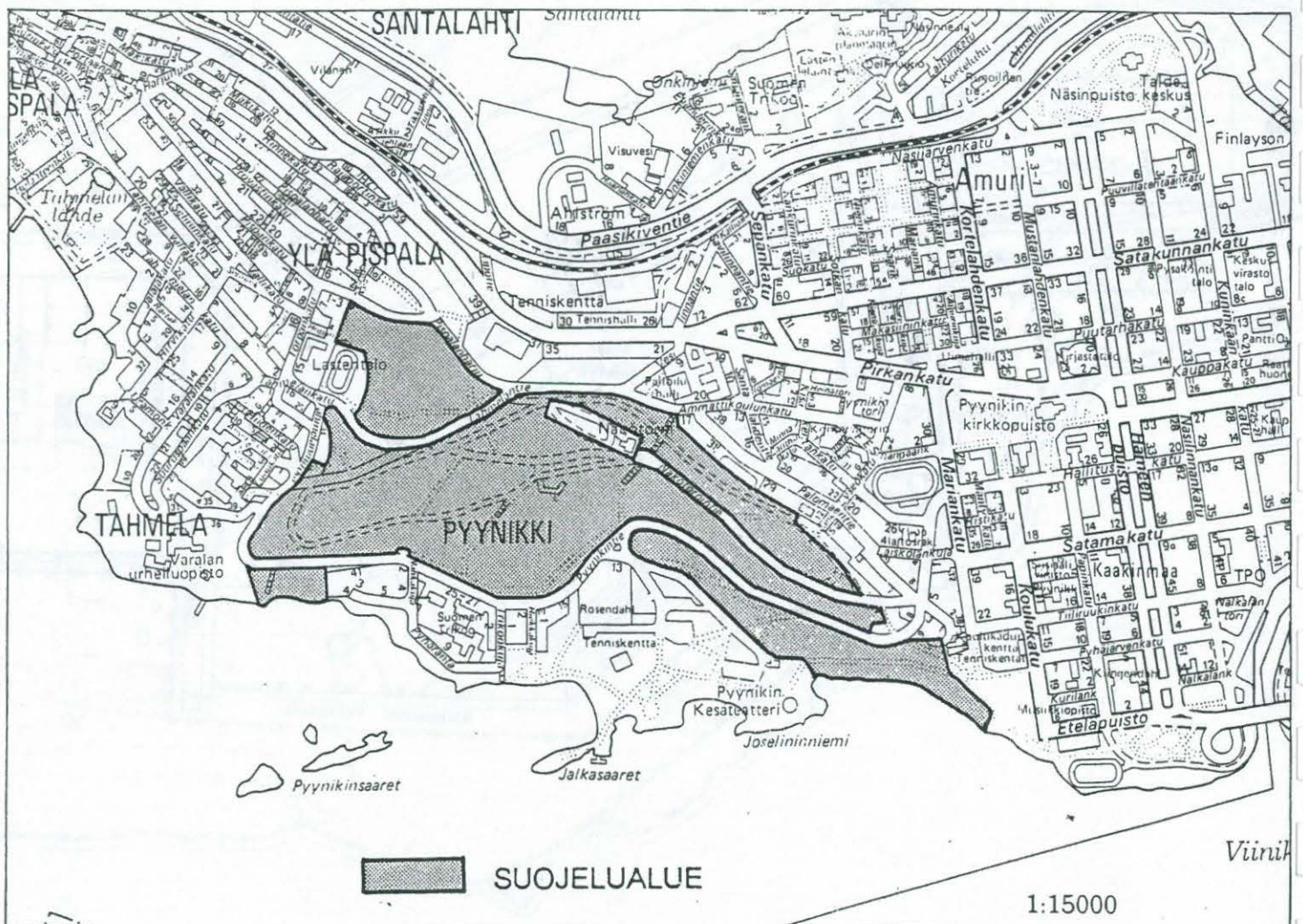
YM 28.5. 1985 vahvistetussa asemakaavassa Suomen Triכון kortteli 492, tontti 1 on teollisuusrakennusten korttelialuetta. Tehokkuusluku $e=2.5$ ja myymälätilojen rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä on 1700. Korttelissa on kaavan mukaan autopaikkoja 120.

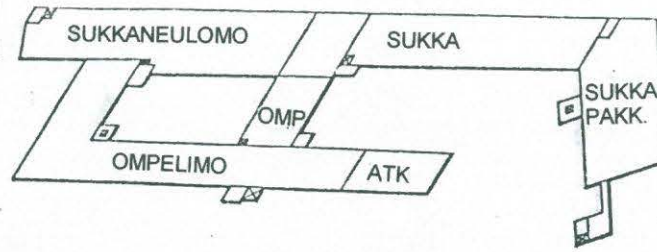
Pyynikin luonnonsuojelualue

Suomen Triכון tontista pohjoiseen Pyynikintien toisella puolella nousee Pyynikin harju. Vuonna 1993 määritelty luonnonsuojelualue on pinta-alaltaan ~50 hehtaarin suuruinen ja osa Salpausselältä Pohjois-Satakuntaan ulottuvasta yli 200 kilometriä pitkästä harjujaksosta. Harjun laki on 80 metriä Pyhäjärven pinnan yläpuolella ja 160 metriä merenpinnasta. Pyynikin harju onkin eräs maailman korkeimmista soraharjuista. Pyynikin harju on lisäksi valtakunnallisesti arvokas maisemanähtävyys sekä suosittu virkistysalue.

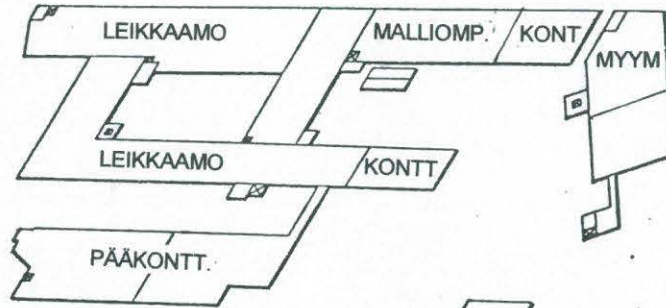
Lähteenä Tampereen arvokkaat luontokohteet.

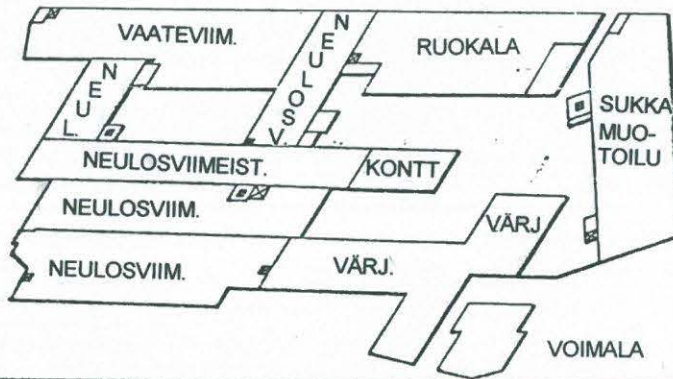
**SUOMEN TRIKOO PYYNIKKI
tilanne 1980-luvun puolivälissä**

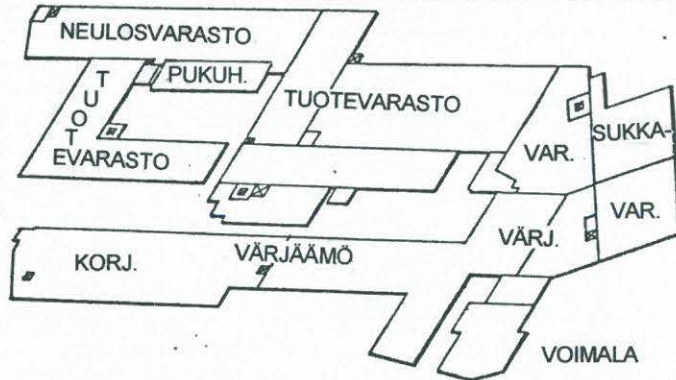
4. kerros

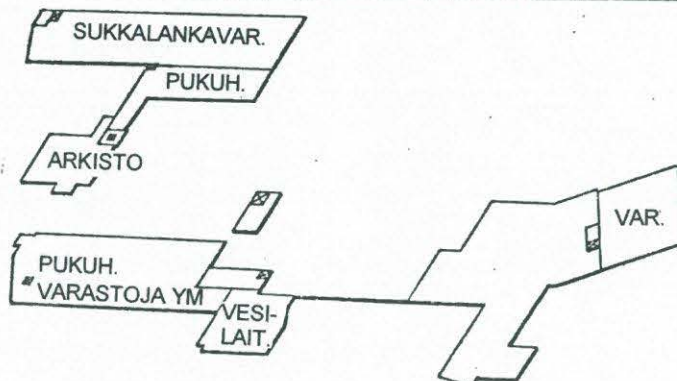
3. kerros

2. kerros

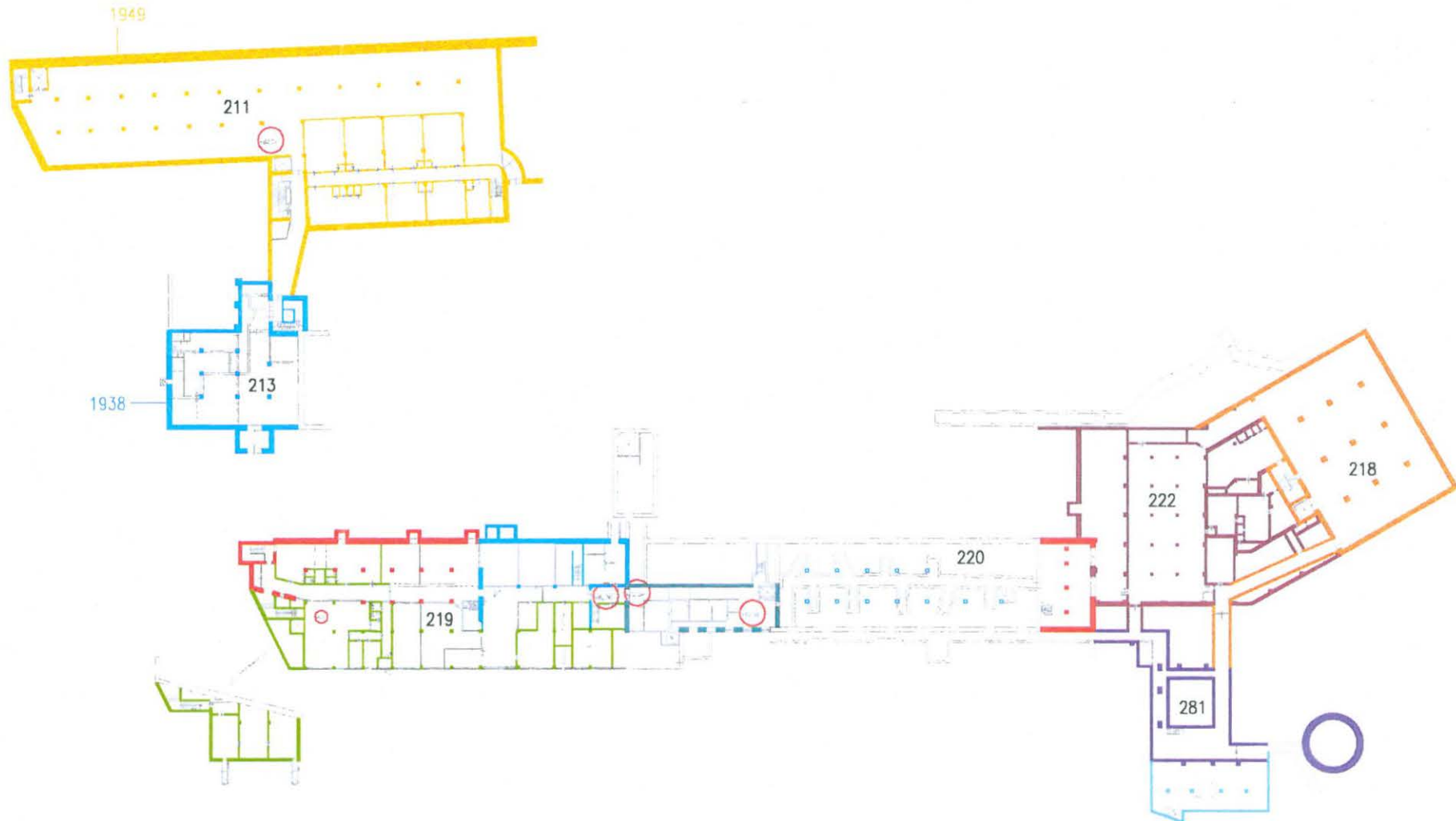

1. kerros

Kellari

SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI
KELLARI
1/1000
06.07.1999
OSAISI PÄIVITETTY (2 TILAA 219/K) Inga Vuorinen

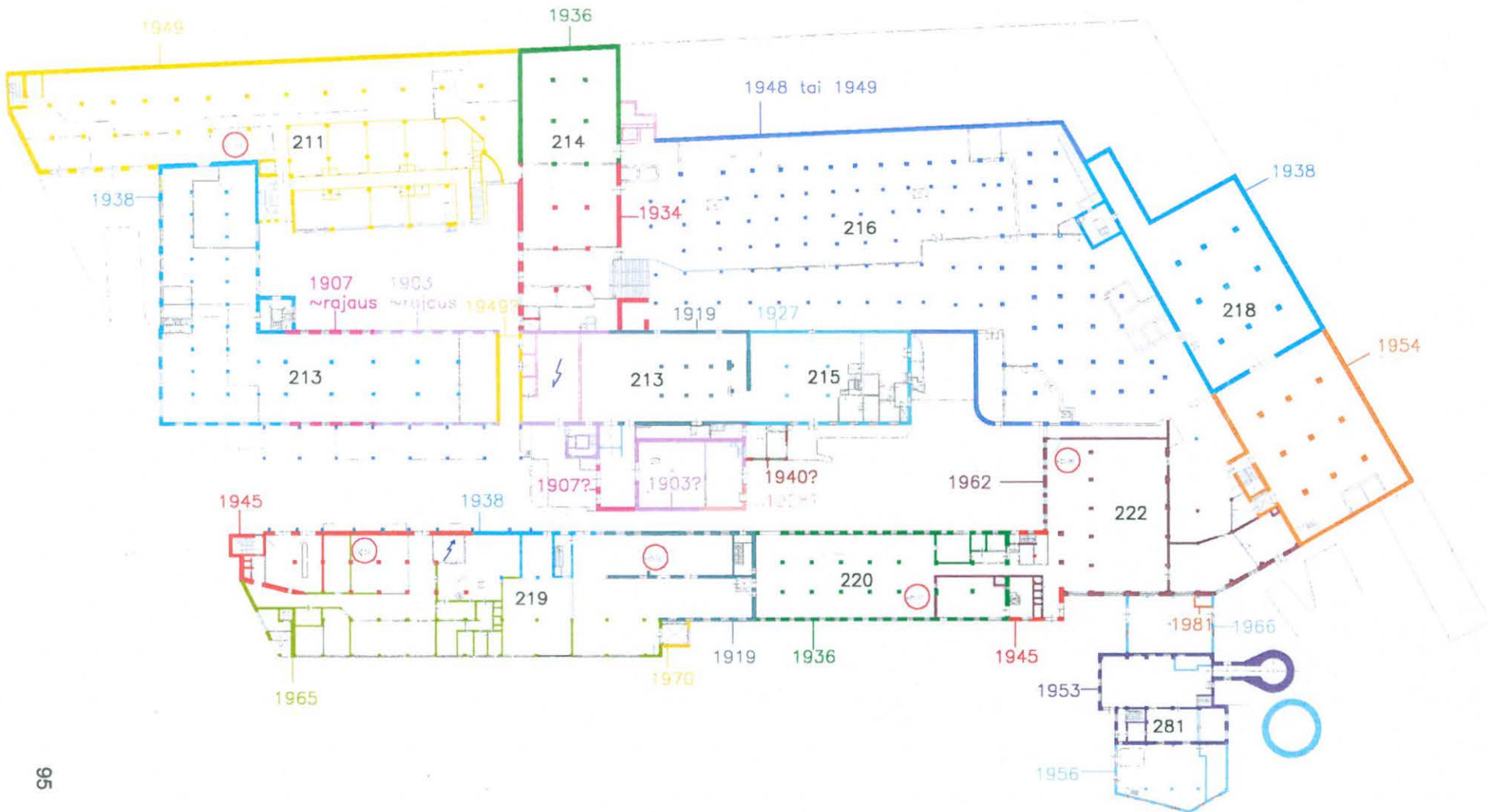
SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI

1.KERROS

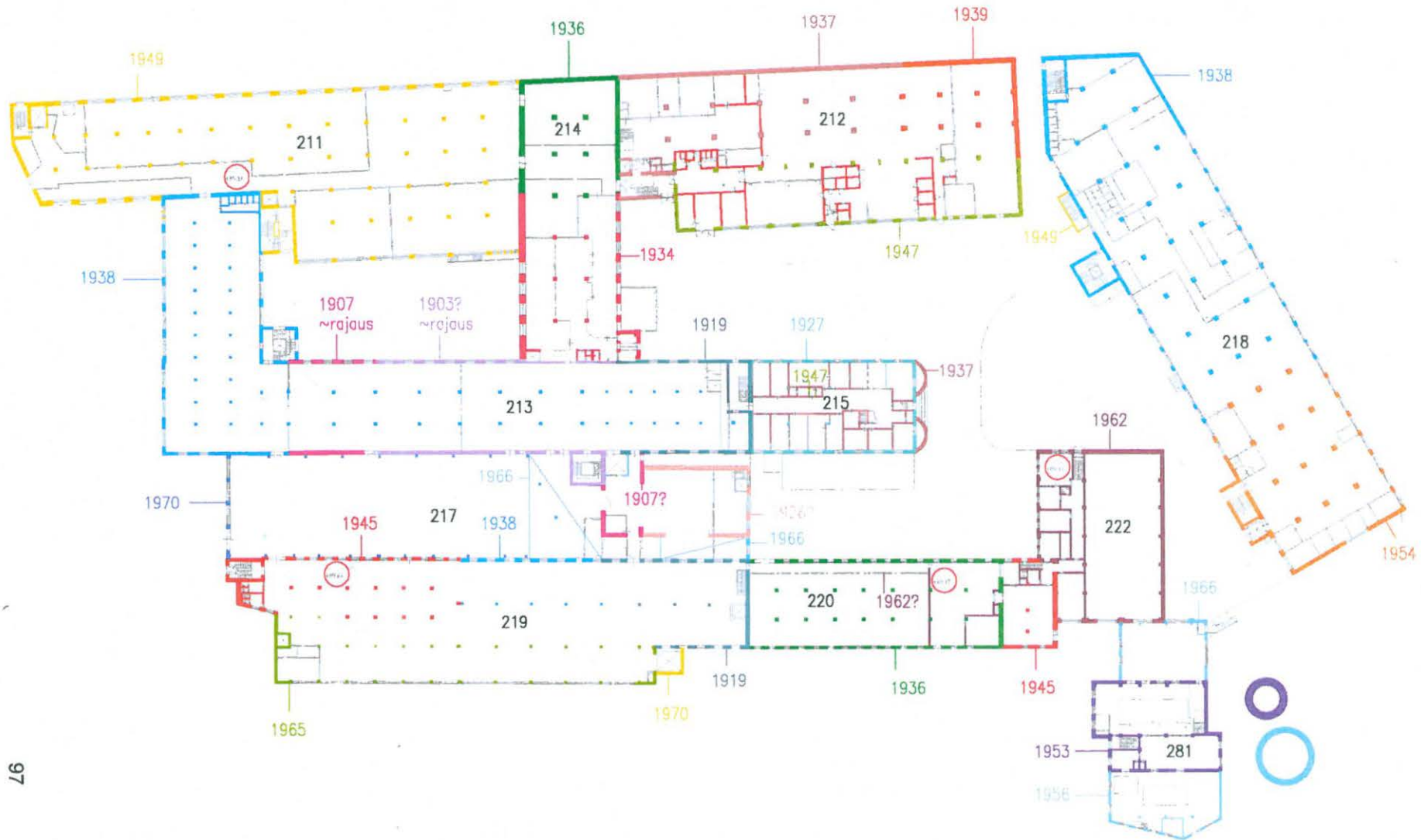
1/1000

06.07.1999

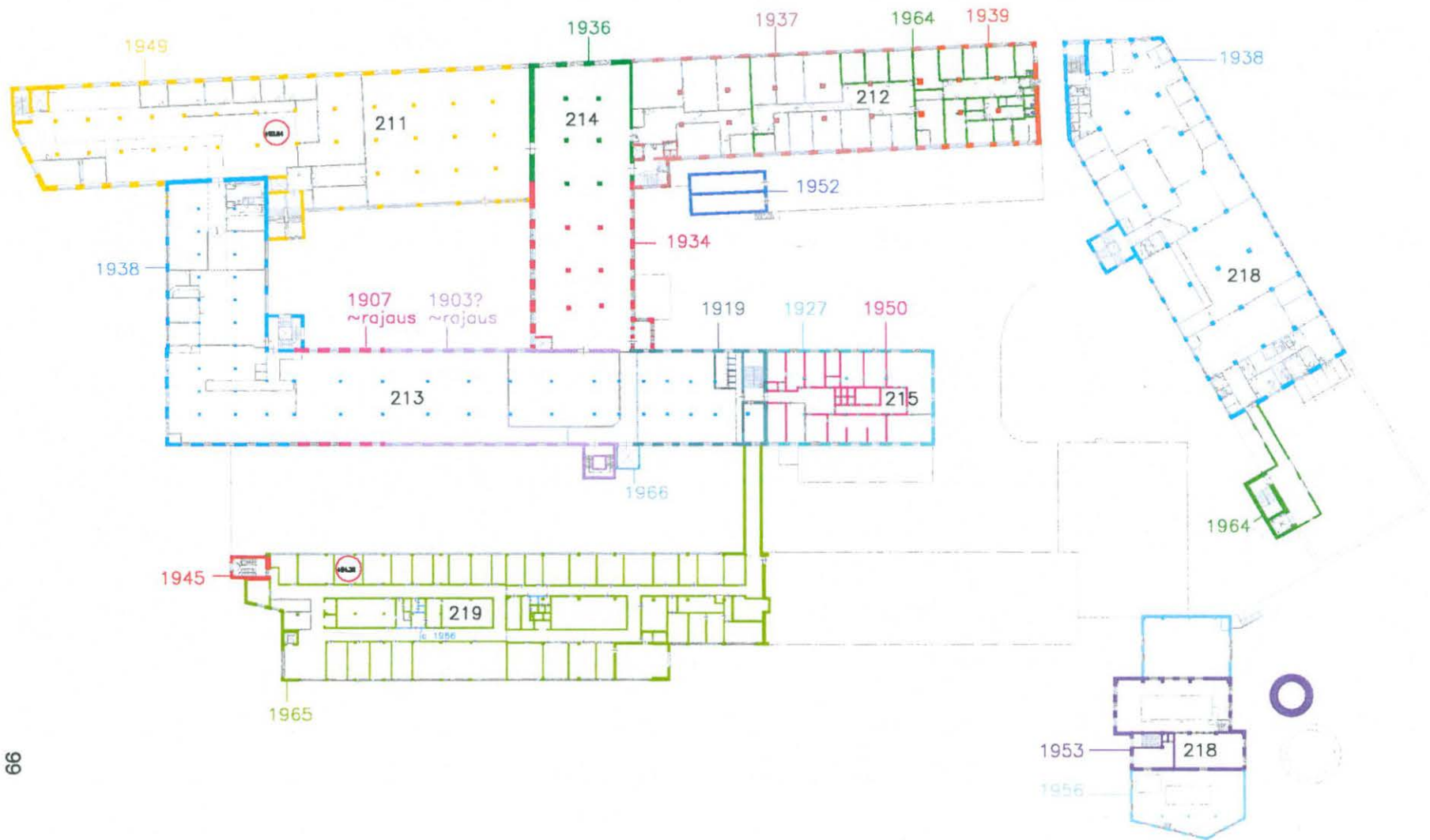
OSAKSI PÄIVITETTY (219 SIS.KÄYNTI JA IKKUNAT) Inga Vuorinen

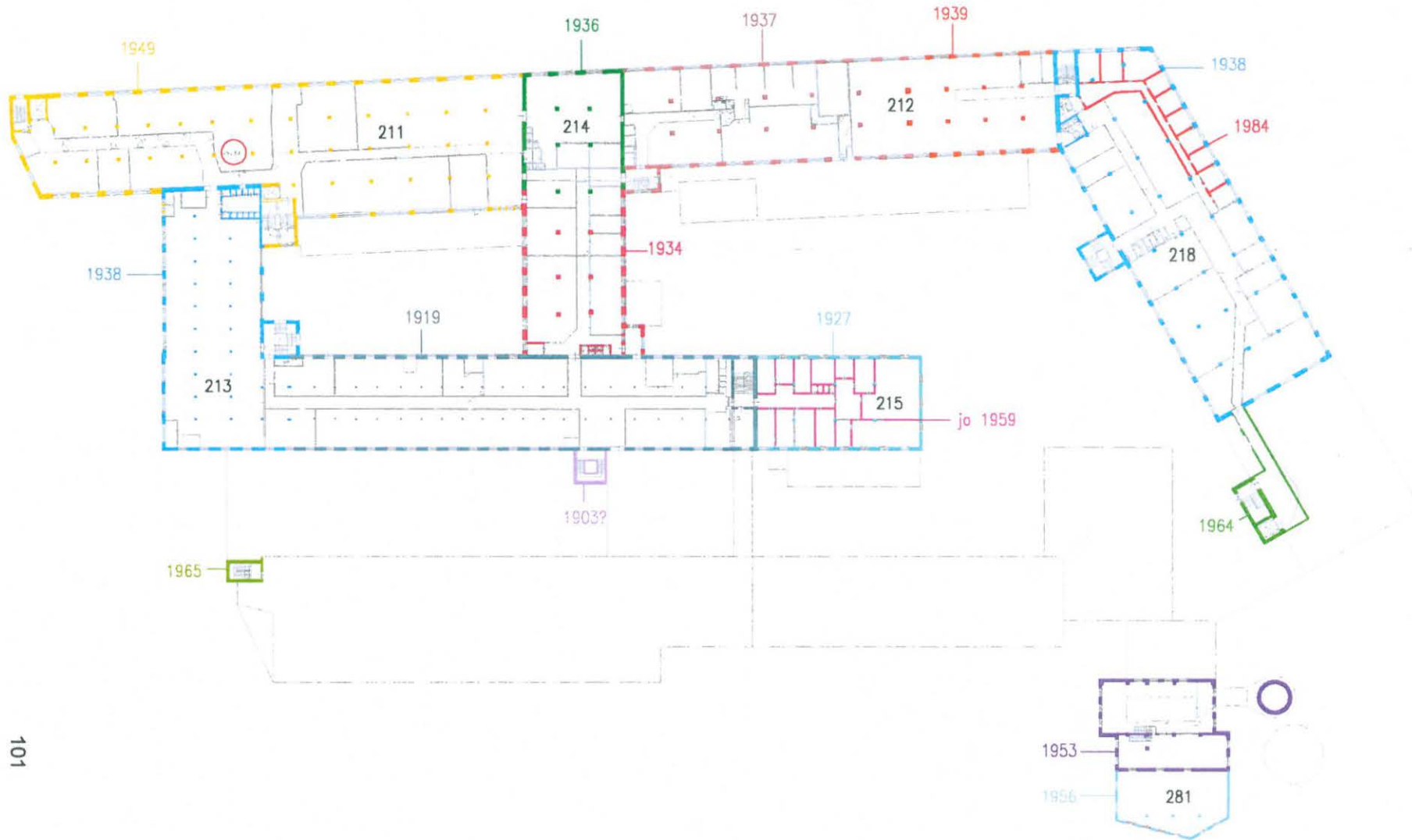
SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI
2.KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (211, 214,212 osa,
217,219,218 osa) Inga Vuorinen

SUOMEN TRIKOO/PYNYNIKKI
3. KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (211 osa, 212, 213 osa,
218, 219 osa) Inga Vuorinen

SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI
4.KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (211,212,213 osa) Inga Vuorinen

Piirustusluettelo Pyynikki Rakennusvalvonta

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustusvpm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
214	18.4.1934	Maaliskuu 1934	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	96 25192
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25193
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25194
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25195
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25196
				Länteen, A-B	Julkisivu ja leikkaus	1:100	96 25197
				Pohjoiseen, itään	Julkisivu	1:100	96 25198
220	13.5.1936	Huhtikuu 1936	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	96 25199
				1. ja 2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25200
				Pohjoiseen, etelään	Julkisivu ja leikkaus	1:100	96 25201
214	19.8.1936	Heinäkuu 1936	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	96 25202
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25203
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25204
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25205
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25206
				A-B, pääty	Leikkaus ja julkisivu	1:100	96 25207
				Länteen	Julkisivu	1:100	96 25208
				Itään	Julkisivu	1:100	96 25209
215	10.3.1937	Tammikuu 1937	Veikko Kallio	1. krs, A-B, pääty	Asemapiirros	1:500	96 25210
					Pohjap. leikkaus, julkisivu	1:100	96 25211
212	16.6.1937	Toukokuu 1937	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	96 25212
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25213
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25214
				2. ja 3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25215
				A-B, pihaan, Pyynikin kiertotielle	Leikkaus ja julkisivu	1:100	96 25216
Vesisäiliö	22.9.1937	Elokuu 1937	Veikko Kallio	Lämminvesisäiliö	Pohjap. leikkaus, julkisivu	1:100	96 25230
218	22.9.1937	Elokuu 1937	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:100	96 25217
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25218
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25219
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25220
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25221
				A-B	Leikkaus	1:100	96 25222
				Itään ja etelään	Julkisivu	1:100	96 25223
				Länteen	Julkisivu	1:100	96 25224

Piirustusluettelo Pyynikki Rakennusvalvonta

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustuspvm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
219	22.9.1937	4.8.1937	Veikko Kallio	Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25225
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25226
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25227
				Pääty, A-B	Julkisivu ja leikkaus	1:100	96 25228
				Järvelle, pihaan	Julkisivu	1:100	96 25229
213	25.5.1938	Huhtikuu 1938	Veikko Kallio	Asemapiirros	Asemapiirros	1:500	96 25231
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25232
				1. kerros	Pohjapiirros	1:500	96 25233
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25234
				3. ja 4. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25235
				A-B	Leikkaus	1:500	96 25236
				Pihaan	Julkisivu	1:100	96 25237
				Etelään	Julkisivu	1:100	96 25238
				Länteen	Julkisivu	1:100	96 25239
212	18.10.1939	Elokuu 1939	Veikko Kallio	Asemapiirros	Asemapiirros	1:100	96 25241
				1. 2. ja 3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25242
				Pyynikintielle, pihaan, A-B, C-D	Julkisivu ja leikkaus	1:100	96 25243
220, 221	8.8.1945	Marraskuu 1944	Veikko Kallio	Asemapiirros	Asemapiirros	1:500	96 25247
				Kellari 1 krs 2krs	Pohjapiirros	1:500	96 25248
219	8.8.1945	Marraskuu 1944	Veikko Kallio	kellari, A-B	Pohjapiirros, leikkaus	1:100	96 25249
				Nahkakujalle	Julkisivu		
				1. ja 2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25250
				Pyhäjärvelle ja pihaan	Julkisivu	1:100	96 25251
220	8.8.1945	Marraskuu 1944		Pihaan, Pyhärantaan Itään pihassa, A-B	Julkisivu, leikkaus	1:100	96 25252
212	25.6.1947	Toukokuu 1947	Veikko Kallio	Asemapiirros	Asemapiirros	1:500	96 25257
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25258
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25259
				pihaan, A-B	Julkisivu ja leikkaus	1:100	96 25260
				Pihaan, 2. ja 3. kerros, E-F	Julkisivu, leikkaus, pohjap.	1:100	96 25261

Piirustusluettelo Pyynikki Rakennusvalvonta

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustuspvm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro	
211	22.12.1948	Marraskuu 1948	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	96 25262	
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25263	
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25264	
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25265	
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25266	
				4. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25267	
				A-A, B-B	Leikkaus	1:100	96 25268	
	Pyynikintielle, Nahkakujalle	Julkisivu	1:100	96 25269				
217	15.6.1949	Huhtikuu 1949	Veikko Kallio	Lämpökeskus, vanha voimalaitos	Asemapiirros	1:100	96 25271	
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25272	
				2. kerros	Pohjapiirros	1:500	96 25273	
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25274	
		Julkisivu ja leikkaus	1:100	96 25275				
281	13.8.1952	Kesäkuu 1952	Veikko Kallio	Länteen	Asemapiirros	1:500	96 25278	
				Kellari ja pohjakerros	Pohjapiirros	1:100	96 25279	
				1. ja välikerros	Pohjapiirros	1:100	96 25280	
				+11.00, +18.90	Pohjapiirros	1:100	96 25281	
				A-A, B-B	Leikkaus		96 25282	
				C-C, D-D	Leikkaus	1:100	96 25283	
				Itään ja pohjoiseen	Julkisivut	1:100	96 25284	
				Värjäämöön, Pyhäjärvelle	Julkisivut	1:100	96 25285	
212	12.11.1952	Lokakuu 1952	Veikko Kallio	Suodatinhuoneet	Asemapiirros	1:500	96 25286	
					Pohjap. leikkaus, julkisivu	1:100	96 25287	
Maanalaiset vesisäiliöt+ pumppuh.	3.2.1954	Tammikuu 1954	Veikko Kallio	Maanalaiset vesisäiliöt ja pumppuhuone	Asemapiirros	1:500	96 25288	
						Pohjapiirros ja leikkaus	1:100	96 25289
						Pohjapiirros ja leikkaus	1:100	96 25290
218	7.4.1954	Maaliskuu 1954	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	96 25291	
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	96 25292	
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25293	
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	96 25294	
				3. 4. kerros, Pyhäjärv.	Pohjapiirros, julkisivu	1:100	96 25295	
				A-A, B-B	Leikkaus	1:100	96 25296	
				Trikookujalle ja pihaan	Julkisivut	1:100	96 25297	

Piirustusluettelo Pyynti Rakennusvalvonta

106

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustuspvm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
Veden- puhdistus- laitos	11.1.1956	15.4.1951	Sarjanen		Asemapiirros	1:500	96 25298
		2.5.1955			Pohjapiirros	1:50	96 25299
		3.5.1955		B-B	Leikkaus	1:50	96 25300
		3.5.1955		H-H	Leikkaus	1:50	96 25301
283	25.1.1956	Marraskuu 1954	Veikko Kallio	Polttoöljysäiliö Taso I-I, II-II, A-A	Asemapiirros Pohjap. leikkaus, julkisivu	1:100 1:100	96 25302 96 25303
215	22.5.1956	10.8.1955	Veikko Kallio	4. kerros	Asemapiirros Pohjapiirros	1:100 1:100	96 25304 96 25305
Veden- puhdistus- laitos	27.3.1957		Veikko Kallio		Asemapiirros	1:100	96 25306
		29.11.1956		Pumpputaso	Pohjapiirros	1:100	96 25307
		29.11.1956		Pumpputaso 2 (alhaalta)	Pohjapiirros	1:100	96 25308
		30.11.1956		Altaat	Pohjapiirros	1:100	96 25309
		30.11.1956		A-A	Leikkaus	1:100	96 25310
	4.12.1956	B-B	Leikkaus	1:100	96 25311		
222	28.2.1962	8.1.1962	Pertti Jauhiainen	A-A, B-B Pohjoiseen, itään, etelään, länteen 2. kerros 1. kerros Kellari	Leikkaus Julkisivut Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:100 1:100 1:100 1:100 1:500	90-80546 90-80545 90-80544 90-80543 90-80542 90-80541
218	19.2.1964	Tammikuu 1964	Erkki Lahti	Porrashuoneen korotus Kerrostasot II, III, IV Etelään Länteen, itään	Asemapiirros Leikkaus Pohjapiirros Julkisivu Julkisivut	1:500 1:100 1:500 1:100 1:500	90-80540 90-80539 90-80538 90-80537 90-80536
219	1.4.1964	17.2.1964	Jaakko Tähtinen	Pääty, poikittaisleikkaus	Julkisivu, leikkaus	1:100	90-80535
Laajennus+ korotus		19.2.1964		Pihaan	Julkisivu		90-80534
		17.2.1964		Lounaaseen	Julkisivu	1:500	90-80533
		15.2.1964		Katto	Pohjapiirros	1:500	90-80532
		5.2.1964		3. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80531
		15.2.1964		2. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80530
		5.2.1964		1. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80529
		5.2.1964		Kellari	Pohjapiirros	1:100	90-80528
		27.1.1964		väestönsuoja	Pohjapiirros	1:100	90-80527
		19.2.1964			Asemapiirros	1:500	90-80526

Piirustusluettelo Pyynikki Rakennusvalvonta

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustuspvm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro	
211	1.7.1964	6.6.1964	P. Virtanen	Lastauskatos länteen, etelään	Pohjapiirros, julkisivu	1:50, 1:100	90-80525	
				A-A, B-B	Asemapiirros, leikkaus	1:500, 1:100	90-80524	
212	9.12.1964	3.12.1964	Erkki Ojanen	A-A	Leikkaus	1:100	90-80523	
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80522	
219	14.7.1965	25.6.1965	Jaakko Tähtinen	3. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80517	
				28.6.1965	2. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80516
				28.6.1965	1. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80515
				23.6.1965	kellari	Pohjapiirros	1:100	90-80514
				19.2.1964	Jaakko Tähtinen	Asemapiirros	1:500	90-80513
217	15.12.1965	18.11.1965	V. Virtanen		Asemapiirros	1:500	90-80512	
				ON	A-A	Leikkaus	1:100	90-80511
				ON	Itään	Julkisivu	1:500	90-80510
				Niemi	2. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80509
217	19.1.1966	14.12.1965	U. Karjalainen	B-B	Leikkaus	1:100	90-80508	
				Länteen, A-A	Julkisivu, leikkaus	1:100	90-80507	
				2. kerros, itään	Pohjapiirros, julkisivu	1:100	90-80506	
				18.11.1965/14.2.	V. Virtanen, E.O.	Asemapiirros	1:500	90-80505
281	16.3.1966	15.2.1966	Erkki Ojanen	Itään, pohjoiseen, länteen	Julkisivupiirros	1:100	90-80504	
				19.2.1966	E. Ojanen	Pohjapiirros, leikkaus	1:500	90-80503
				19.12.1966	V. Virtanen	Asemapiirros	1:500	90-80502
217	28.1.1970	29.12.-69	Erkki Ojanen	Ilmastointikonehuone, -kanava	Leikkaus, pohjapiirros	1:50	90-80499	
				22.1.1969	A-A	Leikkaus	1:100	90-80498
				22.1.1969	2. kerros	Pohjapiirros	1:100	90-80497
				22.1.1969	Länteen	Julkisivu	1:100	90-80496
				29.12.1969		Asemapiirros	1:500	90-80495
Jätevesiallas	12.8.1970	11.5.1970	Erkki Ojanen	A-A	Pohjapiirros, leikkaus	1:100	90-80494	
				11.5.1970	Etelään ja itään	Julkisivu	1:100	90-80493
219 hissi		8.6.1970		A-A, B-B	Leikkaus	1:100	90-80492	
				5.6.1970		Pohjapiirros	1:100	90-80491
					Asemapiirros	1:500	90-80490	
212	11.6.1975	2.1.1975/5.5.1975	Erkki Ojanen	Muutokset ovissa	Julkisivu	1:100	90-80487	
				Tehdasruokala	Pohjapiirros	1:100	90-80486	
					Asemapiirros	1:500	90-80485	

Piirustusluettelo Pyynikki Rakennusvalvonta

Rakennus	Rakenn. lupa	Piirustuspvm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
212	29.1.1975	2.1.1975	Erkki Ojanen	Etelään Tehdasruokala	Julkisivupiirros Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:500 1:100	90-80484 90-80483 90-80482
281	25.9.1981	27.7.1981	Erkki Ojanen	Öljysäiliötila	Pohjapiirr. leikkaus Asemapiirros	1:100 1:500	90-80481 90-80480
218	17.2.1984	26.1.1984 17.1.1984 17.1.1984 17.1.1984 17.1.1984	Erkki Ojanen	Itään Sukkatehtaan konttorit 3. kerros 3. kerros	Julkisivuote Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:100 1:100 1:100 1:500	90-80479 90-80478 90-80477/2 90-80477/1 90-80476
219 219+218	15.8.1986	28.7.1986	K. M.	Piirtämö liiketilaksi	Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:500	90-80475 90-80473
218	15.8.1986	28.7.1986	K. Miettinen	3. kerros, myymälän laajennus 3. kerros, myymälän laajennus	Pohjapiirros Pohjapiirros	1:100 1:100	90-80474/2 90-80474/1
211	10.3.1994	17.1.1994	Heikki Koivula	3. kerros	Pohjapiirros Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:100 1:500	94-123021/2 94-123021/1 94-123020
212	9.7.1998	20.4.1998		4. kerros	Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:500	98-144827 98-144826
212	6.5.1999	23.3.99 20.4.98	Heikki Koivula Heikki Koivula	Ruokalan muutos	Pohjapiirros Asemapiirros	1:100 1:500	99147635 99147634

Piirustusluettelo Pyynikki Suomen Triכון arkisto

213	Elokuu 1919 Joulukuu 1919 Joulukuu 1919 Joulukuu 1919 Elokuu 1919 Elokuu 1919	Birger Federlay	Pohjakerros 2.kerros 3. kerros (ja 4. kerros) (3. kerros ja) 4. kerros Pohjoisfasaadi Itäinen fasaadi	Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Julkisivupiirros Julkisivupiirros	1:100 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100
215	Heinäkuu 1927 Heinäkuu 1927 Heinäkuu 1927 Heinäkuu 1927 Heinäkuu 1927 Heinäkuu 1927	Birger Federlay	Kellarikerros Pohjakerros 2. ja 3. kerros Poikkileikkaus, päätyjulkisivu Etelä Pohjois	Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Leikkaus, julkisivupiirros Julkisivupiirros Julkisivupiirros	1:100 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100

ONKINIEMI

ONKINIEMI

1953 A 313 1 kerros + B 314 2 kerrosta

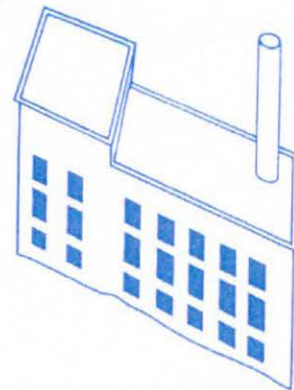
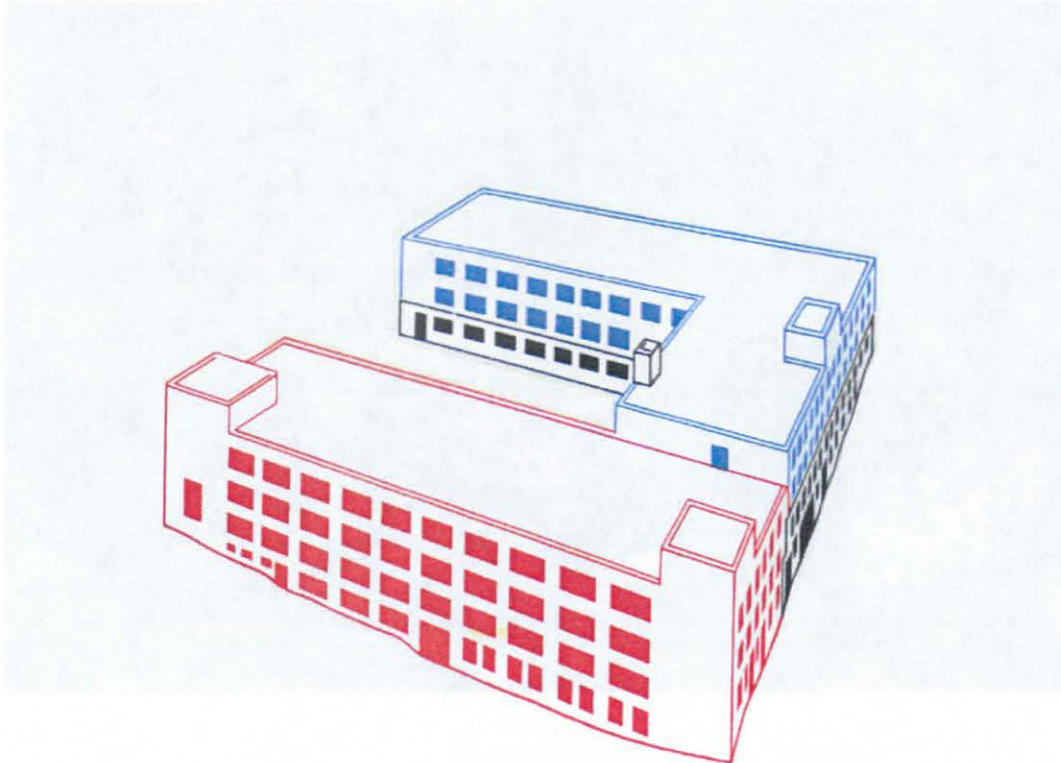
1954 315 C 3 kerrosta + varasto

1955 C korotus kerroksella + muuntoasema

1956 A 313 + B 314 korotus 2 kerroksella + voimalaitos

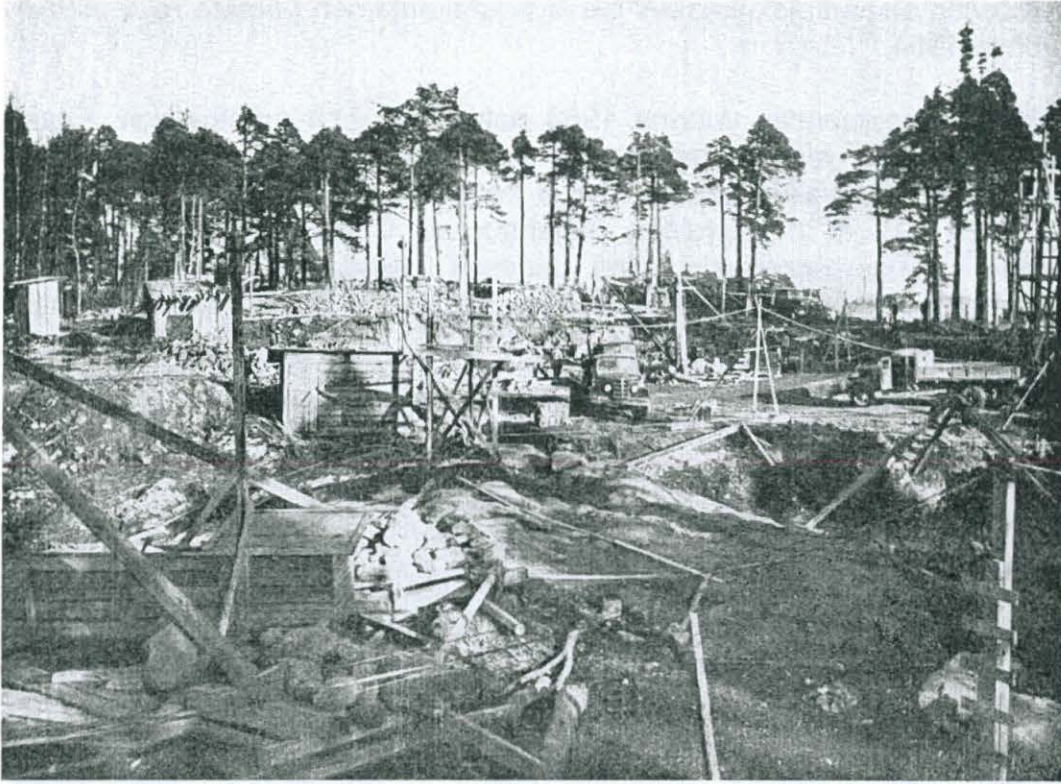
1960 voimalaitoksen laajennus

1968 D

1953	■	10214 m ³
1955	■	25027 m ³
1956	■	24394 m ³
		<hr/>
		59635 m ³

Kuva 41.

Kuva 42. Onkiniemen rakennustyömaa keväällä 1953.

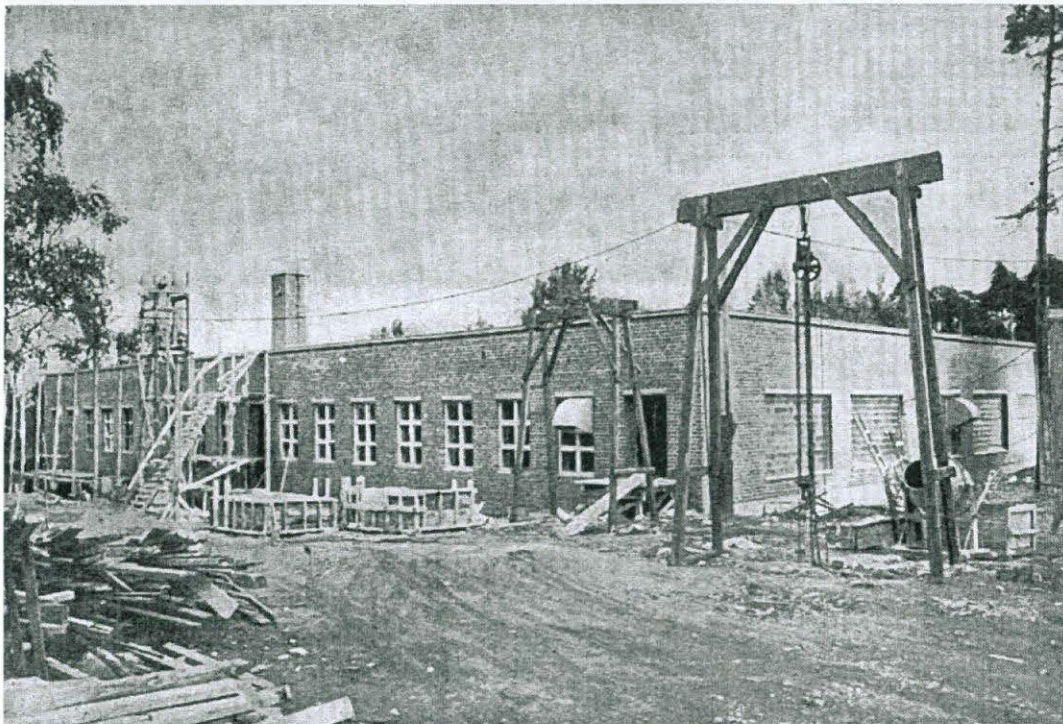
ONKINIEMI 1950-LUVULLA

1950-luvulla sotavuosien jälkeen muotoon kudotut naisten sukkat olivat yhä suosituimpia. Satamakadun tehtaan tukevimmat saumasukat eivät menneet enää yhtä hyvin kaupaksi kuin ennen, koska naiset siirtyivät kohonneeseen elintason ja yleistyneeseen keskuslämmityksen takia käyttämään ohuempia sukkia. Suomen Trikoo ryhtyi uusimaan saumasukkakoneistoaan, mutta Satamakadun sukkatehtaan vanhat tehdassalit olivat liian kapeita uusille koneille. Vastatakseen hienompaan laatuun suuntautuvaan kysyntään Suomen Trikoo osti Näsijärven rannasta Onkiniemestä kahden hehtaarin¹⁵⁴ tontin uutta sukkatehdasta varten. Tehtaan piirustukset teki rakennusinsinööri Veikko Kallio diplomi-insinöörien Kurt Sucksdorffin ja Karl Janssonin suunnitelmien mukaan.

Ensimmäisen vaiheen rakennustyöt aloitettiin vuoden 1953 alussa.¹⁵⁵ Harjannostajaisia vietettiin 16.8.1953¹⁵⁶ ja 10 214 m³ suuruinen tehdastila valmistui marraskuussa.¹⁵⁷ Saumasukkatehdas valmisti aluksi ainoastaan naisten nylon- ja perlonsukkia.¹⁵⁸ Ilmanvaihto työsaleihin toimi sisäkaton pienten reikien kautta. Kattoon asennettiin akustiikkalevyjä ääntä vaimentamaan.¹⁵⁹

Heti tontin sisääntulokulmassa oleva puurakenteinen varasto rakennettiin vuonna 1954.¹⁶⁰

Tehtasta laajennettiin vuonna 1954 pohjoiseen U:n muotoiseksi. Ensin laajennuksesta aiottiin tehdä kolmikerroksinen, mutta rakennustyöt jatkettiin korottamalla uudisosaa vielä kerroksella vuonna 1955. Syksyllä 1955 25 025 m³:n suuruinen laajennusosa C oli kokonaisuudessaan valmis.¹⁶¹ Alusvaateosasto toimi uudessa osassa. Pyynikillä podettiin tilanahtautta, joten säteriompelimo muutti sieltä Onkiniemeen vuonna 1955.¹⁶²

Kuva 43. Onkiniemen vanhin osa rakenteilla syksyllä 1953.

Seuraavaksi korotettiin tehtaan vanhimpaa L:n muotoista osaa (A+B) kahdella kerroksella. Tämän kolmannen laajennusvaiheen rakennustyöt aloitettiin kesällä 1955, edellisen laajennuksen ollessa vielä rakenteilla. Korotus valmistui keväällä 1956 ja se oli 16 394 m³ suuruinen. Onkiniemen tehtaan kokonaistilavuudeksi tuli yli 51 500 m³. Kolmanteen keväällä valmistuneeseen rakennusvaiheeseen tuli viimeistämö. Uudessa keväällä valmistuneessa salissa toimi saumaamo sekä kaulahuiviosasto, joka muutti sinne Pyynikiltä. Onkiniemessä toimi myös Pyynikiltä muuttanut silkkiosasto. Tehtaan päätuotteita olivat nyt nylonsaumasukkien lisäksi viskoosi- ja nylonalusvaatteet.

Mainostoimisto siirtyi Pyynikiltä Onkiniemen tehtaille kesällä 1955. Tampereen Trikoo Oy toimi tehtaan pohjoisosassa ja sen käytössä oli n. 23 % tehtaan pinta-alasta.¹⁶³

Kuva 44. Säteriompelimo uusissa tiloissaan v. 1955.

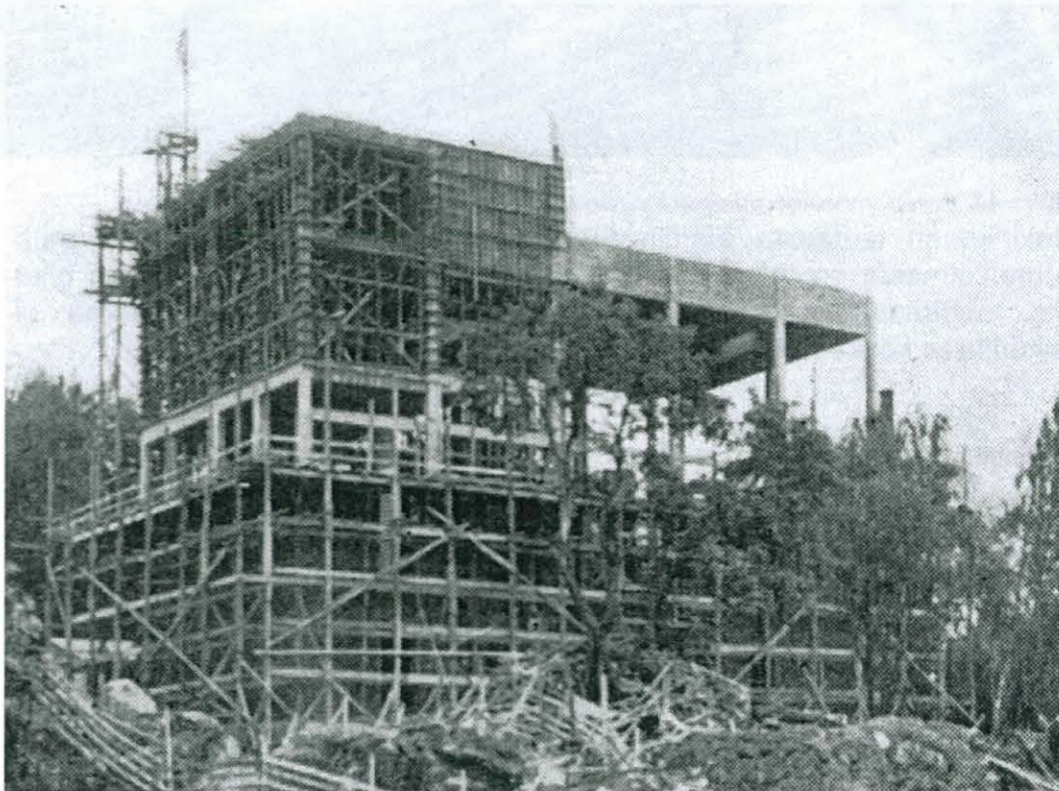
Onkieniemen tehtaasta aiottiin tehdä huomattavasti laajempi kuin mitä suunnitelmasta on toteutunut. Tehdas olisi kaikessa laajuudessaan ollut E:n muotoinen ja korkeampi kuin nykyisin. Pohjoisinta sakaraa ei kuitenkaan koskaan toteutettu.

Kuva 45. Ilmakuva vuodelta 1956.

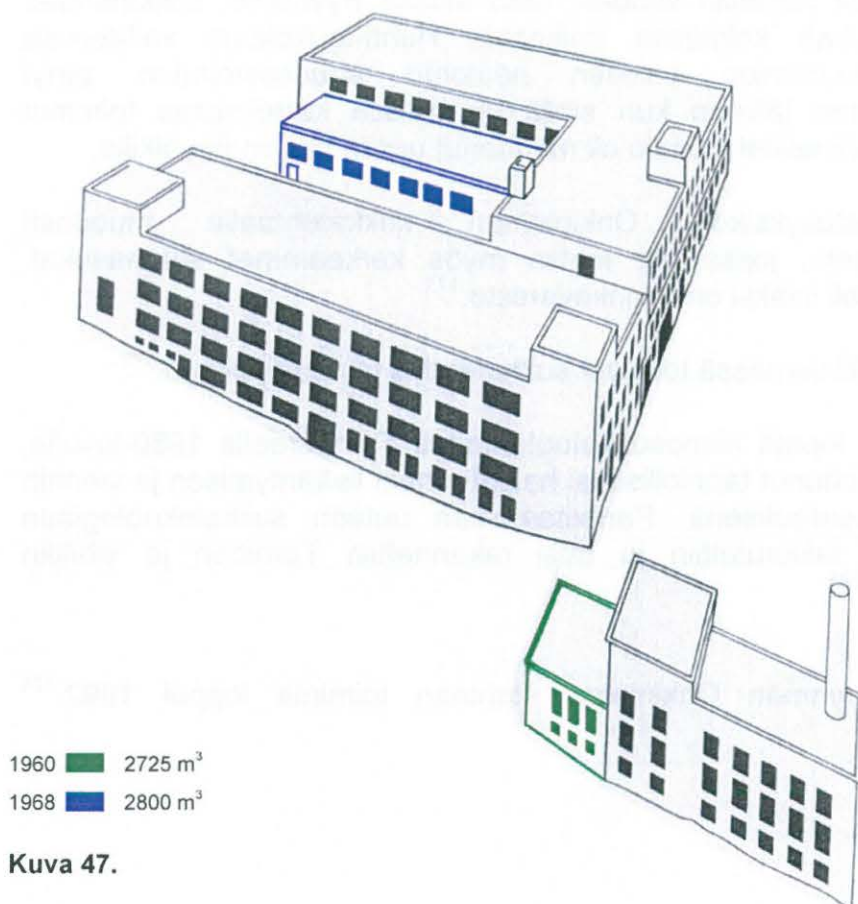
Tontilla ollut Tampereen kaupungin sähkölaitoksen muuntoasema jouduttiin tehtaan laajennusten takia korvaamaan omalla muuntoasemalla vuonna 1955. Tätä varten rakennettiin pieni punatiilinen rakennus tehtaan länsipuolelle.¹⁶⁴

Tontin luoteiskulmaan rakennettiin punatiilinen voimalaitos, jonka harjannostajaiset olivat 20.6.1956. Voimalaitoksessa käytettiin Pyynikin tehtaalta edellisenä jouluna purettua Steinmüller-suurtehokattilaa, joka oli korjattu.¹⁶⁵

Kuva 46. Voimalaitos rakenteilla vuonna 1956.

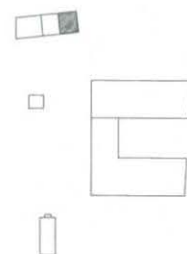
ONKINIEMI 1960-LUVULLA

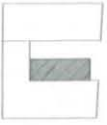

Kuva 47.

Voimalaitosta laajennettiin vuonna 1960 rakentamalla 2350 m³ suuruinen turbogeneraattorisali vanhan osan itäpuolelle. Uudisosan harjannostajaisia vietettiin 19.5. 1960 ja se valmistui syystalven aikana. Laajennuksen suunnittelivat dipl. ins. Yrjö Sirkkola, ins. Koitto Palomäki ja rakennusmestari Pertti Jauhiainen.¹⁶⁶

Vuosina 1964-65 Onkiniemen ja Satamakadun viimeistely-, parienteko- ja pakkausosastot siirrettiin Pyynikin tehtaalle.¹⁶⁷ Kun Satamakadun tehtaan toiminta lopetettiin kokonaan vuonna 1965,¹⁶⁸ Onkiniemen saumasukkaosasto apuosastoinen keskitettiin yhteen kerrokseen ja Satamakadun hienojakoiset pyörösukkakoneet ja osaksi automatisoidut apuosastot sijoitettiin Onkiniemen entiseen pakkaamosaliin.¹⁶⁹

Sukkatuotanto kasvoi räjähdysmäisesti 60-luvulla automatisoidun ja keskitetyn tuotantotavan ansiosta. Onkiniemen tehdasta laajennettiin hienosukkatuotannon lisäämiseksi vuonna 1968 lisärakennuksella D. Laajennus valmistui vuodenvaihteessa 1968-69.¹⁷⁰

Kun viimeistämöt siirrettiin vuoden 1965 alussa Pyynikille, sukkatehdas toimi jonkin aikaa kolmessa paikassa. Huhti-toukokuun vaihteessa hienojen saumattomien sukkieneulomo apuosastoineen siirtyi Onkiniemeen, sen jälkeen kun siellä ylimmässä kerroksessa toiminut saumasukkieneulomo oli muuttanut uusiin tiloihin Pyynikille.

Toisen valmistusyksikön Onkiniemen sukkatehtaalla muodosti saumasukkaosasto, jossa nyt tehtiin myös karkeammat saumasukat. Sukkaosastolla oli lisäksi oma lankavarasto.¹⁷¹

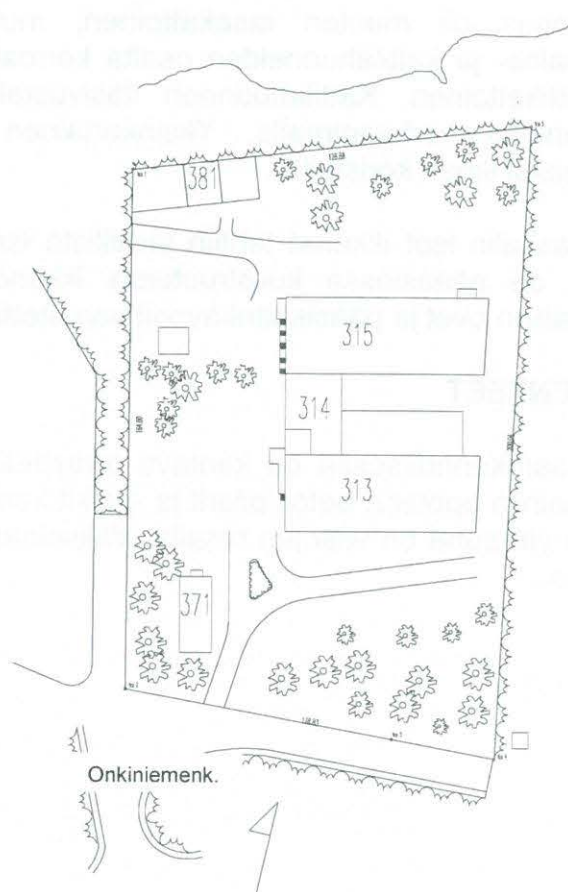
1970-luvulla Onkiniemessä toimivat sukkatehdas ja neulepukimo.¹⁷²

Suomen Trikoo lopetti hienosukkatuotantonsa Tampereella 1980-luvulla, koska se oli muuttunut tappiolliseksi halpatuonnin lisääntymisen ja viennin supistumisen seurauksena. Panostaakseen uuteen sukkateknologiaan vanhat tehtaat lakkautettiin ja uusi rakennettiin Tornioon ja vihittiin käyttöön 1984.¹⁷³

Black Horse-ryhmän Onkiniemen tehtaan toiminta loppui 1992.¹⁷⁴

RAKENNUKSET

313	A	1953 6894 m ³ <u>1955</u> 12 526 m ³ yhteensä 19 420 m ³	
314	B	1953 3554 m ³ 1954 500 m ³ <u>1955</u> 3896 m ³ yhteensä 7950 m ³	
315	C	1954 7925 m ³ <u>1955</u> 6465 m ³ yhteensä 25 400	
316	D	1968 2800 m ³	
371		1954 1 055 m ³	varasto
381		1956 7925 m ³ <u>1960</u> 2725 m ³ yhteensä 8650 m ³	voimalaitos
382		1955 10 650 m ³	muuntoasema

Kuva 47.

A 313 + B 314

Rakennuslupa 25.2.1953	piirustukset Veikko Kallio tammikuu 1953
Rakennuslupa 18.8.1954	piirustukset Veikko Kallio heinäkuu 1954
Rakennuslupa 24.8.1955	piirustukset Veikko Kallio heinäkuu 1955
Rakennuslupa 2.10.1968	piir. V. Virtanen/ Erkki Ojanen 12.9.-/11.9.-68
Rakennuslupa 23.11.1984	piirustukset Heikki Koivula 25.26.10.1984
Rakennuslupa 20.12.1985	piirustukset Heikki Koivula 30.8.1985
Rakennuslupa 17.9.1998	piirustukset Inga Vuorinen 28.7.1998

1953 TILAT

Onkiniemen tehtaan vuonna 1953 rakennetussa ensimmäisessä vaiheessa oli yksikerroksinen tehdassali saumasukkien valmistusta varten. (nykyinen 313 3. kerros) Salista tehtiin 60 metrinen pitkien saumasukkakoneiden takia. Maaston laskemista Näsijärvelle hyödynnettiin tekemällä salista suorakulmaisesti lähtevä siipi kaksikerroksiseksi. (314 2. ja osittain 3. kerros). Siiven alimmassa eli nykyisessä 2. kerroksessa oli kattilahuone, muuntaja, pukuhuoneita, portinvartijan huone, autotalli ja polttoainevarastotila. Ylemmässä eli nykyisessä 3. kerroksessa oli ruokailuhuone, korjauspaja, varasto, toimistoja sekä wc-tiloja. Pääsisäänkäynti oli kerrosten välissä porrashuoneen vieressä.

JULKISIVUT

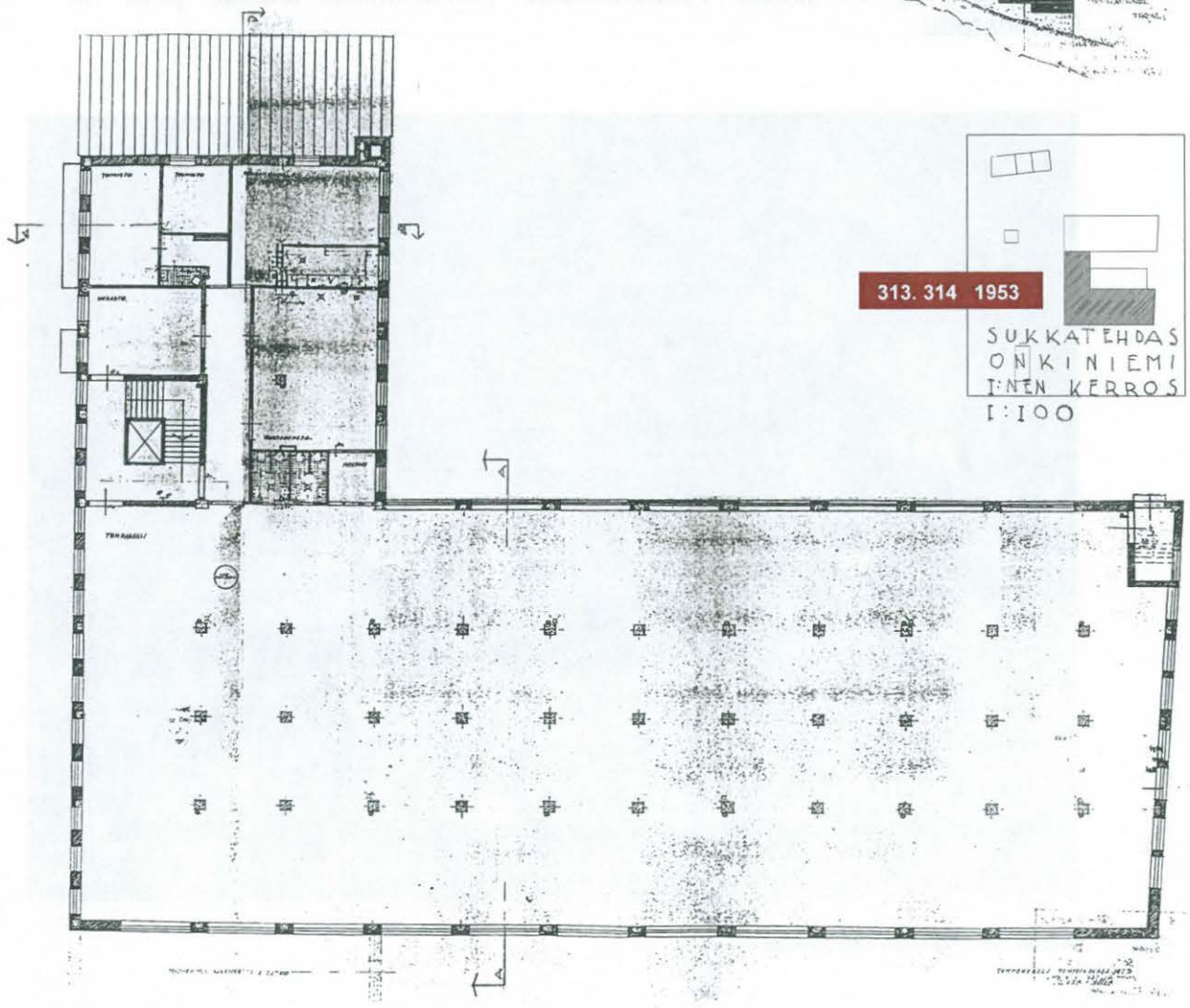
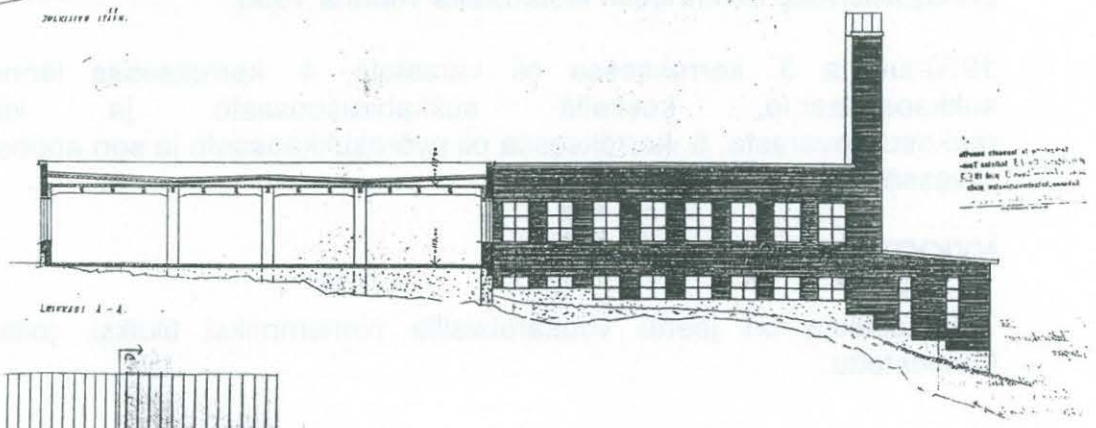
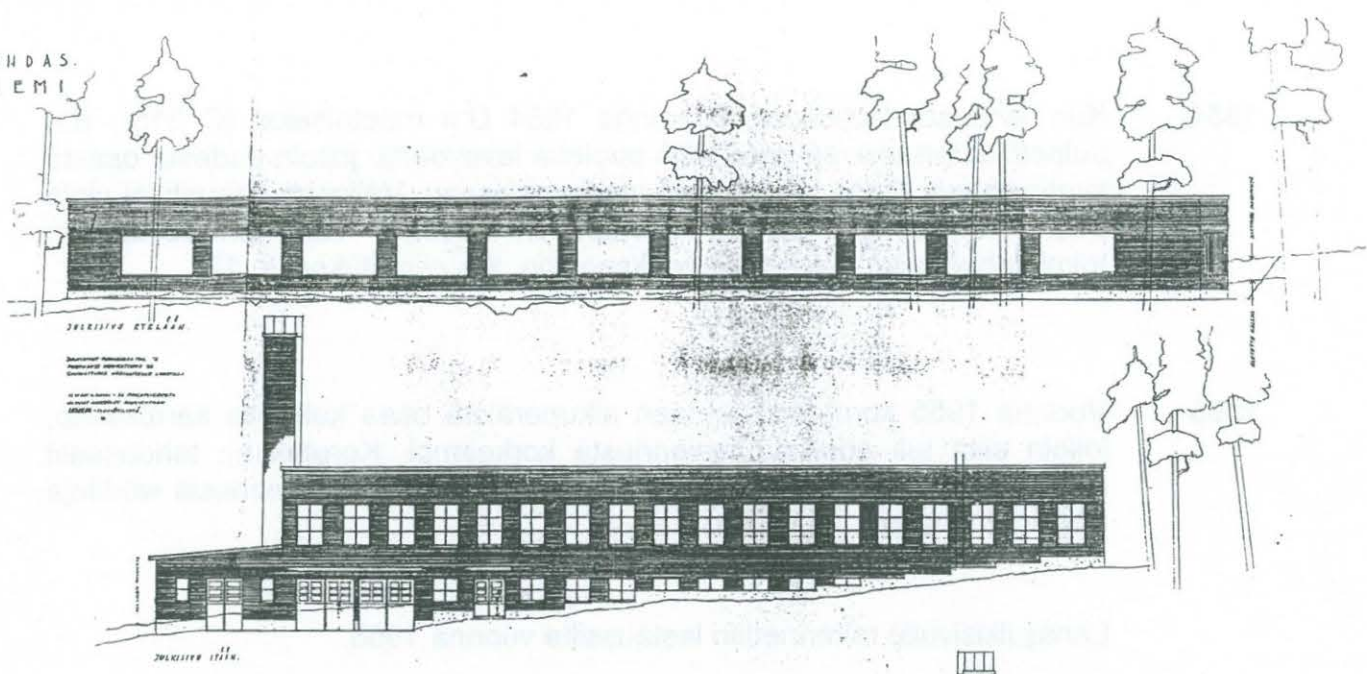
Rakennus oli muuten tasakattoinen, mutta siiven pohjoispääty oli polttoaine- ja kattilahuoneiden osalta kerrosta muuta osaa matalampi ja pulpettikattoinen. Kattilahuoneen itäisivustalla nousi savupiippu muuta rakennusta korkeammalle. Yksinkertainen punatiilijulkisivu muurattiin puhtaaksi ilman koristeita.

Tehdassalin isot ikkunat tehtiin lasitiilistä länsijulkisivua lukuunottamatta, jossa on pääasiassa kuusiruutuisia ikkunoita. Länsijulkisivulla olevien autotallien ovet ja pääsisäänkäynnit varustettiin betonikatoksella.

RAKENTEET

Tehdasrakennuksessa on kantava teräsbetonirunko. Sekä vapaasti että ulkoseiniin upotetut betonipilarit ja -palkit kantavat betoniväli- ja yläpohjaa, jonka yläreuna on vasojen tasalla. Väliseinät muurattiin pääasiassa myös tiilestä.

SUKKATEHDAS.
ONKINIEMI
JULKISIVUT
1:100.

313.314 1953

SUKKATEHDAS
ONKINIEMI
I:NEN KERROS
1:100

TEKIJÄN NIMI: TAMMILA
90 06567

1954 Kun tehdasta laajennettiin vuonna 1954 U:n muotoiseksi (C 315), B:n pulpettikattoista osaa korotettiin puolelta leveydeltä, jolloin uudesta osasta syntyi yhteys myös yläkerrassa vanhaan osaan. Väliosan itäpuoli jäi vielä pulpettikattoiseksi. Siiven korotettuun osaan tuli länsiseinustalle toimistohuoneita, kuten laajennukseenkin. Kts piirustukset s. 121

1955 Vuonna 1955 korotettiin tehtaan alkuperäistä osaa kahdella kerroksella, jolloin siitä tuli edellistä laajennusta korkeampi. Korotuksen tehdassalit olivat yhtenäistä tilaa, samoin siiven tilat porrashuoneen viereisiä wc-tiloja lukuunottamatta.

Länsijulkisivulle rakennettiin lastaussilta vuonna 1968.

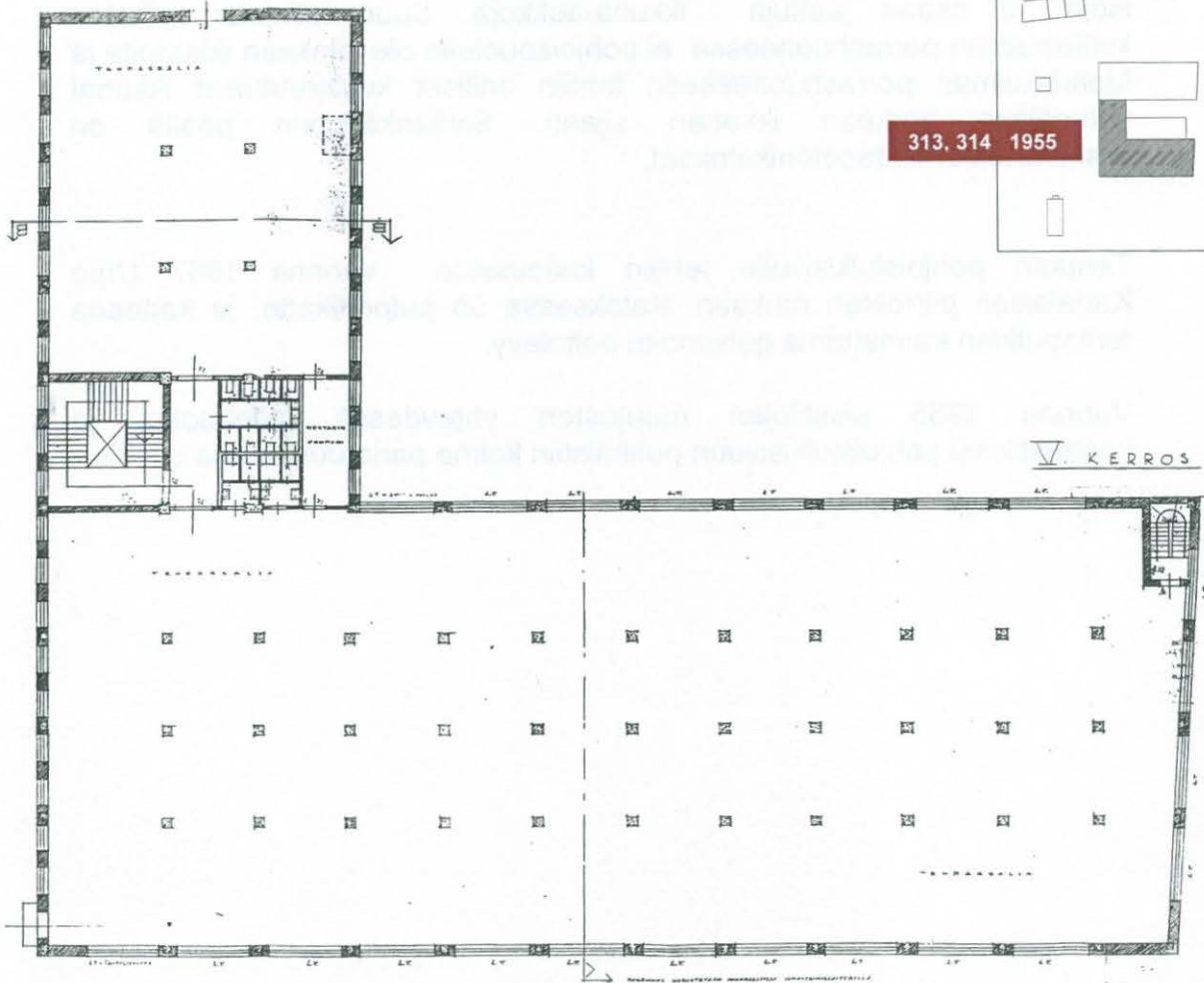
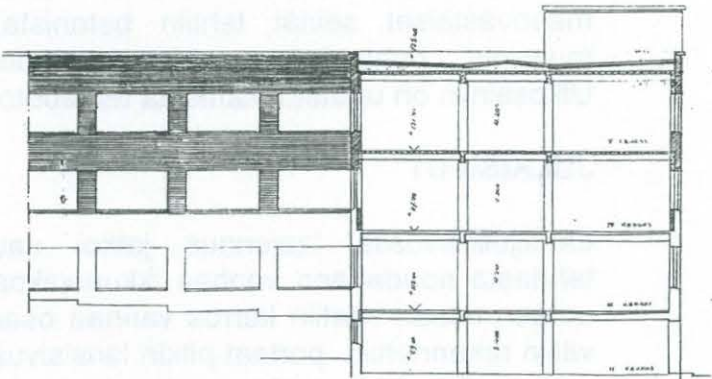
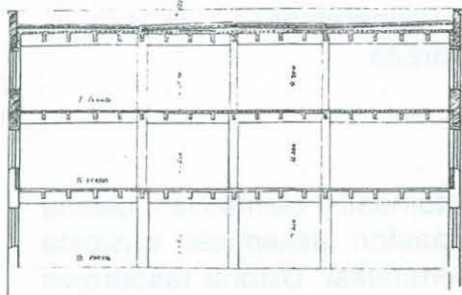
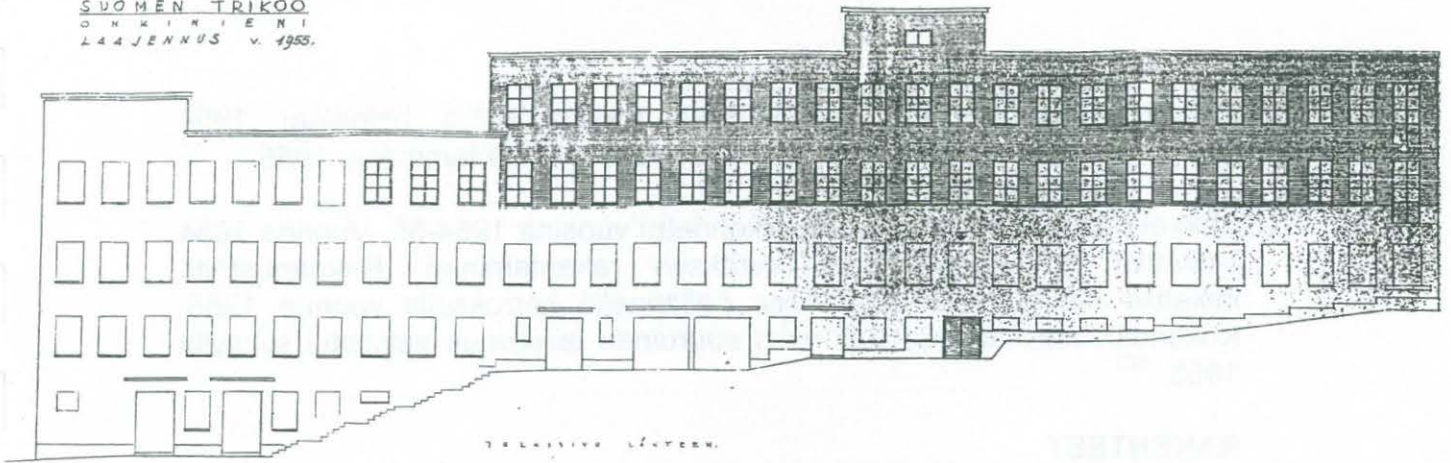
1970-luvulla 3. kerroksessa oli varastoja, 4. kerroksessa lännessä sukkapakkaamo, keskellä sukkahousuosasto ja idässä raakasukkavarasto. 5. kerroksessa oli pyörosukkaosasto ja sen apuosasto siivessä.

NYKYTILANNE

Tehdassaleja on jaettu vuokaralaisille pienemmiksi tiloiksi, joita on kunnostettu.

Kuva 48. Tehdas lounaasta.

C 315 Rakennuslupa 18.8.1954 piirustukset Veikko Kallio heinäkuu 1954
Rakennuslupa 9.2.1955 piirustukset Veikko Kallio tammikuu 1955

Sukkatehtaan pohjoisin osa on rakennettu vuosina 1954-55. Vuonna 1954 aloitettiin kolmen alimman kerroksen rakentaminen. Rakennustöitä jatkettiin korottamalla uutta osaa neljännellä kerroksella vuonna 1955. Kokonaisuudessaan 25 025 m³:n suuruinen laajennus valmistui syksyllä 1955.¹⁷⁵

RAKENTEET

Rakennuksessa on kantava teräsbetonirunko. Pohjakerroksen maanvastaiset seinät tehtiin betonista. Maanpäälliset ulkoseinät on muurattu puhtaaksi punatiilestä kuten vanhemmassa osassakin. Ulkoseiniin on upotettu kantavia teräsbetonipilareita.

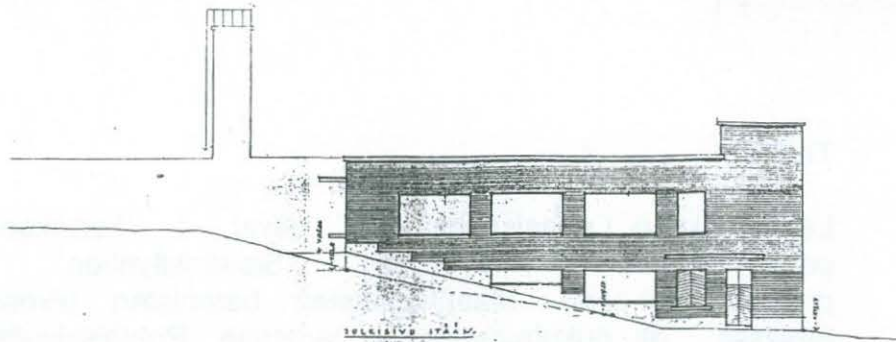
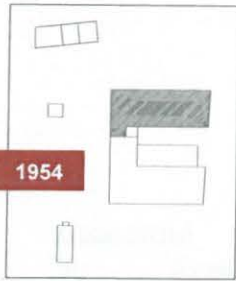
JULKISIVUT

Länsijulkisivussa laajennus jatkoi saumattomasti olemassa olevaa tehdasta noudattaen vanhaa ikkunajakoa. Maaston laskemisen ansiosta uuteen osaan saatiin kerros vanhaa osaa alemmaksi. Ulkona tasoerojen väliin rakennettiin portaat pitkin länsisivua. Yksinkertaisesta tiilijulkisivusta nousevat muuta rakennusta korkeammalle porrastornit koillis- ja luoteiskulmissa. Eteläseinässä on käytetty lasitiili-ikkunoita muutamaa 15-jakoista ikkunaa lukuun ottamatta. Muuten rakennuksessa on pääosin isoja 15 osaan jaettuja ikkuna-aukkoja. Suunnitelmista poiketen koilliskulman porrashuoneessa ei pohjoispuolelle ole lainkaan ikkunoita ja luoteiskulman porrashuoneeseen tehtiin erilliset kuusiruutuiset ikkunat yhtenäisen korkean ikkunan sijaan. Sisäänkäyntien päällä on yksinkertaiset teräsbetonikatokset.

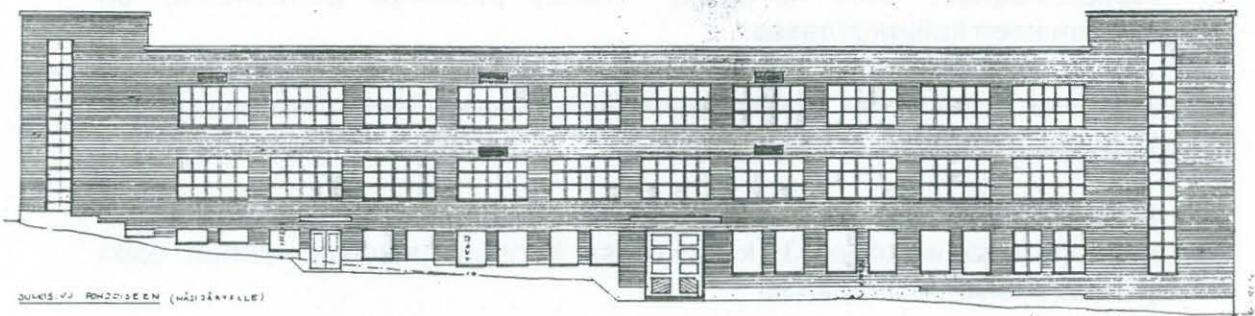
Tehtaan pohjoisjulkisivulle tehtiin lastaussilta vuonna 1967 Urpo Karjalaisen piirrosten mukaan. Katoksessa on pulpettikatto, ja katteena teräsputkien kannattama galvanoitu aaltolevy.

Vuonna 1985 sisätilojen muutosten yhteydessä laitehuolto- ja korjaustilaksi pohjoisjulkisivuun puhkaistiin kolme paria uusia isoja ovia.

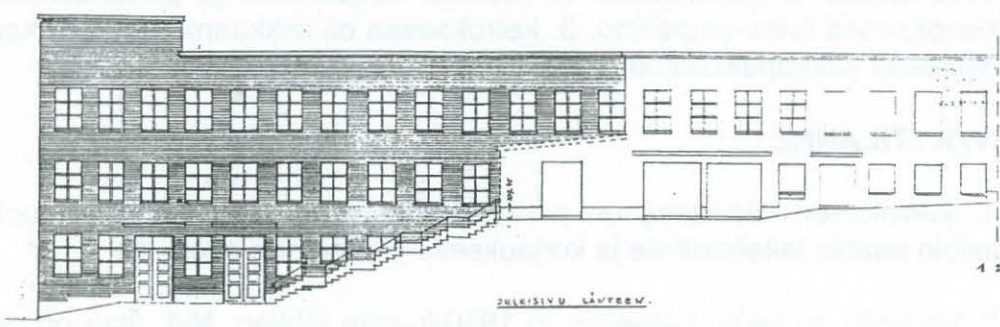
315 1954

PUKISTIVU IYÄLM.

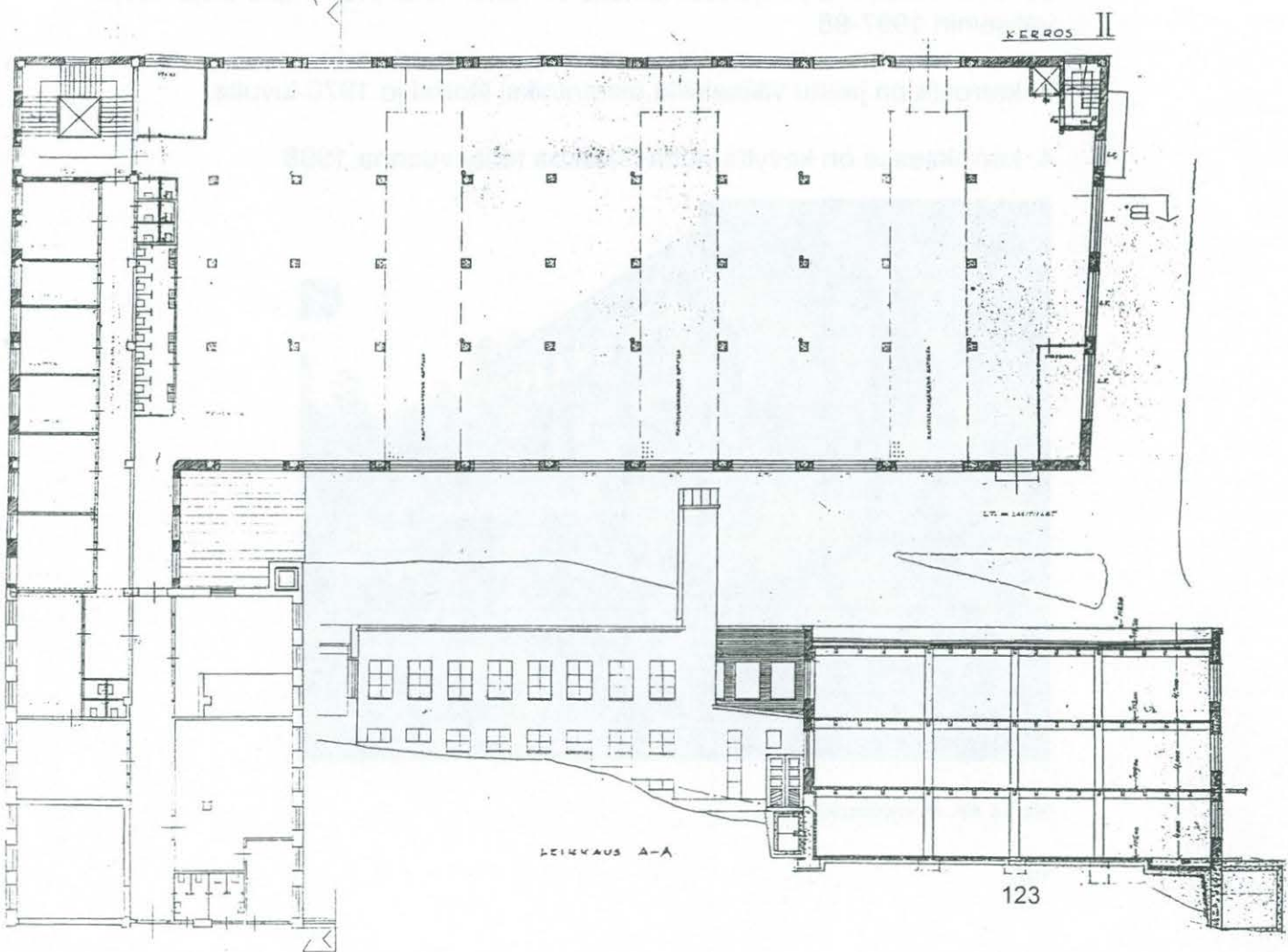

PUKISTIVU ROKKIDISEEN (NÄKISÄYKÄLE)

PUKISTIVU LÄYTYEN.

1 : 100.

KERROS II

PUKISTIVU A-A

TILAT

Laajennuksen pääsisäänkäynnit olivat 1. kerroksessa luoteessa porrashuoneen yhteydessä. Sisäänkäyntien välissä oli portinvartijanhuone. Maanvastaisten betonisten ulkoseinien puolella etelässä oli pukuhuoneita ja varastoja. Pohjoissivulla oli värjäämö, ruokailuhuoneet sekä varastoja. Toinen pienempi porrashuone on rakennuksen koilliskulmassa.

Toisessa kerroksessa tehdassalista oli lännessä erotettu konttori- ja wc-tiloja sekä kahvihuone keittiöineen.

Kolmas ja neljäs kerros olivat myös isoa tehdassalia ja lännessä oli rivi konttoreita ja wc-tiloja. 3. kerroksessa konttorit jatkuivat vanhan osan yksikerroksisen osan päälle.

1970-luvulla 1. kerroksessa oli ruokala, korjaamoita ja pukuhuoneita. 2. kerroksessa toimi ompelimo. 3. kerroksessa oli leikkaamo. 4. kerroksessa lännessä sukkapakkaamo ja idässä ompelimo.

NYKYTILANNE

1. kerrokseen itäpäässä on purettu 1985 varastojen seiniä ja ruokala, jolloin saatiin laitehuollolle ja korjaukselle yhtenäinen avoin tila.

2. kerrosta on jaettu väliseinin jo 1950-luvulta lähtien. Nyt tilaa on rajattu kanaverkolla sekä pohjoisseinämälle on rakennettu pienempiä tiloja kevyin väliseinin 1997-98.

3. kerrosta on jaettu väliseinillä pienemmiksi tiloiksi jo 1970-luvulla.

4. kerroksessa on kevyttä uutta tilajakoa tehty vuonna 1998.

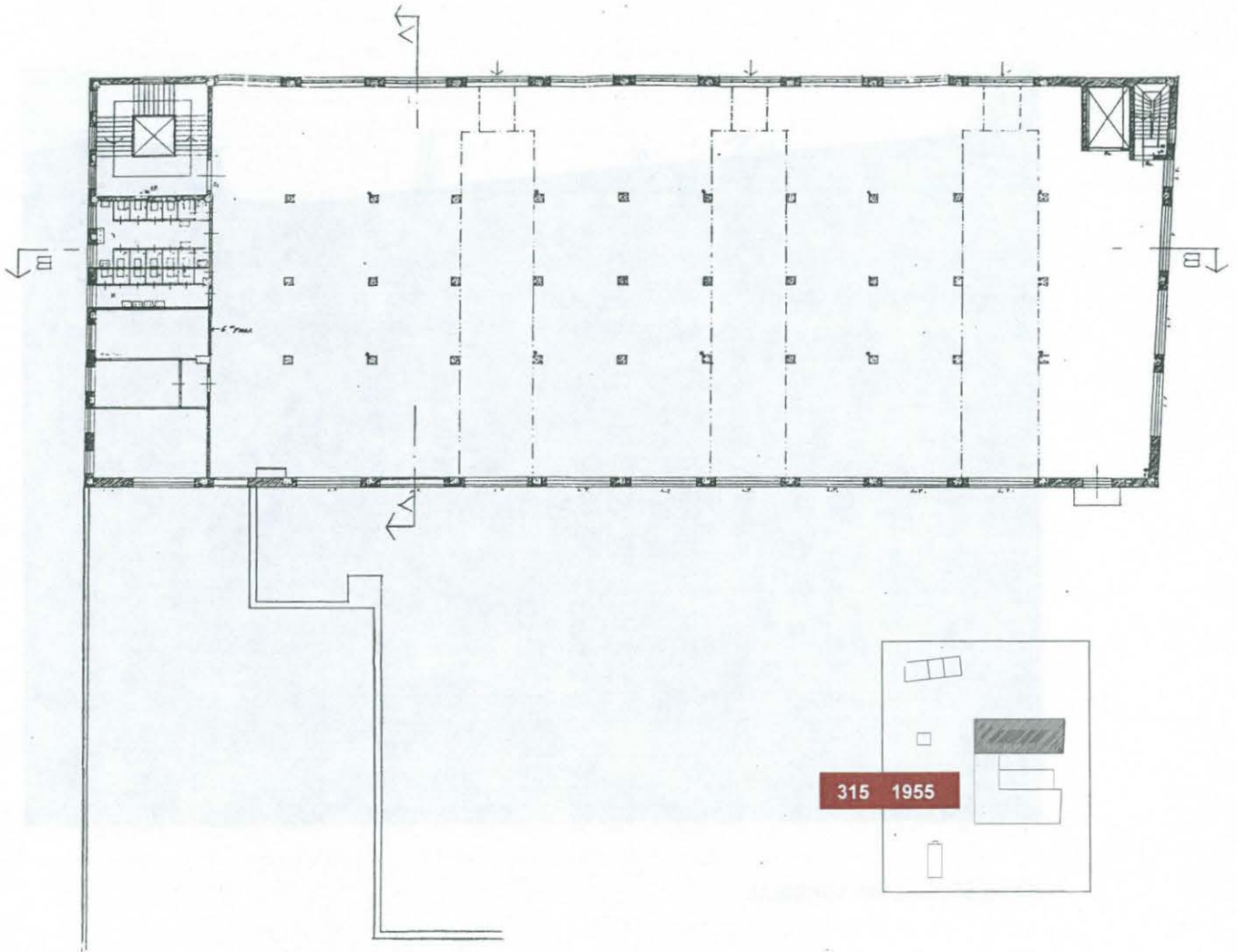
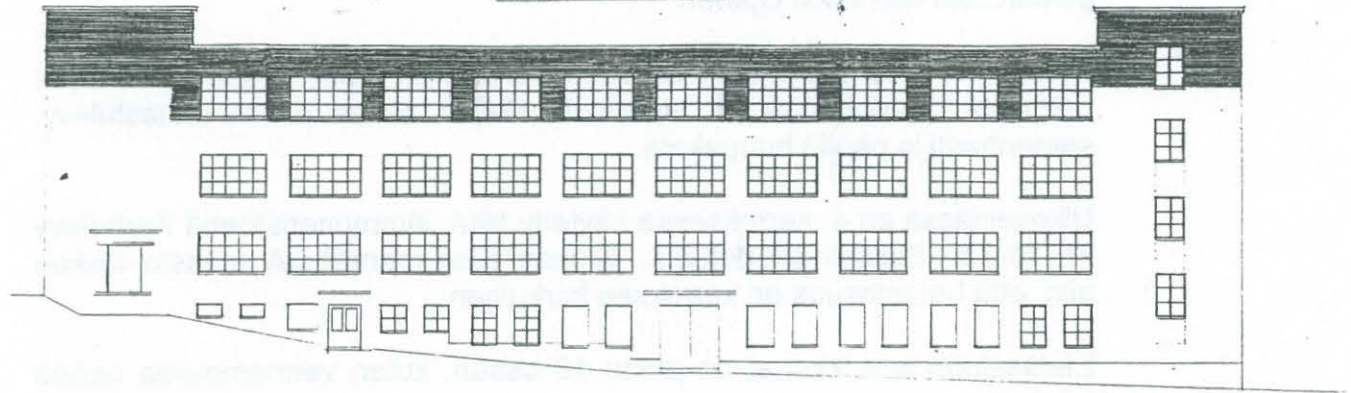
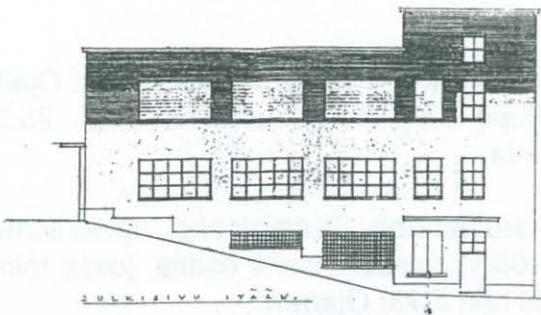

Kuva 49. Pohjoisjulkisivua.

ÖNKIVIEMI
1/ 801 / VIII

1/100.

1955

315 1955

D

Rakennuslupa 24.4.1968 piirustukset Erkki Ojanen 11.3.1968
Rakennuslupa 5.6.1987 piirustukset K.M. 25.3.1987, 15.4.1987 portaan peitto laattalla

Hienosukkatuotannon lisäämiseksi Onkiniemen tehdasta laajennettiin vuonna 1968 yksikerroksisella osalla, jossa toimi värjäämö. Laajennuksen piirustukset teki Erkki Ojanen.

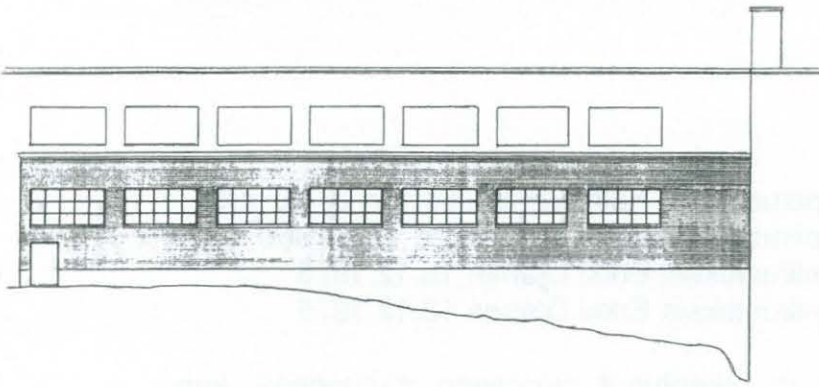
Kantavana rakenteena ovat teräsbetonipilarit, ja –palkit. Alapohja on myös betonista. Yläpohjassa on siporex-lankkujen päällä 5 cm uralastulevy, sementointi ja päällä huopakate.

Ulkoseinässä on 4. kerroksessa käytetty tiiltä, lämmöneristeenä Karhulevy KL-16-7,5. Sokkeli on betonia, länteen päin mentäessä maasto laskee niin, että betoniosuus on kerroksen korkuinen.

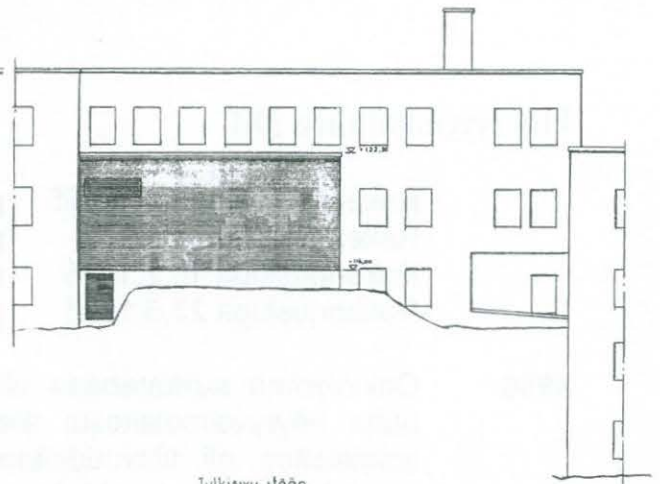
Eteläseinän isot ikkunat on jaettu 15 osaan, kuten vanhemmissa osissa tehdasta .

Kuva 50. Entinen värjäämö.

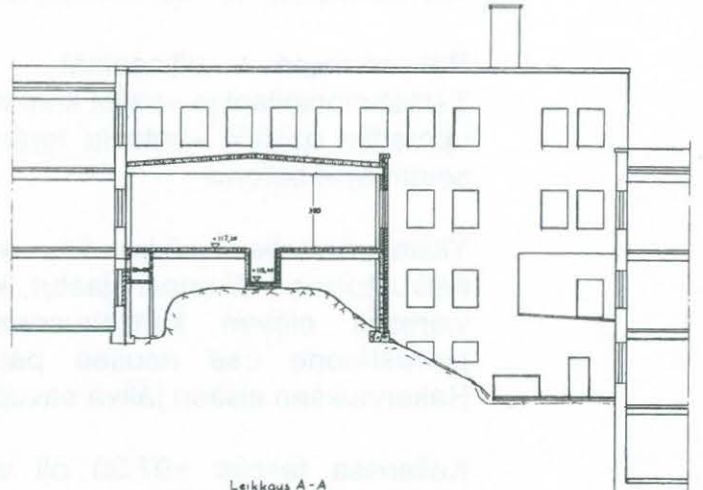
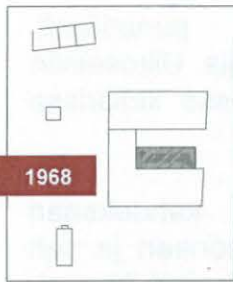

Julkisivu pohjaan

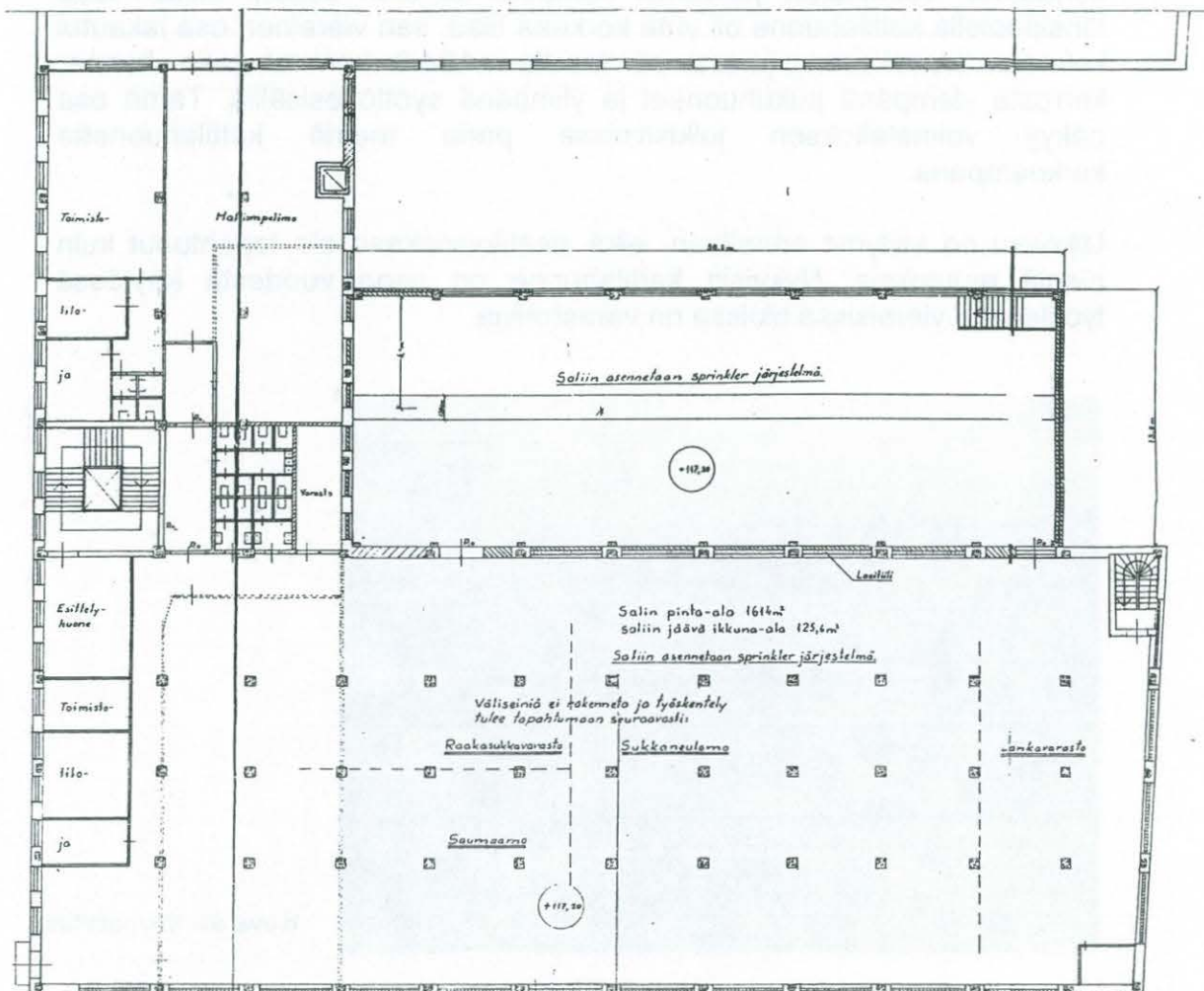
Julkisivu itään

D 1968

Leikkous A-A

Suomen Triko Oy-Ab, Onkiniemi
1/801/VIII Sukkavarjöömä 1:100

RS 86712

Höyryvoimalaitos 381

Rakennuslupa 16.11.1955	piirustukset Halme/P.Jauhiainen 28.10.1955
Rakennuslupa 9.3.1960	piirustukset Pertti Jauhiainen 12.1.1960
Rakennuslupa 18.2.1976	piirustukset Erkki Ojanen 18.12.1975
Rakennuslupa 23.6.1976	piirustukset Erkki Ojanen 18.12.1975

1956

Onkiniemen sukkatehdas oli jo rakentunut nykyiseen muotoonsa, kun uutta höyryvoimalaitosta alettiin rakentaa. Vuonna 1956 valmistunut voimalaitos oli tilavuudeltaan 7925 m³. Pyynikiltä tuotu Steinmüller-suurtehokattila korvasi tehtaan kolme vanhempaa kattilaa.¹⁷⁶

Rakennuksen ulkoseinät muurattiin puhtaaksi punatiilistä. Teräsbetonipilarit ja –palkit kantavat betonisia väli- ja yläpohjia. Ulkoseiniin upotettiin osittain kantavia teräsbetonpilareita. Maanalaisessa kellarissa seinät ovat betonia.

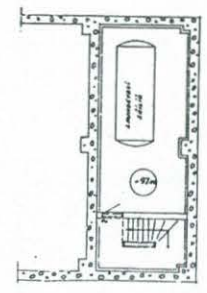
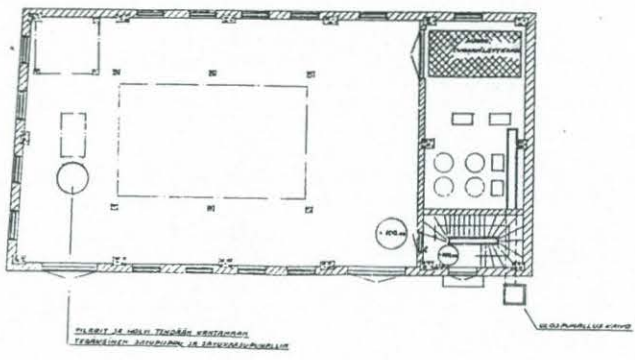
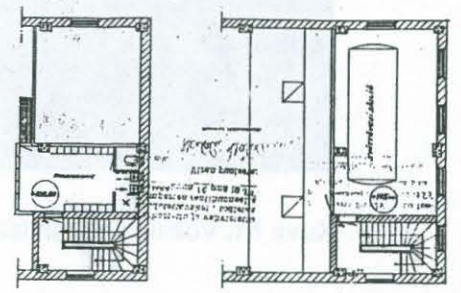
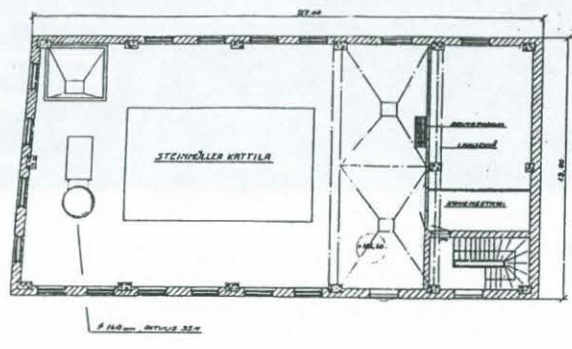
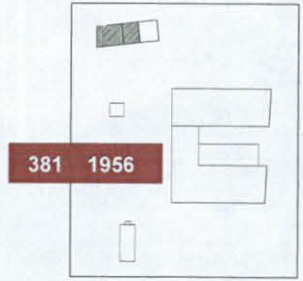
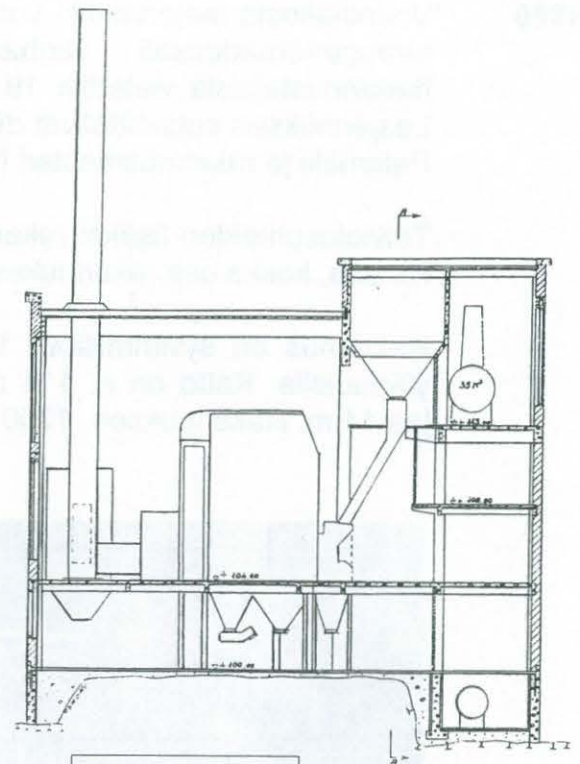
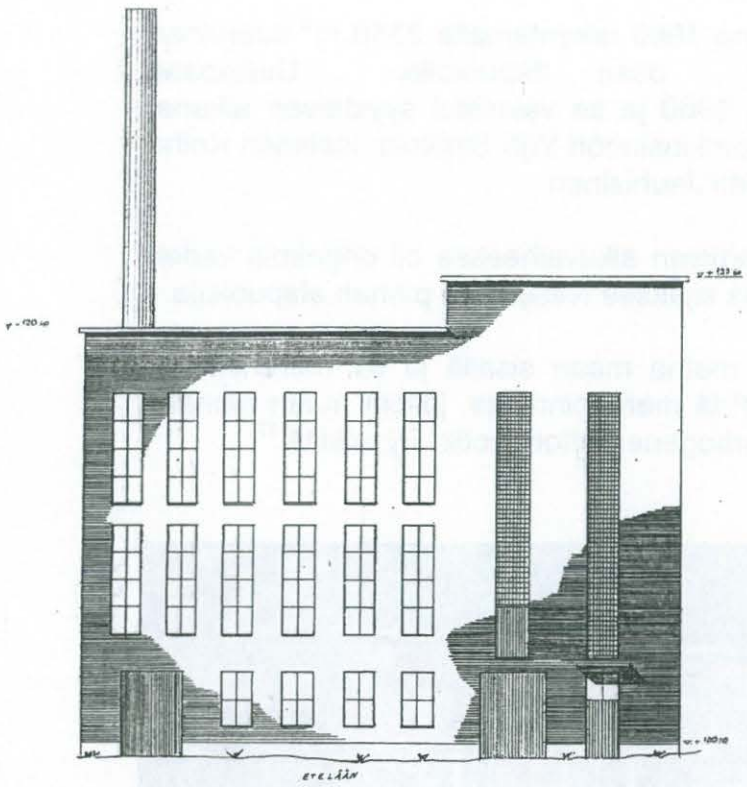
Yksinkertaiselle julkisivulle antavat ilmettä korkeat kahdeksaan neliruutuiseen ikkunaan jaetut ikkuna-aukot sekä porrashuoneen ja sen vieressä olevan kattilahuoneen korkeat yhtenäiset lasitiili-ikkunat. Porrashuone osa nousee pari metriä muuta osaa korkeammaksi. Rakennuksen sisään jäävä savupiippu tehtiin teräksestä.

Kellarissa tasolla +97.00 oli vedenotto. Maantasossa +100.00 olivat korjaamot. Voimalaitos jakaantui tilallisesti kahteen osaan. Siinä missä länsipuolella kattilahuone oli yhtä korkeaa tilaa, sen viereinen osa jakautui kolmeen kerrokseen, joissa oli tasolla +104.6 konemestarin huone, kerrosta ylempänä pukuhuoneet ja ylimpänä syöttövesisäiliö. Tämä osa näkyy voimalaitoksen julkisivuissa paria metriä kattilahuonetta korkeampana.

Ulkoasu on säilynyt ennallaan, eikä sisätiloissakaan ole tapahtunut kuin pieniä muutoksia. Nykyisin kattilahuone on osan vuodesta käytössä työtilana ja viereisissä tiloissa on varastotilaa.

Kuva 51. Voimalaitos.

1960

Voimalaitosta laajennettiin vuonna 1960 rakentamalla 2350 m³ suuruinen turbogeneraattorisali vanhan osan itäpuolelle. Uudisosan harjannostajaisia vietettiin 19.5. 1960 ja se valmistui syystalven aikana. Laajennuksen suunnittelivat diplomi-insinööri Yrjö Sirkkola, insinööri Koitto Palomäki ja rakennusmestari Pertti Jauhiainen.

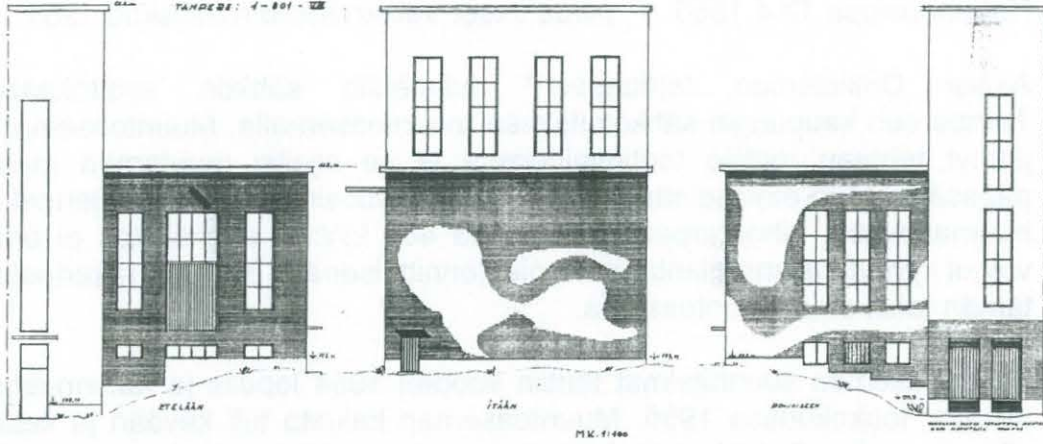
Talviolosuhteiden lisäksi rakentamisen alkuvaiheessa oli ongelmia veden kanssa, koska osa rakennuksesta sijaitsee Näsijärven pinnan alapuolella.

Rakennus on syvimmillään 11 metriä maan sisällä ja 91 merenpinnan yläpuolella. Katto on n. 114 metriä merenpinnasta, jolloin maan pinnalle jää 11 m. Rakennuksen 1200 turbogeneraattori tuotiin Pyynikiltä.¹⁷⁷

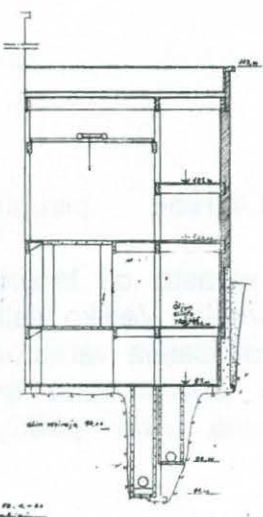
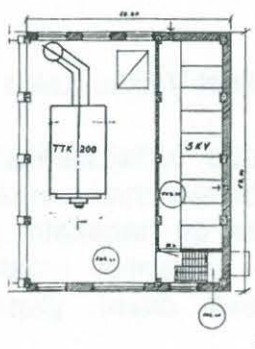
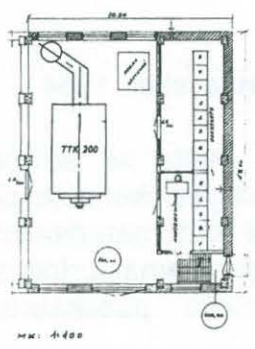
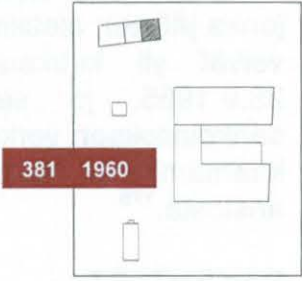
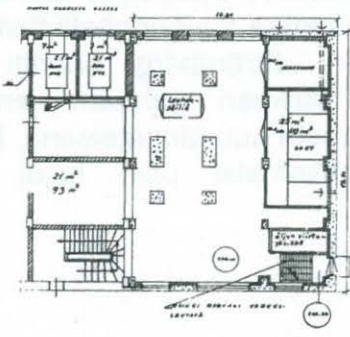
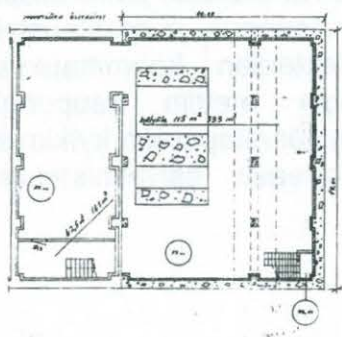

Kuva 51. Voimalaitoksen laajennus.

SUOMEN TRUKKO OY-AB
 VOIMALAITOKSEN LAAJENNUS
 TAIKARU: 4-801-12

TAIKARU 12-12
 O. E. J.

TAIKARU 12-12
 O. E. J.

Muuntohuone

Rakennuslupa 13.4.1955 piirustukset Veikko Kallio maaliskuu 1954

Aluksi Onkiniemen tehtaaseen yhdistettiin sähkön syöttökaapeli Tampereen kaupungin sähkölaitoksen muuntoasemalta. Muuntoasema oli jäänyt tehtaan tontille tontinvaihdossa ja se sijaitsi muutaman metrin päässä tehtaan eteläseinästä. Kun tehdasta vuosina 1955-56 laajennettiin huomattavasti, tehontarpeen kasvaessa 400 kW:ksi sähkölaitos ei enää voinut tyydyttää energiantarvetta pienjännitteisenä. Tehtaalle rakennettiin tämän takia oma muuntoasema.

Muuntoaseman suunnitelmat tehtiin vuoden 1954 lopulla ja rakennustyöt alkoivat toukokuussa 1955. Muuntoaseman kalusto tuli kevään ja kesän aikana, mutta Strömbergin tehtaast lupasivat 400 V jakelutaulun vasta heinäkuun 9. päivä 1955. Tehtaan oma kuorma-auto haki taulun Vaasasta, jotta se ehdittäisiin asentaa ennen alusvaateosaston työskentelyn aloittamista. Muuntoaseman rakennusaikataulu myöhästyi paljon. Taulu saatiin asennettua ja jakelu sen kautta käynnistettyä 16.7.1955. Muuntoaseman tilavuus oli 353 m³.

Muuntoaseman sisäpuoliset rappaustyöt valmistuivat elokuun puolivälissä, jonka jälkeen alettiin asentaa suurjännitelaitteita. Asennus- ja maalaustyöt veivät yli kuukauden. Strömberg suoritti laitteiden koemittauksen 28.9.1955, ja sen jälkeen tehtaan energia otettiin kaupungin sähkölaitoksen verkostosta suurjännitteisenä. Pienjännitepuolen kytkimien kääntäminen muuntoasemalle päin sujui nopeasti esivalmistelujen ansiosta.¹⁷⁸

RAKENTEET

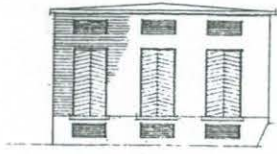
Ulkoseinät tehtiin kennotiilistä. Myös väliseinät ovat tiilirakenteiset. Muuntohuoneessa yläpohjassa on kantava teräsbetonbetoniholvi, lämmöneristeeksi laitettiin koksimumskaa jonka päälle valettiin raudoitettu betonilaatta.

Varasto 371

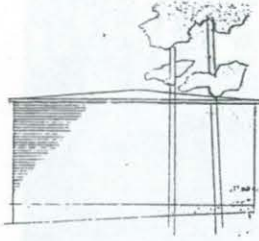
Rakennuslupa 14.4.1954 piirustukset Veikko Kallio maaliskuu 1954

Puurakenteinen varasto oli tarkoitettu väliaikaiseksi, mutta se seisoo vieläkin tontin kulmalla. Veikko Kallion suunnittelemassa yksinkertaisessa suorakaiteen muotoisessa varastossa on harjakatto ja kattomateriaalina rimoitettu huopa. Julkisivuissa on vaaleaksi maalattu lomalaudoitus. Ainoana koristeena ovat päädyissä ovien yläpuolella puolikaaren muotoiset ikkunat.

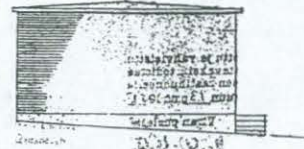
SUOMEN TRIKOO
 OVKINIEMI
 MEYTONHOONNE

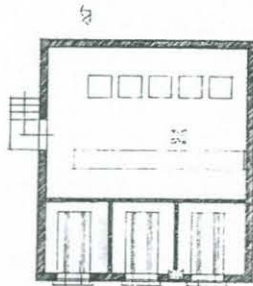
JULKISIVU LÄNTIEN

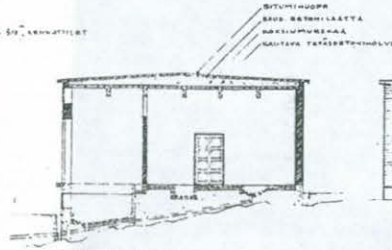
JULKISIVU ETELÄN

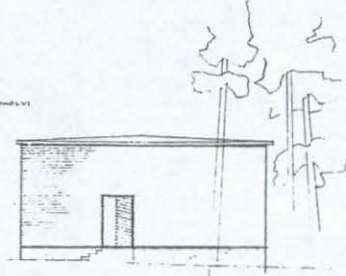
SIKALASIVU ITÄN

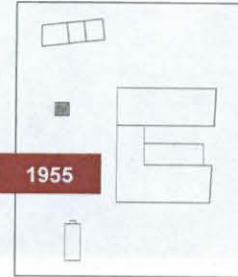
1/2

LEIKKUS A-A

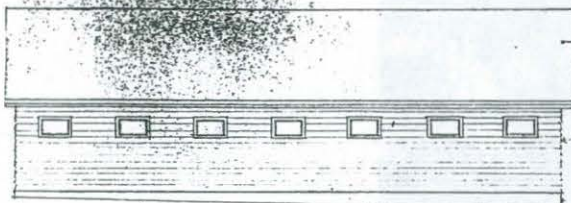

JULKISIVU PÖYDÖSKÄN

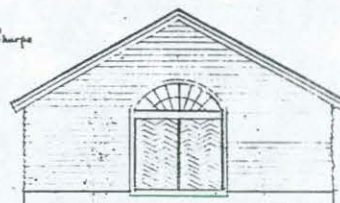

M 1955

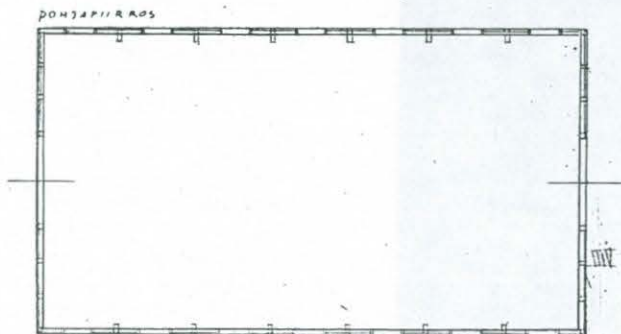
SUOMEN TRIKOO
 OVKINIEMI

SIVUT

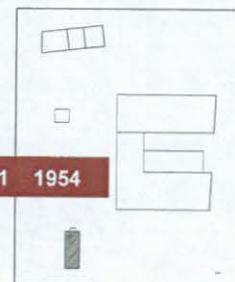

PÄÄDYT

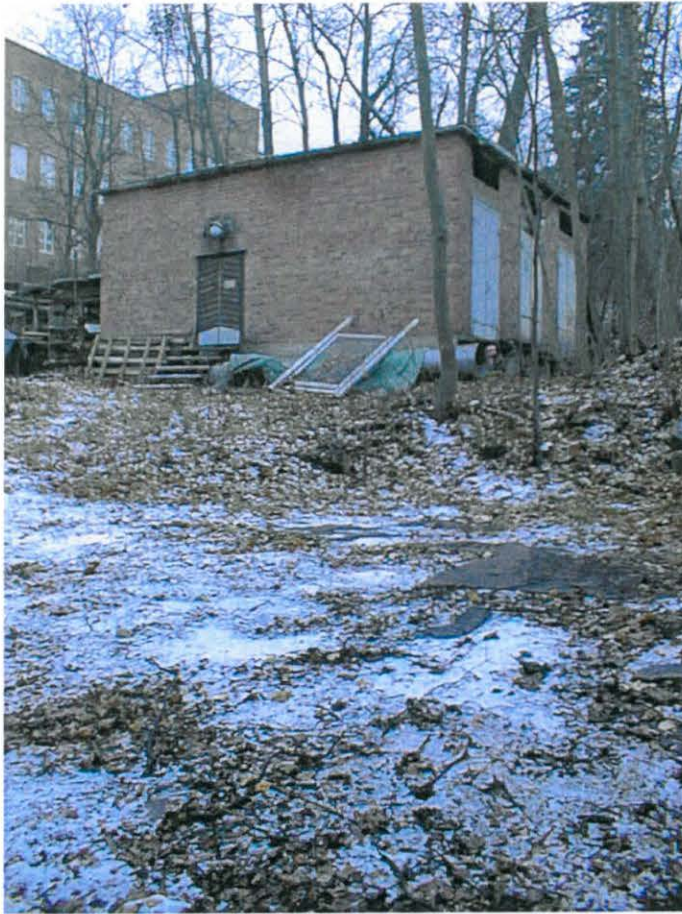

PÖYDÖSKÄN

371 1954

Piirustusten mk 1:300

Kuva 52. Muuntoasema.

Kuva 53. Varasto.

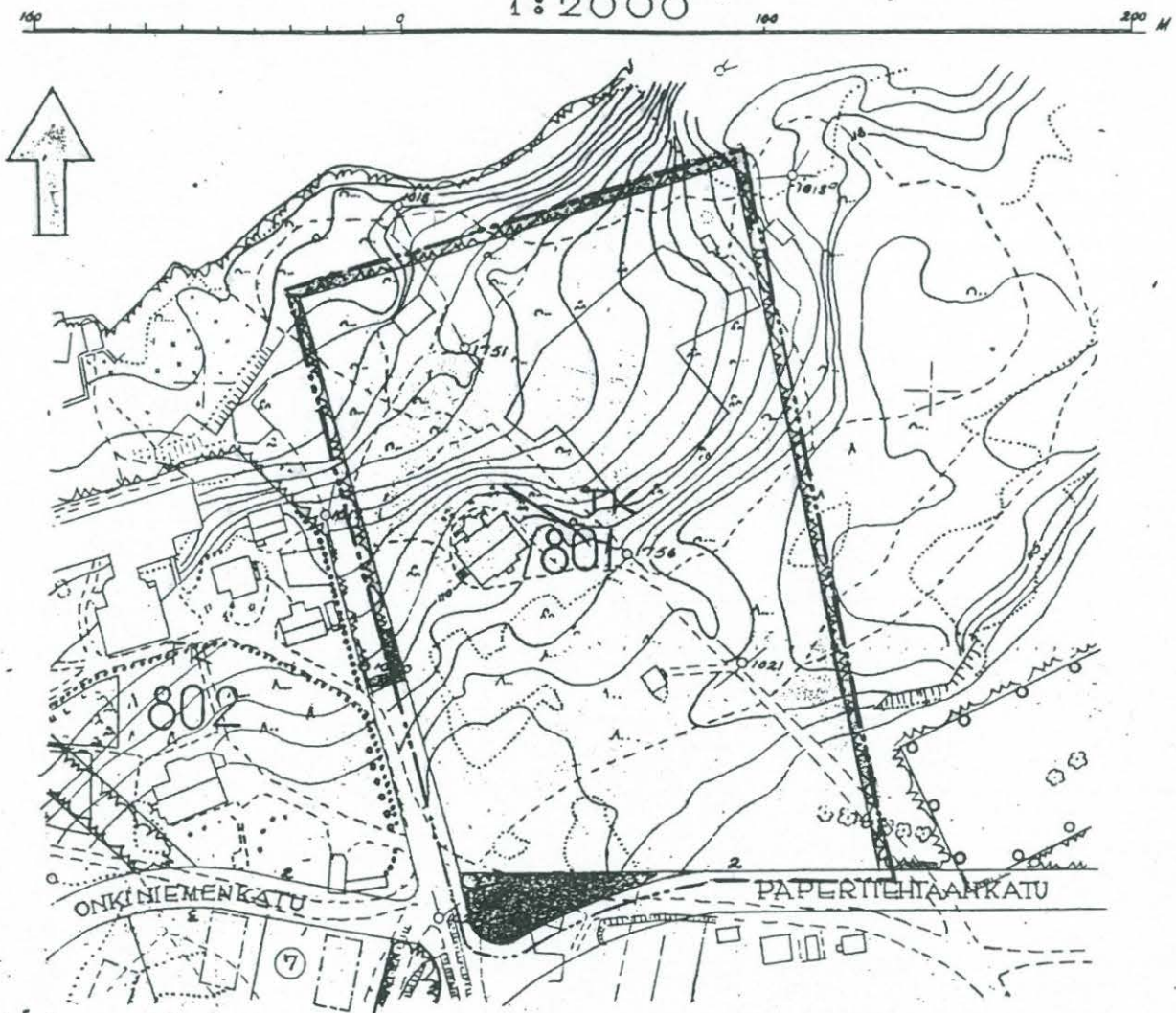
ASEMAKAAVA

Onkiniemen asemakaava on vuodelta 1953. Siinä tehdasalue on määritelty tehdaskortteliksi, johon saa rakentaa teollisuusrakennuksia. Tehdaskuoneista palonkestävästi eristettyyn rakennuosaan saa tehdä asuntoja henkilökunnalle, jonka alituinen läsnäolo on laitoksen toiminnalle välttämätöntä. Tehokkuus tontilla on 3.50.

TAMPERE

VIII KAUPUNGINOSAN KORTTELIN № 801 ASEMAKAAVAMÄÄRÄYSTEN MUUTOS

1 : 2000

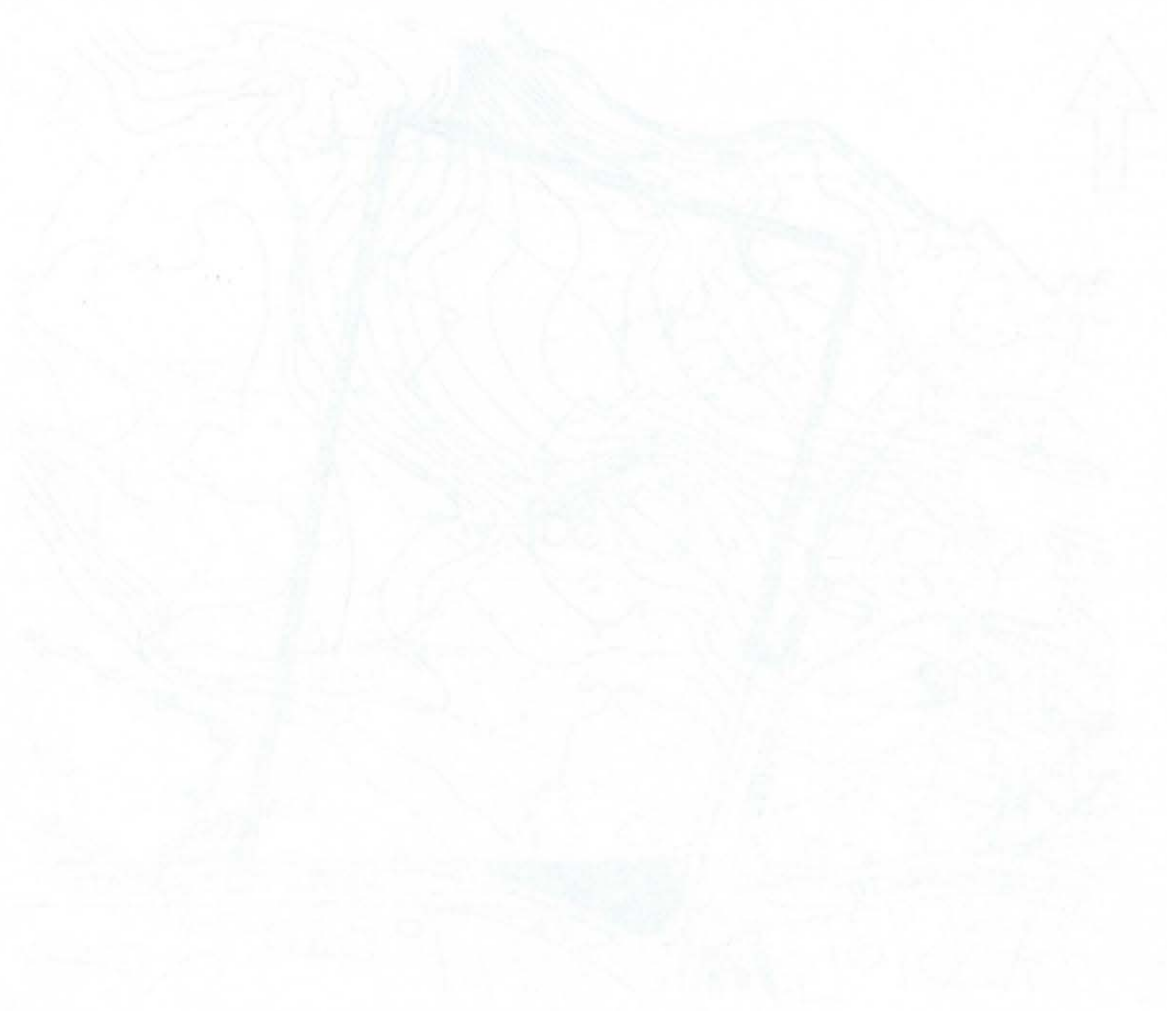

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

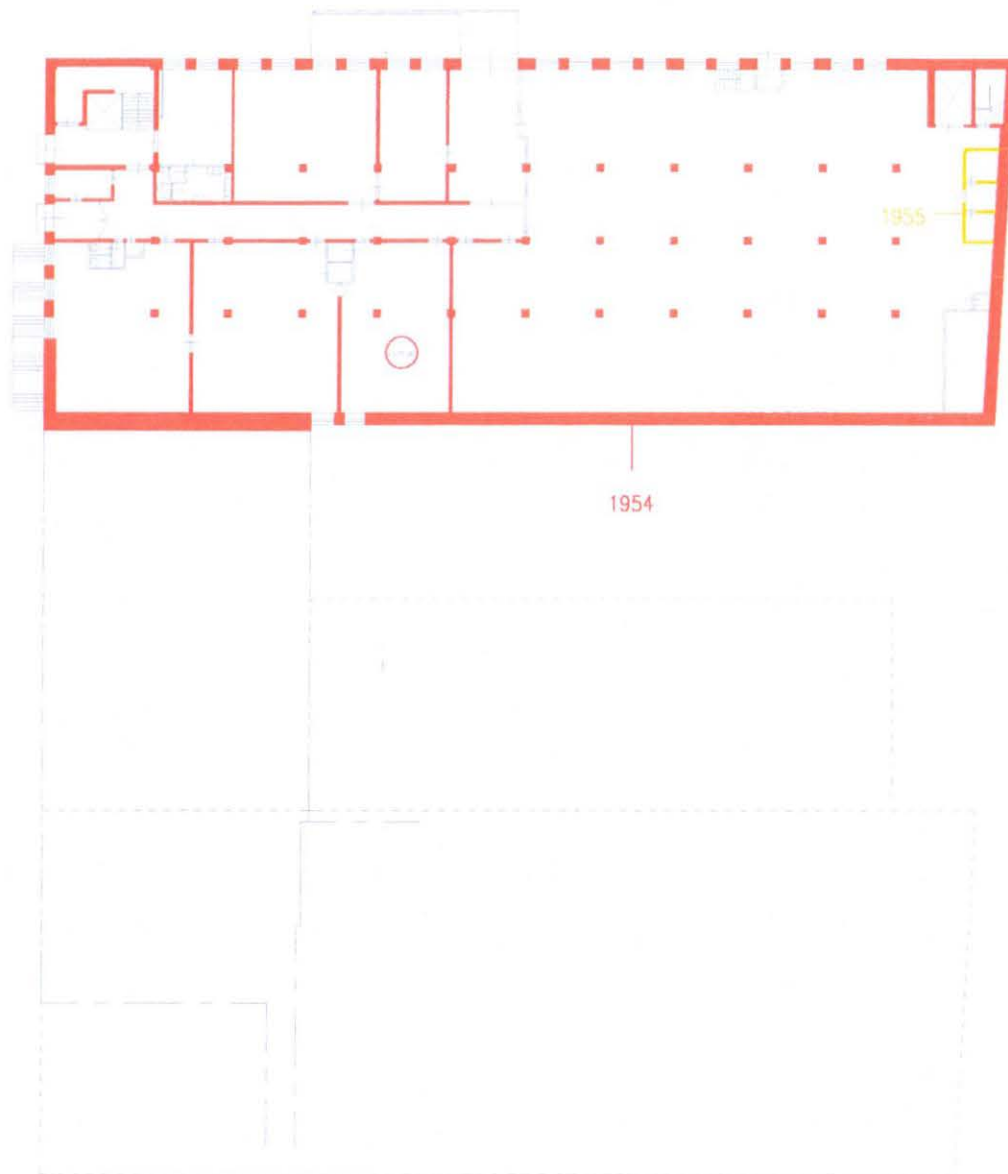
TAMPERE

... ..
... ..
... ..

1950

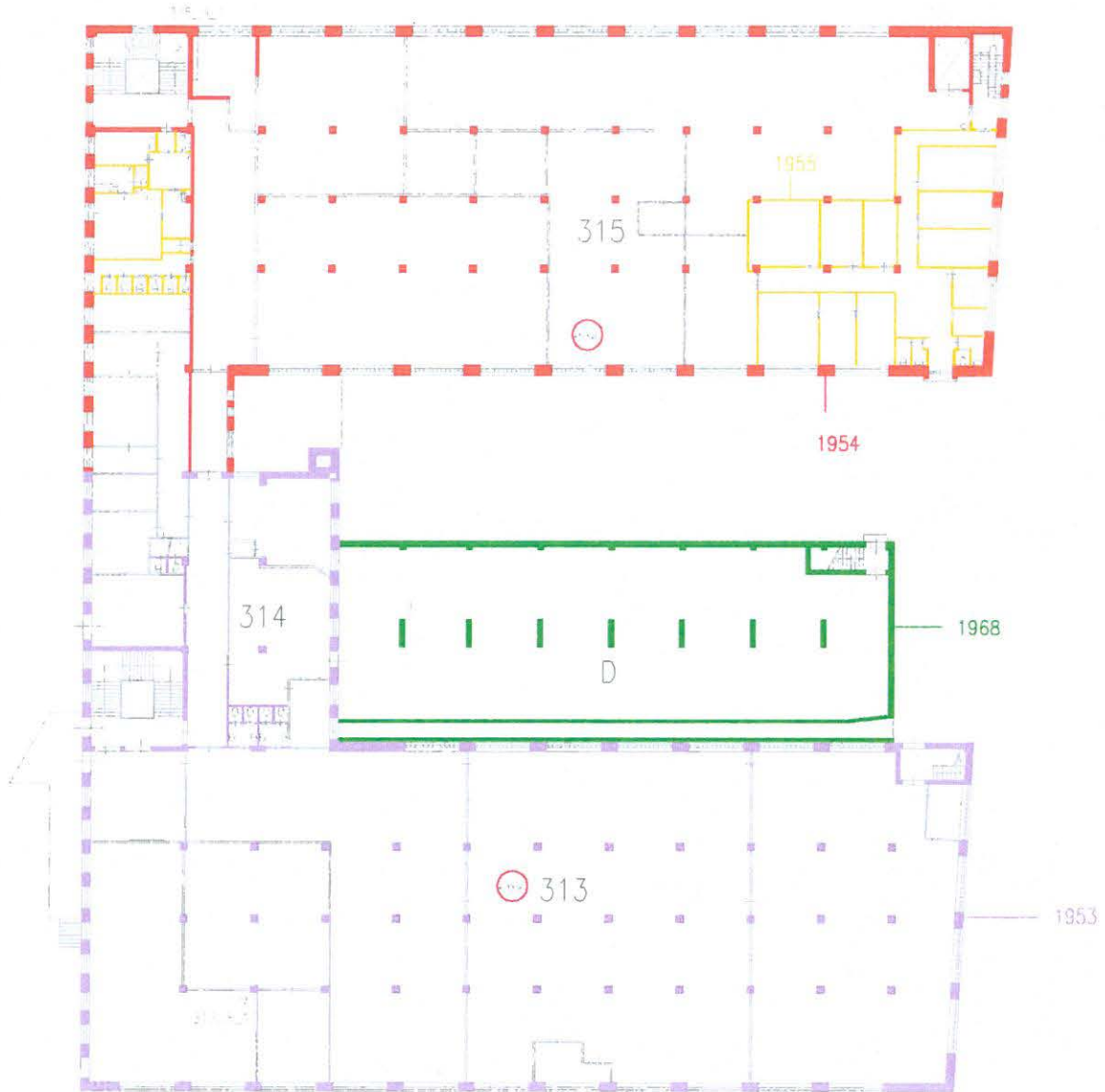
ONKINIEMI
ON1
1/500
19.10.1995
päivitys Inga Vuorinen

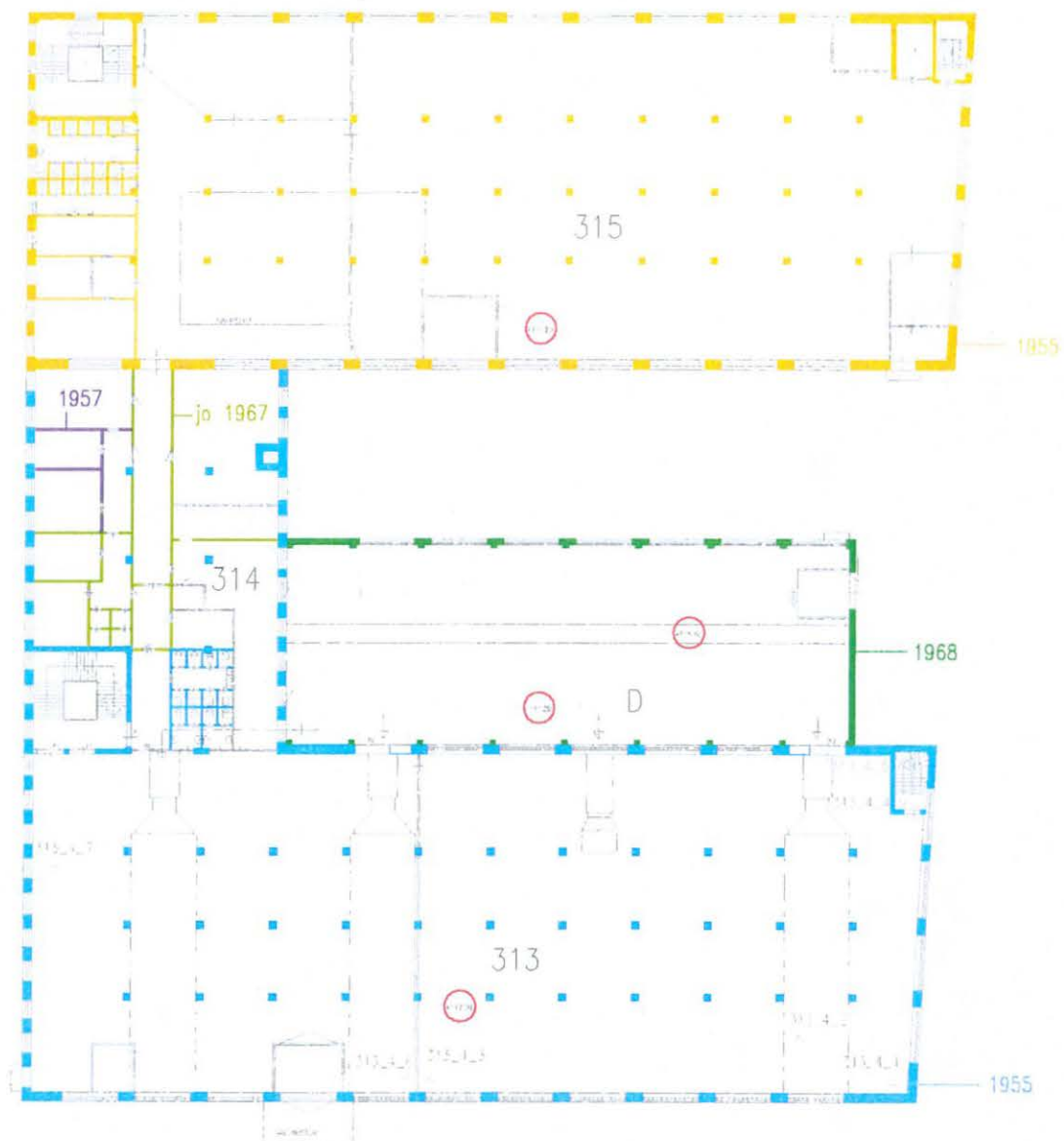
ONKINIEMI
ON2
1/500
19.10.1995
päivitys Inga Vuorinen

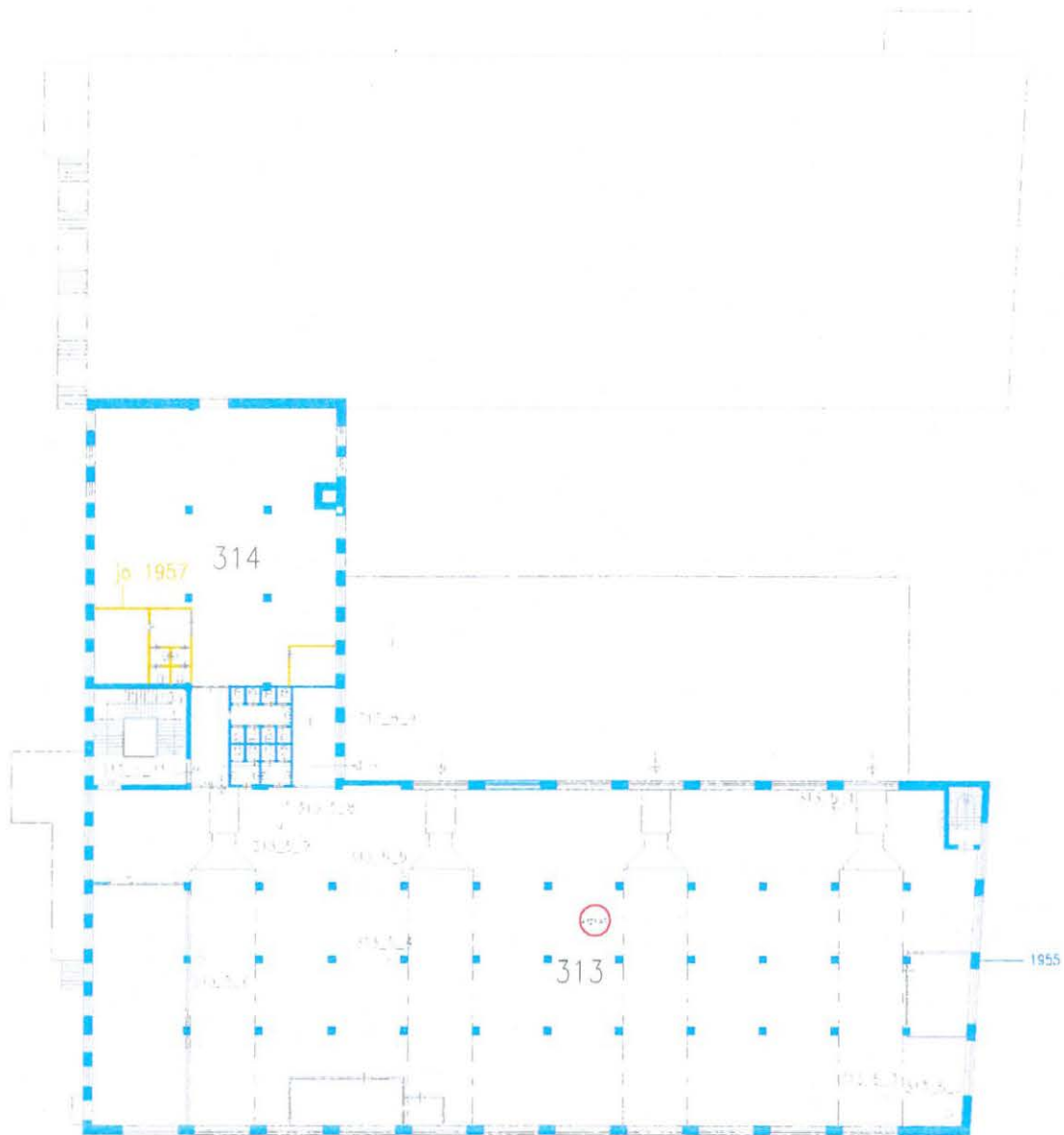
ONKINIEMI
ON3
1/500
19.10.1995
päivitys Inga Vuorinen

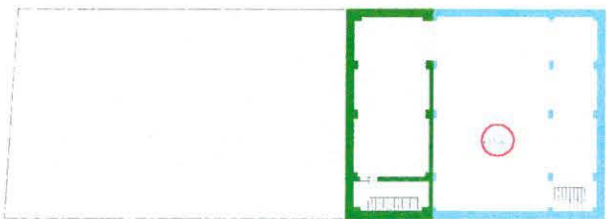
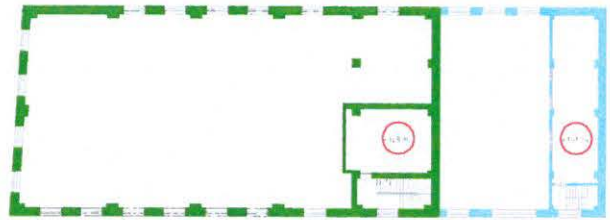
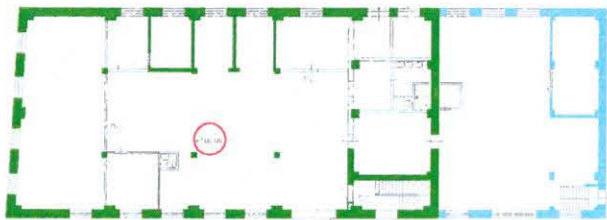
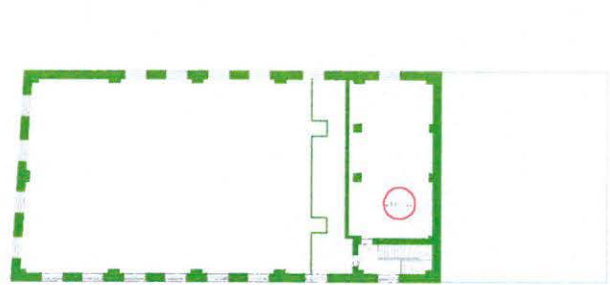
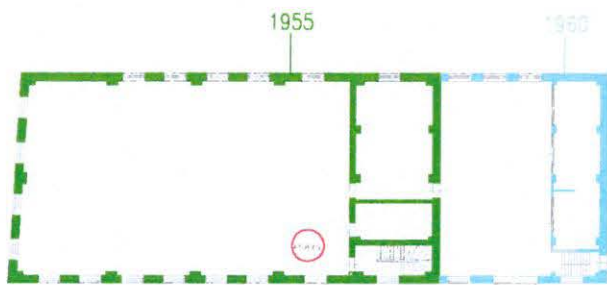
ONKINIEMI
ON4
1/500
19.10.1995
päivitys Inga Vuorinen

ONKINIEMI
ON5
1/500
19.10.1995
päivitys Inga Vuorinen

ONKINIEMI
OVI1
1/500
19.10.1995
päivitys Inga Vuorinen

Piirustusluettelo Onkiniemi Rakennusvalvonta

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustuspv	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
313+314	25.2.1953	Tammikuu 1953	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	90 06563
				Kellari	Pohjapiirros	1:100	90 06564
				1. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06565
				Itään, B-B, C-C	Julkisivu, leikkaus	1:100	90 06566
				Etelään ja länteen, A-A	Julkisivu, leikkaus	1:100	90 06567
371	14.4.1954	8.3.1954	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	90 06568
		Maaliskuu 1954	Veikko Kallio		Julkisivut, pohja, leikkaus	1:100	90 06569
315 +314	18.8.1954	Huhtikuu 1954	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	90 06570
		Heinäkuu 1954	Veikko Kallio	Pohjakerros	Pohjapiirros	1:100	90 06571
		Heinäkuu 1954	Veikko Kallio	1. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06572
		Heinäkuu 1954	Veikko Kallio	2. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06573
		Heinäkuu 1954	Veikko Kallio	Etelään	Leikkaus, julkisivu	1:100	90 06574
		Heinäkuu 1954	Veikko Kallio	Itään, pohjoiseen, länteen	Julkisivut	1:100	90 06575
315	9.2.1955	Tammikuu 55	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	90 06576
			Veikko Kallio	1. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06577
			Veikko Kallio	2. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06578
			Veikko Kallio	3. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06579
			Veikko Kallio	4. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06580
			Veikko Kallio	Etelään, A-A, B-B	Leikkaus, julkisivu	1:100	90 06581
			Itään, pohjoiseen, länteen	Julkisivut	1:100	90 06582	
Muunto- huone	13.4.1955	Maaliskuu 1955	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:500	90 06583
			Veikko Kallio	A-A, länteen, etelään, itään, pohj.	Pohjap. leikkaus, julkisivu	1:100	90 06584
313+314	24.8.1955	Heinäkuu 1955	Veikko Kallio		Asemapiirros	1:100	90 06585
			Veikko Kallio	4. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06586
			Veikko Kallio	5. kerros	Pohjapiirros	1:100	90 06587
			Veikko Kallio	Kaupungille päin, A-A	Leikkaus, julkisivu	1:100	90 06588
			Veikko Kallio	Länteen, itään	Julkisivupiirros	1:100	90 06589
381	16.11.1955	28.9.1955	Halme		Asemapiirros	1:500	90 06590
		28.10.1955	P.Jauhiainen	Tasot 97.00,100.00,104.60,108.80,	Pohjapiirros	1:100	90 06591
			P.Jauhiainen		Leikkaus	1:100	90 06592
			P.Jauhiainen	Etelään, itään	Julkisivupiirros	1:100	90 06593
		28.10.1955	P.Jauhiainen	Pohjoiseen, länteen	Julkisivupiirros	1:100	90 06594

Piirustusluettelo Onkiniemi Rakennusvalvonta

148

Rakennus	Rakenn.lupa	Piirustuspvm	Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
315+314 ei toteutunut korotus	17.4.1957	Helmikuu 1957	Veikko Kallio	5. kerros 6. kerros 7. kerros Itään, etelään Näsijärvelle Länteen	Asemapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Leikkaus, julkisivut Julkisivupiirros Julkisivupiirros	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100	90 06595 90 06596 90 06597 90 06598 90 06599 90 06600 90 06601
Roskan- polttuuni	10.7.1957 6.6.1957	26.6.1957	Lehtiö		Asemapiirros Pohjapiirros, leikkaus	1:500 1:50	90 06602 90 06603
381	9.3.1966	Huhtikuu 1954 12.1.1960	Veikko Kallio Pertti Jauhiainen Pertti Jauhiainen	Tasot 97.00,100.00,104.60,107.7 Etelään, itään, pohjoiseen	Asemapiirros Pohjapiirros, leikkaus Julkisivupiirros	1:500 1:100 1:00	85-06715 85-06716 85-06717
D	24.4.1968	11.3.1968	E. Ojanen E. Ojanen E. Ojanen E. Ojanen E. Ojanen V.Virtanen	Itään, pohjoiseen A-A Perustukset 3. kerros Seinä, yläpohja, alapohja	Asemapiirros Julkisivut ja leikkaus Julkisivut ja leikkaus Pohjapiirros Pohjapiirros Leikkausote	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100 1:25	85-06710 85-06711/1 85-06711/2 85-06712 85-06713 85-06714
313	2.10.1968	12.9.1968 11.9.1968	V.Virtanen E. Ojanen	3. kerros 4. kerros Etelään, länteen	Pohjapiirros Pohjapiirros Julkisivupiirros	1:100 1:100 1:100	85-06707 85-06708 85-06709
381	18.2.1976	18.12.1975 18.12.1975	Erkki Ojanen Erkki Ojanen	1. ja 2. kerros	Asemapiirros Pohjapiirros	1:500 1:100	85-06705 85-06706
381	23.6.1976	18.12.1975 11.5.1976	Erkki Ojanen Erkki Ojanen	1. ja 2. kerros	Asemapiirros Pohjapiirros	1:500 1:100	85-06703 85-06704
313+314	23.11.1984	25.10.1984 25.10.1984 25.10.1984 25.10.1984 25.10.1984	Heikki Koivula	1. kerros 1. kerros 2. kerros 2. kerros Pohjoiseen	Asemapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Pohjapiirros Leikkaus Julkisivupiirros	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100	85-06698 85-06699/1 85-06699/2 85-06700/1 85-06700/2 85-06701 85-06702

Piirustusluettelo Onkiniemi Rakennusvalvonta

Rakennus	Päivämäärä		Suunnittelija	Sisältö	Piirustustyyppi	Mittakaava	Piir. nro
314+315 rak.aik. js-ja tila- muutos	20.12.1985	30.8.1985	Heikki Koivula	1. kerros	Asemapiirros	1:500	86-11773
				2. kerros	Pohjapiirros	1:100	86-11774
				3. kerros	Pohjapiirros	1:100	86-11775
					Pohjapiirros	1:100	86-11776
					Leikkaus	1:100	86-11777
			Pohjoiseen	Julkisivupiirros	1:100	86-11778	
D	5.6.1987	25.3.1987	K. M.	Portaan peittäminen laatalta	Asemapiirros	1:500	87-37955
					Pohjapiirros	1:100	87-37956
					Leikkaus	1:20	87-37956
		15.4.1987	K. M.				
Telttakatos	23.10.1997	19.9.97		Heikki Koivula	Asemapiirros	1:500	97-140568
				Tilapäinen telttakatos	Aksonometria		97-140569
313	17.9.1998	28.7.1998	Inga Vuorinen	3. kerros	Asemapiirros	1:500	99145435
					Pohjapiirros	1:100	99145436
				Etelään	Julkisivupiirros	1:100	99145437

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet:

Anttila, Tupu: Pyynikki Tampereen helmi. Tampere 1995.

atlas: numerot 1.9.1953, 5/1955, 3/1956, 1/1958, 2/1960, 1/1962, 3/1962, 3/1963, 3/1964, 4/1964, 3/1965, 4/1965

Jutikkala, Eino: Tampereen historia 3. Tampere 1979.

Kotimaisen teollisuuden albumi. Helsinki 1913. (Sigurd Roos:Osakeyhtiö Suomen Trikootehdas Aktiebolag.)

Lappalainen, Piippa & Almay, Mirja: Kansakunnan vaatettajat. Porvoo 1996.

Mikola, Juha – Nieminen Pia – Kosonen Lasse: Tampereen arvokkaat luontokohteet. Tampere 1994.

Pyynikki osayleiskaava 1991 Tampereen kaupunki.

Raevuori, Yrjö: Suomen Trikoo 1903-1953. OY Tilgmann AB 1953.

Rasila, Viljo: Tampereen historia 2 1840-luvulta vuoteen 1905.
Tampere 1984.
4 Vuodesta 1944 vuoteen 1990.
Tampere 1992.

Rislakki, E: Suomen Trikoon ja sen edeltäjien vaiheet. Helsinki 1936.

Suomen Trikoo 1903-1993. Suomen Trikoo OY AB:n henkilöstölehti. Kangasala 1993.

Urbans, Runar: Suomen Trikoo 1903-1953, 1956. Helsinki 1956.

Tammerkoski: numerot 9-10/1953, 6-7/1969, 7-8/1973, 4/1956, 9/1978, 9-10/1993

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998. Tampere 1998.

Tampereen tehtaanniiput. Työryhmän raportti Tampereen kaupunki 1991. Tampere 1991.

tikkuri: numerot 3/1989, 4/1989, 3/1990

Painamattomat lähteet:

Askon arkisto

Suomen Trikoon arkisto

Tampereen kaupungin arkisto, rakennusvalvonta

Tampereen Kiinteistö Invest Oy piirustusarkisto

LÄHDEVIITTEET PYYNIKKI

- ¹ tikkuri 3/1989 s. 12
- ² Suomen Trikoo 1903-1993 s. 4
- ³ Raevuori ss. 22-24
- ⁴ Raevuori ss. 26-30
- ⁵ Suomen Trikoo 1903-1993 s. 4
- ⁶ Raevuori ss. 32, 43
- ⁷ Rasila ss. 86-90
- ⁸ Tammerkoski 9/1978 s. 12
- ⁹ Raevuori ss. 54-55
- ¹⁰ Suomen Trikoo 1903-1993 s. 4
- ¹¹ Raevuori ss. 67, 69, 72
- ¹² Rasila ss. 86-90
- ¹³ Urbans s. 105
- ¹⁴ Rasila ss. 86-90
- ¹⁵ Raevuori ss. 76-79
- ¹⁶ Suomen Trikoo 1903-1993 s. 4
- ¹⁷ Raevuori ss. 81-84
- ¹⁸ Rislakki s. 27
- ¹⁹ Raevuori ss. 83-85
- ²⁰ Rasila ss. 86-90
- ²¹ Raevuori s. 91
- ²² Tammerkoski 9/1978 s. 13
- ²³ Raevuori ss. 92-93
- ²⁴ Raevuori ss. 100-101
- ²⁵ Raevuori s. 94
- ²⁶ Roos s. 364
- ²⁷ Tammerkoski 9-10/1993 ss. 40-42
- ²⁸ Raevuori s. 99
- ²⁹ Urbans s. 133
- ³⁰ Rislakki s. 42
- ³¹ Raevuori s. 113
- ³² Urbans s. 133
- ³³ Raevuori s. 99
- ³⁴ Raevuori ss. 103-104
- ³⁵ Raevuori s. 108
- ³⁶ Raevuori ss. 117, 286
- ³⁷ Raevuori ss. 119-122
- ³⁸ Raevuori ss. 125-129
- ³⁹ Tammerkoski 9-10/1953 ss. 289-292
- ⁴⁰ Piirustukset 1919
- ⁴¹ Rislakki ss. 143-144

-
- ⁴² Piirustukset 1919
⁴³ Rislakki s. 42
⁴⁴ Raevuori ss. 143-144
⁴⁵ Raevuori ss. 140-143
⁴⁶ Raevuori ss. 157-158
⁴⁷ Raevuori s. 190
⁴⁸ Raevuori s. 195
⁴⁹ Raevuori s. 190-191
⁵⁰ Raevuori s. 195
⁵¹ Raevuori s. 191
⁵² atlas 2/1964 ss. 2-3
⁵³ atlas 4/1964 s. 9
⁵⁴ Rakennuslupa 1937
⁵⁵ Raevuori ss. 192-194
⁵⁶ Raevuori s. 282
⁵⁷ Raevuori s. 230
⁵⁸ Urbans ss. 259-261
⁵⁹ atlas 4/1964 s. 9
⁶⁰ Raevuori s. 246
⁶¹ Raevuori Taulukot
⁶² Raevuori Taulukot
⁶³ Rakennuslupa 1947
⁶⁴ Raevuori s. 272
⁶⁵ Tammerkoski 9-10/1953 ss. 289-292
⁶⁶ Urbans s. 279
⁶⁷ atlas 3/1945 ss. 34-36
⁶⁸ Rakennuslupa 1957
⁶⁹ atlas 1/1962 s. 3
⁷⁰ atlas 3/1965 s. 3
⁷¹ atlas 4/1964 s. 9
⁷² atlas 2/1964 ss. 2-3
⁷³ atlas 3/1965 s. 3
⁷⁴ Suomen Trikoo 1903-1993 s. 17
⁷⁵ Atlas 4/1965 ss. 6-7
⁷⁶ Atlas 3/1965 s. 3
⁷⁷ Suomen Trikoo 1903-1993 ss. 16-17
⁷⁸ atlas 3/1965 s. 5
⁷⁹ Rasila s. 211
⁸⁰ tikkuri 2/1988 s.6
⁸¹ tikkuri 3/1990 s. 4
⁸² tikkuri 2/1988 s. 12
⁸³ Rasila ss. 208, 211
⁸⁴ Suomen Trikoo 1903-1993 s. 22
⁸⁵ Tammerkoski 9/1993 ss. 40-42
⁸⁶ Lappalainen-Almay s. 156
⁸⁷ Tammerkoski 3/1974 ss. 14 (102)-15 (103), 27 (115)
⁸⁸ Tammerkoski 7-8/1973 ss. 8(212)-10(214)
⁸⁹ Raevuori ss. 272-273
⁹⁰ Rakennusselitys 1949 Veikko Kallio
⁹¹ Rakennuslupapiirustukset v. 1948
⁹² Rakennusselitys 1937 Veikko Kallio
⁹³ Rakennusselitys 1939 Veikko Kallio
⁹⁴ atlas 2/1964 ss. 2-3
⁹⁵ atlas 3/1965 s. 3
⁹⁶ atlas 3/1965 s. 5
⁹⁷ Rakennusselitys 30.1.75 Erkki Ojanen
⁹⁸ Rislakki s. 42
⁹⁹ Roos s. 364-365
¹⁰⁰ Raevuori s. 143-144

-
- 101 Piirustukset vuodelta 1919
102 Raevuori ss.192-193, rakennuslupa 1938
103 Rakennuslupa 1938
104 Raevuori ss.190-191, rakennuslupa 1934
105 Rakennusselitys 1934
106 Rislakki s. 48
107 Rakennusselitys 1936 Veikko Kallio
108 Raevuori ss. 157-158, piirustukset v. 1927
109 Raevuori s. 133
110 Roos ss. 364-65
111 Raevuori s. 159
112 Raevuori ss.223-224
113 atlas 3/1963 s. 6
114 Urbans s. 279
115 atlas 4/1964 s. 4
116 atlas 3/1965 s. 3
117 atlas 2/1964 ss. 2-3
118 atlas 4/1964 s. 9
119 atlas 4/1964 s. 9
120 Rakennusselitys marraskuu 1944
121 atlas 4/1964 s.11
122 atlas 3/1965 ss.6-7
123 Rakenneselvitys 10.3.1964 Jaakko Tähtinen
124 Rakennusten m², m³ ja rakentamisvuodet 27.9.1978
125 Raevuori s. 245
126 Rakennusten m², m³ ja rakentamisvuodet 27.9.1978
127 Tammerkoski 6-7/1969 ss. 194-197
128 Rakennusten m², m³ ja rakentamisvuodet 27.9.1978
129 Tikkuri 2/1988 s. 6
130 Tikkuri 3/1990 s. 4
131 Rislakki s. 42
132 Rislakki s. 48
133 Rakennuslupapiirustukset 1936
134 Rakennusselitys marraskuu 1944 Veikko Kallio
135 tikkuri 2 1988 s. 12
136 atlas 3/1962 s. 2
137 atlas 1/1962 s. 3
138 atlas 3/1963 s. 7
139 Rakennustyön aloittamislupa-anomus 9.7.1952
140 Urbans ss. 278-279
141 Tammerkoski 9-10/1953 ss. 289-292
142 Urbans ss. 278-279
143 Tampereen kaupungin maistraatin pöytäkirjaote 6.8.1952
144 Atlas 3/1956 ss. 34-36
145 Rakennusselitys 4.4.1955
146 Työselitys kattilahuoneen laajentamisesta 23.2.1966
147 Tampereen tehtaanniiput ss. 6-7
148 Tammerkoski 9-10/1953 ss. 289-292
149 Tampereen kaupungin maistraatin pöytäkirjaote 6.8.1952
150 Tampereen tehtaanniiput ss. 28-29
151 20.10.1982 tilauksen vahvistus Muuraustekno Oy Ab
152 Tampereen tehtaanniiput ss. 28-29
153 Tampereen tehtaanniiput s. 53

ONKINIEMI

- 154 Tammerkoski 9-10/1953 ss. 289-292
- 155 Urbans ss. 279-281
- 156 Atlas 1.9.1953 s. 29
- 157 Atlas 3/1956 s. 10
- 158 Tammerkoski 1953:9-10, s. 289-292
- 159 Atlas 1.9.1953
- 160 Rakennuslupa 1954
- 161 Atlas 3/1956 s. 10-15
- 162 Atlas 5/1955 s. 24
- 163 Atlas 3/1956 ss. 10-15
- 164 Atlas 1/1958 s. 10-12
- 165 Atlas 3/1956 ss. 10-15
- 166 Atlas 2/1960 s.19
- 167 Atlas 3/1965 s. 3
- 168 Suomen Trikoo 1903-1993 ss. 16-17
- 169 Atlas 3/1965 s. 3
- 170 Tammerkoski 6-7/1969 ss. 194-197
- 171 Atlas 4/1965 s.6-7
- 172 Rasila s. 211
- 173 Suomen Trikoo 1903-1993 ss. 20-21
- 174 Suomen Trikoo 1903-1993 s. 22
- 175 Atlas 3/1956 ss. 10-15
- 176 Atlas 3/1956 s. 3
- 177 Atlas 2/1960 s.19
- 178 Atlas 1/1958 ss. 10-12

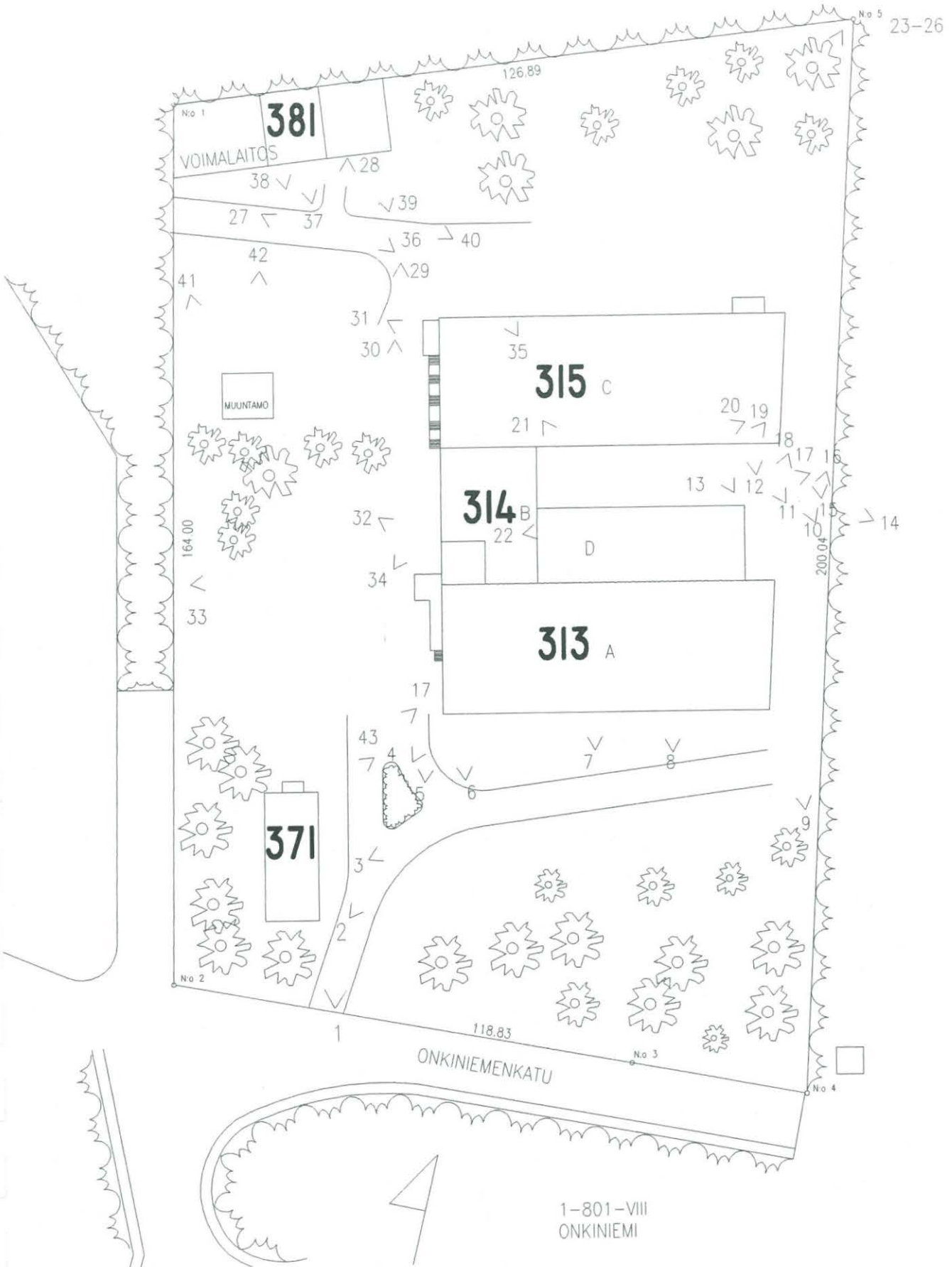
KUVALUETTELO

1. Raevuori s. 24
2. Raevuori Taulukoita
3. Raevuori Taulukoita
4. ASKOn arkisto
5. Raevuori s. 98
6. Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri s. 126
7. ASKOn arkisto
8. Raevuori Taulukoita
9. Raevuori s. 165
10. Raevuori s. 182
11. ASKOn arkisto
12. Raevuori s. 183
13. Raevuori Taulukoita
14. Suomen Trikoon arkisto
15. Urbans kansikuva
16. TAKI
17. SR
18. TAKI
19. Inga Vuorinen
- 20.-23. SR
24. Roos s. 363
25. Roos s. 364
- 26.-30. SR
31. Urbans s. 124
- 32.-40. SR
41. Urbans Taulukoita
42. Urbans s. 278
43. atlas 1.9.1953

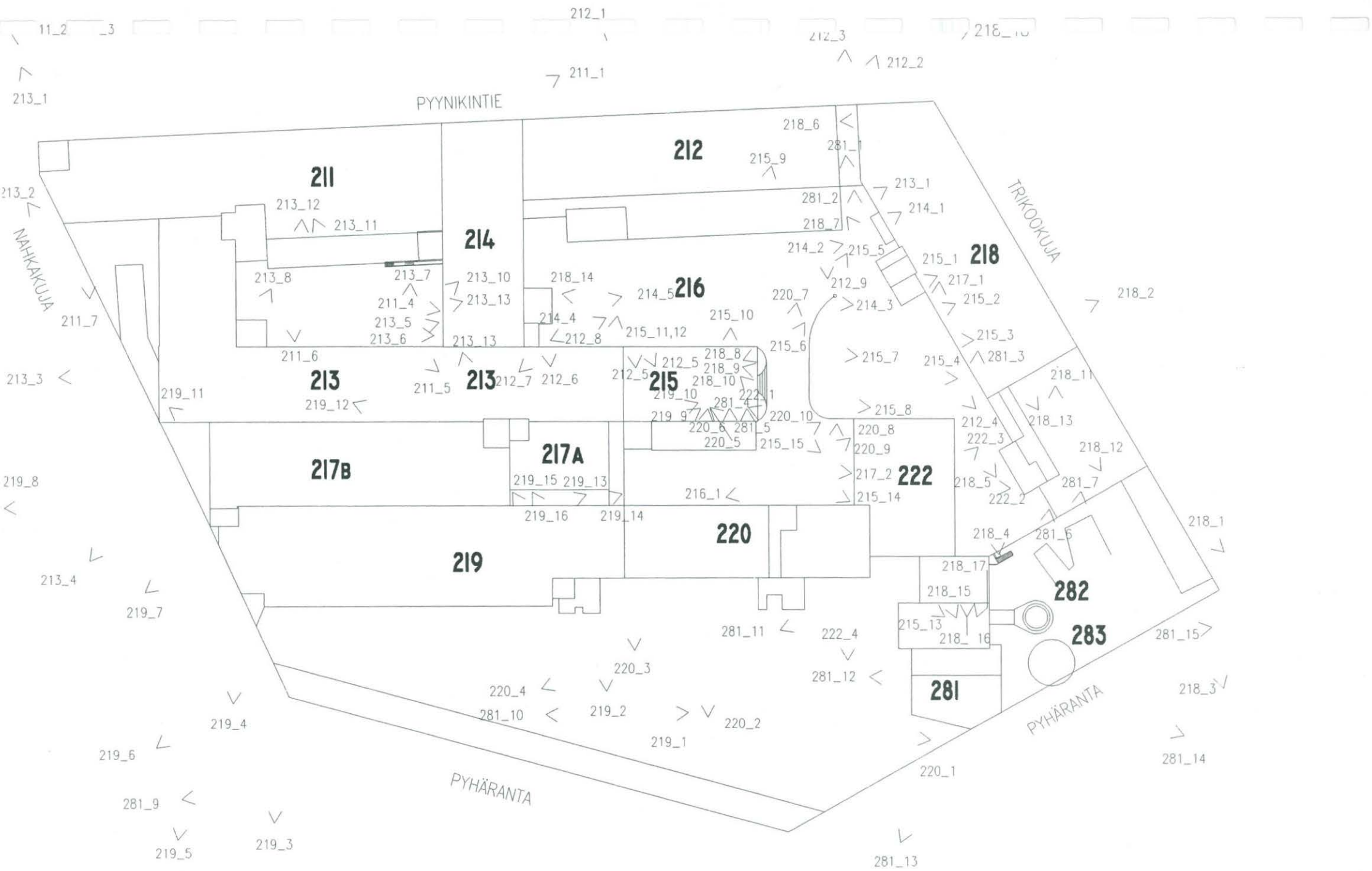
44. atlas 5/1955 s. 24
46. atlas 3/1956 s. 15
47. Inga Vuorinen
48.-52. SR

NÄSIJÄRVI

ONKINIEMI
ASEMAPIIRROS
1/1000
VALOKUVIEN OTTOPISTEET

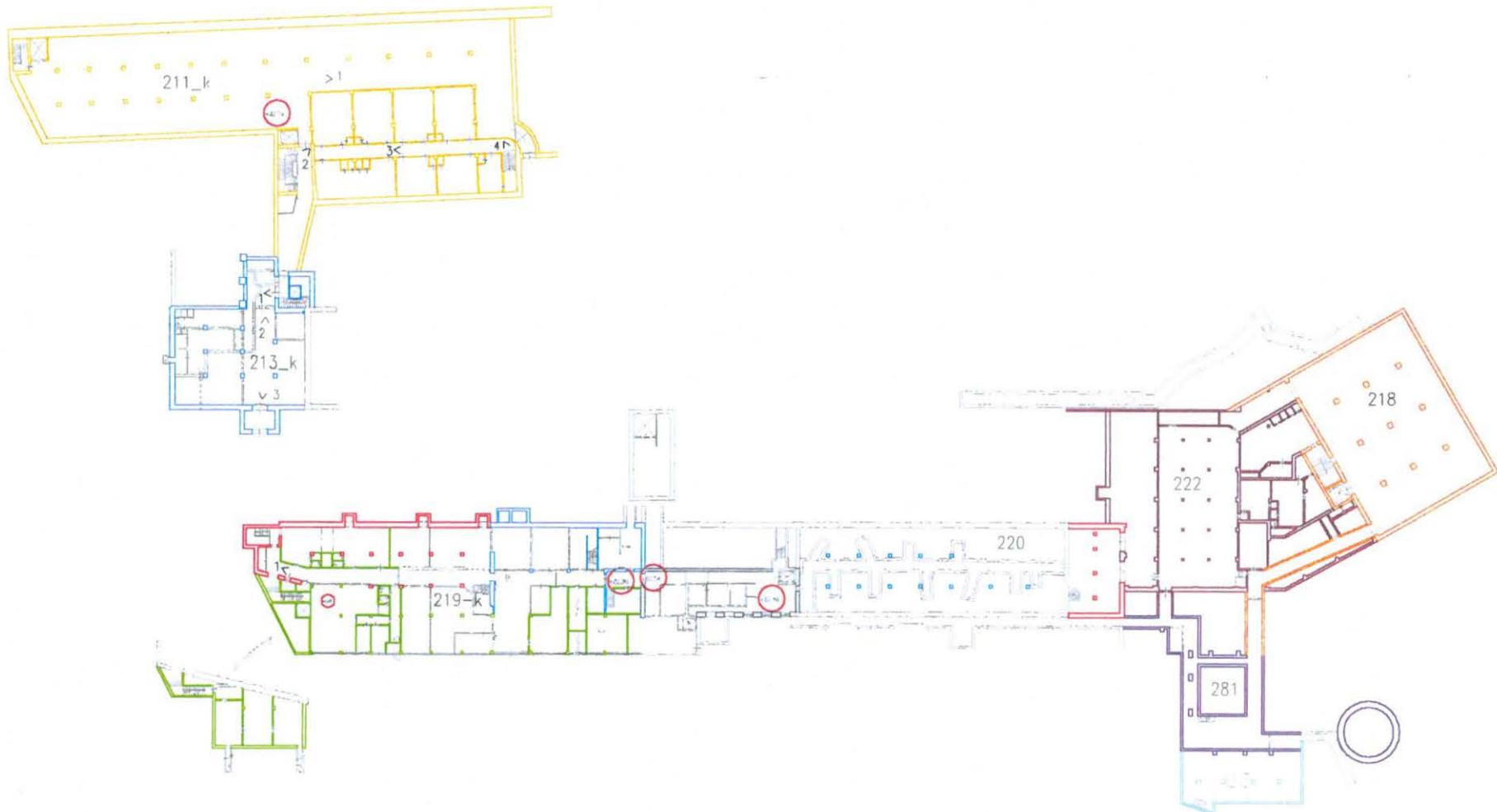

1-801-VIII
ONKINIEMI

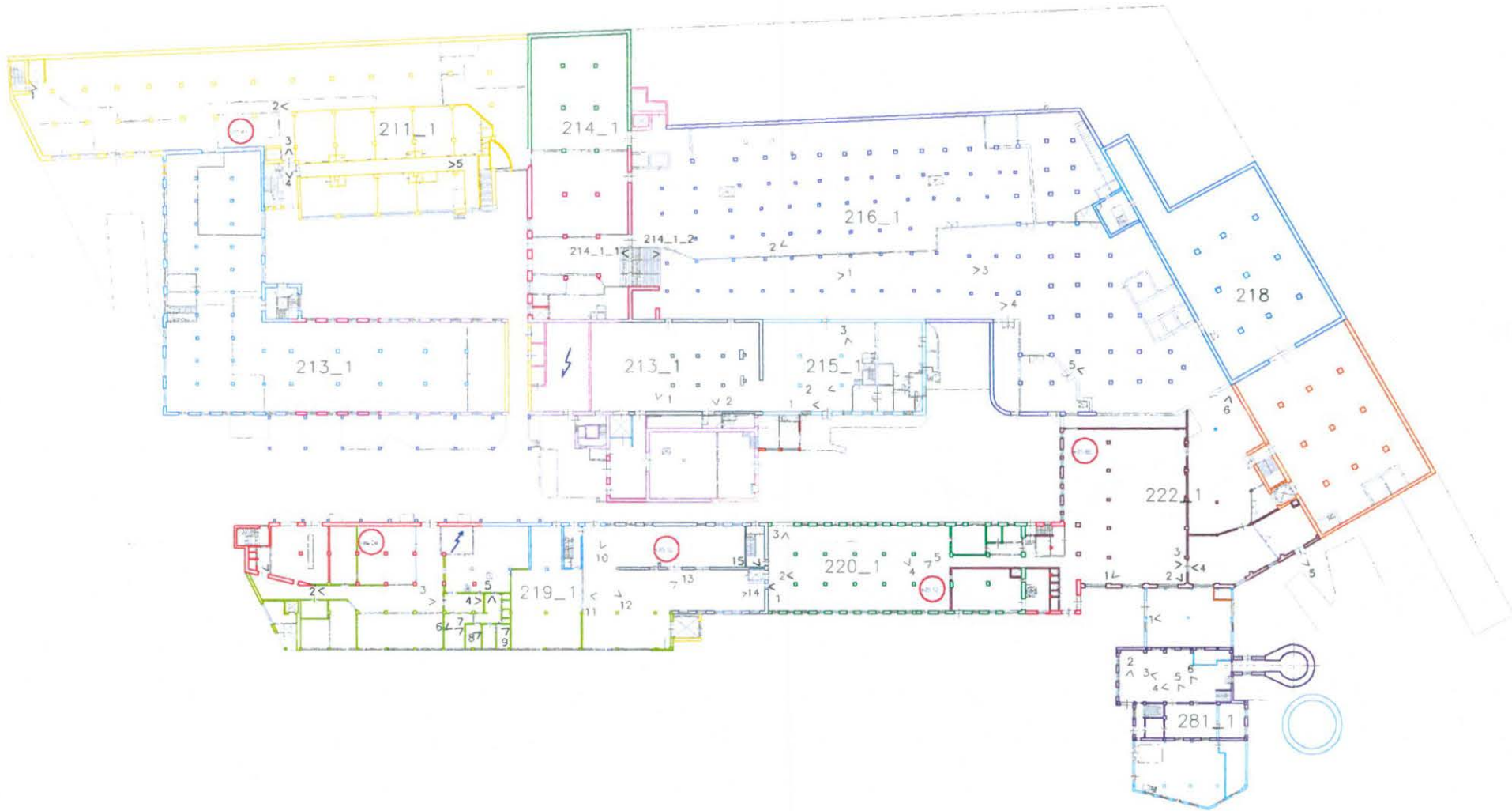

PYYNIKKI ASEMAPIIRROS 1/1000 VALOKUVIEN OTTOPISTEET

SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI
KELLARI
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (2 TILAA 219/K) Inga Vuorinen
VALOKUVIEN OTTOPISTEET

SUOMEN TRIKOO/PYNNIKKI
1.KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAISI PÄIVITETTY (219 SIS.KÄYNTI JA IKKUNAT) Inga Vuorinen
VALOKUVIEN OTTOPISTEET

SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI
2.KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (211, 214,212 osa,
217,219,218 osa) Inga Vuorinen
VALOKUVIEN OTTOPISTEET

SUOMEN TRIKOO/PYYNIKKI
3. KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (211 osa, 212, 213 osa,
218, 219 osa) Ingo Vuorinen
VALOKUVIEN OTTOPISTEET

SUOMEN TRIKOO/PYNYNIKKI
4.KERROS
1/1000
06.07.1999
OSAKSI PÄIVITETTY (211,212,213 osa) Inga Vuorinen
VALOKUVIEN OTTOPISTEET

